

Referendum, čuvar demokracije

Referendum, na kojem glasači neposredno odlučuju o nekom pitanju koje je postavila vlast ili pak sami glasači, prokušano je demokratsko sredstvo koje se primjenjuje u gotovo svim europskim zemljama, a danas je aktualno i u našoj državi. Naš Ustav predviđa da Hrvatski sabor raspisuje referendum ako to zatraži deset posto od ukupnog broja birača što je visok prag. U Hrvatskoj još nema zakona o inicijativi - referendumu, pa tako još nema ni zakonskog roka, dok je prema Zakonu o referendumu iz 1996. za državni referendum propisan rok od 20 do 40 dana.

Praksa referenduma razvijena je u Švicarskoj gdje postoje njegova tri oblika: obvezni, fakultativni i glasačka inicijativa. Za ovaj posljednji predviđen je prag od 100.000 potpisa. Od 1848. do 2000. u Švicarskoj je provedeno više od 400 referenduma i od toga je prošlo nešto manje od polovice, a ostali su odbačeni. Rješavala su se različita pitanja, primjerice skraćivanja radnog tjedna, redukcije broja stranaca.

U Italiji se ustavni referendum pokreće uz potpise 500.000 glasača, ili jednom petinom zastupnika svakoga od dvaju domova ili na zahtjev pet regija. Teme su raznovrsne: rastava braka, lake droge, pobačaj, nuklearne elektrane, financiranje stranaka, itd. U posljednjih 25 godina održano je 26 referenduma, od kojih veći dio nije prošao, najčešće zbog duboke podijeljenosti talijanskog društva.

U Francuskoj je pokretanje referenduma u rukama predsjednika Republike uz supotpis premijera. Referendumima je riješeno pitanje prijema Velike Britanije u Europsku ekonomsku zajednicu (1972.) i ratifikacije Maastrichtskih ugovora o EU (1992.).

Referendum se primjenjuje u brojnim državama kao demokratsko sredstvo za ispravljanje i dopunjavanje odluka zakonodavne i izvršne vlasti. Iako je čuvar demokracije i referendumom se može manipulirati ukoliko procedura nije demokratska.

Ž.S.

	strana
- Uvodnik urednika	2
- Utvrđivanje dnevnog reda	3
- Aktualno prijedodne	7
- Govor Janisa Straumea, predsjednika Parlamenta Republike Latvije - Saeime u Hrvatskom saboru, 21. lipnja 2001.	14
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Talijanske Republike o suradnji na području obrane	15
- Prijedlog zakona o školskoj štednji i državnom poticanju školske štednje	16
- Godišnje izvješće Hrvatske radiotelevizije za 2000. godinu	18
- Izvješće o provedbi Zakona o pravima branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2000. godine	28
- Godišnje izvješće o radu Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje za 2000. godinu	34
- Godišnje izvješće Hrvatske narodne banke za 2000. godinu; financijska izvješća Hrvatske narodne banke za 2000. godinu	41
- Izvješće o radu Pučkog pravobranitelja za 2000. godinu	47
- Izvješće o radu Odbora za predstavke i pritužbe za 2000. godinu	56
- Rezolucije 105. konferencije Interparlamentarne unije	58
- Odgovori na zastupnička pitanja	64

PRIKAZ RADA:

- 13. SJEDNICE HRVATSKOG SABORA ODRŽANE 19.,20.,21.,27.,28., 29. LIPNJA TE 4.,5.,6.,11.,12. I 13. SRPNJA 2001.

Utvrdjivanje dnevnog reda

Predsjednik Hrvatskoga sabora **Zlatko Tomčić** otvorio je 13. sjednicu te srdačno pozdravio zastupnike pred početak sjednice koja će, kako je rekao, sudeći po dnevnom redu, biti dugotrajna i naporna. Posebno je pozdravio premijera Račana, nazočne članove Vlade kao i goste na galeriji.

U nastavku iznio je sve točke predloženog dnevnog reda, i ukazao na zakone za koje je predloženo donošenje hitnim postupkom. Istupajući u ime Kluba zastupnika HSP-a i HKDU-a **Tonči Tadić (HSP)** je ocijenio kako nije potreban hitan postupak kod prestanka važenja zakona o Financijskoj policiji, kao ni kod predloženih izmjena i dopuna Zakona o trgovini. A **Vladimir Šeks (HDZ)** je u ime Kluba zastupnika HDZ-a kazao da su opravdani prijedlozi o hitnosti postupka u donošenju zakona o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Talijanske Republike o suradnji na području obrane, te zakoni o potvrđivanju ugovora o slobodnoj trgovini između naše Vlade i Vlade Republike Mađarske odnosno između Republike Hrvatske i Republike Slovenije. Usprotivio se, međutim, prijedlogu da se hitnim postupkom donesu ostali zakoni za koje takav prijedlog postoji. Riječ je o zakonskom prijedlogu kojim bi prestalo važenje Zakona o Financijskoj policiji, izmjeni zakona o: štedno-kreditnim zadrugama, autorskom pravu, sprječavanju pranja novca, Poreznoj upravi, mirovinskom osiguranju, zatim o izmjeni i dopuni Zakona o trgovini te sustavu državne uprave. Također se usprotivio hitnosti postupka za dopunu Zakona o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika, odnosno Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika, a napose za izmjene Zakona o postupku preuzimanja dioničkih društava odnosno izmjene i dopune Zakona o šumama. Klub drži

Prijedlozi dnevnog reda

- Aktualno prijepodne
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Talijanske Republike o suradnji na području obrane (predlagatelj: Vlada RH);
- Izvješće o radu Uprave HRT-a i poslovanju HRT-a u 2000. godini (predlagatelj: Vlada RH);
- Izvješće o radu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u 2000. godini (predlagatelj: Vlada RH);
- Izvješće o provedbi Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2000. godine (predlagatelj: Vlada RH);
- Godišnje izvješće o radu Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje za 2000. godinu (predlagatelj: Vlada RH);
- Godišnje izvješće Hrvatske narodne banke za 2000. godinu; Financijska izvješća Hrvatske narodne banke za 2000. godinu (predlagatelj: Vlada RH);
- Izvješće o radu Pučkog pravobranitelja za 2000. godinu (predlagatelj: Vlada RH);
- Izvješće o radu Odbora za predstavke i pritužbe za 2000. godinu (predlagatelj: Vlada RH);
- Prijedlog nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova (predlagatelj: Vlada RH);
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o prestanku važenja Zakona o Financijskoj policiji (predlagatelj: Vlada RH);
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjeni Zakona o štedno-kreditnim zadrugama (predlagatelj: Vlada RH);
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjeni Zakona o autorskom pravu (predlagatelj: Vlada RH);
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjeni Zakona o sprječavanju pranja novca (predlagatelj: Vlada RH);
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o Poreznoj upravi (predlagatelj: Vlada RH);
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjeni Zakona o mirovinskom osiguranju (predlagatelj: Vlada RH);

da ne postoje razlozi predviđeni Poslovníkom koji određuje da se iznimno, zakon može donijeti po hitnom postupku, samo kada to zahtijevaju interesi obrane i drugi osobito opravdani državni razlozi, odnosno kada je to nužno radi sprječavanja ili otklanjanja većih poremećaja u gospodarstvu.

O potonjem se prijedlogu očitovao zamjenik ministra financija **Damir Kuštrak**. Tri su razloga zbog kojih je Vlada predložila rebalans državnog proračuna rekao je gosp. Kuštrak, a prvi je vezan uz Zakon o financiranju lokalne i regionalne samouprave. Isplata mirovina od 1. srpnja ove godine kroz jedinstveni račun Državne riznice drugi je razlog zašto se predlaže rebalans, a potonji razlog treba tražiti u deficitu koji se pojavio zbog umanjjenih prihoda od privatizacije.

Na prigovor Kluba zastupnika HDZ-a da ne bi trebalo hitnim postupkom donositi izmjene Zakona o mirovinskom osiguranju uzvratilo je ministar rada i socijalne skrbi **Davorko Vidović** konstatacijom da je primjena hitnog postupka potrebna budući da se predloženom izmjenom zakona od 1. srpnja ove godine za to osiguranje predviđa novi sustav financiranja - uplata doprinosa na jedinstveni račun Državne riznice.

Uz obrazloženje da se radi o izmjeni samo dva članka Zakona o trgovini ministar gospodarstva **Goranko Fižulić** odbio je prijedlog da spomenuti zakonski prijedlog ide u redovnu proceduru, dok je zamjenik premijera **dr. Goran Granić** braneći prijedlog hitnog postupka za izmjene i dopune Zakona o sustavu državne uprave kazao da se radi o ispunjenju dijela ustavnih obveza. Naime, ustavnim određenjem županije kao jedinice područne samouprave, ukida se dosadašnje dvojako određenje županije kao jedinice lokalne uprave i samouprave nadležne za obavljanje

poslova i državne uprave i lokalne samouprave na području županije, te se kao posljedica novog određenja nužno razdvaja i dosadašnja dvojaka funkcija župana, kao predstavnika državne vlasti na području županije i nosioca izvršne vlasti u samoupravnom djelokrugu županije. Isto tako Vlada smatra, da je potrebno korigirati i plaće sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika kako bi se ispunila obveza prema državnom proračunu u smanjivanju ukupne mase proračunskih sredstava za isplatu plaća korisnicima državnog proračuna, a i radi solidarnosti sa svima koji se financiraju iz tog proračuna, zaključio je zamjenik premijera objašnjavajući zašto je potrebna primjena hitnog postupka kod donošenja dopune Zakona o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika.

U nastavku ministar **Fižulić** odbio je prigovor Kluba zastupnika HDZ-a na Vladin prijedlog da se hitnim postupkom donese izmjena Zakona o postupku preuzimanja dioničkih društava naglasivši da se radi o maloj izmjeni u odnosu na važeći tekst pa nema smisla provesti dva čitanja zakona.

Odbijajući prigovor na hitni postupak kod donošenja izmjena i dopuna Zakona o šumama ministar poljoprivrede i šumarstva **mr. Božidar Pankretić** objasnio je da se na to odlučilo jer se krenulo u restrukturiranje Hrvatskih šuma preoblikovanjem javnog poduzeća Hrvatske šume u trgovačko društvo. A na prijedlog Kluba zastupnika HDZ-a da se hitnim postupkom razmotre izmjene Zakona o izvršenju Državnog proračuna za 2001. uzvratilo je ministar **Crkvenac** najavom da će Vlada vrlo brzo predložiti Saboru stanovite izmjene u državnom proračunu koje su rezultat ukupnih okolnosti u ostvarivanju gospodarske politike ali i potrebe za restrukturiranjem određenih rashoda.

Komentirajući obrazloženje pojedinih ministarstava u pogledu pojedinih zakonskih prijedloga **Vladimir Šeks** je primijetio da su ta obrazloženja izravno proturječna odredbama Poslovnika Doma koji opravdavaju donošenje zakona po hitnom postupku. Na konstataciju ministra **Fižulića** da je prijedlog o prestanku važenja zakona o Financijskoj policiji već dugo u proceduri odgovorio je "možda u Vladi ali ne u sabornici". Za **Fižulićevo** objašnjenje

- *Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju jedinica lokalne samouprave i uprave (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom školstvu (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o srednjem školstvu (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi (RH);*
- *Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenom osiguranju (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjeni i dopunama Zakona o trgovini (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sustavu državne uprave (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o dopuni Zakona o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o dopuni Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o područjima i sjedištima sudova (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršavanju kazne zatvora (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama Zakona o postupku preuzimanja dioničkih društava (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o šumama (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Konačni prijedlog zakona o poljoprivredi (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Konačni prijedlog zakon o poljoprivrednom zemljištu (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Prijedlog programa državne izmjere i katastra nekretnina za razdoblje 2001. - 2005. (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o komunalnom gospodarstvu (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obrtu (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Prijedlog zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Prijedlog za utvrđivanje Nacrta Ustavnog zakona o izmjenama i dopunama Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike*

da su izmjene u Zakonu o postupku preuzimanja dioničkih društava previše male da bi išle u redovni postupak, zastupnik **Šeks** je kazao da su u izravnoj proturječnosti s odredbama Poslovnika. Jednako tako nije valjan razlog kojeg je naveo zamjenik premijera kada je kao razlog za hitan postupak u izmjeni Zakona o sustavu državne uprave naveo ispunjenje ustavnih obveza, zaključio je zastupnik **Šeks**.

Tonči Tadić složio se sa **Šeksovom** konstatacijom glede objašnjenja ministra financija u pogledu donošenja zakona kojim bi prestalo važenje Zakona o Financijskoj policiji. Posao te policije previše je ozbiljan da bi se rješavao hitnim zakonskim postupkom, drži **Tadić**, a što se tiče Zakona o trgovini kaže: "što je zakon kraći to je opasnije da ide hitnim postupkom, pogotovo u ovom slučaju kada se kroz dvije odredbe zakona ministru daje diskreciono pravo da propisom uređuje cijelu problematiku ovoga zakonskog prijedloga.

U nastavku sjednice zastupnici su se o svakoj točki dnevnog reda za koju je predloženo donošenje hitnim postupkom izjašnjavali pojedinačno. S tim u svezi kažimo da su prihvatili sve takve Vladine prijedloge, ali ne i o prijedlog Kluba zastupnika HDZ-a za primjenu hitnog postupka kod donošenja zakona o izmjenama Zakona o izvršenju državnog proračuna za 2001. godinu. Tijekom ovog glasovanja **Ivan Milas (HDZ)** imao je poslovničku primjedbu. Primijetio je, kaže, da kod pojedinačnog glasovanja zastupnici IDS-a nisu glasovali pa ga je zanimalo gdje su njihovi glasovi pribrojeni. Predsjednik **Zlatko Tomčić** pozvao je zastupnike da ne bojkotiraju glasovanje nego da se opredijele za jednu od tri moguće opcije ("za", "protiv" i "suzdržan"). **Zdenka Babić-Petričević (HDZ)** upozorila je predsjednika **Tomčića** da nije objasnio gdje su pribrojeni glasovi zastupnika IDS-a, a predsjednik **Tomčić** joj odgovorio da nije njegova obveza da daje takva obrazloženja objasnivši da zastupnik koji nije zadovoljan glasovanjem može zatražiti ponovno glasovanje te kako predsjedavajući sjednice ne može nikoga natjerati da digne ruku. Još jedanput je apelirao na zastupnike da kod glasovanja postupaju po Poslovniku.

U nastavku sjednice predsjednik **Tomčić** dao je nekoliko napomena. Klub zastupnika HSL-a povukao je svoj prijedlog o izmjeni Zakona o

HRT-u (hitni postupak) koji je bio predložen u dnevnom redu uz poziv za ovu sjednicu. A na prijedlog Kluba zastupnika HSP-a i HKDU-a da se dnevni red ove sjednice dopuni Izvješćem o izvršenju državnog proračuna RH za prvih šest mjeseci 2001. godine pozvao se na Poslovnik te objasnio da su u dnevnom redu sjednice svoje mjesto našle sve točke za koje su dostavljeni materijali sukladno predviđenim poslovnničkim rokovima. Osim toga, sukladno Zakonu o državnom proračunu Vlada je obvezna izvijestiti Sabor o izvršenju državnog proračuna za prvo polugodište ove godine do 5. kolovoza fiskalne godine, podsjetio je predsjednik Tomčić.

Izvijestio je zatim zastupnike da je na početku sjednice Klub zastupnika HSLs-a zatražio dopunu dnevnog reda raspravom o stanju u hrvatskim školama. S tim u svezi predsjednik Tomčić upozorio je na tematsku sjednicu Odbora za naobrazbu, znanost i kulturu na kojoj je i ova točka tj. zahtjev Kluba zastupnika HSLs-a odnosno rasprava o nasilju u školama kao opće društveni problem. Uz to, uz ovu točku nije priložen materijal za raspravu pa je nije mogao uvrstiti u dnevni red sjednice, zaključio je predsjednik Tomčić.

Reagirala je zastupnica **Đurđa Adlešić (HSLs)** konstatacijom da će tijekom dana HSLs skupiti potreban broj potpisa kako bi se ova točka uvrstila u dnevni red sjednice, te upozorila kako je rasprava o ovoj temi šire zamišljena od onoga što će se raspravljati na spomenutom Odboru. Želja je Kluba, kaže, da se provede i rasprava o ocjenjivanju i rasterećenju učenika, ali i o statusu prosvjetnih djelatnika.

S obzirom na to da se radi o izuzetno osjetljivoj temi predsjednik Tomčić zamolio je da se o tome uredno pripreme materijali kako ne bi morao iz formalnih razloga odbiti uvrštenje te točke u dnevni red ove sjednice.

U nastavku sjednice zastupnici su imali prigodu čuti popis onih točaka koje nije sadržavao prijedlog dnevnog reda upućen uz poziv za sjednicu (izmjene i dopune zakona o: financiranju jedinica lokalne samouprave, o osnovnom školstvu i srednjem školstvu, socijalnoj skrbi, zdravstvenom osiguranju, područjima i sjedištima sudova, izvršavanju kazne zatvora, o poljoprivredi i poljoprivrednom zemljištu, o obrtu, pomicanju razvoja malog gospo-

Hrvatske (predlagatelj: Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav);

- *Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Ugovora o slobodnoj trgovini između Republike Hrvatske i Republike Mađarske (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Ugovora o slobodnoj trgovini između Republike Hrvatske i Republike Slovenije (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama Zakona o izvršavanju Državnog proračuna za 2001. godinu (predlagatelj: Klub zastupnika HDZ-a);*
- *Konačni prijedlog zakona o izmjenama Zakona o izvršavanju Državnog proračuna za 2001. godinu (predlagateljica: zastupnica Jadranka Kosor);*
- *Konačni prijedlog zakona o Hrvatskom registru o osobama s invaliditetom (predlagatelj: Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo);*
- *Prijedlog zakona o školskoj štednji i državnom poticanju školske štednje (predlagatelj: zastupnik dr. Đuro Njavro);*
- *Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o referendumu i drugim oblicima osobnog sudjelovanja u obavljanju državne vlasti i lokalne samouprave (predlagatelj: zastupnik Vladimir Šeks);*
- *Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika (predlagatelj: zastupnici HSP-a: Anto Đapić, dr. Boris Kandare, dr. Tonči Tadić i Vlado Jukić);*
- *Prijedlog odluke Hrvatskog sabora o proglašenju gospodarskog pojasa Republike Hrvatske u Jadranskom moru (predlagatelj: zastupnici HSP-a: Anto Đapić, dr. Boris Kandare, dr. Tonči Tadić i Vlado Jukić);*
- *Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posebnom porezu na alkohol (predlagatelj: Klub zastupnika IDS-a);*
- *Izvjješće o izvršenju Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2000. godinu (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Godišnje financijsko izvješće Hrvatske banke za obnovu i razvitak (HBOR) za 2000. godinu (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Izvjješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Izbori, imenovanja i razrješenja (predlagatelj: Vlada RH);*

Dopune dnevnog reda

- *Prijedlog za davanje vjerodostojnog tumačenja odredbe članka 31. stavka 1., članka 46. stavaka 1. i 2. članka 53. stavka 4. i članka 90. stavka 1. Zakona o lokalnoj i područnoj regionalnoj*

darstva, zatim o Izvješću o izvršenju državnog proračuna RH za 2000. godinu, odnosno financijskom izvješću HBOR-a za 2000. godinu, kao i ono o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja). U ime Kluba zastupnika IDS-a **Damir Kajin** se založio da se rasprava o setu zakona koji determiniraju funkcioniranje lokalne samouprave ne provede odmah već za to ostavi vrijeme od nekoliko dana kako bi se izračunalo što će predloženi zakoni konkretno značiti za funkcioniranje lokalne samouprave. Na to je predsjednik Tomčić upozorio zastupnika da zlorabi Poslovnik te odbio prihvatiti taj prijedlog uz opasku da se sada utvrđuje dnevni red sjednice, a ne redosljed točaka. Nakon toga zastupnici Hrvatskoga sabora prihvatili su predloženi dnevni red 13. sjednice.

Dopune dnevnog reda

U nastavku sjednice, a sukladno članku 209. stavku 2. Poslovnika predsjednik **Tomčić** predložio je dopunu dnevnog reda (točke dnevnog reda donosimo u okviru).

U ime Kluba zastupnika HDZ-a **Vladimir Šeks** prigovorio je prijedlogu da se neke točke, odnosno zakonski prijedlozi, uvrste hitnim postupkom u dnevni red sjednice. Obrazlažući razloge zbog kojih hitnim postupkom treba donijeti izmjene Zakona o osiguranju Vlada je navela da je pregovorima o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju s Europskom unijom potrebno započeti proces temeljne prilagodbe cjelokupnog zakonodavstva kojim će se stvoriti pretpostavke za budući ulazak RH u punopravno članstvo EU-a. Zbog toga prije nego što se pristupi izradi novog Zakona o osiguranju koji će u cijelosti biti usklađen sa Smjernicama EU-a, valja otkloniti određena zakonska ograničenja u pogledu nastupa stranih osoba na tržištu osiguranja, tako da se postupnim usklađenjem Zakona omogućuje nastavak procesa pregovora o pridruženom članstvu RH u Europskoj uniji. Očito se ovdje ne radi o razlozima predviđenim u članku 165. Poslovnika da se zakon može donijeti po hitnom postupku kada to zahtijevaju interesi obrane i osobito opravdani državni razlozi, odnosno kada je to nužno radi sprječavanja većih poremećaja u gospodarstvu, naglasio je Šeks. Kako je u obrazloženju zakonskog

prijedloga navedeno radi se o procesu temeljne prilagodbe cjelokupnog zakonodavstva kojim će se stvoriti pretpostavke za budući ulazak RH u punopravno članstvo EU-a i izmjeni tek dvije ili tri izmjene, od kojih se jednom traži npr. brisanje postojeće odredbe da članovi Uprave društva za osiguranje trebaju poznavati i hrvatski jezik. Spomenuti razlozi nisu takve naravi da traže donošenje zakona hitnim postupkom, kaže zastupnik Šeks. Isto obrazloženje dao je i za prijedlog da se hitnim postupkom donesu izmjene Zakona o bankama. Glede predloženih izmjena i dopuna Državnog proračuna RH za 2001. godinu, odnosno njegovih pratećih prijedloga (izmjene i dopune plana prihoda i izdataka državnog proračuna izvanproračunskih fondova za 2001. godinu -konsolidirani i nekonsolidirani) ustvrdio je kako su te materijale dan prije dobili predsjednici klubova zastupnika pa je uvjeren kako najveći broj zastupnika uopće nije stigao vidjeti te materijale koji se odnose na rebalans državnog proračuna. Drži stoga da nije uredu uvrstiti ih u dnevni red sve dok ih zastupnici ne sagledaju te založio da se uvaži ovaj njegov prijedlog.

O potonjem se prijedlogu očitovao zamjenik ministra financija **Damir Kuštrak**. Više je razloga zbog kojih je Vlada predložila rebalans državnog proračuna rekao je gosp. Kuštrak, a prvi je vezan uz Zakon o financiranju lokalne i regionalne samouprave. Isplata mirovina od 1. srpnja ove godine kroz jedinstveni račun riznice drugi je razlog zašto se predlaže rebalans, a potonji razlog treba tražiti u Vladinom prijedlogu da se umanje planirani prihodi od privatizacije čime se otvara deficit proračuna kojeg Hrvatski sabor mora odobriti da bi se država mogla dodatno zadužiti za taj iznos.

Pristupilo se zatim pojedinačnom glasovanju u kojem su prošli svi prijedlozi za donošenje zakona o hitnom postupku, a nakon toga **dr. Furio Radin (zastupnik pripadnika talijanske nacionalne manjine)** primijetio je da je u predloženi dnevni red trebalo uvrstiti i Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina. Dosad je rasprava o tome odgođena dva puta, a kako saznaje sada se traži i treća odgoda i to do kraja ove godine. Klub zastupnika nacionalnih manjina smatra da nema opravdanja za takvu odgodu i traži da se ovaj zakon uvrsti

samoupravi ("Narodne novine", br. 33/2001.) (predlagatelj: Vlada RH);

- *Prijedlog izmjena i dopuna Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2001. godinu (Prijedlog izmjena i dopuna plana prihoda izdataka izvanproračunskih fondova za 2001. godinu); Prijedlog izmjena i dopuna plana prihoda i izdataka državnog proračuna izvanproračunskih fondova za 2001. godinu; Prijedlog izmjena i dopuna plana prihoda i izdataka državnog proračuna izvanproračunskih fondova za 2001. godinu (neconsolidirani) (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Ugovora između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Češke Republike u suradnji i borbi protiv organiziranog kriminala, nezakonite trgovine narkotičkim drogama, psihotropnim tvarima, terorizma i drugih vrsta opasnih kriminalnih djelatnosti (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Konačni prijedlog o izmjeni i dopuni Zakona o izvršavanju državnog proračuna Republike Hrvatske za 2001. godinu (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Ugovora između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Češke Republike o predaji i prihvatu osoba na državnim granicama (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjeni Zakona o bankama (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama Zakona o osiguranju (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o Gradu Zagrebu (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zadrugama (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o područjima od posebne državne skrbi (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o područjima od posebne državne skrbi (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zakladama i fondacijama (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Prijedlog zakona o osobnoj iskaznici (predlagatelj: Vlada RH);*
- *Prijedlog odluke o davanju pomoći gradovima i općinama za djelomično ublažavanje posljedica štete od elementarnih nepogoda nastalih početkom 2001. godine (predlagatelj: Vlada RH);*

u dnevni red to više jer je već gotov, zaključio je Radin. Predsjednik Tomčić izvijestio je zastupnika da takav prijedlog zakona nije dobio, a na pojašnjenje zastupnika Radina da takav protest upućuje Vladi, a ne Saboru predsjednik Tomčić rekao kako će se takav protest prenijeti Vladi RH.

J.Š.

Počast lipanjskim žrtvama iz 1928.

Na početku sjednice Hrvatskoga sabora 20. lipnja 2001. godine zastupnik **Luka Troconić (HSS)** u ime Kluba zastupnika HSS-a podsjetio je na 20. lipanj 1928. godine kada je u beogradskoj skupštini došlo do velikog stradanja hrvatskih narodnih zastupnika od velikosrpske ruke vođene Punišem Račićem. Tom prilikom su poginuli dr. Đuro Basariček, Pavle Radić a vrlo su teško ranjeni također zastupnici HSS-a Stjepan Radić, koji je preminuo 8. kolovoza iste godine i dr. Ivan Bernar i Ivan Granda. Cijeli civilizirani svijet ostao je zaprepašten ovim brutalnim nasiljem u tobožnoj Narodnoj skupštini, rekao je zastupnik smatrajući da to obvezuje Hrvatski sabor da se prisjeti ovih lipanjskih žrtava. Predložio je odavanje počasti lipanjskim žrtvama minutom šutnje i zastupnike izvijestio o održavanju mise zadušnice za te žrtve.

Predsjednik Hrvatskog sabora i predsjedatelj Zlatko Tomčić rekao je da današnji narodni zastupnici u Hrvatskom saboru moraju znati procijeniti i ocijeniti koji su to važni događaji u našoj povijesti i koje su ličnosti, osobe pridonijele stvaranju hrvatske države ne samo nakon 1990. godine nego u cijeloj povijesti. Lipanjske žrtve koje su pale 1928. dakako da zavreduju da ih se hrvatski narod sjeća i da im daje dužnu počast, rekao je predsjednik Hrvatskog sabora prihvaćajući prijedlog Kluba zastupnika HSS-a.

Zastupnici su minutom šutnje odali počast lipanjskim žrtvama.

Ivan Milas (HDZ) podržao je odavanje počasti i rekao da su poginuli zastupnici u beogradskoj skupštini bili članovi HSS-a, koji je bio predstavnik hrvatskoga naroda u takvoj vjeri da se moglo govoriti da je to bio hrvatski narod. Jasno da je to jedna od najvećih tragedija u našoj

povijesti i trebalo bi je još svečanije obilježavati, rekao je i ujedno zamolio da se ne zaboravi ni oni koji su stvarali ovu državu i da ih se ne ignorira kao što je to učinjeno kod prvog saziva ovog Sabora kad nije odana počast ni minutom šutnje prvom Predsjedniku hrvatske države i to je sramota ovom Saboru, kazao je.

Predsjednik Hrvatskog sabora **Zlatko Tomčić** rekao je nije dobro ovakav svečani trenutak pijeteta prema lipanjskim žrtvama opterećivati "našim" današnjim odnosima a i da nije točno navedeno jer da je osobno predsjedavajući u dva navrata sjednicama Hrvatskoga

državnog sabora to tražio i zastupnici su odali počast minutom šutnje pokojnom predsjedniku Tuđmanu.

Ivan Milas rekao je mu nije ni na kraj pameti narušiti ovaj trenutak i da duboko poštuje lipanjske žrtve (slika S. Radića nalazi se u svakoj hrvatskoj kući) i da je trebalo pripremiti komemorativnu sjednicu. No točno je da se na prvom zasjedanju Sabora poslije smrti Predsjednika njegovo ime nije ni spomenulo a zna i po čijem nalogu, vjerojatno iz inozemstva, rekao je.

Zlatko Tomčić pozvao je na dostojanstvenost, a **Ivo Lončar (nezavisni)** zamolio je rukovodstvo

HRT-a da se napravi dokumentarni film o tom događaju jer se tada dogodilo veliko zlo. Stjepan Radić je jedan od najvećih sinova hrvatskoga naroda o čemu mnoge naše mlade generacije znaju vrlo malo.

Predsjednik Hrvatskoga sabora Zlatko Tomčić zahvalio je na razumijevanju i podršci u obilježavanju u Hrvatskom saboru stradanja hrvatskih narodnih zastupnika u beogradskoj skupštini 20. lipnja 1928. godine.

Đ.K.

AKTUALNO PRIJEPodne

I ovog su puta na 13. sjednici Hrvatskog sabora četiri sata aktualnog prijedpodeva protekla u žustrom postavljanju pitanja zastupnika članovima Vlade Republike Hrvatske. Oko dvadesetak pitanja, koliko ih je postavljeno, odnosila su se ponajviše na aktualno stanje u hrvatskom sudstvu, gospodarske probleme te smanjenje javne potrošnje. Zastupnike je konkretno zanimalo zašto na sudovima sve više predmeta pada u zastare, zašto Vlada nije izradila odredbe zakona koje je Ustavni sud proglasio neustavnim prije godinu i pol dana, te po kojoj cijeni će se otkupljivati pšenica. Ponajviše rasprave izazvao je ipak istup dr. Ante Kovačevića koji je zbog vrijeđanja predsjednika Vlade dobio i opomenu.

Stara devizna štednja

Prvo pitanje postavio je **Marijan Maršić (HSS)**, a odnosilo se na problem stare devizne štednje građana Republike Hrvatske u bankama BiH. Konkretno ga je zanimalo što Vlada, odnosno Ministarstvo vanjskih poslova poduzima kako bi navedeni štediše došli do svojih štednih uloga.

Odgovorio je ministar vanjskih poslova **Tonino Picula**. Rekao je kako je Vlada prije dva i pol mjeseca pregovarala s predstavnicima Međunarodne zajednice u BiH prilikom čega je izrađen dokument koji se zove Sveobuhvatni program odnosa Republike Hrvatske s BiH. Taj dokument je podloga rješavanja svih pitanja sa susjednom državom, pa i pitanja stare štednje, naglasio je ministar, dodavši kako će štediše i Hrvatski sabor biti obaviješteni o eventualnim rezultatima na tom planu.

Nadzorni odbor Zračne luke Zagreb

Pitanje ministru pomorstva, prometa i veza uputio je **Stjepan Dehin (HSS)**. Zanimalo ga je zašto je smijenjen direktor Zračne luke Zagreb, kada je poslovanje luke bilo u plusu 15 milijuna kuna te je na ključne dužnosti postavio ljude kojima Nadzorni odbor nije iskazao povjerenje.

Ministar pomorstva, prometa i veza, **mr. Alojz Tušek** je zamolio da odgovor dostavi zastupniku u pisanom obliku, jer nema dovoljno vremena da objasni cijeli problem.

Stjepan Dehin (HSS) je samo dodao kako je problem i 136 milijuna kuna korištenih za neke nezakonite radnje.

Zaštita urbaniziranog zemljišta uz morsk obalu

Što Vlada kani učiniti da najvredniji hrvatski resursi, a to je urbanizirano zemljište uz obalu, koje nije ušlo u temeljni kapital naših turističkih tvrtki, zaobilaznim putem bez naknade prelazi u vlasništvo trećih osoba, upitao je **Damir Kajin (IDS)**.

Potpredsjednik Vlade **Slavko Linić** naglasio je kako privatizacija trgovačkih društava ide bez zemljišta te je, kaže, sporno da je negdje greškom zemljište dio imovine društva. Tvrdi kako to ustvari nije problem privatizacije, nego neprovedenih posebnih zakonskih režima. Zaključio je kako problem privatizacije ne treba vezivati s problemom zemljišno-pravnih zaštita te smatra da će Zakon o privatizaciji riješiti vlasničke režime.

Damir Kajin (IDS) je dodatno konstatirao kako se mnoga poduzeća u Istri uspijevaju uknjižiti na urbaniziranom zemljištu uz obalu koje nije postalo njihov temeljni kapital. Radi se o zemljištu koje premašuje cijenu trgovačkih društava kada ih se prodaje i desit će se da ćemo otuđiti kilometre i kilometre takvog zemljišta, zaključuje zastupnik.

Evidentno je da je prilikom definiranja vrijednosti kapitala trgovačkih društava bilo grešaka, rekao je potpredsjednik Vlade **Slavko Linić** dodavši kako vjeruje da će taj problem biti razriješen narednih godina.

Račanov i Tuđmanov spomenik

Hrvatska je pred financijskim slomom i u ovom trenutku hrvatskom narodu treba posla i kruha, a ne spomenika, smatra **dr. Anto Kovačević (HKDU)**. Zanimalo ga je, hoće li premijer prije nego što podigne najavljeni spomenik podnijeti izvješće o financijskom stanju u kojem se trenutno država nalazi, konstatiravši da, ukoliko želi podići pravi spomenik, neka izgradi autocestu Zagreb - Split.

Predsjednik Vlade **Ivica Račan** je istaknuo kako je ocijenjeno potrebnim da u centru Zagreba postoji mjesto na kojem će se moći prigodno pokloniti domovini, a to ne iziskuje ogromna sredstva kako se kalkulira. Rekao je da je Vlada čvrsto riješila da jedan od spomenika bude i autocesta od Zagreba do Splita i Dubrovnika.

Dr. Anto Kovačević (HKDU) je rekao gospodinu Račanu da je majstor kada treba odgovoriti na ono što ga se ne pita. Pitao je slijedeće: "Čemu nova podjela Hrvatske?"

Nije riječ o konkurenciji spomenika i nemamo ništa protiv da "Oltar domovine" i dalje ima funkciju koju ljudi žele, odgovorio je premijer **Ivica Račan**.

Jeste, riječ je o konkurenciji, radi se o Račanovom i Tuđmanovom spomeniku, drži **dr. Anto Kovačević (HKDU)**. Zaključio je kako odgovore koje je dao premijer mogu dati samo oni koji su prošli sve antidemokratske škole i izašli iz skojevskog legla.

Predsjednik Hrvatskog sabora, **Zlatko Tomčić** oduzeo je zastupniku riječ te mu izrekao opomenu zbog vrijeđanja predsjednika Vlade.

Mnogobrojne zastare na sudovima

Vesna Podlpec (SDP) ukazala je na situaciju na sudovima u Splitsko-dalmatinskoj županiji na kojima, kaže, preko tisuću kaznenih predmeta godišnje padne u zastaru. Zanimalo ju je, koje će hitne mjere poduzeti Vlada da se takva situacija sanira, budući da je pravosuđe jedan od elemenata funkcioniranja pravnog sistema svake države.

Predsjednik Vlade **Ivica Račan** rekao je zastupnici da će odgovor dobiti u pisanom obliku jer ministar pravosuđa nije prisutan.

Različita viđenja situacije u Hrvatskoj

Pitanje premijeru uputio je i **mr. Marin Jurjević (SDP)**. Upitao ga je, kako tumači razlike u viđenju gospodarske situacije u Hrvatskoj, budući da s jedne strane analize iz inozemstva govore o značajnim naprecima, dok su domaći analitičari puni kritika?

Ponekad se iz inozemstva bolje vide rezultati i uspjesi, a unutar Hrvatske na vidjelo više izlaze problemi, tegobe, pa i neuspjesi, odgovorio je predsjednik Vlade **Ivica Račan**.

Problemi Sveučilišta u Požegi

Mariju Bajt (HDZ) zanimalo je, zašto Sveučilište u Požegi nije dobilo upisne kvote za deset stručnih studija za akademsku godinu 2001./2002.,

upitavši koji su to posebni državni interesi utjecali na takvu odluku?

Ministar znanosti i tehnologije **dr. Hrvoje Kraljević** rekao je da je Veleučilište u Požegi osnovano prije tri godine te da od tada nema ni jednog zaposlenog djelatnika. Sav posao, kaže, obavljaju pretežno nastavnici sa Sveučilišta u Osijeku. Ovo nije bila nikakva politička odluka, nego je odluka donesena u dogovoru sa Sveučilištem u Osijeku koji bi time i formalno održavao navedene studije u Požegi.

Ne može se govoriti da Sveučilište u Požegi nema zaposlenih, s obzirom na to da Ministarstvo znanosti i tehnologije nije odgovorilo na zahtjev Sveučilišta upućen u travnju za zapošljavanjem stalnih djelatnika, dodala je **Marija Bajt**. Napomenula je također kako nitko iz prozvanog Ministarstva nije obišao to Sveučilište od 3. siječnja 2000.

Dopunski odgovor dao je ministar znanosti i tehnologije **dr. Hrvoje Kraljević**. Rekao je kako se zahtjev podnesen u travnju razmatra, pojašniviš kako će se stručni studiji i dalje održavati u Požegi, ali će ih održavati oni fakulteti koji su to radili i do sada.

Tada je **Marija Bajt (HDZ)** ispravila netočni navod. Rekla je kako je zahtjev za prijam djelatnika u radni odnos Sveučilište predalo 26. travnja 2000., a ne ove godine. Napomenula je i da požeško sveučilište ima trajnu dopusnicu za rad i programe koje je odobrilo Nacionalno vijeće za visoku naobrazbu.

Svi bi građani u Hrvatskoj morali biti jednaki

Pitanje je tada postavio **Dino Debeljuh (IDS)**. Konstatirao je kako već više od dvije godine iz Ministarstva pomorstva, prometa i veza stižu najave o ujednačavanju visine korištenja autocesta i tunela u cijeloj državi. Zanimalo ga je, kada će do tog ujednačavanja zaista doći i zašto već do toga nije došlo.

Zamjenik ministra za obnovu, razvoj i graditeljstvo **Venko Ćurlin** rekao je kako danas u Hrvatskoj postoji dvije vrste naplata cestarina, jedna je na javnim cestama, a druga na cestama koje će se dati u koncesiju. Prema ugovorima koji su potpisani s koncesionarima, oni sami utvrđuju naknadu za korištenje ceste, istaknuo je zamjenik ministra. Dodao je kako se radi na ujednačavanju kriterija

naplate što će služiti Ministarstvu za javne radove, obnovu i graditeljstvo te Ministarstvu pomorstva, prometa i veza za daljnja dogovaranja oko cijena upotrebe cesta i tunela.

Znam da postoje koncesije i ceste koje Hrvatska sama gradi, ali smatram da bi svi građani ove zemlje trebali imati ravnopravnost kod plaćanja cestarina, nadovezao se **Dino Debeljuh (IDS)**.

Dopunski odgovor dao je potpredsjednik Vlade **Slavko Linić**. Rekao je da prihvaća jednakost svih građana, ali napominje kako mogućnost koncesijske izgradnje neke prometnice može značiti i veći prioritet od navedene jednakosti.

Za riječ se ponovno javio **Dino Debeljuh (IDS)** te ispravio netočni navod. Pojasnio je da nije protiv koncesije, ali ne podržava ideju da građani moraju osjetiti razliku u cestarinama zbog tih koncesija. Smatra da bi u Hrvatskoj svi građani morali biti jednako tretirani.

Neustavnih godinu i pol dana

Ustavni sud Republike Hrvatske je prije dvije godine ukinuo odredbe nekoliko zakona, kao npr. Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine ili Zakona o Državnom sudbenom vijeću, naglasio je **Petar Turčinović (IDS)**. Uz to je, kaže, Vlada imala obvezu u zakonskom roku izraditi nova zakonska rješenja. Budući da ta rješenja nisu još uvijek podnesena Saboru, zanimalo ga je tko će u Vladi odgovarati zbog neustavnog stanja koje još uvijek traje te šteta koje građani trpe glede neriješenih pitanja.

U odgovoru premijera **Ivice Račana** stoji da je Ustavni sud produžio rok za donošenje Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine te da je on upravo u proceduri podnošenja. Ukazao je na težinu problematike koju oni tretiraju naglasivši kako će u primjeni sigurno izazvati mnogo problema. Dodao je da ukoliko zastupnik želi detaljniji odgovor bit će mu dat u pisanom obliku.

Petar Turčinović (IDS) se nadovezao izrazivši skepsu glede navedenog Zakona. Kaže, kako su pravni eksperti izrazili bojazan da bi neke odredbe mogle ponovno biti proglašene kao neustavne što predstavlja kupovanje vremena po drugi put. Drugo što je zamjerio predlagatelju je

nepostojanje veće rasprave o nekim rješenjima vezanim uz dodatno porezno opterećenje i mogućnost stvaranja razlika u cijeni nacionaliziranih stanova. Konstatirao je da se tu radi o neprofesionalnom poslu, budući da su Zakon i njegove izmjene pisali isti ljudi istog ministarstva.

Ne morate odluku Hrvatskog sabora unaprijed kvalificirati kao neustavnu, rekao je predsjednik Vlade **Ivica Račan**. Istaknuo je da će zastupnik imati priliku raspraviti o predloženom Zakonu, s obzirom na to da će rasprava o njemu biti vrlo brzo.

Ne sumnjičim odluke Sabora, samo izražavam skepsu glede rješenja koja se predlažu, dodao je **Petar Turčinović**.

Izjava; ostavka

Ustvrdivši da je Hrvatsko sudstvo opterećeno brojnim neriješenim problemima, a učinkovitost ovisi o uvjetima rada, dohotku i drugome, **Zdenka Babić-Petričević (HDZ)** je ocijenila kako nije dovoljno tražiti samo učinkovitost i neovisnost. Budući da mnogi taj problem pokušavaju riješiti, bez većih pomaka, pitanje upućuje potpredsjednici Vlade **Željki Antunović** - je li stimulacija i učinkovitost sudstva u smanjenju plaća i duhu izjave "na suce nitko ne poteže oružje jer su preblagi".

Potpredsjednica Vlade **Željka Antunović** je odgovorila da je zastupnica reinterpetirala njezine riječi s press konferencije na kojoj je govorila o problemima pravosuđa i svih institucija koje trebaju utvrditi ili sankcionirati moguće zloporabe, odnosno gospodarski kriminal u prethodnom razdoblju.

Nakon tendencioznih reinterpetacija u pojedinim medijima potpredsjednica je rekla da se osobno oglašila javnim priopćenjem.

Naime, odgovarajući na postavljeno pitanje zašto se ne sankcionira gospodarski kriminal te što bi u tom smislu trebalo poduzeti, a dotičući se složenosti toga problema, izrekla je neprimjerenu usporedbu. Istog se trenutka ogradila od mogućih zloradih interpretacija ili djelomičnog prenošenja riječi, međutim, to se ipak dogodilo.

Govoreći o problemima nesankcioniranja gospodarskog kriminala, kritički se osvrnula na pojavu neefikasnosti i opstrukcija koje se događaju u institucijama koje su

dužne istraživati kriminal i prikupljati dokaze. Također i na neefikasnost i opstrukcije u pravosuđu koje u pojedinim slučajevima olako odbacuju prijave s dokazima o zloporabama i kriminalu.

Osvrćući se na novinske članke, potpredsjednica Vlade je primijetila kako nije napisano da je rekla da takvo stanje u pravosuđu nije moguće riješiti naredbom s neke druge razine već samo aktivnošću onih u pravosuđu koji su odgovorni i spremni postupati po zakonu i oduprijeti se svakoj vrsti pritiska. Čvrsto vjeruje da takvih ljudi ima.

Bila je vrlo jasna, rekla je, i u odnosu na moguću globalizaciju lošeg stanja u pravosuđu od čega se jasno ograđuje.

S obzirom na to da ne može ispraviti načinjenu štetu proizašlu iz zloradog teksta i nespretno formulirane rečenice preostalo joj je da se svima koji se osjećaju povrijeđenima još jednom ispriča.

Što se tiče drugog dijela pitanja o plaćama sudaca, drži, a to je i stav Vlade, da plaće dužnosnika u pravosuđu i svih ostalih dužnosnika, trebaju slijediti sudbinu svih ostalih plaća i ukupnog stanja u Republici Hrvatskoj.

Zastupnica **Zdenka Babić-Petričević** je postavila i dopunsko pitanje ocjenjujući dati odgovor demagoškim. Glasio je - priprema li potpredsjednica Vlade ostavku što od nje traži Udruga sudaca kao najmjerodavnije tijelo hrvatskog pravosuđa.

U odgovoru je **Željka Antunović** rekla da o tome može govoriti premijer koji ju je kandidirao na to mjesto, a o njihovom razgovoru će biti obaviješten i Sabor, bude li to potrebno. Zahtjev predsjednika Udruge Hrvatskih sudaca drži politikantskim i ne može prihvatiti da se njegove ambicije hrane na njezinim nespretnim, pogrešnim i zloradim interpretacijama.

U ponovnom javljanju zastupnica je imala pravo samo na ispravak navoda ali je postavila pitanje tražeći da se odgovori je li u razgovoru s premijerom bilo govora o ostavci, ali nije dobila odgovor.

Vanjska politika

Dr. **Ivić Pašalić (HDZ)** je u uvodnom dijelu svoga pitanja konstatirao da je jedan od bitnih ciljeva Vlade Republike Hrvatske ulazak u Europsku uniju. Podsjetio je premijera da

je u javnim istupima često govorio da je hrvatska Vlada najveće rezultate ostvarila na vanjskopolitičkom planu, i ustvrdio da su, nažalost, rezultati rješavanja gospodarskih i socijalnih pitanja slabi.

Podsjetio je na obećanja ministra u ostavci Jakovčića da će se Hrvatska priključiti Europskoj uniji do 2005. ili 2006. godine, te predsjednika Mesića, koji je to obećao za svoga mandata.

Što se tiče spomenutog priključivanja, velika većina građana podržava tu želju, ali je mnogo manje zadovoljna rješavanjem pitanja zapošljavanja.

Svojevremeno je veleposlanik Europske komisije Peter Winter rekao da nije pokazivan veliki interes za Hrvatsku zbog politike koju je vodilo prijašnje vodstvo (sloboda medija, Haag, Srbi u Hrvatskoj, odnos prema BiH). Nova se Vlada, međutim, prema tome pitanju drugačije postavila, a ipak šokira izjava gospodina Robertsona da se cijela regija jugoistočne Europe mora ujediniti jer će se u protivnom raspasti u ruševinama.

Slijedom konstatacije da je na Zagrebačkom summitu održanom 24. studenoga, prošle godine u završnoj deklaraciji navedena obveza 5 zemalja da sklope sporazum o regionalnoj suradnji, upućuje premijeru pitanje - vjeruje li da se na Hrvatsku ne primjenjuje strategija zapadnog Balkana i što se u tom smislu može očekivati.

Premijer **Ivica Račan** je odgovorio kako nije njegovo da komentira poglede koji postoje u Europi i Hrvatskoj, što se dešava ili bi se trebalo dešavati u jugoistočnoj Europi ili jugoistočno od Hrvatske. Točno je da ima zagovornika određenih integracija, ili zapadnog Balkana, no za Hrvatsku i njezine građane mnogo je važnije to što se Hrvatska izborila za individualni pristup. To je očekivano potpisivanje sporazuma o pridruživanju pridruženom članstvu Europske unije, jer drugačije za Hrvatsku ne može ni biti. Premijer je izrazio uvjerenost u jedinstvo zemlje glede individualnog puta, održavanja odnosa sa zapadnim i istočnim susjedima, što će pak ovisiti o njihovom procesu stabilizacije i normalizacije.

Za Hrvatsku nema opasnosti da bude uvučena u neke nove državne tvorevine ili integracije. Što se tiče trgovine, sa zadovoljstvom ističe da

“dobro stojimo s potpisivanjem ugovora o slobodnoj trgovini s nizom zemalja srednje Europe i za Hrvatsku je takva suradnja dovoljna”.

Integracije za koje pita zastupnik Pašalić, ne dolaze u obzir te ga podsjeća na visoki stupanj jedinstva hrvatskih građana koje time ne treba plašiti.

U dopunskom pitanju zastupnik **Ivić Pašalić** je rekao kako mu nije namjera plašiti, nego otvoreno govoriti o problemu. Dodao je kako postoji interes, neovisno o stranačkoj pripadnosti, da Hrvatska ne treba ići na Balkan nego u Europu. U svezi s time je želio znati kakva je stvarnost s obzirom na stavove - glavnog tajnika NATO-a da se cijela regija mora ujediniti i predsjednika Europske komisije u Europskom parlamentu Prodijsa kako mora doći do stvaranja organizacije za regionalnu suradnju. Doslovce, da se mora uspostaviti zona slobodne trgovine koja vodi ka carinskoj uniji. Ove stavove smatra snažnim argumentima u tom smislu. Ne dovodeći u pitanje premijerove namjere zanima ga - što je stvarno za očekivati i u kojoj dinamici.

Premijer **Ivica Račan** je odgovorio da nije njegovo da brani ili napada riječi gospodina Robertsona, koje su izvučene iz konteksta, nego je ponovio svoje riječi sa savjeta NATO-a: “regionalna suradnja - da, regionalna integracija - ne”, što je ujedno stav ove Vlade i stav demokratskih snaga ove zemlje. Izrazio je i vjeru da će ga istjerati do kraja.

Vlada i sindikati

Jadranka Kosor (HDZ) je u uvodu svoga pitanja rekla da su radnici i sindikati uznemireni najavom izmjena Zakona o radu kojim bi se, kako se doznaje, skratio otkazni rok i smanjila otpremnina. Međutim, u nedavnoj raspravi o istom Zakonu nije spominjano smanjenje prava, niti je bilo riječi o skraćivanju porodiljnog dopusta.

Zastupnica se kritički osvrnula na izjavu potpredsjednika Vlade gospodina Linića koji je tvrdio da ga ne zanimaju sindikati, te da će promjene provesti bez podrške sindikata. Istovremeno saznaje za tihi štrajk koji najavljuju sindikati policije, ugostiteljstva, turizma, zdravstva, te dodaje da su mnogi radnici šokirani iznosima primljenih plaća.

Pitanje je glasilo - kako Vlada misli provesti mjere bez dijaloga sa

sindikatom, te - tko će zastupati prava majki koje nemaju sindikat a prava im se i dalje smanjuju.

Premijer **Ivica Račan** je odgovorio - dijalog sa sindikatima traje, premda se njihov karakter i sadržaj ne sviđaju svima. Izrazio je žaljenje što nije neposredniji, a ne putem medija, no rekao je da ima i neposrednog.

Što se tiče konkretnog pitanja - svima onima kojima je stalo do gospodarskog razvoja, neovisno o političkoj opredijeljenosti, mora biti stalo do rješenja koja će pomoći razvoju i strategiji razvoja, otvaranju većih mogućnosti za zapošljavanje.

Tema o fleksibilnijem definiranju i ovih pitanja doći će na dnevni red Vlade i Hrvatskog sabora, što podrazumijeva prethodni dijalog, sporazum sa sindikatima, te smatra da će se naći dovoljno fleksibilna i stimulativna rješenja.

Zastupnicu **Jadranku Kosor** je zanimalo kako je moguće da potpredsjednik Vlade izjavi kako ga ne zanimaju sindikati, te da će sve provesti bez obzira na njihovo mišljenje.

Sugerirala je da bi bilo bolje da je Vlada zastupnike i cjelokupnu hrvatsku javnost upoznala s mjerama koje će uslijediti, a ne da se daju “na kapaljku”. Ocjenjuje da bi ih bilo lakše prihvatiti da su bile poznate odmah, a ovakvo generiraju sve jači socijalni bunt.

Premijer **Ivica Račan** je odgovorio da se razmatraju određene mogućnosti stimuliranja bržeg zapošljavanja, te da izgovorene riječi ne treba uzeti zdravo za gotovo.

Tečaj kune i izvoz

Željko Pavlic (HSL) je prenio upozorenja dobitnika godišnje plakete Zlatna kuna - nagrada Gospodarske komore Međimurske županije za naročito uspješno poslovanje i ostvarene izvozne rezultate, kako nedostaju posebne stimulativne mjere za izvoz te na trenutno opterećenje koje proizlazi iz destimulativnog tečaja kune. Od početka godine povećava troškove poslovanja i dovodi u pitanje razvojne planove. Pita Vladu - hoće li poduzeti ikakve mjere da se anuliraju efekti takvog tečaja kune koji nepovoljno utječe na poslovanje tvrtki okrenutih prema izvozu.

Slavko Linić, potpredsjednik Vlade je odgovorio da je takav tečaj politika u domeni monetarne politike Narodne banke. Izrazio je zadovoljstvo

njezinim mjerama kojima je zaustavila pad tečaja. Razlog padu tečaja vidi u špekulantskim poslovima, što su, dozvoljeni poslovi poslovnih banaka. One koje imaju višak kapitala procijenile su da će svojom politikom financijskih transakcija, ako ubrzaju pad tečaja, ostvariti ekstra zarade.

Potpredsjednik **Slavko Linić** je dodao da i turistička sezona, svojim značajnim prilivom deviza, uzrokuje pad tečaja. Moguće je, poručio je izvoznicima, transakcije naplate odgoditi za jesen, obaviti ih prije tog vremena ili zaduživanjem premostiti problem. Gospodarski subjekti moraju prihvatiti, rekao je, da će turistička sezona uvijek negativno utjecati na tečaj, a Vlada će taj negativni utjecaj izvoznicima subvencionirati. Već i sada postoji značajno niska kamate, te stoga sugerira gospodarstvenicima da u okviru svoje poslovne politike vode računa o rečenome, pa banke u takvim transakcijama neće vidjeti svoj interes.

Vlada i dijaspora

Zdravka Bušić (HDZ) je citirala dio iz Strategije razvitka Republike Hrvatske pod nazivom "Hrvatska u 21. stoljeće", iz projektnog zadatka "međunarodne integracije". Pod naslovom "Uloga hrvatske dijasporu", kaže se da je dijaspora pridonijela međunarodnoj izolaciji Hrvatske, odnosno da je bivša vlast surađivala samo s podobnom stranačkom dijasporom koja je bila i izrazito desničarski i konzervativno opredijeljena, i nije bila u mogućnosti uspostaviti kontakt sa značajnim udrugom političara, intelektualaca ili poslovnih ljudi u zemlji u kojoj je živjela.

Konstatacija se nalazi i u zaključku Strategije te "dopunjuje savjetom da treba smanjiti suradnju s Hrvatskim svjetskim kongresom jer je svojom aktivnošću posljednjih godina značajno pridonio međunarodnoj izolaciji Hrvatske.

Pitanje upućeno premijeru glasi - dijelite li i vi ovo mišljenje, je li ono stajalište Vlade o ulozi hrvatske dijasporu u Domovinskom ratu, te tko je autor tvrdnji.

Premijer **Ivica Račan** je odgovorio - ne zna tko je autor, Vlada će raspravljati o pojedinim separatima radnog materijala i ne može se izjasniti o radnom materijalu koji nije vidio. Kada se bude raspravljalo o

separatu koji se odnosi na vanjsku politiku Hrvatske, tek će tada decidirano odgovoriti o stavu Vlade.

Mr. **Zdravka Bušić** je očekivala da će ih premijer oštro odbaciti, rekla je te dodala kako se hrvatsko iseljeničtvo osjeća marginalizirano i skoro odbačeno. Na to je upozorio i zagrebački nadbiskup Josip Bozanić na svečanoj Svetoj misi za domovinu na Dan državnosti.

Prema riječima zastupnice, osjećaju se i poniženima, a dio teksta koji se odnosi na iseljeničtvo neprihvatljiv je i sramotan, te moli da se o njemu razmisli pri razmatranju strategije.

U dopunskom dijelu odgovora premijer **Ivica Račan** je zatražio da ne komentira nerelevantni materijal, a zastupnici rekao da ne dijeli njezino mišljenje o dijaspori. Smatra da se naša dijaspora treba vezati uz domovinu a ne političku opciju te da ova Vlada želi izgraditi drugačiji i kvalitetniji odnos s dijasporom.

U ispravku navoda zastupnica mr. **Zdravka Bušić** je uzvratila da je hrvatsko iseljeničtvo imalo samo jednu političku opciju, a ona je bila Hrvatska država i oni su je zdušno pomagali.

Žrtve - imenom i prezimenom

Zastupnik **Ante Beljo (HDZ)** je rekao da je Vlada prije dva mjeseca pokrenula projekt znanstvenog utvrđivanja svih ratnih i političkih žrtava nakon 1918. godine, a to znači i podataka do kojih je došla saborska Komisija za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava. U međuvremenu je Komisija prestala s radom početkom prošle godine. Saznaje se da bi prikupljena građa trebala biti pohranjena u Hrvatskom državnom arhivu, da na znanstvenom projektu obrade materijala treba raditi 5 znanstvenika iz Hrvatskog povijesnog instituta, pa zastupnika Belju zanima ne misli li Vlada, osnivanjem Ureda, ugasiti rad saborske Komisije i onemogućiti daljnje prikupljanje građe.

O radu saborskog odbora odlučuje Hrvatski sabor, odgovorio je dr. **Goran Granić**, te izrazio očekivanja da će u narednim tjednima kontaktirati s Vladom, a nakon toga izvijestiti javnost o daljnjem odvijanju projekta.

Svaka žrtva, bez obzira tko je počinio zaslužuje da ima ime i prezime, složio se sa stavom zastupnika Belje, te se nada, rekao je,

da će Vlada i Hrvatski sabor podržati tu inicijativu.

Ante Beljo je u dodatnom pitanju dao podršku osnivanju instituta koji će se znanstveno baviti istraživanjem žrtava rata ili žrtava od 1918. godine, upozoravajući da je Komisija prikupljala imena i prezimena žrtava rata. Zamolio je da se odgovori zašto Odbor za imenovanje ove godine nije imenovao Upravni odbor ove Komisije.

Otkup pšenice

Stjepan Živković (HSS) je pitanje uputio ministru poljoprivrede i šumarstva, rekavši da su vremenske prilike nenaklonjene poljoprivrednoj proizvodnji, poglavito pšenici, te je prema nekim procjenama najmanje 50 posto zasijanih površina u Slavoniji i Baranji, poglelo zbog prevelike vlage. Seljaci opravdano strahuju kakav će prihod ostvariti - kome će prodati svoju pšenicu, po kojoj cijeni i od koga za pšenicu dobiti novac.

Ministar poljoprivrede i šumarstva **Božidar Pankretić** je odgovorio da je sve za otkup pšenice učinjeno, vrlo jasno su učinjene sve predradnje - u razgovoru s otkupljivačima, prvenstveno trgovačkim društvima, silosima i mlinarima osigurano je preko banaka gotovo 100 milijuna DEM i to ne na nekretnine nego na pšenicu. Prvi put je uvedena mogućnost tzv. skladišnice i omogućuje da uđu u otkup. Što se tiče tržišnog viška postoji spremnost da se dade naknada dijela troškova.

Što se tiče cijene otkupa, stvara se između onih koji proizvode i onih koji kupuju. Ti su razgovori pokrenuti i neki ugovori se već sklapaju te očekuje da će proizvođači biti zadovoljni ugovorima, odgovorio je ministar.

Utvrđivanje državljanstva

Zastupnik **Ljubo Česić - Rojs (HDZ)** obratio se ministru unutarnjih poslova Šimi Lučinu, ali i javnosti zbog neugodnih iskustava koje je imao u posljednje vrijeme. Ocijenio je da u posljednje vrijeme doživljava napade i prijetnje od pojedinaca koji ga ujedno prate i prisluškuju. U to se i osobno uvjerio jer je nepoznate pratitelje zatekao u nedopuštenim djelatnostima kojima su bez dvojbe narušena i njegova ustavna, građanska prava. Ističući da je

odgovoran i za sigurnost svoje šestero djece, upozorio je da će u slučaju incidentnih situacija, smatrati odgovornim Predsjednika Republike, ministra unutarnjih poslova i državnog odvjetnika Republike Hrvatske. Upozorio je da je nedavno čuo razgovor dvojice na Peščenici koje su davale izjave kako je zaslužio čak i fizičku likvidaciju. Nakon toga osobe su se udaljile, pa ocjenjuje da su posrijedi bile ozbiljne prijetnje.

Zapitao je ministra unutarnjih poslova kada će objaviti podatke o izdavanju domovnica i putovnica pojedinim osobama iz kriminalnog miljea i izvan Hrvatske. Iako nikada nismo vidio osobu kojoj sam navodno pomagao u stjecanju domovnice, novinski napisi neprekidno sugeriraju moju krivnju i odgovornost za ove postupke, zaključio je zastupnik Česić-Rojs.

Odgovarajući na to pitanje **Šime Lučin**, ministar unutarnjih poslova, ponovio je već iznijetu tvrdnju da nitko iz Ministarstva unutarnjih poslova nije obavljao opisane, nedopuštene radnje, o čemu može priložiti i pismeno očitovanje. Ukoliko je potrebno ove se sumnje mogu razmatrati i pred sudskim tijelima, ali onda bi tužba trebala biti adresirana na bivše ministre i djelatnike Ministarstva unutarnjih poslova, zaključio je ministar Lučin. Na kraju je najavio skoro izvješće o svim radnjama i proceduri dobivanja hrvatskog državljanstva za neke osobe koje su do ovih dokumenata došle na zakonski nedopušten način.

Zastupnik **Ljubo Česić-Rojs** postavio je i dopunsko pitanje nezadovoljan prispjelim odgovorom. Ocijenio je da su mu pokušavali "pakirati" i bivši i sadašnji djelatnici Ministarstva, jer je uvijek provodio politiku pokojnog hrvatskog predsjednika, dr. Franje Tuđmana i ministra obrane Gojka Šuška. Smatra da postoji želja i namjera da mu se naškodi, premda je uvijek promovao interese i radio na dobiti hrvatskog naroda i hrvatske države.

Na ovo pitanje, odnosno konstataciju, odgovorio je predsjednik Vlade Republike Hrvatske, **Ivica Račan**. Smatra da je Republika Hrvatska pravna država u kojoj su zaštićena zakonska prava građana, pa nema razloga za iznijete sumnje i optužbe. Oko procedure kojom se stječe državljanstvo, vodi se istraga kako bi se rasvijetlile okolnosti stjecanja

dokumenata za pojedine ljude koji nisu trebali dobiti hrvatsko državljanstvo. Kada se završi ova istraga, moći će se precizno utvrditi svačija odgovornost i uloga, zaključio je hrvatski premijer.

Zastupnik **Ljubo Česić-Rojs** javio se iznova, zbog ispravka navoda, ocjenjujući da nije osigurana pravna jednakost za sve građane. Smatra da je u pojedinim izjavama i govorima sadašnjih državnih čelnika bio javno prozivan i optuživan za djela koja nije počinio. Zatražio je da se provede istraga i utvrdi svačija krivnja, prihvaćajući odgovornost ukoliko ona bude utvrđena u pravednim i poštenim okolnostima, lišenih političkih pritisaka i kalkulacija. Smatra da se okolnosti svačijega rada, za i protiv hrvatske države trebaju utvrđivati činjenicama, a ne tračevima.

Saniranje gospodarskih gubitaka

Zastupnik **Ivo Lončar (nezavisni)** ponovio je pitanje predsjedniku Vlade, koje je uputio u rujnu prošle godine. Podsjetimo, radi se o razlozima zbog kojih je Vlada odlučila pomoći u sanaciji nekoliko poljoprivrednih kombinata. Zbog financijskih gubitaka i nelikvidnosti, Vlada je donijela odluku o saniranju ovih tvrtki, a situacija se unatoč ovim mjerama nimalo nije popravila, ocijenio je zastupnik. Sada se sanira novinska kuća "Vjesnik", te nekoliko šećerana koje su pred stečajem.

Zapitao je kada će se sanirati gubici hrvatskih seljaka, jer u našoj zemlji od poljoprivrede živi 52% gospodarstva i veliki broj ljudi. Ističući da ne želi nikome propast, zatražio je da se pomogne i poljoprivrednicima koji se prema sadašnjim mjerama jednostavno prepuštaju neizvjesnoj sudbini.

Predsjednik Vlade, **Ivica Račan** najprije je ispravio netočne konstatacije, ističući da se ne saniraju poljoprivredni kombinati. Vlada zapravo pokušava predložiti nagodbu vjerovnika u cilju rješavanja teške situacije koja opterećuje poslovanje u spomenutim kombinatima. Ocijenio je da su sredstva koja Vlada Republike Hrvatske izdvaja za poljoprivredne poticaje značajna, pa se ne može govoriti o podcjenjivanju i zanemarivanju ove djelatnosti. Smatra ujedno, da treba razmatrati i druge

čimbenike koji utječu na slabe rezultate, spominjući između ostalih čimbenika i rascjepkanost, te malu površinu poljoprivrednih posjeda u Hrvatskoj.

Zastupnik **Lončar** iskoristio je mogućnost postavljanja dopunskog pitanja, i prezentirao poblize podatke o situaciji koja je vladala u PIK-u Vrbovec. Raščlanjujući statističke vrijednosti, utvrdio je da gubici i dalje rastu, iako Vlada za plaće daje značajna financijska sredstva. Upozorio je ujedno, da se ne smanjuje izdvajanje sredstava za uvoz hrane u Hrvatsku, a značajni postotak hrane, građani i sami uvoze iz susjednih država. Ovakva je politika rezultirala velikim novčanim deficitima, a hrvatski seljak sustavno je pljačkan, sve od 1945. godine. Zbog toga bi Vlada konačno trebala poduzeti određene mjere kako bi i ova kategorija građana živjela dostojanstvenim životom u Republici Hrvatskoj.

Premijer **Račan** ocijenio je da bi svakako trebalo smanjiti uvoz nepotrebnih proizvoda, te potaknuti zajedničke napore i interese poljoprivrednih proizvođača i prerađivača. Turistička djelatnost ukazuje na komplementarnost hrvatske proizvodnje, a gospodarstvo mora zadovoljiti europske standarde kvalitete, ali i cijene.

Ocjenjujući da ne sumnja u dobre namjere odgovornih osoba, zastupnik Lončar je upozorio da treba povesti računa i o strateškoj važnosti hrane, jer Hrvatska ima resurse koji bi mogli zadovoljiti potrebe 20 milijuna osoba koje se odnose na veliki broj poljoprivrednih proizvoda. Smatra ujedno da se moramo približiti standardima europskih zemalja koje za prehranu troše tek oko 15 - 17% mjesečnih prihoda. Dodao je na kraju da su problemi u PIK-u Vrbovec započeli u periodu kada je ministarsku poziciju imao Zlatko Dominiković, a ni sadašnja situacija nije mnogo bolja.

Smanjenje izdataka u javnom sektoru

Zastupnik **Dario Vukić (HDZ)** upozorio je na posljedice koje izviru nakon smanjenja plaće zaposlenika u javnom sektoru. Dok se velikom broju zaposlenika smanjuju plaće, Hrvatski fond za privatizaciju troši 112 tisuća DEM mjesečno za troškove

konzultantske tvrtke koja bi trebala pomoći da PIK Vrbovec pronađe put iz sadašnjih teškoća. Zanima ga je li pokrenut zakonski postupak protiv uprave ove tvrtke zbog toga što su propustili pokretanje stečaja u zakonskom roku.

Na ovo je pitanje odgovorio potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske, **Slavko Linić**. Istaknuo je da je Hrvatski fond za privatizaciju zajedno s Ministarstvom poljoprivrede pratio rad stare uprave i Nadzornog odbora. Budući da rezultati nisu bili zadovoljavajući išlo se na promjenu uprave, o čemu će govoriti i detaljno izvješće koje se izrađuje u Fondu i nadležnom ministarstvu. Upozorio je da se pojedini kapaciteti u PIK-u Vrbovec koriste ispod 10%, pa je važno pronaći strateškog partnera i ukupni izlaz iz nastale situacije. Navedene cijene stranog menagementa utvrđene su ugovorom, a ni jedna od hrvatskih tvrtki nije željela preuzeti odgovornost oko traženja puta kojim bi se riješili nagomilani problemi, zaključio je potpredsjednik Linić.

I zastupnik Vukić iskoristio je mogućnost da postavi dopunsko pitanje, navodeći da ne osuđuje angažiranje stranog konzaltinga, ali želi da se odgovori zašto se na čelu strane tvrtke nalazi gospodin Dončević. Prema informacijama koje su stigle do javnosti, upravo je gospodin Dončević bio direktor PIK-a Vrbovec, sve do 1996. godine pa je ovakva situacija svakako neuobičajena. Svi žele da ova tvrtka nastavi svoju proizvodnju i izvuče se iz poteškoća, ali treba odgovoriti koje je garancije ova garnitura ponudila Vladi da će njezin posao biti uspješno doveden do kraja. Indikativnim smatra da do ugovora nije došlo nakon zakonskih odredbi javnoga natječaja, već izravnom pogodbom.

Dopunski odgovor uputio je i potpredsjednik Vlade, najavljujući da će tražiti da se sve navedene okolnosti provjere, a nakon toga uslijedit će i pisani odgovor. Smatra ujedno da mogućnost izravnog dogovora oko angažiranja stručnog menagementa ne bi trebala biti sporna, a ostali detalji će se naknadno provjeriti.

Suzbijanje ekoloških problema

Zastupnica **Jadranka Katarinčić - Škrlić (HSLJ)** upozorila je da Republika Hrvatska mora striktno provoditi zdravstvene i ekološke

mjere zaštite, kako bi se izbjegle opasnosti od "kravljeg ludila". Ukupno pet tvrtki proizvodi koštano brašno koje bi trebalo i odgovarajuće zbrinuti da se dolaskom visokih temperatura ne pretvori u novi, dodatni ekološki problem. Zatražila je da resorno ministarstvo izvijesti javnost što namjerava poduzeti na suzbijanju eventualnih ekoloških problema, te da se istovremeno pomogne i rečenim tvrtkama koje se bave proizvodnjom košanog brašna.

Ministar zaštite okoliša i prostornog uređenja, **Božo Kovačević** obavijestio je zastupnicu da je nedavno osnovano povjerenstvo u koje su uključeni i predstavnici Ministarstva poljoprivrede, kao i drugih zainteresiranih strana. Stručna rasprava ukazala je da bi ovi proizvodi trebali postati sastavnom komponentom u cementarama. Time bi se uklonili potencijalni problemi, a jedna domaća tvrtka prihvatila je mogućnost da primjenom tehnologije i iskustava švicarske cementne industrije problem razriješi na primjeren način. Ukoliko se pronađu potrebna financijska sredstva onda uskoro treba očekivati optimalni način zbrinjavanja ovih proizvoda, zaključio je ministar Kovačević. Dodatno je objašnjenje zatim uputio i ministar mr. **Božidar Pankretić** koji je naveo da su nedavno sklopljeni ugovori s Agroproteinkom, najvećim proizvođačem košanog brašna. Smatra da će se ovaj proizvod ipak najlakše ukloniti spaljivanjem, a postignuti su i prvi dogovori kako bi se ubrzo ovaj proces.

Zastupnica **Jadranka Katarinčić - Škrlić**, nije, međutim, bila zadovoljna s odgovorima i postavila je dopunsko pitanje. Upozorila je da tvornica Puris, u Pazinu mora samostalno zbrinjavati ovaj otpad, jer nadležna ministarstva niti nakon pet mjeseci nisu pronašla odgovarajući izlaz iz situacije. I oni su razgovarali sa cementarom Koromačno o spaljivanju, ocjenjujući da bi odgovarajući izlaz trebalo pronaći što brže, zbog dolaska ljetnih temperatura koje dodatno otežavaju situaciju.

Ministar **Pankretić** ocijenio je zatim da se ovaj problem ne može rješavati po ubrzanom postupku, budući da je potrebno pronaći odgovarajuća rješenja za sve zainteresirane strane. Potrebno je sa svim tvornicama košanog brašna sklopiti potrebne ugovore, te osigurati tehničku stranu

oko spaljivanja košanog brašna u Koromačnom.

Privatizacija i državni rashodi

Zastupnica **Vesna Škare-Ožbolt (DC)** smatra da najave oko rebalansa državnog proračuna ukazuju kako nema dovoljno novca za sve planirane rashode. Smatra da su prihodi od planirane privatizacije, u iznosu od 8,5 milijardi kuna bili previše optimistični i nisu realizirani. Upozorila je da se nastavlja i proces zaduživanja, te zapitala kane li odgovorne osobe u Vladi odgovarati za nastalo stanje, odnosno planira li se rekonstrukcija Vlade na poziciji ministarstva gospodarstva i financija.

I na ovo je pitanje odgovorio premijer **Ivica Račan**, napominjući da situacija nije tako sumorna, iako prihodi od privatizacije neće biti ostvareni. Ovi će se problemi kompenzirati restrukturiranjem unutar proračuna, odnosno posebnom štednjom. Rebalans je potreban zbog isplate mirovina posredstvom jedinog računa riznice i procesa decentralizacije, od koje Vlada ne namjerava odustati. Određeni pozitivni pomaci uočljivi su u gospodarstvu, a pojedini prihodi pristizu čak i bržim tempom od planiranih. Dobici s ove strane neće uslijediti zbog povećanja poreznih stopa, već zbog uočljivih elemenata razvoja, podvukao je premijer. Ipak, najavio je preispitivanje pojedinih rashoda, ali tek kada uslijedi najavljeni rebalans proračuna. Zastupnica je zatim ponovila pitanje, tražeći da se odgovori, namjerava li se provesti rekonstrukcija Vlade na rečenim pozicijama. Dodala je da su se očekivali značajni prihodi od privatizacije HT-a.

Premijer **Račan** ponovio je da je proces oko privatizacije telekomunikacija u tijeku, a uslijedit će i rekonstrukcija Vlade Republike Hrvatske. Kolika, to će se tek vidjeti nakon okončanja konstituiranja vlasti na lokalnim razinama.

Budući da više nije bilo pitanja, predsjedavajući je konstatirao da su na sva postavljena pitanja upućeni odgovori te zaključio ovu točku dnevnog reda.

M.S.; M.P.; V.Ž.

GOVOR JANISA STRAUMEA, PREDSEDNIKA PARLAMENTA REPUBLIKE LATVIJE - SAEIME U HRVATSKOM SABORU, 21. LIPNJA 2001.

Značajan uspjeh u procesu reforme i u demokratizaciji

U okviru četverodnevnog službenog posjeta Republici Hrvatskoj, na poziv predsjednika Hrvatskog sabora, Zlatka Tomčića, predsjednik Parlamenta Republike Latvije g. Janis Straume obratio se i zastupnicima Hrvatskog sabora. Evo njegovih riječi:

"Većecijenjeni g. Tomčiću, dame i gospodo, kolege, dragi prijatelji,

Danas imam veliku čast obratiti se članovima Hrvatskoga parlamenta - Sabora. Vrlo sam sretan da sam ovdje među prijateljima i da koristim ovu prigodu te se, putem Vas, obraćam svekolikoj hrvatskoj naciji.

I Latvija i Hrvatska bogate su i dugogodišnjim kulturnim tradicijama i povijesnom baštinom. Unatoč zemljopisnoj udaljenosti i razlikama među našim narodima kako u prošlosti tako i u sadašnjosti, slične sudbine Latvije i Hrvatske imaju puno zajedničkoga. Kao male nacije, imamo teške sudbine, jer su i Hrvatska i Latvija stradavale pod jarmom strane dominacije. S padom totalitarnih režima 1991. godine, ostvaren je davni san Hrvata o neovisnosti. I Latvija je u to vrijeme ponovno stekla neovisnost.

Sve od vraćanja svoje neovisnosti, Latvija sa živim zanimanjem prati postignuća Hrvatske i na nacionalnom i na međunarodnome planu. Drago mi je da je hrvatski narod, na izborima 2000. godine, izrazio potporu reformama i integraciji u međunarodne organizacije, osiguravši na taj način povratak Hrvatske u zajednicu demokratskih nacija. Otad je Hrvatska postigla značajan uspjeh u procesu reforme i u demokratizaciji. To je potvrđeno prijatom Hrvatske u program NATO-a Partnerstvo za mir, njezinim pristupom u WTO i aktivnostima u svezi s integracijom u EU.

Postojeći dobri odnosi između naših dviju zemalja imaju uporište u

prijateljstvu i suradnji uspostavljenima nakon obnove neovisnosti. Ove godine, odnosi između Latvije i Hrvatske znatno su intenzivirani. To potvrđuje razmjena posjeta na visokoj razini. Nedavni posjet predsjednika hrvatskoga parlamenta Zlatka Tomčića latvijskome parlamentu označio je početak suradnje naših parlamenata. Moj posjet prelijepoj zemlji Hrvatskoj ne samo da je potvrda naših prijateljskih odnosa, već i zalag naše buduće suradnje.

Zahvaljujući svojemu pogodnom zemljopisnom položaju između Istoka i Zapada, Latvija je tradicionalno otvorena trgovini, što je naslijede koje živi do današnjega dana. Zainteresirani smo za povećanje trgovinskog prometa sa Hrvatskom i mislimo da on ima povoljne izgleda.

Ništa ne može jačati spone među zemljama kao kontakti među ljudima. Tim kontaktima osobito pogoduju umjetnost i kultura. Raznovrsnost naše suradnje u kulturnim djelatnostima svjedoči o međusobnoj zainteresiranosti naših nacija. Književna djela hrvatskih autora A.G. Matoša, Tina Ujevića, Vladimira Nazora i Petra Preradovića prevedena su i objavljena na latvijskom jeziku. Hrvatske folklorne skupine sudjelovale su na međunarodnome festivalu plesa u Latviji, a latvijski plesači imali su izvedbe u Hrvatskoj. Drago mi je da su radovi nekih latvijskih umjetnika upravo izloženi u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu kao dio projekta "Baltičko vrijeme". Hrvatska javnost može vidjeti najznačajnije aspekte latvijske umjetnosti. Kultura i umjetnost latvijske i hrvatske nacije različiti su, no upravo ta različitost obogaćuje nam odnose.

Htio bih izraziti svoju zahvalnost Hrvatskoj jer pruža potporu projektu Nacionalne knjižnice za Latviju na sastancima UNESCO-a.

Razvija se i suradnja na području obrazovanja. Dalje će joj pogodovati sporazum što smo ga nedavno potpisali. Sa zadovoljstvom sam otkrio da studenti Latvijskog sveučilišta imaju mogućnost naučiti hrvatski jezik jer će, kako budemo više saznavali jedni o drugima, jačati veze među našim nacijama.

Latviju i Hrvatsku združuje zajednička želja da budu dio globalnih integracijskih procesa što promiču dinamičniji razvitak zemalja, međusobnu trgovinu i dobrobit, dok istovremeno čuvaju i razvijaju jedinstvenost tih zemalja i naroda. Latvija se djelatno priprema za članstvo u EU-u i NATO-u. Uvjereni smo u to kako će pristup u obje te organizacije stvoriti neophodno ozračje za novu razinu razvitka, stabilnosti i sigurnosti diljem Europe. Uvjeren sam i da će, u vrlo skoroj budućnosti, Latvija i Hrvatska biti ravnopravni partneri u euroatlantskim organizacijama.

Dragi prijatelji,

Latviju i Hrvatsku združuje zajednička želja da budu dio globalnih integracijskih procesa što promiču dinamičniji razvitak zemalja, međusobnu trgovinu i dobrobit, dok istovremeno čuvaju i razvijaju jedinstvenost tih zemalja i naroda. Latvija se djelatno priprema za

članstvo u EU-u i NATO-u. Uvjereni smo u to kako će pristup u obje te organizacije stvoriti neophodno ozračje za novu razinu razvitka, stabilnosti i sigurnosti diljem Europe. Uvjeren sam i da će, u vrlo skoroj budućnosti, Latvija i Hrvatska biti ravnopravni partneri u euroatlantskim organizacijama.

Za nove kandidate integracija u EU znači promjene i reforme. To je mukotrpan proces, kako za državne ustanove, tako i za građane. No proces reformi neodvojiv je od svekolikog razvitka zemlje. Preporuke Europske unije pomažu nam da brže izdvojimo i postanemo svjesni područja kojima su potrebne promjene i poboljšanja. Latvijsko iskustvo pokazuje kako su reforme jedini mogući način da se osigura brz razvitak zemlje usmjeren na gospodarski rast, socijalnu sigurnost, pravnu zaštitu i razvitak demokracije. Latvija je pripremna podijeliti iskustva i znanja stečena tijekom procesa eurointegracije.

Htio bih čestitati Hrvatskoj na okončanju pregovora o potpisivanju Sporazuma s EU o stabilizaciji i pridruživanju. Taj Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju prvi je važan temelj u odnosima s EU-om i označava početak povijesti njezine integracije.

Ova je godina osobito značajna za poboljšanje sigurnosti Latvije. Brzo se približava sastanak na vrhu čelnika zemalja NATO-a, 2002. godine, te se na obje strane Atlantika kuju

službene pozicije. Uvjereni smo u to kako će uključivanje baltičkih država u NATO služiti jačanju stabilnosti i sigurnosti našega kontinenta. S ostalim državama kandidata, djelatno nastavljamo pripreme za pristup ovome savezu. Nadamo se da će države članice NATO-a i dalje pružati potporu i razumijevanje.

Zadovoljan sam da Hrvatska, kao i Latvija, suraduje u okviru što je utvrđen u Vilniusu te da, na taj način, jača svoje odnose s NATO-om. Želim, sa zadovoljstvom, spomenuti da je Hrvatska sudjelovala na sastanku zapovjednika oružanih snaga iz država kandidata za NATO, u Rigi, 4.-6. lipnja ove godine. To dokazuje da imamo zajedničko viđenje buduće europske sigurnosti.

U ovih deset godina obnovljene neovisnosti, Latvija je puno postigla. Razvili smo demokraciju, proveli dalekosežne strukturne reforme i uveli gospodarstvo slobodnog tržišta. Razvili smo konkurentna poduzeća u raznim sektorima gospodarstva, uključujući saobraćaj, trgovinu i bankarske usluge, informacijsku tehnologiju, biotehnologiju i proizvodnju tekstila, proizvodnju i preradu hrane, te drvenu industriju. Među tim tvrtkama, mnoge doživljavaju nagli razvitak i postaju uspješni partneri na europskim i svjetskim tržištima.

Latvija je mnogonacionalna zemlja. Otkako smo povratili neovisnost, nastavljamo proces integracije, omogućujući svim stanovnicima zemlje

potpuno uključivanje u javni život. Radi usavršavanja ovoga procesa, razrađen je Program za integraciju društva, kako bi se analizirala ova prioritetna područja: obrazovanje, jezik, kultura, građanska prava i dužnosti, mogućnosti za suradnju među nevladinim udrugama.

U zaključku, htio bih ponoviti da Latvija, baš kao i Hrvatska, ulazi u 21. stoljeće obnovljena i s povjerenjem u vlastitu budućnost. Prethodnih deset godina razvitka u neovisnosti imaju trajno značenje za povijest i budućnost naše zemlje. Energija i volja naroda pomogli su da se prebrode sve poteškoće, da se polože i učvrste temelji za suverenost zemlje i neovisni razvitak u ovome novom stoljeću.

Vjerujem da će hrvatski narod upoznati Latviju kao pouzdanog partnera, suvremenu i dinamičnu zemlju bogatu mogućnostima i okrenutu budućnosti sa samopouzdanjem, te kao zemlju koja duboko poštuje svoju nacionalnu posebnost, povijest i tradiciju.

Na kraju, dopustite mi da još jedanput izrazim zahvalnost Hrvatskome saboru i ukupnome hrvatskom narodu na toploj dobrodošlici u vašoj gostoprimljivoj zemlji, te na organizaciji ovoga posjeta na visokoj razini.

Svekolikoj hrvatskoj naciji želim sreću i prosperitet! Hvala vam na pozornosti."

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA IZMEĐU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I VLADE TALIJANSKE REPUBLIKE O SURADNJI NA PODRUČJU OBRANE

Hitnim postupkom i bez rasprave Hrvatski je sabor jednoglasno prihvatio predloženi zakon sukladno prijedlogu Vlade i zajedno s amandmanima Odbora za zakonodavstvo koje je prethodno prihvatila Vlada kao predlagatelj zakona.

Predloženim se Zakonom potvrđuje Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Talijanske Republike o suradnji na području obrane, potpisan u Anconi još 19. svibnja

2000. godine. Osnovni cilj sklapanja Sporazuma je poboljšanje dosadašnje bilateralne vojno-tehničke suradnje kao i stvaranje uvjeta za proširenje međusobne suradnje na svim područjima obrane. To je, kaže se u obrazloženju zakona, od osobitog nacionalnog interesa Republike Hrvatske, imajući u vidu činjenicu da je Talijanska Republika, članica Europske unije i NATO saveza, i država s kojom Hrvatska ima zajedničku granicu.

O predloženom zakonskom tekstu raspravio je **Odbor za zakonodavstvo**, ističući da podupire njegovo donošenje i pritom se ne protivi hitnosti postupka. Na tekst Konačnog prijedloga zakona Odbor je predložio amandmane na članke 3. i 4. (nomotehnički su naravi) držeći da je neprihvatljivo da se iza odredbe o stupanju na snagu zakona utvrđuje bilo kakva zakonska odredba. Kao što smo uvodno spomenuli Vlada je prihvatila ove amandmane.

J.Š.

PRIJEDLOG ZAKONA O ŠKOLSKOJ ŠTEDNJI I DRŽAVNOM POTICANJU ŠKOLSKE ŠTEDNJE

Državnim poticajem i štednjom do obrazovanja

Hrvatski je sabor prihvatio Prijedlog zakona o školskoj štednji i državnom poticanju školske štednje, predlagatelja zastupnika u Hrvatskom saboru dr. Đure Njavre (DC), a kojim se propisuju uvjeti školske štednje i školskih kredita, mjerila i postupak davanja i korištenja državnih poticajnih sredstava za rješavanje potreba plaćanja školarine.

O PRIJEDLOGU

Prijedlog zakona usmjeren je na rješavanje potreba školovanja svih zainteresiranih hrvatskih građana odobravanjem kredita za školovanje uz financijsku potporu RH. Školska štednja je posebna namjenska štednja čiji je cilj dobivanje kredita kojima će se podmirivati troškovi školovanja. To se prvenstveno odnosi na plaćanje troškova školarine i drugih troškova vezanih uz obrazovanje, zatim troškove smještaja u mjestu obrazovanja, troškove prehrane kao i svih ostalih troškova koji se javljaju u procesu svladavanja upisanog programa obrazovanja. Predviđa se i korištenje tako prikupljenih sredstava za školovanje ili dodatno obrazovanje u inozemstvu.

Najkraće vrijeme čekanja dodjele kredita na osnovi školske štednje je dvije godine, a korisnik je dužan kredit otplatiti u vremenu koji je jednak dvostrukom vremenu korištenja kredita ali koje nije duže od 12 godina. Država bi sudjelovala svojim poticajnim sredstvima iz državnog proračuna, 25 posto uloga školske štednje iz prethodne kalendarske godine a najviše do uloga 4.000 kuna po školskom štediši tijekom jedne kalendarske godine. Odobrenje za obavljanje školske štednje davalo bi bankama Ministarstvo financija prema odredbama Zakona o bankama.

Potrebna sredstva za poticaje školskoj štednji trebat će osigurati svake godine za provedbu

predloženog zakona a dugoročno njegova primjena imat će pozitivne učinke na državni proračun jer će se smanjiti potreba za rast sredstava namijenjenih visokom školstvu, kojem će prihod doći iz školskih kredita, obrazlaže predlagatelj. Za sveučilišta i visokoškolske institucije ovakav program školskih kredita sigurno će povećati potražnju za njihovim obrazovnim programima i dugoročno stvara šire i stabilne izvore prihoda te umanjuje njihovu ovisnost o državnom proračunu.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire temeljne razloge i predviđena rješenja iz ovog Prijedloga zakona te predlaže da se njegov sadržaj utvrdi kao posebni dio sadržaja Zakona o društveno poticanoj stanogradnji. Stoga Odbor predlaže Hrvatskom saboru posebni zaključak radi objedinjene ove rasprave i ostvarenja jedinstvenog reguliranja namjene i korištenja poticajnih sredstava.

Odbor za financije i Državni proračun predložio je pak prihvaćanje ovog Prijedloga zakona. U raspravi je rečeno da ideja školske štednje upotpunjuje i doraduje postojeći sustav školstva no da se predloženim zakonom ne smije ugroziti sistem besplatnog školovanja kojeg je država do određene razine dužna osigurati. Predloženi zakon (Poglavlje predloženog zakona kojim se regulira poslovanje banaka u vezi sa školskom štednjom i školskim kreditima) treba doraditi kako bi se izbjeglo preklapanje ingerencije Ministarstva financija i HNB-a) ali i razraditi oblik i način poticanja gospodarskih subjekata na znatnija ulaganja u školovanje kadrova, rečeno je u raspravi na Odboru. U vezi s primjedbama Vlade RH na predloženi zakon čulo se mišljenje da one nisu dovoljno argumentirane i da ne mogu

biti razlog neprihvatanja ovog zakona.

I Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu predložio je prihvaćanje ovog Prijedloga zakona. Smatra potrebnim zatražiti od Ministarstva financija mišljenje o usklađenosti školske štednje kao predloženog oblika bankarske djelatnosti s postojećim propisima koji reguliraju bankarsko poslovanje kao i mišljenje o predviđenom udjelu državnog proračuna kao nositelja poticajnih sredstava.

MIŠLJENJE VLADE

O predloženom zakonu mišljenje je dostavila i **Vlada Republike Hrvatske** u kojem ocjenjuje predložena rješenja neprihvatljivim i smatra da bi bilo neophodno napraviti cjelovitu analizu i procjenu učinaka koje bi proizvelo usvajanje ovako predloženog zakona. Tako smatra da Prijedlog zakona neprecizno definira koja će se razina obrazovanja financirati i poticati ovim zakonom, da nudi rješenja kojima bi trebalo poticati školovanje sredstvima iz državnog proračuna ali izvan sredstava predviđenih u okviru važećih propisa koje se odnose na ovu djelatnost te, među ostalim, da ne sadrži jasno određenje tko su korisnici kredita.

Vlada ističe da su pojedina rješenja iz ovog zakona, ali na kvalitetnijim osnovama, već sadržana u Nacrtu prijedloga zakona o visokom školstvu koji će u kratkom vremenu biti upućen u sabsku proceduru a kojim će se urediti i pitanje financiranja visokog školstva te alternativno i modeli financiranja školovanja studenata detaljnije razrađeni Nacrtom pravilnika o financiranju visokog školstva. Vlada smatra da predloženi zakon treba razmatrati i analizirati u okviru odredaba Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci te predstojećih i najavljenih promjena u bankarskom

poslovanju, posebice u kontekstu Prijedloga novog zakona o bankama.

Predloženi zakon ne može se podržati osobito zbog toga što bi po njemu odobrenje za isključivo bankarske poslove izdavalo Ministarstvo financija što je u suprotnosti s nadležnostima Hrvatske narodne banke. Uvođenje presedana kojim bi se omogućilo posebnim pojedinim zakonima zadiranje u bankarsko poslovanje i određeno odobrenje Ministarstva financija moglo bi izazvati negativne implikacije, navodi Vlada RH.

RASPRAVA

Obrazovanje važan dio gospodarstva

Na sjednici Hrvatskog sabora o predloženom zakonu opširno je govorio njegov predlagatelj dr. **Đuro Njavro (DC)**. Prijedlog zakona je na pravcu uvođenja tržišnih odnosa u obrazovanje u Hrvatskoj u obrazovni sustav što je preduvjet da obrazovanje ne gledamo samo kao dio potrošnje pa ni javne potrošnje već da gledamo kao dio i društva i važan dio gospodarstva, rekao je. Uvjeren je da hrvatsko školstvo i visoko obrazovanje u budućnosti može biti važan dio izvoznog hrvatskoga gospodarstva. Naime, brojne zemlje u svijetu danas zarađuju velik novac školujući djecu iz cijeloga svijeta a mi imamo školstvo koje je u ovom dijelu svijeta na solidnoj razini i ako bi ga podržali u modernizaciji i razvoju moglo bi biti izvor razvoja (razgovarati i kako smanjiti proračunske izdatke za školstvo) i zarade odnosno gospodarskog napretka i odličan hrvatski proizvod. Predloženi zakon ide u pravcu potpore razvoju takvog školstva, rekao je, među ostalim, osvrćući se i na sadašnji način financiranja visokog školstva (državni proračun) te buduću gospodarsku politiku u kojoj se očekuje proračunska štednja i smanjenje javnih izdataka.

Predloženi model nudi mogućnost da i pojedinci i obitelji preuzmu veću odgovornost za troškove školovanja svoje djece uz jednaku premiju iz državnog proračuna. No, on ne isključuje i ne umanjuje potrebu da država, državni proračun, i dalje financira školovanje za jedan broj studenata ili djece, talentiranih i onih

iz obitelji s nižim dohocima. Model stambenih štedionica u Hrvatskoj govori da su građani spremni preuzeti odgovornost u financiranju svojih potreba a već danas u hrvatskom visokom školstvu za 10.000 bruća od njih 25.000 roditelji plaćaju školovanje. Isto tako od 87.524 studenta u školskoj godini 1999./2000. školovanje je plaćalo 34.000 studenata, rekao je među ostalim zastupnik, opširno govoreći o predloženim rješenjima te ilustrirajući ovakav način financiranja školovanja podacima iz drugih zemalja.

Zatim je otvorena rasprava.

Podrška ideji, ali i rezerva u pogledu provedbe

Katica Sedmak (SDP) u ime Kluba zastupnika SDP-a rekla je da su ciljevi i osnovna ideja ovog Prijedloga zakona sigurno prihvatljivi, pogotovo kada se uzme u obzir činjenica da danas u Hrvatskoj gotovo jedna trećina studenata plaća svoj studij i da njihov broj raste iz godine u godinu. No predloženi zakon otvara i cijeli niz pitanja, pa tako i ona treba li uz državna poticajna sredstva omogućiti školovanje u inozemstvu, kako osigurati da korisnik takvog kredita i državnih poticajnih sredstava svoje znanje iskoristi na dobrobit Republike Hrvatske a ne da se školuje vani i tamo ostane raditi. Tu je i pitanje kada i u kojem roku štediša mora početi vraćati kredit, a nema ni predviđanja o tome koliko je potrebno sredstava za provođenje ovog zakona, iznijela je, među ostalim zastupnica.

Uz podršku osnovnoj ideji Klub zastupnika SDP-a iz svih tih razloga izražava svoju rezervu u pogledu provedivosti ovog prijedloga zakona.

Poticanje obrazovanja i znanosti

Jadranko Mijalić (HSLs) kaže da Klub zastupnika HSLs-a ocjenjuje da bi ovako posebna namjenska štednja i odobravanje školskih kredita uz financijsku potporu Republike Hrvatske predstavljalo poticanje obrazovanja i znanosti. Intelektualna snaga postala je temeljni izvor strateške konkurentne prednosti nacionalnih gospodarstava i stoga ulaganje u znanja, istraživanje i razvoj predstavljaju ključeve gospodarskog uspjeha.

Naravno da je riječ o ulaganjima koja ne daju vidljive rezultate u kratkom roku jer je obrazovanje vremenski dugotrajan proces međutim, povratni su učinci veliki upravo zbog činjenice da je znanje moć i jedan od temeljnih pokretača gospodarskog razvitka države, koja nastoji ulagati u obrazovanje kako bi ga učinila pristupačnijim građanima. Ovaj Prijedlog zakona je na tragu tog cilja jer predviđa direktnije sudjelovanje države u potpori školovanja njezinih građana, ocjenjuje ovaj Klub zastupnika ali i ukazuje na određene nedorečenosti predloženog zakona (nije utvrđena razina obrazovanja koja će se financirati i poticati ovim zakonom, neprecizan pojam štediša). Potonje je istakla i Vlada RH u svom mišljenju no ovaj Klub smatra da te primjedbe Vlade nisu dovoljan argument za neprihvatanje predloženog zakona, već da predlagatelj te primjedbe razmotri pri izradi Konačnog prijedloga, rekao je zastupnik, među ostalim, u ime Kluba zastupnika koji prihvaća predloženi zakon.

Prijavljenih za raspravu više nije bilo pa je riječ dobio predlagatelj dr. **Đuro Njavro** i osvrnuo se na primjedbe iz rasprave. Naglasio je da je i predlagatelj bio u dilemi otvoriti ili ne mogućnost korištenja kredita za školovanje u inozemstvu no mala smo zemlja i stalo nam je da nam djeca budu što bolje obrazovana a s druge strane Hrvatska se otvara prema Europi i uskoro će preuzeti obveze o ujednačavanju školskih sustava, rekao je, među ostalim zahvaljujući na iznesenim kritičkim promišljanjima. Do drugog čitanja uključit će u predloženi zakon sve opravdane i argumentirane primjedbe i dodatno će se konzultirati s bankarskim stručnjacima i Ministarstvom financija kako bi imao visoku razinu usuglašenosti, naglasio je.

Rasprava je potom bila zaključena.

Hrvatski je sabor većinom glasova (48 "za", 35 "suzdržanih") prihvatio Prijedlog zakona o školskoj štednji i državnom poticanju štednje. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja uputit će se predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga ovog zakona.

Đ.K.

GODIŠNJE IZVJEŠĆE HRVATSKE RADIOTELEVIZIJE ZA 2000. GODINU

Pomaci pozitivni, ali ne i dovoljni

Na sjednici krajem lipnja pred zastupnicima se, među ostalim, našlo i Godišnje izvješće HRT-a za 2000. godinu u kojem je, uz Izvješće o radu Uprave i poslovanju te medijske kuće u prošloj godini sadržano i Izvješće o radu Vijeća HRT-a tijekom 2000./2001. godine te mišljenje Nadzornog odbora o radu Uprave i poslovanju HRT-a. Nakon opsežne i na trenutke polemične rasprave zastupnici su dali "zeleno svjetlo" navedenim izvješćima, uz brojne primjedbe i sugestije.

Konstatirano je, među ostalim, da je HRT od kroničnog gubitaka lani napokon pretvoren u ustanovu koja posluje s dobitkom, ponajprije zahvaljujući činjenici što je Vlada otpisala obvezu plaćanja PDV-a na pretplatu, ali povećanju prihoda od pretplate te marketinga. Stječe se dojam, kažu, da se na planu racionalizacije moglo postići i više, a ni započete strukturne promjene nisu provedene u dovoljnom opsegu. Po riječima predsjednika Uprave HRT-a Mirka Galića, koji je uvodno izložio elemente poslovne i programske politike, jedan od osnovnih razloga tome je činjenica da je mandat sadašnjeg vodstva kuće ograničen do primjene novog zakona, pa započeti projekti čekaju novo rukovodstvo koje će imati puni mandat da ostvari željene promjene.

Po ocjeni sudionika u raspravi određeni pozitivni pomaci, iako nedovoljni, napravljeni su i na programskom planu. Najviše zamjerki zastupnici su imali na informativni program u kojem je, kako je rečeno, još uvijek previše senzacionalizma i površnosti, a premalo kvalitetnih analiza društvenih zbivanja. Dijele mišljenje Vijeća HRT-a, što ga je prenio njegov predsjednik mr. Ivo Škrabalo, da najgledanije emisije tog programa iako su u znatnoj mjeri oslobođene političke pristranosti još uvijek ne udovoljavaju svim bitnim kriterijima javnog medija.

RADNA TIJELA

Matični Odbor za informiranje, informatizaciju i medije ocijenio je da

se na temelju Izvješća o radu Uprave HRT-a i poslovanju HRT-a u 2000.

Ostvareni određeni pozitivni pomaci na programskom planu i u poslovanju HRT-a.

godini uočava pozitivni pomak u radu HRT-a, uz opasku da hrvatska javnost ne može biti u cijelosti zadovoljna te da očekuje više. Naime, Uprava i Upravno vijeće HRT-a, iako su bili vezani određenim objektivnim razlozima, u svom radu nisu postigli očekivane rezultate na programskom planu, u strukturnim promjenama, smanjenju broja zaposlenika, te investicijskom ulaganju i tehnološkom razvoju Hrvatske radiotelevizije.

Članovi toga radnog tijela prigovorili su da u Izvješću nije dovoljno razrađeno pitanje honorarnog rada na HRT-u i zapošljavanja djelatnika "na crno", te da se ne naziru moguća rješenja. Osnovnim nedostatkom predloženog Izvješća Odbor smatra nepostojanje plana strukturnih promjena HRT-a, kao i rokova u kojima će te promjene uslijediti. Mišljenja je da Hrvatski sabor mora imati jasnu odrednicu o strukturnim promjenama Hrvatske radiotelevizije, kao i o ulozi ovog Odbora u oblikovanju tih promjena.

Nakon provedene rasprave to radno tijelo je jednoglasno sugeriralo Saboru da prihvati Izvješće o radu Uprave HRT-a i poslovanju te medijske kuće u 2000. godini.

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav raspravljao je o Izvješću o radu Vijeća HRT-a kao matično radno tijelo, a o Izvješću o radu Uprave HRT-a kao zainteresirano. Sugerirao je Hrvatskom saboru da prihvati navedena izvješća, uz određene primjedbe i prijedloge.

U raspravi na sjednici toga radnog tijela konstatirano je kako iz izvješća proizlazi da je poboljšano upravljanje HRT-om, zahvaljujući čemu ta medijska kuća više ne posluje s gubitkom. Odbor je mišljenja da se dosad premalo ulagalo u Hrvatski radio, a prigovorio je i neujednačenoj

metodologiji prilikom prikazivanja trajanja emisija u pojedinom području. Spomenimo i njegovo upozorenje da treba prikazati potpune pokazatelje troškova za svaku poslovnu jedinicu HRT-a kao temelj za izradu diobene bilance prigodom podjele na javne ustanove Hrvatska televizija i Hrvatski radio te trgovačko društvo Odašiljači i veze.

UVODNO IZLAGANJE

Poslovanje tranzicijskog karaktera

Uvodno se obrativši zastupnicima **Mirko Galić**, predsjednik Uprave HRT-a, izložio je glavne elemente poslovne i programske politike te predočio osnovne podatke o poslovanju te medijske kuće u 2000. godini. Naglasio je da je poslovanje i djelovanje HRT-a u prošloj godini imalo tranzicijski karakter. To znači da je ta kuća na prijelazu od državne, kontrolirane institucije, kakva je bila u prošlosti i javnog radija, odnosno televizije koji bi kao javni servis, i trebali opsluživati javnost i biti pod njenom kontrolom. Taj je cilj postavljen i u novom Zakonu o HRT-u koji je donesen prije 100 dana, ali to razdoblje nije bilo dovoljno da se i ostvari.

Po riječima gospodina Galića HRT je u tranziciji između naslijeđenih financijskih dugovanja, političkih opterećenja, strukturnih neracionalnosti i stanovitih zanatskih zaostataka i nastojanja da stabilizira poslovanje, smanji političke pritiske, racionalizira organizaciju kuće i podigne razinu profesionalnog rukopisa. U taj tranzicijski karakter, kaže, uklapa se i mandat sadašnjeg vodstva od samog početka ograničen na vrijeme do usvajanja i do primjene novog zakona. To je jedan od osnovnih razloga, uz nedostatak pravnih okvira, da je uprava u svojim reformskim potezima ostala na površini problema. Naime, prilike u kojima je ta kuća djelovala i poslovala

tražile su hitne reforme - duboke strukturne promjene, prilagodavanje tržištu i pripremanje za konkurenciju. Postoji odluka o angažiranju vanjske revizorske kuće koja je trebala napraviti kompletan projekt rekonstrukcije HRT-a, no svi ti projekti su nedovršeni i čekaju drugo rukovodstvo koje će imati puni mandat da ostvari takve promjene, kaže Galić.

Troškovi pod kontrolom

Spomenuo je, među ostalim, da su mjerama racionalizacije i štednje troškovi te medijske kuće u 2000. godini svedeni pod kontrolu. Naime, ukupni rashodi porasli su za 1 posto, dok su poslovni rashodi pali u odnosu na 1999. godinu za 3 posto. Prihodi su istodobno povećani za više od 20 posto i to dijelom zahvaljujući povećanju pretplate (od 1. srpnja povećana je za 5 kuna), povećanju broja pretplatnika, racionalizaciji sistema ubiranja pretplate, a prije svega većim приходima od marketinga (porasli su za 47 posto ili za 120 mln. kuna). Budući da su ukupni prihodi iznosili milijardu 164 mln. a rashodi milijardu 156 mln. kuna ostvaren je pozitivan financijski rezultat od oko 8 mln. kuna. Tome je - kaže - pridonijela i odluka Vlade kojom je HRT oslobođen obveze plaćanja PDV-a na pretplatu. Po riječima gospodina Galića i ranije Vlade su različitim mjerama (npr. dotacijama ili subvencijama) pomagale toj kući da neutralizira negativne posljedice uvođenja PDV-a na pretplatu, a novim Zakonom o HRT-u ta je mjera ukinuta jer je pretplata proglašena porezom na televiziju (takva praksa postoji i u drugim zemljama).

Ograničeni mandat sadašnjeg vodstva kuće jedan je od osnovnih razloga što je Uprava u svojim reformskim potezima ostala na površini problema.

Iako je prošlogodišnje poslovanje HRT-a bilo pozitivno, još se uvijek osjeća teret dugova od 260 mln. kuna iz prethodnih godina, odnosno različitih ugovora, bankarskih aranžmana i kredita, kaže Galić. Zahvaljujući pregovaranju s bankama i drugim financijskim institucijama

lani su postignuti znatno povoljniji kreditni uvjeti, a u proteklih godinu dana uvedeno je i striktno kontroliranje poslovanja, odnosno potpuno transparentna, javna i zakonita procedura u poslovanju. Po riječima predsjednika Uprave, pred novim rukovodstvom, koje će biti konstituirano na osnovi novog zakona, je izazov da provede reorganizaciju kuće, odnosno da smanji kadrovske potencijale i troškove osoblja (u proteklih godinu dana broj zaposlenih smanjen je za stotinjak djelatnika). Naime, HRT ima

Zahvaljujući mjerama racionalizacije i štednje troškovi HRT-a su lani svedeni pod kontrolu. Poslovni rashodi su smanjeni, a prihodi povećani za više od 20 posto (zahvaljujući povećanju pretplate i prihoda od marketinga, broja pretplatnika, itd.).

3,5 tisuće stalno zaposlenih i isto toliko vanjskih suradnika. Budući da se u javnosti stvara pogrešan dojam kako je u toj kući "razvijen rad na crno" pojasnio je da će više od 2.000 vanjskih suradnika, koji rade na ugovor o djelu, i dalje ostati u tom ugovornom odnosu, dok je oko 800 onih koji rade na osnovi ugovora o radu "zrelo" za primanje u radni odnos. Kao velika obveza - kaže - ostaje i dovršetak investicija, ne samo u tehnologiju, nego i u kompleks tzv. velikih studija u koje je uloženo blizu 100 mln. kuna. Među ostalim, treba odlučiti i o sudbini, odnosno opsegu regionalnog programa i na televiziji i na radiju. Osim toga, trebat će postići dogovor (možda i politički) i o tome kakva će biti budućnost kulturnih institucija koje djeluju u okviru HRT-a. Riječ je o tri orkestra i jednom zboru koji zapošljavaju blizu 200 ljudi i koji HRT godišnje stoje oko 20 mln. kuna. Budući da su oni dio kulturne i umjetničke ponude i Grada Zagreba i Republike Hrvatske, vjerojatno će trebati preraspodijeliti troškove između HRT-a, Grada i države.

U zaključnom dijelu izlaganja gospodin Galić je konstatirao da su i u programu i u poslovanju HRT-a u 2000. godini napravljene određene promjene, koje ni prema mišljenju

njihova rukovodstva nisu dovoljne. Jedno je, međutim, sigurno. Ovo vodstvo kuće ostavlja povoljniju ili zdraviju situaciju od one koju je zateklo, i na programskom i na poslovnom planu. Budući da je

Ostvarivanju pozitivnog financijskog rezultata od oko 8 mln. kuna pridonijela je i odluka Vlade kojom je HRT oslobođen obveze plaćanja PDV-a na pretplatu.

programska politika tema Izvješća o radu Vijeća HRT-a, spomenuo je samo da je opseg programa smanjen sa 80 na 53 sata emitiranja, uključujući i trosatni program za Hrvate u sjevernoj Americi. Radio dnevno emitira, na tri nacionalne mreže i 8 regionalnih postaja, 227 sati programa. Na kraju je zaključio da je Hrvatska radiotelevizija u protekloj godini, bez zastoja i osobitih problema, ostvarivala svoju funkciju središnje hrvatske informativne kuće.

RASPRAVA

Replicirajući uvodničaru, **Ivan Milas (HDZ)** je konstatirao da je tvrdnja kako se Hrvatska televizija nalazi u tranziciji najobičnija floskula. Sva njena aktivnost, kaže, svedena je na to da oblati hrvatsku državu (od državne transformirala se u antidržavnu televiziju). Osim toga, TV pretplata je povećana za čitavih 28 posto, uzme li se u obzir porez na promet koji nije sastavni dio bilance. Prigovorio je, također, da prevelika minutaža otpada na reklame, razne saponice i američke filmove. Predsjednik **Tomčić** se ogradio od njegove konstatacije da je HRT antidržavna televizija.

Mirko Galić je primijetio da zastupnik nije demantirao njegove navode, već mu je pripisao nešto što nije rekao. Napomenuo je da Hrvatska televizija promiče interese hrvatske države i naroda, te izrazio duboko neslaganje sa stajalištem zastupnika da ona djeluje kao antidržavna televizija.

O radu Vijeća HRT-a

Obrazlažući Izvješće o radu Vijeća HRT-a tijekom 2000./2001. godine,

njegov predsjednik **mr. Ivo Škrabalo** je napomenuo da se ono odnosi na rad tog tijela u razdoblju od ožujka 2000. do svibnja 2001. godine, kad je djelomično izmijenjen njegov sastav, sukladno tada važećem zakonu. Činjenica da su zastupnicima dostavljena izvješća o radu Vijeća i o poslovanju HRT-a u paketu svjedoči - kaže - o sinhroniziranosti i dobroj suradnji tijela na čelu te medijske kuće. Budući da su počela raditi u vrijeme pripreme novog Zakona o HRT-u (njegova izrada se razvukla na punih 11 mjeseci) nakon čijeg donošenja je trebalo doći do preustroja te kuće, i ona imaju tranzicijski karakter. Naime, nakon stupanja Zakona na snagu provedena je procedura za izbor novih članova Vijeća. Čeka se samo potvrda ministra kulture da su izabrani na zakonom propisan način, nakon čega će biti sazvana konstituirajuća sjednica tog tijela.

Najviše kritika na informativni program

Po riječima gospodina Škrabala u Izvješću, koje su jednoglasno prihvatili svi članovi sažeti su svi elementi rada Vijeća HRT-a. Iako ono ima određene zakonske ovlasti utjecaja na program, članovi Vijeća vodili su računa o tome da se ne upliću izravno u uređivanje programa, poštujući integritet urednika i novinara. Nastojali su, međutim, da

Po mišljenju članova Vijeća HRT-a informativni program, iako u znatnoj mjeri oslobođen političke pristranosti, još uvijek ne udovoljava svim bitnim kriterijima javnog medija.

se i prije donošenja novog zakona u programske smjernice HRT-a ugrade kriteriji, elementi i principi javne televizije. Unatoč tome, informativni program je izazivao najviše nezadovoljstva i to na svim stranama političkog spektra (i u tom su segmentu najmanje došli do izražaja kriteriji javne televizije). Razlog - i na Hrvatskoj televiziji, a donekle i na Radiju, postoje duboko ukorijenjene navike političkih intervencija i kod gledatelja i kod novinara i urednika, čega se bilo dosta teško osloboditi. Budući da problemi u informativnom

programu bacaju sjenu na sve pozitivne pomake u programu u cjelini, Vijeće je posebno upozorilo na prodor kriterija senzacionalizma odnosno žute štampe u uređivačku politiku informativnog programa HT-a, te ukazalo na potrebu poštivanja dostojanstva i ugleda osoba o kojima se izvještava. Očekivalo se da će njihove primjedbe rezultirati prijeko potrebnim korekcijama u načinu uređivanja i prezentiranja najgledanijih informativnih emisija, u skladu sa zadaćama javne televizije. Međutim, to nije urodilo stopostotnim plodom jer je i dalje u tom pogledu bilo određenih zastranjenja. Međutim, uvedena je praksa da se za svaku sjednicu Vijeća dobivaju mjesečni izvještaji monitoringa o vremenskoj zastupljenosti svih političkih subjekata u glavnim informativnim emisijama. Ti su podaci ukazivali na opravdano nezadovoljstvo oporbenih stranaka u pojedinim mjesecima, ali svi važni događaji i istupi svih političkih stranaka su, uglavnom, bili korektno zabilježeni. Članovi Vijeća sugerirali su, među ostalim, da Hrvatska televizija prikazuje više pozitivnih primjera iz života, što bi trebalo pridonijeti da se negativna klima u društvu kanalizira u pozitivnom smjeru, odnosno da milijuni hrvatskih građana postanu aktivni nosioci razvoja, a ne da čekaju da netko za njih sve učini. Na kraju svog izlaganja mr. Škrabalo je citirao zaključak, jednoglasno prihvaćen u Vijeću kojim se konstatira da su postignuti određeni rezultati u stvaranju kvalitetne i politički nepristrane Hrvatske radiotelevizije. Međutim, članovi tog tijela, kao i javnost, s pravom zadržavaju kritički odnos, posebno prema informativnom programu koji je, doduše, u znatnoj mjeri oslobođen izravne manipulacije i grube političke pristranosti, ali u svojim najgledanijim emisijama još nije udovoljio svim bitnim kriterijima javnog medija. Na kraju je izrazio uvjerenje da će novo upravno vijeće i novi direktor, koji će se birati natječajem, napraviti daljnji pomak da HT, kao kvalitetna i politički nepristrana javna televizija, bude ugledan član europske medijske obitelji i da postane važan čimbenik u sklopu medijskog pluralizma kojem moramo težiti u našoj zemlji.

Replicirajući gospodinu Škrabalu **Ivan Penić (HDZ)** je upitao: kako se može gledati informativni program na koji je upućeno niz kritika a ne

reagirati? Primjerice, nerijetko se u prvim minutama Dnevnika plasiraju vijesti o kaznenim prijavama podnesenim protiv pojedinih građana, koje kasnije budu i odbačene. Na taj se način - kaže - sotoniziraju neki ljudi, iako takvih prijava u Hrvatskoj godišnje ima oko 55 do 60 tisuća. Pitanje je ima li HRT na to pravo i tko će tim ljudima nadoknaditi štetu, pita zastupnik. **Mr. Ivo Škrabalo** je pojasnio da primjedbe zastupnika zadiru u autonomiju uredničkog poslovanja u koje se ni Vijeće nije htjelo uplirati. Međutim, stalno su iznosili kritičke opaske i slali fonograme sa svojih sjednica svim redakcijama. Podsjetio je i na to da je citirao dio jednog od zaključaka Vijeća o tome da se mora voditi računa o poštivanju dostojanstva osoba o kojima se izvještava.

Nakon što je **dr. Zvonimir Sabati** informirao zastupnike o stavovima Odbora za informiranje, informatizaciju i medije, riječ su dobili predstavnici klubova zastupnika.

Trebalo je radikalnije smanjiti broj zaposlenih

Govoreći u ime Kluba zastupnika SDP-a, **Nenad Stazić** je konstatirao da je Hrvatska radiotelevizija od kroničnog gubitaka napokon pretvorena u ustanovu koja posluje s dobitkom, zahvaljujući činjenici što je Vlada otpisala obvezu plaćanja PDV-a na ime pretplate. Naime, dilemu je riješio novi Zakon o HRT-u, pravilno tretirajući pretplatu kao parafiskalni namet odnosno pristojbu na koju se ne obračunava PDV. Budući da su stari dugovi po toj osnovi opterećivali poslovanje HRT-a Vlada je otpisala te obveze uklonila davno prije nastale dubioze i tako omogućila normalno poslovanje te kuće. Po riječima zastupnika i sama Uprava je sa svoje strane napravila puno da se poslovanje HRT-a konsolidira. O tome najbolje svjedoče podaci o povećanju ukupnih prihoda (za 20,2 posto u odnosu na 1999. godinu ili čak 37 posto više od plana). Pritom treba imati u vidu da je prijavljeno i 55,5 tisuća novih prijemnika te da su naplaćene zaostale pretplate u iznosu od 4 mln. kuna. Nadalje, ugovor o najmu satelitske kartice donio je novih 4,6 mln. kuna prihoda a zahvaljujući novom načinu poslovnog ponašanja povećan je i prihod od promidžbenih poruka Hrvatskog

radija (za 30,7 u odnosu na 1999. godinu) te od marketinga Hrvatske televizije (za 48,7 posto). Smanjeni su i rashodi no, po ocjeni esdepeovaca, trebalo je radikalnije smanjiti broj zaposlenih (lani je smanjen samo za 49 zaposlenika) osobito stalnih honorarnih suradnika, čiji status ionako nije adekvatno riješen (ne uplaćuju im se doprinosi).

Spomenimo i njihov prigovor da su u posebnoj tabeli u kojoj su prikazani "najveći troškovi Hrvatske radiotelevizije" dani zbirni podaci za sve četiri poslovne jedinice, tako da se ne vidi koliko je koja utrošila, primjerice, za telefon ili rent-a-car prijevoz, autorske ili izvođačke honorare, dnevnice ili reprezentaciju. Po riječima zastupnika Stazića ti će pokazatelji biti itekako važni kod kontrole diobene bilance prigodom predstojeće podjele HRT-a na javne ustanove Hrvatska televizija i Hrvatski radio te Trgovačko društvo Odašiljači i veze. Spomenuo je i upozorenje svojih stranačkih kolega da se u poslovnu jedinicu Hrvatski radio godinama ulagalo daleko manje nego u ostale, pa se postavlja pitanje na čiju će štetu biti diobena bilanca.

Konsolidirano poslovanje i poboljšan program

U nastavku je konstatirao da je Vijeće HRT-a kvalitetno obavilo svoj dio posla te da su primjedbe koje je iznosilo na program HRT-a utemeljene. Nemoguće je, kaže, proizvesti program s kojim bi svi bili zadovoljni, no Klub zastupnika SDP-a smatra da je promjenom uprave i uredničke strukture došlo do bitnog pomaka u kvaliteti i objektivnosti programa. Primjerice, donošenjem novog Zakona o HRT-u potpuno je isključen svaki utjecaj politike na odabir urednika i uprave kuće. Naime, izostali su bilo kakvi politički pritisci i intervencije (program se prestao uređivati u Uredu predsjednika ili kabinetu premijera) tako da je sloboda novinara na najvišoj mogućoj razini. Šteta je samo što to nije popraćeno istim kvantumom odgovornosti i profesionalizma, osobito u informativnom programu, kaže zastupnik. Primjerice, događaji bitni za zemlju ne prate se opsegom kakav zaslužuju, a nerijetko su i neadekvatno vrednovani kod sastavljanja rasporeda vijesti. Osim toga, u emisijama ima previše senzacionalizma i neshvatljive

površnosti, a premalo kvalitetnih analiza društvenih zbivanja temeljenih na pouzdanim pokazateljima.

Klub zastupnika SDP-a drži da ovo izvješće treba prihvatiti, imajući u vidu da je nova uprava HRT-a, koja je od početka svog mandata radila u atmosferi privremenosti (kasnilo se s donošenjem novog zakona a sada se kasni s njegovom primjenom) naslijedila teško stanje. Međutim, uz napore Vlade koja je otpisala dugovanja za PDV po osnovi pretplate, izuzetno kvalitetan rad Nadzornog odbora i Vijeća HRT-a, te vlastitim zalaganjem uspjela je konsolidirati tu medijsku kuću i popraviti program.

Promjenom uprave i uredničke strukture došlo je do bitnog pomaka u kvaliteti i objektivnosti programa, a donošenjem novog Zakona o HRT-u isključen svaki utjecaj politike na odabir urednika i uprave kuće.

Potpuno je pogrešno i neobjektivno rad neke uprave ocjenjivati uspješnim kad je poznato da je otpisan dug za PDV po osnovi pretplate, konstatirao je **Ivan Milas (HDZ)**. Ujedno je napomenuo da je za slobodnu hrvatsku televiziju koja neće slušati nikoga sa strane (a ne da u nju, pod krinkom slobodnih djelatnika, dođu ljudi koji će osnovati forum i uz pomoć stranih sila rušiti postojeću vlast.

U svom ponovnom javljanju **Nenad Stazić** je pojasno da nije rekao da je ukidanje PDV-a na TV pretplatu uspjeh ove uprave. To je uspjeh Sabora koji je donio takav zakon, zaključio je.

Potaknut navodima prethodnika kako su se ranije televizijski programi uređivali u kabinetu premijera, **mr. Zlatko Mateša** je napomenuo da tijekom svog četverogodišnjeg mandata nikada nije nazvao ni jednog urednika Hrvatske televizije niti bilo koga iz vodstva te kuće. **Jadranka Kosor (HDZ)** opovrgnula je tvrdnju zastupnika Stazića da je donošenjem novog Zakona o HRT-u isključen svaki utjecaj politike na upravu te kuće. U prilog tome spomenula je da Upravno vijeće HRT-a, koje još uvijek nije izabrano, bira Sabor i to bez jasnih zakonskih kriterija. O sastavu tog tijela, koje ima velike ovlasti

(među ostalim, imenuje i razrješava ravnatelja i njegove pomoćnike, daje prethodnu suglasnost za izbor glavnih urednika, itd.) odlučuje politička većina u Saboru, napominje zastupnica.

U nastavku je citirala mišljenje gospodina Bernarda Ponceta, voditelja misije OESS-a u Republici Hrvatskoj, da Zakon o HRT-u nije dobar te da nije pravo rješenje kad je riječ o izboru direktora, koji je još uvijek pod utjecajem politike i nije u skladu s preporukama OESS-a". Napomenula je, također, da Sabor nije donio zakon kojim bi se HRT oslobodio plaćanja PDV-a na pretplatu, već je to učinjeno odlukom Vlade.

Ivo Lončar (nezavisni) rekao je da mu nije jasno je li kolega Stazić govorio kao saborski zastupnik ili kao član uprave HRT-a i na koju to televiziju misli kad kaže da su medijske slobode na najvišoj razini. Napomenuvši da je govorio u ime Kluba zastupnika SDP-a, **Nenad Stazić** je ostao pri stajalištu da danas ima smisla govoriti o medijskim slobodama na HRT-u jer je ta novinarska sloboda evidentna u programu. Ako je Vlada donijela odluku o oslobađanju HRT-a obveze plaćanja PDV-a na pretplatu, učinila je to mimo ovog Sabora (to nije predviđeno Zakonom o porezu na dodanu vrijednost) primijetio je **Ivan Šuker (HDZ)**. Slažem se s kolegom Stazićem da se treba boriti za medijske slobode, ali ne znam na koje je to medijske slobode mislio (sada ili za vrijeme HDZ-ovog mraka kad je meni bio urednik) izjavio je **Ivo Lončar**. Na to pitanje Nenad Stazić nije odgovorio, ali je zato napomenuo da je TV pretplata proglašena pristojbom na koju se ne plaća PDV izmjenama Zakona o HRT-u, a ne Zakona o PDV-u. Nikakav Zakon o HRT-u ne može nekoga osloboditi zakonske obveze plaćanja PDV-a, negodovao je **Ivan Šuker**. Osim toga, postavlja se pitanje kako hrvatska Vlada može donijeti odluku o smanjenju prihoda Državnog proračuna (za 250 mln. kuna) bez ovog Sabora.

Podaci iz Izvješća pokazuju da omjeri između zastupljenosti vladajućih stranaka i oporbe u informativnim emisijama nikada dosad nisu bili tako loši.

Restrukturiranje ne treba poistovjećivati s otpuštanjem djelatnika

Mr. Zlatko Mateša, glasnogovornik Kluba zastupnika HDZ-a, primijetio je da se rasprava već na početku zahuktala oko programskog dijela Izvješća. Nema sumnje, kaže, da postoje razni ukusi kad je riječ o sportskim, zabavnim, dokumentarnim i drugim programima. Što se tiče informativnog programa, OEES i određena veleposlanstva uspostavili su u proteklom razdoblju vrlo jasne kriterije na temelju kojih se dobivala slika zastupljenosti dužnosnika političkih stranaka u informativnim emisijama (mjesečno i tjedno). Podaci iz izvješća pokazuju da omjeri između zastupljenosti vladajućih stranaka i oporbe nikada nisu bili tako loši kao danas, kaže zastupnik. Zbog toga taj dio Izvješća njegovi stranački kolege primaju s velikom rezervom. Drugi dio Izvješća, u kojem se vrlo korektno govori o djelovanju poslovnog sustava HRT-a, može se podržati jer daje realnu sliku poslovanja te kuće.

Nema sumnje, kaže, da ovaj poslovni sustav mora ući u fazu restrukturiranja, ali to ne treba poistovjećivati sa smanjenjem broja zaposlenih, odnosno s otpuštanjem ljudi. Naime, kada bi HRT poslovao na tržišnim principima zasigurno ne bi imao tri orkestra i zbor, ali promatramo li ga s motrišta javnog interesa mora ih imati i to treba platiti. U svakom slučaju treba snimiti stanje i usporediti ga s drugim TV kućama, pa tek onda odlučiti na koji način i kakvom dinamikom pristupiti procesu restrukturiranja. Broj zaposlenih treba smanjiti u razumnom vremenskom roku, ali to nije glavni element restrukturiranja, napominje zastupnik.

Podsjetio je i na činjenicu da u bliskoj budućnosti predstoji razdvajanje HRT-a na tri samostalna sustava, što će predstavljati veliki izazov za novu upravu, a pitanje je i kako će se to odraziti na njihovo poslovanje. Nažalost, još uvijek nije konstituirano novo upravno vijeće, Zakon je potpuno nedorečen u pogledu nadzornog odbora, a otvara se i pitanje sudbine 3. programa (ako se radi o pukoj privatizaciji frekvencije, uz postojeće ljudstvo i infrastrukturu, njegovi stranački kolege se protive bilo kakvoj raspravi o tome). U raspravama koje će uslijediti, nažalost,

nakon usvajanja zakona, trebat će razmotriti i mogućnost participiranja sadašnjih i bivših zaposlenika na HRT-u u eventualnoj privatizaciji Odašiljača i veza te 3. programa, zaključio je na kraju.

Moglo se napraviti i više

Dr. Zvonimir Sabati, glasnogovornik Kluba zastupnika HSS-a, primijetio je da u javnosti postoji daleko veći interes za programski aspekt rada HRT-a nego li za poslovanje te kuće. Po ocjeni njegovih stranačkih kolega Izvješće je napisano korektno i sažeto, ali nije

Broj zaposlenih treba smanjiti u razumnom vremenskom roku, ali to nije glavni element restrukturiranja.

precizno definirano temeljem čega su povećani prihodi od TV pretplate. Doduše, u usmenom izlaganju predsjednika Uprave rečeno je da je iznos pretplate povećan, racionaliziran način njena ubiranja a vjerojatno je i redovitije plaćana. Osim toga, evidentno je uvođenje dosta ozbiljnih oblika štednje i racionalizacije, kao i pozitivni financijski pomaci u poslovanju HRT-a posljednjih godinu dana, iako se stječe dojam da se moglo učiniti i više (trebalo bi javno progovoriti o preprekama koje su onemogućile provođenje očekivane racionalizacije). Nadalje, započelo se sa strukturnim promjenama, iako u nedovoljnom opsegu. Po riječima zastupnika HSS će dati maksimalnu podršku rješenjima na temelju kojih će biti jasnije određena uloga HRT-a kao glavnog zaštitnika demokracije i javnog servisa, neovisnog o bilo kakvim političkim opcijama.

Stječe se dojam da se na planu racionalizacije moglo napraviti više, a ni započete strukturne promjene nisu provedene u dovoljnom opsegu.

U nastavku je konstatirao da je u opsežnijem Izvješću Vijeća HRT-a potanko prikazan pregled emitiranja Hrvatskog radija i Hrvatske televizije te data ocjena programa, kao i financijski prikaz stanja i rada poje-

dinih povjerenstava, načina ubiranja TV pretplate, povlastice i dr. Budući da je to višestranačko tijelo odlučivalo konsenzusom, nema razloga ne vjerovati njegovu Izvješću. Haese-sovce posebno veseli informacija da su izvršene sve obveze prema zaposlenicima, a dobro je i to što je Uprava HRT-a slijedila politiku smanjenja plaća u javnom sektoru. Smatraju da je u okviru ovog izvješća trebalo posebno predložiti pokazatelje o broju honorarnih djelatnika, i plaćanju naknade za njihov rad, kako bi se mogli jasnije odrediti i prema tom problemu. Činjenica da u ovom programskom dijelu HRT kritiziraju gotovo sve stranke može biti dobar znak da nitko nema značajniji politički utjecaj na rad i programsku politiku Uprave i vodstva HRT-a, kaže Sabati. Napomenuo je da će HSS podržati ovo Izvješće jer ocjenjuje pozitivnim napore Uprave HRT-a i njenog predsjednika na aktivnostima poduzetim proteklih godinu dana. Ujedno očekuje da se započete promjene na HRT-u nastave u tom pozitivnom smjeru.

Za pozitivno poslovanje zaslužni izvanredni prihodi

Po riječima **Vesne Škare-Ožbolt** Demokratski centar prihvaća Izvješće predsjednika Uprave HRT-a, uz zamjerku da su neki njegovi dijelovi preopćeniti te da ne daju odgovore na otvorena pitanja i uočene zamjerke Vijeća HRT-a. Primjerice, nije navedeno da je pozitivni rezultat poslovanja u 2000. godini postignut zahvaljujući izvanrednim prihodima od 183,4 mln. kuna (u tom su iznosu otpisane obveze za neplaćeni PDV na pretplatu). Zastupnici DC-a ocjenjuju zadovoljavajućom ostvarenu suradnju sa sindikatima i dogovaranje aktivnosti u svezi s položajem zaposlenika, iako nije obrazložen sporazum s Vladom o politici plaća u razdoblju od 2001. do 2003. godine. Kad je riječ o najavljenim strukturnim promjenama, nije obrazloženo u kom je smislu potreban dogovor i potpora vlasnika za provedbu aktivnosti u svezi s prodajom dijela imovine, odnosno poslovnih objekata, te s nastavkom izgradnje objekta na Prisavlju. Po riječima zastupnice Izvješće Nadzornog odbora HRT-a o nadzoru i kontroli poslovanja te kuće za 2000. godinu može se prihvatiti. Izvješće Vijeća HRT-a detaljno i jasno

prezentira rad tog tijela u proteklih 11 mjeseci, ali kako nije navedeno na kojoj je sjednici prihvaćeno, proizlazi da se radi o izvješću predsjednika Vijeća. Na dio koji se odnosi na imenovanje i razrješenje glavnih urednika radijskih i televizijskih

Činjenica da u programskom dijelu HRT kritiziraju gotovo sve stranke može značiti da ni jedna od njih nema značajniji politički utjecaj na rad i programsku politiku Uprave i vodstva te kuće.

programa zastupnici DC-a nemaju primjedbi, iako je bilo određenih nepotrebnih nespretnosti oko izbora glavnog urednika programa HTV-a. Prigovaraju, međutim, da se ništa ne govori o poduzetim mjerama za nerealizirane odluke i zaključke Vijeća HRT-a u ostvarivanju programskog usmjerenja HTV-a i razlozima njihove neprovedbe. Kako reče, njeni stranački kolege ne dijele nadu Vijeća da će HRT u skoroj budućnosti moći u potpunosti stabilizirati poslovni sustav jer se takva ocjena temelji na njegovu zadovoljstvu ostvarenom dobiti od 7,4 mln. kuna u poslovnoj 2000. godini, iako su u 1998. i 1999. godini iskazani gubici.

Nužan odgovorniji pristup u realizaciji zaključaka Vijeća HRT-a

Zastupnici DC-a su, među ostalim, ocijenili da ni nakon zaključaka Vijeća HRT-a nisu došle do izražaja nužne promjene u uređivanju i prezentiranju informativnih emisija. Doduše, u zaključnom dijelu Izvješća Vijeće je ponudilo alibi za neprovođenje svojih zaključaka, zbog atmosfere privremenosti i nedovoljne stimulacije da se već sada pristupi transformaciji programa sukladno kriterijima javnog medija, što se ne može prihvatiti. To se posebno odnosi na konstataciju da HRT još ne udovoljava kriterijima stručnosti, nepristranosti i profesionalne odgovornosti u funkciji javnog informiranja a bez izvješća što je poduzeto da se takvo stanje promijeni. Stječe se dojam, kaže zastupnica, da rad Vijeća, koje je održalo popriličan broj sjednica, nije proizveo nekakve

konkretne učinke, pa je trebalo barem navesti razloge takvom stanju.

Ni nakon zaključaka Vijeća HRT-a nisu došle do izražaja nužne promjene u uređivanju i prezentiranju informativnih emisija.

Spomenula je i primjedbu svojih stranačkih kolega da se u dijelovima Izvješća o poslovanju HRT-a u 2000. godini, vezano uz programska usmjerenja, daju ocjene koje su u suprotnosti s ocjenama Vijeća HRT-a. Zastupnici DC-a upozoravaju i na činjenicu da je, prema podacima u materijalu, lani emitirano 61,7 posto sati repriznog programa više nego li prethodne godine, dok je domaći proizvedeni program smanjen za gotovo 10 posto, a otkup od inozemnih proizvođača za nešto manje od 5 posto. Drugim riječima, udio inozemnog i prezetog programa u ukupno proizvedenom programu iznosi gotovo 50 posto.

Iako je broj zaposlenih na HRT-u u odnosu na 1999. godinu smanjen za 1,4 posto, njihovi ukupni troškovi povećani su za 3,8 posto i to unatoč sniženju doprinosa iz i na plaće i dr., daljnja je zamjerka zastupnika DC-a. Među ostalim, zabrinjava ih i smanjivanje amortizacije te samo 10,5 - postotna realizacija investicijskih ulaganja u odnosu na plan. Uz navedene primjedbe predlažu da se ovo Izvješće prihvati, s tim da se buduće Vijeće HRT-a obveže na odgovorniji pristup u realizaciji njihovih zaključaka, a Uprava HRT-a na otklanjanje iznijetih zamjerki koje je na programska usmjerenja dalo Vijeće HRT-a, te na ostvarenje pozitivnijih rezultata poslovanja, ali ne na teret drugih poreznih obveznika.

U centru pažnje informativni program

Glasnogovornik Kluba zastupnika HSLS-a, **Ivan Čehok**, primijetio je da se iz onoga što piše u Godišnjem izvješću o radu HRT-a nameće zaključak da je ta kuća, s obzirom na deklarativno najavljene i obećane težnje ka transformaciji prema javnoj televiziji, jednako onoliko krhka i lomljiva javna televizija kao što je to i hrvatska javnost. Po njegovu mišljenju ona je doista ogledalo

hrvatskog društva, u zemlji u kojoj 1 posto građana čita beletristiku, ali ih zato 70 posto prati informativni program, ponajviše Dnevnik. Po ocjeni njegovih stranačkih kolega HRT je i u poslovnom i u program-

HRT mora biti mala, ali vrhunska radiotelevizija. To podrazumijeva profitabilnu i kvalitetnu radioteleviziju na tržištu svjetskih programa, koja nespontanom inovacijom potiče razvoj zemlje.

skom smislu previše usredotočena na informativni program, dok su ostali dijelovi programa zastupljeni u manjem opsegu nego u prethodnoj godini ili su kupljeni u inozemstvu (primjerice, uočava se pad u proizvodnji dramskog, dokumentarno-povijesnog programa, itd.). Nažalost, u okviru informativnog programa nerijetko se plasiraju i dezinformacije koje pridonose podjelama i sukobima u društvu, umjesto da ih se nastoji prepoznati i izliječiti. Analogno tome i kritike zastupnika pretežito su usmjerene na informativni program, dok se zaboravljaju ostale funkcije i programske odrednice HTV-a.

I haeselesovci također konstatiraju da se u financijskom izvješću HRT-a prikriva činjenica da je Vlada oslobodila HRT obveze plaćanja PDV-a na pretplatu, zahvaljujući čemu je došlo do konsolidacije financijskog poslovanja, premda su uočljivi i naponi same uprave i djelatnika da se troškovi smanje. Međutim, unatoč povećanoj pretplati, nisu učinjeni dovoljni napori da se financijsko i poslovno stanje toliko konsolidira da HRT može sama brinuti o sebi. Osim toga, nedopustivo je da se jednoj državnoj instituciji tolerira neplaćanje doprinosa za zaposlene na temelju ugovora o djelu (inspekcija rada ustanovila je da tamo rade "ilegalni" djelatnici). Haeselesovci drže da bi uprava trebala predočiti točne podatke o tome, budući da na plaće i druge materijalne troškove odnosno davanja otpada preko 30 posto u ukupnoj strukturi rashoda.

Iako smatraju da izvješće pokazuje još uvijek ozbiljne nedostatke u poslovanju i u programu Hrvatske televizije, zastupnici HSLS-a najavili su da će ga prihvatiti, jer su ipak napravljeni neki pomaci (među

ostalim, uvedeno je više reda na području marketinga).

Budući da je donesen i novi Zakon o HRT-u, temeljem kojeg će se na drugačiji način konstituirati Vijeće HRT-a i sama uprava, predsjednik Uprave bi napokon trebao postati menagerom koji će na poduzetnički način voditi ovakvu javnu tvrtku, dok je glavni i odgovorni urednik treba voditi programski. Kamo sreće, kaže zastupnik, da već u sljedećem izvješću možemo konstatirati da se financijsko i poslovno stanje u potpunosti konsolidiralo, i da smo zadovoljni programom, odnosno da imamo više dramskog, humorističkog i zabavnog te kulturnog i obrazovnog programa (i to vlastitog) jer je to prava zadaća javne televizije.

HRT - precentraliziran

Petar Turčinović najavio je da će Klub zastupnika IDS-a podržati predloženo, ali da iduće godine neće biti spremni potvrditi ovakvo izvješće u kojem nije postavljen cilj s kojim bi se mogli uspoređivati postignuti rezultati. Nema sumnje, kaže, da se u programskom dijelu izvješća primjećuje pomak nabolje, budući da je prošle godine zastupnicima dostavljen samo skup zapisnika sa sjednica Vijeća HRT-a. Poslovni rezultati HRT-a su također bolji, bez obzira na to što su malo i našminkani. Pritom treba imati u vidu činjenicu da ekipa koja je te rezultate postigla nema ovlasti za bilo kakve strukturalne promjene, budući da joj je mandat ograničen. Osnovna je zamjerka IDS-a da autori izvješća nisu imali hrabrosti navesti u kojem roku treba ostvariti prijeko potrebne strukturne promjene. Kao strateški cilj poslovanja spominje se restrukturirana HRT, iako ni u društvu ni u Saboru nema koncenzenza o tome kako bi ona trebala izgledati. Po mišljenju njegovih stranačkih kolega HRT mora biti mala (jer je i naša zemlja mala) ali vrhunska radiotelevizija. To podrazumijeva profitabilnu i kvalitetnu radioteleviziju na tržištu svjetskih programa koja nesputanom inovacijom potiče razvoj zemlje, a to znači i ljudi u toj zemlji. Nažalost, HRT je još uvijek megalomanska institucija, mjereno brojem zaposlenih (3500 u redovnom radnom odnosu, tisuću privremeno zaposlenih i dvije tisuće povremenih suradnika), prostorno predimenzionirana, zastarjele tehnologije, nema programa koje

bi mogla prodati na svjetskom tržištu, a uz to je i precentralizirana. Naime, regionalni centri imaju minornu ulogu (nemaju mogućnost proizvodnje nacionalnog programa) a ne postoji ni politički konsenzus o tome hoće li nam u budućnosti trebati ili ne.

Po mišljenju zastupnika IDS-a HRT se više nikada ne bi smio pojaviti u Saboru sa zahtjevom da mu se pokrivaaju manjkovi, makar i kozmetički, ukidanjem PDV-a. Kad je riječ o programu, napravljen je, kažu korak naprijed u Vijeću HRT-a, ali još uvijek smo suviše tolerantni kad se radi o neprofesionalizmu na HRT-u. Tu je tvrdnju zastupnik Turčinović potkrijepio i konkretnim primjerom, spomenuvši da su vijest o nedavnom susretu predsjednika Mesića i predsjednika Koštunice te potpisivanju Sporazuma BBC, europska redakcija CNN-a i RAI objavili u udarnim terminima, prije HRT-a. Kad je riječ o TV programu njegovi stranački kolege ukazuju na nedostatak motivacijske uloge koju bi HRT trebala imati u hrvatskom društvu, da bi uspjela mobilizirati građanstvo na akcije u promjenama.

Dr. Tibor Santo (zast. pripadnika mađ. nac. manjine) govorio je u ime Kluba zastupnika nacionalnih manjina. Rekao je da se može složiti načelno s onima koji su izložili da ima dosta manjkavosti u radu HRT-a. Naglasio je da se ne ispunjava obveza iz potpisanog bilateralnog Sporazuma između hrvatske i mađarske Vlade o pokretanju televizijske emisije na mađarskom jeziku i osamostaljenju mađarske redakcije u sklopu Radio-Osijeka.

Ne može se potpuno složiti, rekao je, s dijelom Izvješća koji govori o Radiopostaji u Osijeku jer proizlazi da je situacija gotovo idealna a činjenica je da osoba koja je zadužena za mađarski program (urednik redakcije u okviru kojeg je taj program) ne zna mađarski, rekao je, među ostalim. Inače, najslabije je opremljena mađarska redakcija, a i dobivena oprema iz Mađarske dodjeljivala se drugim redakcijama, dodao je.

Apelirao je na Vijeće HRT-a i Televiziju da počne ozbiljnije izvršavati preuzete obveze.

Servis vladajuće stranke

Klub zastupnika HSP-a/HKDU-a neće podržati ovo Izvješće, rekao je **Tonči Tadić (HSP)** objašnjavajući u nastavku razloge za to.

Raspravljajući o ovim izvješćima raspravlja se zapravo o radu HRT-a i njenoj ulozi u javnom životu RH. Medijske slobode su od prvo-razrednoga značenja za razvitak demokracije i višestranačja u Hrvatskoj. Jedan od bitnih preduvjeta za ulazak u europske integracije je zakonsko uređenje položaja medija u Hrvatskoj i približavanje Hrvatske u tom pogledu europskoj praksi a, nažalost, HRT je daleko od toga, rekao je, dodajući da gotovo nikome nije jasan pojam tzv. "javna televizija".

U Hrvatskoj je stvorena klima mišljenja po kojoj je za pretvorbu HRT-a u javnu demokratsku televiziju dovoljno promijeniti vlast u Hrvatskoj i čelne ljude HRT-a te stvoriti zakon bolji od ostatka Europe. Na kraju smo dobili Zakon koji je odbilo Vijeće Europe jer nije dovoljno demokratski i potreban je novi zakon pa ako bude potrebno HSP će predložiti svoj model uređenja HRT-a. HRT je bio i ostao servis vlasti i vladajuće stranke i tu ne vidimo nikakvu razliku, rekao je zastupnik.

U Hrvatskoj je stvorena klima mišljenja po kojoj je za pretvorbu HRT-a u javnu demokratsku televiziju dovoljno promijeniti vlast u Hrvatskoj i čelne ljude HRT-a te stvoriti zakon bolji od ostatka Europe. Na kraju smo dobili Zakon koji je odbilo Vijeće Europe jer nije dovoljno demokratski i potreban je novi zakon pa ako bude potrebno HSP će predložiti svoj model uređenja HRT-a. HRT je bio i ostao servis vlasti i vladajuće stranke.

Nije najveće zlo kad se ignorira neka stranka ili neka politička opcija, problem je kada HRT postaje instrument vlasti i kada se tendenciozno izvješćuje o pojedinim događajima i kada pojedini prilozima, slučajno složeni, daju posve drugu sliku o događaju. Iza svih velikih riječi o demokraciji i slobodi medija stoji (vaša) želja za moći nad medijima i za kontrolu novca koji zarađuje HRT

a rezultat tog načina razmišljanja je više nego porazan, rekao je.

Objektivno i nepristrano predočavanje stajališta suprotstavljenih strana u vezi s bilo kojim aktualnim problemom više je iznimka nego pravilo na HRT-u, ustvrdio je dalje navodeći primjere iz odnosa HRT-a prema oporbi odnosno HSP-u, pa tako i da impresivni 4. Sabor HSP-a, nova programska orijentacija i 140. godišnjica najstarije stranke u Hrvata nisu dostojno prikazane na HRT-u. Odras neprofesionalosti koja caruje na HRT je i da nakon izbora na vladajuću koaliciju otpada 91 posto vremena u vijestima (prije izbora prema statistici OSCE-a na predstavnike Vlade i vladajuću stranku otpadalo je 61 posto vremena u informativnim emisijama).

Nadalje, zastupnik je konstatirao, s obzirom na to da je HRT prvorazredni obrazovni i kulturni medij, da u udarnim terminima umjesto obrazovnih emisija caruju sapunice i trećerazredne američke emisije. HRT je mastodont koji treba promjene i poboljšanja, zaključio je, rekavši, među ostalim, da financijsko poslovanje nije bolje radi boljeg rada posloводства već zbog otpisanog iznosa PDV-a, golemog novca koji bi inače bio dovoljan za rješenje nekih hrvatskih vitalnih problema a povećana je i minutaža reklama te pretplata. Digli smo ruku za vas, rekao je direktoru Uprave HRT-a gosp. Galiću, ali tu pogrešku više nećemo ponoviti.

Usljedila je pojedinačna rasprava.

Afirmirati nasljeđe

Dr. Ante Simonić (HSS) kaže da je HRT golem i strateški značajan sustav za cijelu RH. U razmatranom razdoblju HRT je funkcionirao u uvjetima izrade novog zakona (cilj preustroj u javnu ustanovu), onemogućavanja utjecaja politike na njeno vođenje, stvaranja financijske nezavisnosti te podizanje kvalitete. Zbog osjećaja privremenosti u radu Uprave i vodećih ljudi HRT-a izbjegnuti su grubi, energični rezovi a osnovna kvaliteta postignutog je stabilizacija stanja na HRT-u i stvaraju se preduvjeti za kvalitetan rad HRT-a u narednom razdoblju, kazao je, među ostalim.

Govoreći o tv-programu rekao je da je nezadovoljan zastupljenošću regionalnih programa i programom domaće proizvodnje s afirmacijom

našeg nasljeđa. Isto tako smatra da ima previše nasilja, programa u kojima je prisutna mržnja (nacionalna, rasna, nejednakost spolova). U većoj mjeri treba posvetiti vrijeme temama koje su ovom društvu strateški značajne, a sada nas pritišće nezaposlenost, siromaštvo, i ukazivati na rješenja i davati optimizam i pozitivan odnos prema temeljnim vrijednostima, založio se zastupnik. Dodao je da sa zabrinutošću gleda na prodor kriterija senzacionalizma i žute štampe u uređivačku politiku informativnih programa te da ga smetaju neujednačeni kriteriji poretka važnosti pojedinih vijesti i neselektivnost informacija, a nije se dovoljno vodilo računa o uravnoteženosti u zastupljenosti različitih političkih opcija. Potonju tvrdnju potkrijepio je podatkom da je u siječnju 2001. na prvom mjestu po zastupljenosti HDZ sa 19,18 minuta, drugi HSLŠ s gotovo 15 minuta, a HSS sa 3 minute.

Uz žaljenje što u materijalu nema informacija o budućem strateškom radu HRT-a zastupnik je rekao kako smatra da je ova ekipa odradila posao za opću dobrobit te će podržati Izvješće.

Mirjana Didović (SDP) kaže kako Izvješće pokazuje pozitivne pomake u programskim odrednicama i u poslovanju a najvažniji su u smanjenju troškova, boljoj uravnoteženosti prihoda i rashoda i u stanovitoj racionalizaciji. Pomaci na bolje su učinjeni no pitanje je i ovog Sabora, Vlade i cjelokupne javnosti je li realno očekivati brže i kvalitetnije promjene na HRT-u. U dijelu informativnog programa novi pomak učinjen je u vizualnom identitetu emisija dok sadržaj i struktura udarnih informativnih emisija u cjelini doista ne odgovara kriterijima javne televizije.

HRT i njeno programsko i poslovno vodstvo u procesu preoblikovanja u javni medij, odgađanje čega ide samo na ruku onima koji ne žele promjene, mora jasno iskazati promjene u svim segmentima programa, organizaciji, razvoju i poslovanju i mora odgovoriti na potrebe ovog trenutka. Te promjene moraju biti sveobuhvatne i sustavne s jasnim ciljevima izgrađivanja javnog medija na načelima novinarskog profesionalizma i etičnosti, što je dugotrajan proces, rekla je među ostalim.

Ujednačiti zastupljenost političkih stranaka

Jadranka Kosor (HDZ) najprije je pitala zašto se o ova dva izvješća raspravlja objedinjeno smatrajući da treba poštovati dosadašnju praksu (odvojena rasprava) na što obvezuje i Zakon koji kaže da Vijeće HRT-a podnosi jedanput godišnje izvješće Hrvatskom saboru. Smatra da je nepoštivanje obećanog roka o donošenju zakona o HRT jedan od temeljnih razloga svim poteškoćama u radu HRT-a. To prijelazno razdoblje pogodovalo je i snažnom utjecaju odnosno nastojanju politike da ovlada HRT-om, posebno u informativnim programima, a što se ne bi smjelo događati javnom radiju i televiziji, rekla je zastupnica. Drži da je to posebno važno jer se 65 posto građana RH informira isključivo putem informativnih emisija Hrvatske televizije.

Nužnim drži i ujednačavanje zastupljenosti političkih stranaka u informativnim programima, prije svega Hrvatske televizije i postići barem onakve odnose kakvi su bili krajem 1999. (30-30-30-dužnosnici, pozicija, opozicija) jer je HDZ kao najjača politička stranka u Hrvatskoj u travnju ove godine bila zastupljena u informativnim programima Televizije s nešto više 4 posto. Naglasila je, među ostalim, da je i voditelj misije OSCE u Hrvatskoj jasno rekao da Zakon o HRT-u nije donio pravo rješenje kad je u pitanju izbor direktora jer je taj izbor još dijelom pod utjecajem politike i da nije u skladu s njihovim preporukama. U HRT-u rade odlični novinari koji su uistinu u stanju napraviti od HRT jedno od najboljih takvih kuća u Europi a direktor bi trebao biti novinar, mišljenje je zastupnice.

Dr. Zdravko Tomac (SDP), potpredsjednik Hrvatskog sabora reagirao je na navod predgovornice (da je politika željela imati utjecaj - izraženo nezadovoljstvo potpredsjednice Vlade poretkom vijesti u tv-dnevniku) želeći reći da ova vlast ne vrši nikakav politički pritisak i da ne vlada televizijom. Javno izložena primjedba potpredsjednice Vlade pokazuje da više nema telefonskih i drugih direktiva i zavisnosti novinara u informativnom programu. Isto tako misli da je dobro što stranke kritiziraju informativni program ali

ne i to što svaka stranka vrši pritisak da bude zastupljena više u tv-programu.

Jadranka Kosor rekla je da nije kazala da ova vlast vlada Televizijom već istaknula primjer kako su političari i politika željeli izvršiti izvjestan pritisak. Politika i političari ne smiju ni javno niti tajno utjecati na program HRT-a, misli zastupnica. Dr. **Zdravko Tomac** odgovorio je kako misli da i političari i građani imaju pravo i potrebu da javno iznesu mišljenje o javnoj televiziji i da je dobro kad se to radi javno, bez obzira jesu li u pravu ili ne a i ova rasprava pred javnošću želi utjecati da stanje bude bolje. **Jadranka Kosor** složila se s predgovornikom da se političarima ne smije oduzeti pravo da glasno razmišljaju o svemu, pa i o HRT, ali ne i s time da političari iz vlasti smiju izricati ocjene u smislu da u programu HRT, za koju nastojimo da bude javna, treba nešto mijenjati.

Svrishodnije korištenje sredstava

Josip Leko (SDP) govorio je kao predsjednik Nadzornog odbora HRT-a u proteklih godinu dana. Odbor je održao 11 sjednica, u svom radu nastojao je proniknuti ostvarivanje zakonske zadaće HRT-a gledajući kako se troše povjerena financijska sredstva i kako se koristi povjerenim materijalnim dobrima. Iz Izvješća proizlazi da su se ona koristila bolje i svrishodnije a s obzirom na privremenu Upravu i Nadzorni odbor nije bilo moguće očekivati nikakve radikalne a još manje (ne daj Bože, kaže zastupnik) revolucionarne zahvate. Radikalno se moglo riješiti pitanje zaposlenih (stalnih, honorarnih) i smanjiti njihov broj ali za to je trebalo imati i sredstva i pravnu podlogu ali i znati što će se događati s HRT u narednom razdoblju.

Proces koji je započela ova nova Uprava sistematičan je i odgovoran i Nadzorni ga odbor podržava. Pristupilo se "kresanju" troškova i povećanju prihoda.

Proces koji je započela ova nova Uprava sistematičan je i odgovoran i Nadzorni ga odbor podržava. Pristupilo se "kresanju" troškova i

povećanju prihoda. U sadašnjem trenutku HRT zaostaje u materijalnoj poziciji kako bi se mogla modernizirati tehnički i tehnološki i spremno dočekati konkurenciju, komercijalnu televiziju i o tome zastupnici trebaju voditi brigu i kao vlasnici i oni koji vrše vlasnička prava nad HRT-om, rekao je. Ujedno je naglasio da HRT ima osim informiranja i obvezu edukacije i zabave za građane koji plaćaju pretplatu pa i o tome treba pregovoriti, smatra on.

Ivan Milas (HDZ) naglasio je da je iz dosadašnje rasprave vidljivo da gospodarski uspjesi HRT-a nisu bili nikakva posebna štednja jer je cijena pretplate povećana za 30 posto bez poreza na promet te da nije korektno baratati netočnim brojkama. Smatra da se HRT ne smije nikako privatizirati a tome u prilog govori i iskustvo drugih zemalja pa tako Njemačka ima najmanje deset javnih televizija.

Javne televizije nisu bez utjecaja politike no kod nas je problem tolerancije. Kod svake promjene vlasti nova vlast mora baciti sve drvle i kamenje na prijašnju. Prema tendencijama ove protureformacije ("da ne kažem inkvizicije") na svim područjima života pokazano je deset krvavih godina. - Deset krvavih godina niste izmislili vi nego oni koji su vama željeli da dodete na vlast i M. Olbright je javno rekla da morate sve uništiti što je u ovih deset godina stvoreno. To ste i uporno činili zaboravljajući da M. Olbright više nije u Americi vlast nego vođa nekakve udruge, rekao je zastupnik. Dodao je da ga smeta miješanje stranih ljudi u naše poslovanje te da politički život a i Televizija mora biti bez stranog utjecaja. Red je da političke stranke koje imaju utjecaj na politiku a i Parlament koji ima najreprezentativniju "paletu" imaju svoj odraz na HRT.

Zastupnik je rekao i da živimo u vrijeme udruge koje su kod nas često uvezene i često bez demokratskih obrazaca, i najmoćnije su pod utjecajem ljudi koji imaju novac i u politici ne sudjeluju no htjeli bi to preko udruge. Do više demokracije se može doći ravnotežom snaga političkih udruge, rekao je, među ostalim, opredjeljujući se radije za veću pretplatu nego tzv. sponzorirane emisije u kojima se pod firmom znanstvenosti zapravo reklamiraju neki proizvodi. Smeta ga i što HT

uvijek pozitivno govori o tzv. globalizaciji iako je primjerice u svim zemljama svijeta prikazana trulost takve ideje (tv-emisija o Kaliforniji i struji) a nama se ona i diktira.

Isto tako ide se brzo i s afirmacijom zapadnog Balkana i govori se "naša regija" no mi nismo nikada željeli tu regiju, rekao je među ostalim.

Koliko je HRT slobodan medij

Ivo Lončar (nezavisni) najprije je rekao da je uvijek uzbuđen kad govori o novinarstvu i poljoprivredi jer je to na neki način i 20 godina njegove sudbine. Podrazumijeva da je novinar svjedok, ali i savjest javnosti, no nažalost hrvatski novinari u proteklih 10 godina to nisu bili niti su činili dobro, rekao je govoreći o novinarstvu te svojim uzorima.

U svojoj daljnjoj raspravi postavio je nekoliko pitanja pa tako i ono (predsjedniku Uprave HRT-a M. Galiću) koliko je HRT slobodna kao medij. Nekada se njome upravljalo iz "kockice" iz CK, rekao je podsjetivši da je prije četiri godine skupina novinara entuzijasta osnovala Forum, a u to doba HRT je bio pod apsolutnom kontrolom vladajuće stranke, koja se zalagala za javnu televiziju. Zašto su na svojim mjestima na HRT ostali ljudi koji su na njih došli političkom voljom (do 90. a i do 3. siječnja 2000. bili politički propagandisti) jer oni vrijeđaju hrvatsku javnost, misli zastupnik. Isto tako zanima ga ima li novih obavještajaca na HRT-u, koji je bio kriterij za izbor glavne urednice i urednika programa HRT-a te čime je glavna urednica Neda Ritz zaslužila da nakon kratkog vremena ode u diplomaciju. Zanima ga ima li danas u Upravi korumpiranih ljudi, koliko je predsjednik Uprave slobodan u svom radu, u biranju članova Uprave, urednika, miješa li se u program, napose informativni te, među ostalim, koliko je na HRT danas prisutna cenzura a koliko autocezura. Zanima ga a i misli da bi možda bilo dobro da Hrvatski sabor sazna zašto je aktualni predsjednik Uprave i direktor HRT-a išao na dogovor s bivšim poslodavcem (N. Pavić) kod predsjednika hrvatske Vlade I. Račana.

Akademik **Ivo Šlaus (SDP)** naglašava da je pitanje HRT-a kao javne televizije kompleksno pitanje. Treba se i suočiti s pitanjem jesmo li s njome zadovoljni, što sigurno nismo bili zadnjih deset godina, kaže, i je li promjenom vlasti sada došla samo pod

drugu vlast i služi njenim interesima. Informativnim programom nezadovoljni su oni koji su glasali za šestorku ali i oni koji su bili na vlasti do 3. siječnja.

Očito je da je informativni program jedan od najozbiljnijih dijelova Televizije, da mora biti kvalitetan (omjeri zastupljenosti stranaka nisu važni već kvaliteta prikazanog) i da se radi o potrebi da novinari budu profesionalni i slobodni u svom izvještavanju. A kao mjerilo kvalitete svog rada moraju imati sud javnosti, što još uvijek nemamo, rekao je, naglašavajući i da Televizija treba imati edukativnu ulogu i zabavnu, i na tom je području puno napravljeno (bilo je i propusta) a u mnogim emisijama koje bi trebale biti zabavne ima puno nasilja.

Pitanje je što sve moramo napraviti da bi HRT zaista bila bolja, jer želimo HRT takvu koja nas uvodi među demokratske zemlje svijeta, rekao je, među ostalim.

Mr. **Ivo Škrabalo** osvrnuo se na neka pitanja iz rasprave u ime podnositelja Izvješća te rekao (odgovor zastupnici Škare-Ožbolt) da je to kolektivno Izvješće Vijeća prihvaćeno konsenzusom. Bitno je, rekao je među ostalim, da se na Televiziji predstavljaju kvalitetno sve političke opcije i zastupnik misli da ni jedna opcija zastupljena u Hrvatskom saboru ne može reći da je nešto bitno iz njihovog djelovanja prešućeno.

Centar upravljanja HRT smješten je na Prisavlju i sve pogreške idu na račun ljudi koji upravljaju Televizijom a sve eventualne zasluge na račun ljudi koji rade na Prisavlju.

Mr. **Nikola Ivaniš (PGS)** opovrgnuo je potonju tvrdnju rekavši da je stranka koju on predstavlja pet godina parlamentarna stranka, da nikada nije bila pozvana niti u jednu tv - emisiju premda je stručna za područje koje zastupa (regionalizam, zastupanje područje sjevernog Jadrana) već je zastupana samo izvještajno u županijskim kronikama. Mr. **Ivo Škrabalo** objasnio je da je govorio na osnovi toga da nije bilo prigovora Vijeću, dok je **Ivan Milas** za spomenuti navod predgovornika (da nitko nije prešućen) rekao da je točan ali da je netko spomenut s namjerom

da bude popljuvan. To je način rada i za HRT postoje progresivne i regresivne stranke i na koje se pljuje i spominje u negativnom kontekstu a to je HDZ.

Strukturne promjene i podizanje razine odgovornosti i profesionalnosti

Zatim se na raspravu osvrnuo predsjednik Uprave HRT-a **Mirko Galić** s dojmom da je većina govornika uočila da je došlo do pozitivnih pomaka na HRT-u, da programske promjene u pravcu veće otvorenosti slobode kritičnosti i pluralizma nisu ni na razini očekivanog te da poslovne promjene nisu dostatne da bi osigurale lakši proces strukturnih promjena. Istina, jedinica s kojom se mjerila ta promjena je različita, dodao je. Ohrabrujuće je za sadašnje vodstvo HRT-a da se zaključuje da treba ubrzati strukturne promjene i ostvariti dublje reforme i u organizaciji i u načinu poslovanja i upravljanja na HRT-u.

U vezi s informativno-političkim programom rekao je da ni on nije zadovoljan ni kvalitetnom niti profesionalnošću bez obzira na postignute promjene. Još uvijek možda i prečesto ima u našim programima neuravnoteženog prikazivanja događaja, ljudi i kretanja i to ostavlja dojam da je Televizija svrstana, neobjektivna i neslobodna. A da bi bila svrstana morala bi biti tendencija da za nekoga radi, rekao je Galić dodajući da u to osobno ne vjeruje i da to nije dio uređivačke politike. Centar upravljanja HRT smješten je na Prisavlju i sve pogreške idu na račun ljudi koji upravljaju Televizijom a sve eventualne zasluge na račun ljudi koji rade na Prisavlju. Uz strukturne promjene ravnopravan zadatak je na programskom planu podizanje odgovornosti i profesionalne razine, rekao je, među ostalim.

Osvrnuo se i na pitanje PDV-a i pojasnio da HRT plaća taj porez na sve proizvode, robe i usluge koje koristi a u tome je jedini izuzetak pretplata. No tako je i u drugim europskim zemljama pa zašto sada misliti da je HRT ili ovo njeno vodstvo dobilo neki poseban poklon od Vlade da bi se moglo prikazati pozitivno poslovanje. I Vlada gosp. Mateše je subvencionirala HRT (kad je PDV bio na snazi) točno u iznosima koji su

fiktivno naplaćeni na ime PDV-a, rekao je dodajući kako ova Uprava nije izmislila "vanjsku suradnju" no to je složen i ljudski problem (ilegalan rad i rad na crno, inkasatori).

Ivan Milas rekao je da njegova kritika nije bila što je HRT-u ukinut PDV već da se zalaže za više sredstava iz pretplate a manje iz reklama (pseudoznanstvene emisije). Nema prepreke da Televizija bude objektivna bez propisa i novih zakona, kazao je. **Ivan Šuker** reagirao je na navod predsjednika Uprave HRT da je bivša Vlada fiktivno naplaćivala PDV. Ako je naplatila pa kasnije subvencionirala to je prošlo kroz proračun i bilo je transparentno, rekao je dodajući kako on misli da je pretplata paušalna naplata usluga HRT hrvatskim građanima. Ako Vlada želi osloboditi pretplatu od PDV-a i tako pomoći HRT-u to može riješiti zakonom i to hitnim postupkom i uz dobro obrazloženje zastupnik bi, kaže, prvi dignuo ruku za to, rekao je, među ostalim. Ujedno je pitao, naglašavajući da nije protiv pomoći HRT-u, tko je dao ovlaštenje Vladi da se može odreći 250 milijuna kuna prihoda državnog proračuna. Smatra da je to bio nespretna način Vlade i založio se za transparentan način subvencije.

Mirko Galić je naglasio da govoreći o tome kako se naplaćivao PDV i o mogućem fiktivnom transferu nije mislio optužiti ni Vladu niti svoje prethodnike za bilo kakvo nezakonito ponašanje. Što se tiče pretplate netko misli da je ona cijena, pristojba za posjedovanje televizora a ako je tako kako onda plaćati porez na porez, naveo je ne misleći pritom potezati o tome akademsku raspravu najmanje s pozicije gosta u Saboru, kazao je. **Ivan Milas** još se jednom javio da bi istaknuo da se obično porez na promet dodaje svim međuporezima. Činjenica je da HRT dobiva 30 posto više po pretplatniku i prema tome to nije zasluga Uprave, rekao je.

Rasprava je zatim bila zaključena.

Hrvatski je sabor većinom glasova (80 "za", 11 "protiv") prihvatio Izvješće o radu Uprave HRT-a i poslovanju HRT-a u 2000. godini odnosno (66 "za", 24 "protiv", jedan "suzdržan") Izvješće o radu Vijeća HRT-a tijekom 2000. i 2001. godine.

M.Ko.; Đ.K.

IZVJEŠĆE O PROVEDBI ZAKONA O PRAVIMA BRANITELJA IZ DOMOVINSKOG RATA I ČLANOVA NJIHOVIH OBITELJI, ZA RAZDOBLJE OD 1. SIJEČNJA DO 31. PROSINCA 2000. GODINE

U procjepu između realnih gospodarskih mogućnosti i potreba

Zastupnici Hrvatskog sabora većinom su glasova, sukladno prijedlogu Odbora za ratne veterane, prihvatili Izvješće o provedbi Zakona o pravima branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2000. godine, kojega je podnijela Vlada Republike Hrvatske. Uz prihvaćeno Izvješće, Vlada Republike Hrvatske je obvezana na zaduživanje nadležnih institucija na pravovremenu i kontinuiranu dostavu podataka Ministarstva hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, radi sastavljanja sveobuhvatnog i analitički raščlanjenog izvješća o provedbi Zakona. Istovremeno je Vlada zadužena i da riješi pitanje nadležnosti oko isplate sredstava za naknadu plaće hrvatskim braniteljima do završetka liječenja, odnosno medicinske rehabilitacije, a sukladno odredbi članka 9. stavka 2. Zakona. Predloženi tekst je obrazložio ministar hrvatskih branitelja, Ivica Pančić. U raspravi koja je na mahove imala i polemičke tonove, izrečene su i zamjerke u kojima se ukazivalo na potrebu bržeg stambenog zbrinjavanja, te zapošljavanja branitelja i invalida. Ministar je upozorio da Republika Hrvatska izdvaja značajna sredstva za ove potrebe iz proračuna, a u slijedećem razdoblju morat će se uvesti restriktivniji pristup oko pojedinih prava. Važno je da se branitelji zaposle, jer mirovine za mlade osobe nisu najbolje rješenje. Obćao je i sređivanje dokumentacije kako bi se konačno utvrdilo tko sve ima pravo na status branitelja i invalida, jer pomoć istinskim stradalnicima nije i neće biti dovedena u pitanje.

O IZVJEŠĆU

U opširnom Izvješću kojega je podnijela Vlada Republike Hrvatske,

na 70 stranica teksta koji je potkrijepljen brojnim grafikonima i tabelarnim prikazima, na sistematski je način predočena pomoć braniteljima u navedenom izvještajnom periodu. Izvješće se temelji na podacima prikupljenim od resornih ministarstava i zavoda nadležnih za provedbu određenih prava sukladno odredbama Zakona.

Uvodno su prezentirani podaci o pravima po osnovi oštećenja organizma, gubitka člana obitelji i po osnovi materijalnih potreba korisnika. Navedeno je da je tijekom izvještajnog razdoblja pravo na osobnu invalidninu prosječno na mjesec ostvarivalo 32.326 hrvatskih ratnih vojnih invalida, a pravo na obiteljsku invalidninu 9.635 korisnika. Jednokratna je pomoć isplaćena u iznosu od 1.902.152,00 kuna, a osiguranina obiteljima ekshumiranih posmrtnih ostataka branitelja, isplaćena je u iznosu od 489.989,92 kune. U dijelu u kojem se govori o stambenom zbrinjavanju, naveden je između ostalih, i podatak da je u izvještajnom razdoblju dodijeljeno ukupno 646 stambenih jedinica stradalnicima Domovinskog rata. Djeci poginulih hrvatskih branitelja dodijeljena su 23 stana, suprugama poginulih 105 stanova, roditeljima poginulih 33 stana, a obiteljima nestalih hrvatskih branitelja 19 stanova. Hrvatskim ratnim vojnim invalidima dodijeljeno je 450 stanova. Istovremeno je podijeljeno 1032 kredita za stambenu izgradnju, a za ove namjene iz Državnog je proračuna izdvojeno 129.851.404,67 kuna.

Značajna su izdvajanja ostvarena i za prava iz zdravstvenog osiguranja i zaštite (10.096.314,37 kuna), te za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja (28.377 invalidskih i obiteljskih mirovina). U podnjetom je izvješću pozornost poklonjena i reviziji ocjena invalidnosti a ukupno je obrađeno 5789 predmeta. Nadopuna medicinske dokumentacije -

zatražena je za 558 predmeta, a od Ministarstva hrvatskih branitelja zatraženi su podaci o aktualnom statusu HRVI-a za 271 predmet. Medicinski pregled branitelja u samom Povjerenstvu također ubrzava donošenje definitivne ocjene. Pojedini branitelji oboljeli od PTSP-a u kojih postoje neke dijagnostičke poteškoće dogovorno se hospitaliziraju u bolnici Vrapče. Navedena je i potreba da se tijekom prvog polugodišta 2001. godine riješe svi zaostali predmeti u nadležnim službama Ministarstva. Do promjene ocjene invalidnosti došlo je u malom broju slučajeva i to samo kod drastičnih slučajeva, gdje je bilo očito da postojeća ocjena ne odgovara činjeničnom stanju. Ukupno je promijenjena 161 ocjena što je 4 posto od zaprimljenih slučajeva.

U odlomku VIII. u kojem se govori o zapošljavanju branitelja, između ostalih podataka ističe se da nadležne inspekcije nadziru zapošljavanje nezaposlenih branitelja, a navedeno je da su propisane i novčane kazne ukoliko se poslodavac ogлуši na provedbu utvrđenih zakonskih propisa koji se odnose na njihovo zapošljavanje. Zapošljavanje hrvatskih branitelja omogućeno je i putem darovanja poljoprivrednog zemljišta, a u izvještajnom razdoblju darovano je 210,21 ha poljoprivrednog zemljišta kojim raspolaže Republika Hrvatska. U nastavku podnjetog izvješća iznose se i podaci o carinskim i poreznim olakšicama, pravu na upis u obrazovne ustanove, studentske domove, umirovljeničke domove, te poslovi oko dodjele počasnih činova.

Na kraju se donose i podaci o ekshumaciji i identifikaciji. Tako se navodi da su od 1. siječnja do 31. prosinca 2000. godine, ekshumirani posmrtni ostaci 75 osoba. Nastavljena je i identifikacija posmrtnih ostataka metodom analize DNA u sva tri laboratorija koja djeluju na području Republike Hrvatske. Temeljem obavljenih preliminarnih i pozitivnih

nalaza, identifikacija je potvrđena za 104 osobe, a utvrđena je i riješena sudbina novih 90 osoba koje su bile zatočene ili nestale.

Programom obilježavanja mjesta masovnih grobnica žrtava Domovinskog rata, tijekom 1999. i 2000. godine Ministarstvo hrvatskih branitelja postavilo je 14 spomen-obilježja i obilježilo 21 mjesto masovne grobnice. Iz masovne grobnice na Novom groblju u Vukovaru, u razdoblju od travnja do srpnja 1998. godine, ekshumirano je 938 žrtava Domovinskog rata, koje su poginule prilikom agresije na Grad Vukovar ili su pogubljene nakon okupacije grada. Na kraju se navode programi suradnje s udrugama proizašlim iz Domovinskog rata, te tabelarni pregled realizirane pomoći ovim udrugama prema programima i prema teritorijalnom kriteriju (po županijama).

RADNA TIJELA

Izvrješće o provedbi Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2000. godine razmotreno je i na sjednici **Odbora za ratne veterane** Hrvatskog sabora. Odbor je proveo raspravu u svojstvu matičnog radnog tijela, a uvodno obrazloženje uz nazočnost članova Odbora i predstavnika udruga proizašlih iz Domovinskog rata, podnio je ministar branitelja. U raspravi koja je zatim uslijedila, iznijeto je nekoliko mišljenja i primjedbi u kojima se ukazivalo na slabosti i propuste u Izvrješću. Tako je primjerice navedeno da je Izvrješće nekompletno, jer nedostaju podaci o provedbi pojedinih zakonskih prava (pravo na dionice, na obnovu, pravo na dodjelu stipendija i pravo na materijalno osiguranje zbog nezaposlenosti). Ukazano je da je protok vremena od sastavljanja Izvrješća do rasprave predug, tako da dokument gubi na aktualnosti. Nema ni podataka o žalbama i sporovima koje hrvatski branitelji vode protiv rješenja Ministarstva hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata. Članovi Odbora sročili su se s primjedbama iznijetim u Izvrješću, a osobito su istakli uočene nedostatke i probleme u području zapošljavanja hrvatskih branitelja. Nakon provedene rasprave Odbor je većinom glasova (6 glasova "za" i 1

"suzdržan"), odlučio predložiti Hrvatskom saboru donošenje zaključaka kojim se prihvaća podnijeto Izvrješće. Predložili su i da se obvezuje Vlada Republike Hrvatske na zaduživanje nadležnih institucija na pravovremenu i kontinuiranu dostavu podataka Ministarstvu hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, radi sastavljanja sveobuhvatnog i analitički raščlanjenog Izvrješća o provedbi Zakona. Vlada se zadužuje i da riješi pitanje nadležnosti oko isplate sredstava za naknadu plaće hrvatskim braniteljima do završetka liječenja odnosno medicinske rehabilitacije, sukladno odredbi članka 9. stavka 2. Zakona.

RASPRAVA

Dodatno obrazloženje podnijetog Izvrješća uputio je u ime predlagatelja ministar hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, **Ivica Pančić**. Uvodno je citirao i prokomentirao statističke pokazatelje o sredstvima koje je Ministarstvo uložilo za novčane naknade i zbrinjavanje hrvatskih branitelja. Tako je primjerice za više od 32 tisuće ratnih vojnih invalida isplaćeno 344 milijuna kuna, a za prava iz zdravstvenog osiguranja izdvojeno 10,1 milijun kuna. Nije se zaboravilo ni na stambeno zbrinjavanje pojedinih kategorija branitelja, roditelja i djece stradalih i invalida, a tijekom 2000. godine podijeljeno je 630 stanova i 1032 stambena kredita.

Ministarstvo za branitelje osobito je pozornost posvećivalo školovanju i zapošljavanju ovih kategorija stanovništva, te obilježavanju grobnica i spomen-obilježja iz Domovinskog rata. Tako su tijekom protekle godine postavljena dva spomen-obilježja, u Baćinu i Novom groblju u Vukovaru, a zaključkom Vlade na tim je lokalitetima utvrđen status memorijalnog groblja žrtava iz Domovinskog rata. Pored ovih troškova nisu zaboravljene ni udruge proistekle iz Domovinskog rata kojima je za financiranje programa isplaćena svota od 10,6 milijuna kuna.

Ministar je na kraju upozorio da bi efekt ovih sredstava bio i veći kada bi zakon bio precizniji u dijelu koji govori o stjecanju prava, te kada bi se uspio izraditi cjeloviti popis hrvatskih branitelja. Najavio je da će ove zadatke Ministarstvo preuzeti i obaviti u

narednom vremenskom razdoblju. Ističući da Republika Hrvatska za ove obveze izdvaja 5 posto sredstava Državnog proračuna, ministar je naveo i neke brojke za usporedbu. Tako primjerice Francuska za slične obveze izdvaja 1, a Izrael 1,5 posto sredstava proračuna. Zaključujući da bi se svi hrvatski branitelji trebali integrirati u sve glavne društvene tokove, ministar Pančić pozvao je nazočne zastupnike da usvoje podnijeto Izvrješće.

Ubrzati zapošljavanje hrvatskih branitelja

Za riječ se zatim javio zastupnik **Željko Malević (SDP)** iznoseći stavove Odbora za ratne veterane. I on je ocijenio da se najveći problemi u provedbi Zakona javljaju na području stambenog zbrinjavanja i zapošljavanja branitelja. Osnovni razlog pronašao je u usporenoj dinamici i nedostatku financijskih sredstava i neodgovarajućih građevinskih parcela koje trebaju osigurati jedinice lokalne uprave i samouprave. Glavni uzroci slabog zapošljavanja odnose se na nepovoljna kretanja na tržištu rada i nezadovoljavajuću dobnu i kvalifikacijsku strukturu hrvatskih branitelja. Zatim se kritički osvrnuo i

Izvrješće je nekompletno, a nedostaju i odgovarajuće analize po pojedinim kategorijama stradalnika.

na pojedine slabe točke provođenja Zakona, navodeći da je Izvrješće nekompletno. Između ostalih manjkavosti spomenuo je da nedostaju podaci oko dodjele dionica, nepostojanje odgovarajuće analize po pojedinim kategorijama stradalnika, te zastarjelosti i neažurnosti pojedinih dijelova predloženog zakonskog teksta. Ipak, napomenuo je da je Odbor, većinom glasova predložio prihvaćanje Izvrješća, uz napomenu da se obvezuje Vlada da zaduži nadležne institucije na pravovremenu i kontinuiranu dostavu podataka nadležnom ministarstvu radi sastavljanja sveobuhvatnog i analitički raščlanjenijeg izvješća o provedbi zakona. Kao treći zaključak, Odbor je predložio da se zaduži Vlada Republike Hrvatske oko pitanja nadležnosti za isplatu sredstava za naknadu plaće hrvatskim braniteljima do završetka

liječenja, odnosno medicinske rehabilitacije, sukladno odredbi članka 9., stavak 2. zakonskog teksta.

Izostala je psihosocijalna pomoć rizičnim skupinama branitelja koji su skloni suicidu.

Govorili su zatim i predstavnici klubova, a prvi je riječ dobio zastupnik dr. **Juraj Njavro**, koji je predstavio stavove Kluba zastupnika HDZ-a. Zbog velikih nedostataka koji su uočeni, Klub zastupnika moje stranke, neće dati potporu ovom izvješću, odmah je najavio zastupnik Njavro. Iznio je zatim i argumente kojima je potkrijepio najavljene stavove prilikom glasovanja. Smatra da nisu ispoštovana temeljna načela pravednosti i građanske solidarnosti koja bi Republika Hrvatska trebala u okviru materijalnih mogućnosti ponuditi svojim braniteljima. Zamjerio je ujedno što je podneseno Izvješće "zakasnilo" čitavih godinu i pol dana, iako zakon ukazuje da ova izvješća zastupnici trebaju dobivati svakih šest mjeseci. Smatra da je nakon posljednjih parlamentarnih izbora, 3. siječnja 2000. godine započelo s narušavanjem prava hrvatskih branitelja. Najprije se počelo s reduciranjem prava za invalide, a bez argumenata su ukidana pojedina prava. Podsjetio je zatim da je u SFR Jugoslaviji bilo 1,2 milijuna invalida i nitko nije postavljao pitanje revizije i mirovina. Resorno ministarstvo otpustilo je veći broj prijašnjih zaposlenika, ističući da nemaju odgovarajuću spremu, a zatim je dovelo "svoje" ljude, također bez odgovarajuće naobrazbe, znanja i iskustva. Zapitao je zašto nisu podijeljene dionice hrvatskim braniteljima, a kasni se i u zbrinjavanju stambenih rješenja za branitelje i teške invalide. Uz ove zamjerke, zastupnik je na kraju istaknuo da se kasni i s označavanjem mjesta masovnih grobnica, slaba je suradnja s udrugama proisteklim iz Domovinskog rata, a izostala je i psihosocijalna pomoć rizičnim skupinama koje su sklone suicidalnim potezima. Zbog svih navedenih razloga, Klub zastupnika HDZ-a, nikako ne može prihvatiti rečeno izvješće, zaključio je dr. Juraj Njavro.

Za repliku se javila zastupnica **Milanka Opačić (SDP)** ukazujući da ni prethodni govornik, koji je jedno

vrijeme obnašao istu ministarsku obvezu, nije bio pretjerano agilna kod podnošenja pravovremenih zakonskih izvješća. Ukazala je zatim da svega 1,6% branitelja ima visoku stručnu spremu, pa takve okolnosti usporavaju brže rješavanje problema oko zapošljavanja. Smatra ujedno da se problemi oko navedenih stvari ne smiju politički koristiti, jer je cjelokupna Vlada dužna riješiti uočene probleme, bez obzira na stranačke razlike ili afinitete pojedinih političara ili interesnih skupina.

Zastupnik **dr. Juraj Njavro** odgovorio je na repliku, ocjenjujući da zastupnica Opačić nije bila u saborskim klupama u to vrijeme, pa ga ne čudi njena neobaviještenost. Međutim, prava branitelja na stan i posao neće se moći realizirati ukoliko se stalno najavljuju revizije i restrikcije samo ovoj skupini građana Republike Hrvatske. Smatra da je Ministarstvo hrvatskih branitelja trebalo reagirati kada su se zakonska prava hrvatskih branitelja počela narušavati a to osobito vrijedi za područja od posebne državne skrbi, upozorio je zastupnik. Zastupnica Opačić ponovno je zatražila riječ ističući da je bila zastupnica u vremenu kada je izvješće najavljeno za 1999. godinu "prebačeno" za 2000. godinu, pa se bez sumnje može konstatirati da je bilo riječ o kašnjenju u periodu dok je već bila zastupnica.

Reviziju su podržali i stradalnici

I zastupnica **Ingrid Antičević - Marinović (SDP)** javila se za repliku nakon izlaganja zastupnika Njavre, ocjenjujući da se tim govorom ustvari napada Vlada i resorni ministar. Upozorila je da se bez obzira na zastupnički imunitet ne bi trebali raščlanjivati i komentirati sudski postupci koji su još uvijek u tijeku. Napomenula je zatim da su istinski hrvatski branitelji bili najodlučniji u svojim zahtjevima da se provede revizija i uklone svi oni koji ne pripadaju u tu skupinu građana, koja je časno obavila vojničku dužnost prema domovini.

Zastupnik Njavro ocijenio je da u svojim osvrtima nije napravio pogreške pravne naravi i ukazao na rezultate ranije revizije koju je vodio general Červenko. Smatra, međutim, da kasnije revizije nisu vođene na korektan način prema hrvatskim

braniteljima. Zastupnica Antičević - Marinović ipak nije prihvatila ovakva objašnjenja, ocjenjujući da za korektno provođenje revizije treba prihvatiti ocjene ovlaštenih osoba za taj posao. S ovom se konstatacijom složio i zastupnik Njavro, koji je dodao da kompetentne osobe ne bi trebalo izabirati prema određenoj pripadnosti.

Prema dosadašnjim rezultatima, revizije invalidnosti bile su potrebne i opravdane.

Govoreći u ime Kluba zastupnika HSLS-a, zastupnik **Želimir Janjić** osvrnuo se na statističko - brojačane pokazatelje iznijete u Izvješću. Ponovio je ove podatke, smatrajući ujedno da bi trebalo razgraničiti kategorije pojedinih korisnika. Iako su nadležne službe poduzele niz korisnih mjera, ne možemo biti zadovoljni s postignutim rezultatima oko stambenog zbrinjavanja i zapošljavanja hrvatskih branitelja, upozorio je zastupnik. Govorio je zatim i o dosadašnjim rezultatima revizije invalidnosti. Istaknuo je da je nadležna komisija promijenila prethodne ocjene u 161 slučaju. U 2.893 slučaja, potvrđena je ocjena, ali je promijenjen uzrok, a u 1.179 slučajeva u potpunosti je potvrđena ocjena. Svi dobiveni podaci ukazuju da je postojala opravdana sumnja u vjerodostojnost dokumenata o ratnom putu i okolnostima stradanja. Čak je u nekoliko slučajeva zatražena kriminalistička obrada vjerodostojnosti medicinske dokumentacije. Kritički se osvrnuo i na mali broj zakupa ili dodjele poljoprivrednog zemljišta, ističući da je svega 85 branitelja zbrinuto na taj način.

I on je upozorio da se u podnesenom zakonskom tekstu ne govori o dodjeli dionica hrvatskim braniteljima, a ne govori se ni o broju upravnih postupaka koji se vode protiv nadležnog ministarstva. Izrazio je ipak očekivanje da će se uočeni nedostaci i propusti ispraviti, te će Klub zastupnika HSLS-a ipak prihvatiti podnijeto izvješće, zaključio je zastupnik Janjić.

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorio je zastupnik **Stjepan Henezi**, koji je upozorio da uvijek kada se povede rasprava o realizaciji zakonskih prava, treba imati na umu i realne društvene mogućnosti. Zato

je i on podsjetio da je Republika Hrvatska za ove potrebe odvojila ipak značajni postotak svog godišnjeg proračuna. O ovim okolnostima svakako treba voditi računa, smatra zastupnik, ocjenjujući da su poduzete mjere primjerene trenutnim mogućnostima. Treba poduzeti i dodatne napore za stambeno zbrinjavanje i zapošljavanje nezaposlenih hrvatskih branitelja, iako su statistički pokazatelji u ovom segmentu iznad državnog prosjeka. Da bi se ubrzalo stambeno zbrinjavanje svakako treba ubrzati "papirologiju" i dugotrajnu zakonsku proceduru, zaključio je na kraju izlaganja zastupnik Henezi, najavljujući podršku prilikom glasanja.

I lokalna uprava mora više pomoći u izgradnji stanova

Zastupnik **Stjepan Živković** govorio je u ime Kluba zastupnika HSS-a, uvodno sumirajući utrošena sredstva za zakonski utvrđene potrebe. Upozorio je da još uvijek postoji veliki broj zahtjeva za dodjelom stambenih kredita, a dinamika stambenog zbrinjavanja otežana je zbog financijskih sredstava. Određenih slabosti ima i zbog postupaka i spore procedure lokalne uprave i samouprave koja je nadležna za dodjelu građevinskih parcela braniteljima. Osobito zabrinjava činjenica da još uvijek ima 100-postotnih invalida kojima nije na zadovoljavajući način riješeno stambeno pitanje, upozorio je zastupnik Živković. Zatražio je da se u slijedećem izvješću navedu podaci o broju branitelja s odgovarajućim zakonskim statusom, odnosno da se preciziraju temeljni podaci s kojima Ministarstvo treba baratati. Na kraju je istaknuo da Klub zastupnika HSS-a podupire predloženi zakonski tekst, odnosno podnijeto Izvješće.

U podjeli stanova za stradalnike bilo je nepravilnosti i malverzacija, a stanovi su i loše kvalitete.

Pozdravljajući nazočne članove Centra "Apel" i članove obitelji zatočenih i nestalih hrvatskih branitelja, zastupnik dr. **Anto Kovačević**, započeo je iznošenje stavova Kluba zastupnika HKDU-a i HSP-a. Smatra da hrvatski narod cijeni svoje branitelje, a za onu državu koja ne zna

cijeniti vlastite stvaratelje, zastupnik je procijenio da nema dugu budućnost. Smatra da se ne smiju dopustiti malverzacije oko zaključaka koje je svojedobno donio Sabor i oko realizacije prava hrvatskih heroja. Ipak, izrazio je strahovanje da se upravo to događa, a svoje ocjene potkrijepio je iznoseći konkretne detalje i probleme pojedinih obitelji hrvatskih branitelja. Smatra da se malverzacije najviše uočavaju prilikom dodjele stanova, jer postoje osobe koje imaju nezasluzenu prednost na listi dodjele. Dodao je usput da su izgrađeni stanovi izuzetno loše kvalitete, a predani su u upotrebu usprkos brojnim propustima.

Ukazao je zatim da još uvijek nisu zbrinute ni one osobe koje su 1997. godine imale prioritete, a pojedine privremeno zbrinute osobe, u međuvremenu su izgubile sudske sporove s prijašnjim nosiocima stanarskog prava. Sada im čak prijete deložacija, što ukazuje svu apsurdnost i tragiku njihova položaja. Iznio je zatim konkretne statističke pokazatelje po županijama, ističući da prednjači Zagrebačka i Splitska županija sa 745, odnosno 567 neriješena slučaja. Smatra da bi u izvješću trebali biti navedeni i razlozi zbog kojih nisu ispunjeni povjereni poslovi, kao i predviđeni vremenski rokovi za njihovo zbrinjavanje.

Ojačati programe psihosocijalne potpore

Ukazao je na kraju da treba poboljšati i psihosocijalnu pomoć ugroženim hrvatskim ratnim invalidima i braniteljima. "Zbog svih navedenih činjenica i propusta ne mogu podržati podnijeto izvješće", istaknuo je na kraju izlaganja dr. Kovačević.

Repliku je zatim uputio dr. **Jure Radić (HDZ)**, ističući da podržava većinu iznijetih tvrdnji. Ipak, netočne su konstatacije da su stanovi loše kvalitete, jer su standardi ujednačeni s onim stambenim jedinicama koje se nude tržištu. Iz osobnog iskustva i na temelju brojnih iskaza zadovoljnih stanara koji su imali sreću dobiti ove stanove, ocijenio je da se radi o objektima solidne kvalitete. Odgovor na repliku zatražio je zastupnik dr. Kovačević, ocjenjujući da branitelji i invalidi nisu bili zadovoljni s rezultatima prethodnog govornika,

dok je obnašao ministarsku dužnost. Zastupnik Radić odlučno je pak, odbacio ovakve ocjene, ističući da je od HVIDRE dobio najviše priznanje koje ta utjecajna udruga dodjeljuje.

Poslovi oko ekshumacije i identifikacije branitelja trebaju imati prednost u svim planovima.

Prešlo se zatim na pojedinačnu raspravu, a prvi je govorio zastupnik dr. **Juraj Njavro (HDZ)**. Ukazao je zatim na još neke propuste koje nije stigao naznačiti dok je govorio u ime Kluba stranke. Istaknuo je da postoji velika potreba za izgradnjom stanova, a vremenski rokovi kratki su za sva očekivanja i potrebe. Smatra ujedno da treba utvrditi točan broj hrvatskih ratnih vojnih invalida. Udruga hrvatskih liječnika dragovoljaca iz Domovinskog rata posjeduje 60 tisuća povijesti bolesti o ranjenim hrvatskim braniteljima. Prema tome, može se očekivati dolazak i novih grupa stradalnika za koje će trebati osigurati odgovarajuća financijska sredstva. Liječnički podaci ukazuju na pad imuniteta kod osoba koje su sudjelovale u ratu, a osobito kod onih osoba koje su prošle logoraške torture i iskušenja. Upozorio je da najavljena reduciranja zaposlenika u Ministarstvu unutarnjih poslova i Ministarstvu obrane Republike Hrvatske, ne bi trebale rezultirati otpuštanjem velikog broja hrvatskih branitelja, već im treba pomoći da nastave i upotpune usavršavanje i školovanje.

Treba nastaviti, te ubrzati poslove i na pružanju psihosocijalne pomoći, jer statistički pokazatelji o samoubojstvima ukazuju na postojanje ozbiljnih problema u životima hrvatskih branitelja. Izrazio je očekivanje da će se ubrzati i s dodjelom odličja za one branitelje koji nisu odgovarajuće vrednovani, a i postupci ekshumacije i obilježavanje spomen-područja, trebaju imati prioritet kod zaposlenika u Ministarstvu hrvatskih branitelja. Na kraju je upozorio da je do sada u Republici Hrvatskoj identificirano čak 128 masovnih grobnica.

Neprimjerene ocjene o ratnim invalidima i braniteljima

Zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)** svoje izlaganje započela je pitanjima

naslovljenima resornom ministru, Ivici Pančiću. Zatražila je da se objasne razlozi kašnjenja Izvješća, te iznesu i podaci o zapošljavanju hrvatskih branitelja. Smatra ujedno da bi u sklopu rasprave trebalo potaknuti pitanje što je s novim Zakonom o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji. Zamjerila je da se od pojedinaca u Vladi, u pojedinom izvještajnom razdoblju mogle čuti i ocjene, da su se - "zločinci i kriminalci nalazili su se na obje strane", a bilo je i objava imena osoba za koje se na kraju ipak ustanovilo da su ratni invalidi i stradalnici. Ukazala je zatim na nedostatak koordinacije i suradnje komplementarnih ministarstava oko preuzimanja 400 praznih stanova, a smatra da veliki problem predstavlja i brojka nezaposlenih i socijalno ugroženih hrvatskih branitelja. Na ovom području uložiti dodatne napore, a javnost treba izvijestiti o pojedincima koji krše zakonske odredbe koje se tiču zapošljavanja branitelja.

Osobitu pozornost treba posvetiti, nastavila je zastupnica Kosor, potrazi za nestalim braniteljima i bržoj identifikaciji ekshumiranih tijela. Ti bi poslovi morali imati prednost u svim planovima i kontaktima s mjerodavnim institucijama SR Jugoslavije. Zamjerila je ministru Pančiću što se tijekom 2000. godine na primjeren način obilježilo samo jedno spomen-područje s masovnom grobnicom, iako je proračunom za ove namjene izdvojeno 2,3 milijuna kuna. Na kraju je zatražila da se obrazlože motivi zbog kojih se pristupilo ukidanju centara za ratne veterane u kojima se mogla dobiti odgovarajuća psihosocijalna pomoć.

Zastupnica **Mirjana Didović (SDP)** uputila je repliku i objasnila da je u medijima objavljena samo lista invalida s podacima o stupnju njihove invalidnosti. Prva se lista odnosila na osobe koje su dobile viši stupanj invalidnosti od realne, što ne znači da nemaju pravo na taj status. U drugoj su skupini bile osobe s manjkavom liječničkom dokumentacijom, a na trećoj invalidi stradali u prometnim nezgodama. Najviše su se spominjala imena gospodina Darka Bešteka i Njoka Marinkovića, iako nitko iz Ministarstva hrvatskih branitelja nije ustvrdio da je riječ o lažnim invalidima. Zastupnica Kosor odgovorila je da je ova tema na

neprijemeren način objavljivana u brojnim novinskim člancima, pa bi se prozvanim ljudima ipak netko trebao javno ispričati. Zastupnica Didović pojasnila je da se u konkretnom slučaju radilo o nesprenostima i medijskim interpretacijama.

I zastupnik dr. Juraj Njavro javio se za riječ, ocjenjujući da ukidanje dijela invaliditeta za gospodina Bešteka nije nesprenost, a stradavanje u ratnim okolnostima u prometnoj nesreći nije bila rijetkost već neizbježna činjenica koja je mogla svakoga zadesiti.

Zastupnik **Ivan Jarnjak (HDZ)** ocijenio je da briga za ratne stradalnike nije nekakvo posebno HDZ-ovo pravo, već za branitelje treba skrbiti čitavo hrvatsko društvo. Ne bi se smjela stvarati slika o problemima i obvezama u kojima se branitelji doživljavaju kao nepotreban i skup teret društva. Time se osobama istovremeno i nerijetko sugerira krivnja, premda bi se svako stradavanje branitelja trebalo pažljivo i zasebno istražiti zbog odgovarajuće pomoći.

Samo, pak, Izvješće predstavlja korektan dokument bogat podacima, ali Ministarstvo bi trebalo navesti i probleme s kojima se susreće u rješavanju brojnih slučajeva pri realizaciji prava branitelja. Pri tome bi se trebali uočiti i prenijeti svi problemi na koje nailaze branitelji na nižim razinama. To se osobito odnosi na sporost i nevoljkost lokalne uprave i samouprave da osigura odgovarajuće zemljište za stambeno zbrinjavanje branitelja. Treba utvrditi i motive velikog broja suicida među braniteljima, a lošu sliku u javnosti stvaraju i neprimjerene reakcije osoba zaduženih da skrbe o pravima branitelja u Ministarstvu hrvatskih branitelja i Ministarstvu za javne radove, obnovu i graditeljstvo. Upozorio je zatim na probleme otpuštenih branitelja, opisujući slučaj nezaposlenog specijalca iz Gračaca, čija obitelj živi od 800 kuna mjesečne socijalne pomoći. Takve osobe moraju računati na bržu pomoć, jer su zaslužne za stvaranje i obranu Republike Hrvatske, napomenuo je zastupnik. Ocijenio je na kraju da bi skrb oko prava hrvatskih branitelja trebalo zajednički podijeliti, a umjesto takvoga pristupa nepotrebne prepirke i stranačke kalkulacije, samo otežavaju i usporavaju ovaj važni posao.

Zaustaviti svade oko zajedničkih obveza

Zastupnik **Luka Bebić (HDZ)** pridružio se izrečenom apelu i ocijenio da javne polemike oko revizije različitih prava branitelja zapravo usporavaju zakonske obveze države. To ne znači da treba obustaviti poslove revizije, ali svi se potrebni zakonski zahvati mogu obaviti i na daleko mirniji i civiliziraniji način. Svada-lački i podcjenjivački pristup ovoj temi, stvara sliku prema kojoj se baca ljaga na hrvatske branitelje u cjelini, a to nikome nije potrebno ni korisno. I u drugim ratovima postojali su stradalnici i invalidi, pa se nisu događale ovakve ružne stvari, upozorio je zastupnik Bebić. Zbog tih se okolnosti trebamo suzdržati od svada i otvoriti novu stranicu kako bi se prava branitelja riješila na primjeren i dostojanstven način.

Trebalo bi svakako poboljšati skrb o zapošljavanju, istaknuo je zastupnik, navodeći kontraverzne odluke o okončanju prava na plodouživanje zemljišta u dolini Neretve. U tom su slučaju, branitelji bi ulagali značajna sredstva u nasade, a sada im istječe pravo na korištenje poljoprivrednog zemljišta. Ovakve situacije dovode do međusobnog sukobljavanja i straha zbog gubitka egzistencije. Predložio je da mjerodavna ministarstva zajednički pristupe rješavanju rečenog problema jer se time uklanjaju izvori sukobljavanja u tom dijelu Republike Hrvatske.

Prognanici nisu krivi za svoju sudbinu, pa njihove stambene probleme valja rješavati na dostojanstven način.

Upozorio je zatim da ne bi trebalo smanjivati sredstva za stambeno zbrinjavanje jer veliki broj hrvatskih branitelja još uvijek nema na primjereni način riješeno stambeno pitanje. Zaključujući izlaganje, zastupnik Bebić je predložio da se poveća ukupna skrb države, kako bi se svi problemi hrvatskih branitelja na vrijeme razriješi. Ta se skrb osobito mora vidjeti na području stambene izgradnje i potrebne zdravstvene pomoći. To su važni poslovi i zadaci, koji traže zajednički pristup svih političkih struktura u Republici Hrvatskoj.

Riješiti pravni status stradalnika

Zastupnik **Vladimir Šeks (HDZ)** upozorio je da su se branitelji i članovi njihovih obitelji svojedobno uselili u napuštene stambene objekte jer nisu imali drugog izlaza. Sadašnje sudske odluke osporavaju im ova prava, a dobivaju i visoke račune za korištenje imovine i to za nekoliko godina unazad. Upozorio je na okolnosti pod kojima su branitelji bili prinuđeni koristiti tuđu imovinu, te apelirao da se ovaj problem riješi na dostojanstven način. Iako nitko ne osporava institut privatnog vlasništva, konačne sudske odluke trebaju imati u vidu sve okolnosti koje su dovele do korištenja rečene imovine, upozorio je zastupnik Šeks.

Dvojbeno kvaliteta završenih stanova

Zatim se za riječ javio zastupnik dr. **Anto Kovačević (HKDU)** upozoravajući da hrvatski branitelji predstavljaju zajedničku obvezu i savjest društva. Osobito je važno riješiti probleme zatočenih i nestalih branitelja te članova njihovih obitelji, čiju je sudbinu usporedio i ilustrirao stihovima iz Cesarićeve poeme, "Mrtvačnica najbjeđenijih". Da nije bilo njihove žrtve, u klupama Sabora sada bi sjedili, mišljenja je zastupnik Kovačević: Koštuničini, Miloševići i Arkanovi zastupnici. Vratio se zatim na započetu polemiku oko loše kvalitete stanova namijenjenih braniteljima. Napominjući da su ga za ovo izlaganje zamolili sami branitelji, naveo je konkretne podatke o manjkavostima i propustima stanova izgrađenih u Laništu u Zagrebu.

Replicirajući na iznijete tvrdnje i podatke, dr. Jure Radić, ponovio je konstataciju da su stanovi u Laništu izvedeni korektno i u skladu sa standardima struke. Zastupnik **Pavle Kalinić (SDP)** predložio je da se za navedeni slučaj utemelji komisija koja bi obišla ovo naselje. I njemu su poznati podaci o manjkavostima u "slučaju Lanište" pa bi trebalo utvrditi sve okolnosti i kvalitetu dovršenih stanova. Predložio je ujedno da se u svakoj zgradi osigura jedan do dva stana za hrvatske branitelje, jer treba izbjeđavati dosadašnje grupiranje i "getoiziranje" branitelja u zasebnim zgradama.

S ovim zadnjim prijedlogom usuglasio se i zastupnik Radić, koji je zatim u ime Kluba zastupnika HDZ-a iznio i slijedeće konstatacije. Podnijeto izvješće kaže, smatra nepotpunim jer ne donosi precizne podatke i pokazatelje koji su trebali biti izvedeni u određenim vremenskim rokovima. Planirane obveze stambene izgradnje neće se moći obaviti s trenutnim sredstvima koja su osigurana u državnom proračunu. To znači da će se za stambenu izgradnju morati računati još najmanje pet godina, pa bi trebalo za slijedeće izvještajno razdoblje priložiti cjelovit pregled preostalih obveza hrvatske države, sukladno Zakonu o pravima branitelja. Upozorio je da postoji zabrinutost zbog sve većeg broja nezaposlenih branitelja, o čemu na hrabar i iskren način progovara i resorni ministar kada upozorava da je Hrvatski zavod za zapošljavanje obustavio program aktivne politike zapošljavanja, zbog nedostatka novčanih sredstava. Založio se za pomoć nezaposlenim braniteljima koja mora obuhvatiti sve kategorije stanovništva, ali posebnu skrb ipak treba posvetiti hrvatskim braniteljima.

Sada se za repliku javio zastupnik **Josip Leko (SDP)**. On je upozorio na izvješće pučkog pravobranitelja u kojem se iznose drugačiji stavovi oko zapošljavanja branitelja. U rečenom izvješću, na stranici 14. navodi se: "U odnosu na ranije godine, značajnije se smanjio broj pritužbi hrvatskih branitelja i stradalnika Domovinskog rata u 2000. godini". Smatra da je to važan pokazatelj koji ilustrira odnos vlasti prema problematici hrvatskih branitelja, iako ne treba umanjivati realne probleme i poteškoće na tom području.

Zastupnik dr. Jure Radić odgovorio je na repliku i ponovio tvrdnje resornog ministra koji je istaknuo činjenicu da trenutno u Republici Hrvatskoj posao traži 34 tisuće hrvatskih branitelja. Na tom je području situacija lošija u odnosu na prijašnji period, jer izostaje aktivna pomoć Hrvatskog zavoda za zapošljavanje zbog nedostatka sredstava.

Potrebna integracija branitelja u sve društvene tokove

Naposljetku je riječ dobio i ministar **Ivica Pančić**, koji se osvrnuo na

pojedine primjedbe i prijedloge iznijete tijekom rasprave. Smatra da je i protekla rasprava ukazala na svu kompleksnost problematike hrvatskih branitelja i njihovog uključivanja u sve društvene tokove. Ponovio je konstataciju da je podneseno Izvješće bilo sastavljeno na objektivan i realan način, ne bježeći ni od loših rezultata i činjenica. Smatra da Republika Hrvatska ulaže znatna sredstva za pomoć braniteljima, i prema pokazateljima nalazi se pri samom svjetskom vrhu, a pomoć je na odgovarajući način uz sadašnju, pružala i bivša vlast. To se vidi i na pitanju stanova, koji su započeti prije posljednjih izbora, a dovršila ih je i predala na upotrebu sadašnja vlast. Ukazao je zatim na pojedine specifične razloge zbog kojih se kasni na ovom području, navodeći konkretne razloge, od istarskih problema gdje je u stečaj otišao izvođač, do problema Vukovaraca koji se još uvijek ne mogu useliti u svoje domove.

Republika Hrvatska ulaže znatan postotak proračuna za potrebe stradalnika i nalazi se pri samom vrhu zemalja koje brinu o svojim veteranima.

Ministarstvo je započelo i s nekoliko konkretnih programa za zapošljavanje, istaknuo je ministar i upozorio da je braniteljima dodijeljeno svega 200 hektara poljoprivrednog zemljišta. Podsjetio je zatim i na najnoviji program osposobljavanja i zapošljavanja kadrova za hrvatsku brodogradnju, kojemu bi i sami brodari trebali posvetiti veću pozornost i podršku. Ministar je zatim iznio i realne podatke o zaposlenima u samom Ministarstvu hrvatskih branitelja, ističući da je broj od 520 smanjen na 360 službenika i namještenika. Istovremeno je samo 7 osoba zaposleno u rečenom ministarstvu, ukazao je kako bi demantirao iznijete teze o tobožnjem masovnom zapošljavanju novih službenika nakon posljednjih parlamentarnih izbora. U slijedećem periodu Ministarstvo će preuzeti zadaću stvaranja jedinstvene baze podataka, svjesno svih prepreka koje prate recimo reviziju statusa hrvatskih branitelja. Ukoliko se ova podjela ne može do kraja izvesti jer je prošlo više od 8 godina, onda makar treba razlučiti istinske branitelje od

onih koji su temeljem Spomenice i potpisa ministra stekli ovaj status.

Upozorio je da je do revizije statusa pojedinim invalidima došlo na temelju odluka Upravnog suda, jer se željelo osigurati funkcioniranje pravne države kada je na našu korist, kao i onda kada je na našu štetu. U slijedećem će se periodu voditi više računa o zapošljavanju jer mirovina nije odgovarajuće rješenje za mladoga čovjeka koji je u punom naponu snage. Ukoliko Ministarstvo obrane i Ministarstvo unutarnjih poslova, namjerava reducirati broj zaposlenih, trebaju izraditi konkretan program za zbrinjavanje, jer će u protivnom porasti pritisak za utvrđivanjem novih invalidnosti zbog straha od ekonomske neizvjesnosti, upozorio je ministar Pančić. Rasprava koja se vodi i koja će uslijediti, nastavio je ministar, pokazat će jesu li nam potrebne izmjene i dopune ili pak novi Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji. Najveće promjene moraju biti na polju ostvarivanja i kontrole prava, a određeni članci bit će restriktivnije formulirani. Nisu sporna prava za branitelje i invalide, ali je sporna činjenica da su se u tom sklopu našle i brojne osobe kojima tu nije mjesto. Napominjući da je podnijeto izvješće objektivno i realno napravljeno, ministar Pančić zaključio je svoje izlaganje.

Nakon izlaganja dva su se zastupnika javila s replikama, a prvi je govorio dr. Juraj Njavro. Smatra da nije točan podatak da je samo 200 hektara poljoprivrednog zemljišta predano na korištenje hrvatskim braniteljima. Ocijenio je da prezentirane činjenice nisu cjelovite

jer nisu dostavljeni podaci iz svih županija. Upozorio je da je u rekonstrukciji i obnovi ulica Grada Zagreba učinjeno mnogo korisnih urbanističkih i graditeljskih zahvata kojima se olakšava kretanje i život hrvatskih branitelja, o čemu može puno više reći i zastupnica Marina Matulović - Dropulić. Pozvao je na kraju na zajednički rad i suradnju svih ministarstava i ostalih institucija države koje mogu pomoći ostvarivanju prava i zaštite hrvatskih branitelja i invalida Domovinskog rata. I zastupnik **Ivan Penić (HDZ)** ispravio je konstataciju kako je stara vlast probleme stradalnika rješavala njihovim umirovljenjem. Takva konstatacija nikada nije izrečena, jer se i onda tražilo drugo rješenje, odnosno zapošljavanje razvojačenih branitelja.

Mirovine nisu za mlade osobe

Sada se za ispravak netočnog navoda javila zastupnica **Snježana Biga - Friganović (SDP)** koja je ispravila navode koje su iznijeli zastupnici Njavro i Penić. Smatra da je prvi govornik trebao biti odlučniji i principijelniji dok je kao ministar i osobno skrbio o zapošljavanju nezaposlenih hrvatskih branitelja. Smatra da nije točna ni tvrdnja teze koju je iznio zastupnik Penić. Podsjetila je na raniju praksu masovnog umirovljenja nezaposlenih hrvatskih branitelja u nekim poduzećima koja su završila u stečaju. Ovakvi se nalozi nisu pismeno izdavali, ali postoji dokumentacija koja će potvrditi ovakvu praksu bivše vlasti, upozorila je zastupnica Biga-Friganović.

Sada je predsjedavajući dao priliku dr. Juraju Njavri da odgovori na ispravke. On je konstatirao da je govorio o pojedinačnom slučaju zapošljavanja u ministarstvu mimo natječaja, iako su nezaposleni hrvatski branitelji prema zakonskim propisima trebali imati prioritet. Zastupnica je podsjetila da se pomoćnik ministra koji obavlja poslove psihosocijalne pomoći ne zapošljava posredstvom natječaja. Da je bivša vlast u praksi poštovala i provodila iznijeta načela, sada bi bilo znatno manje nezaposlenih branitelja, upozorila je zastupnica, a predsjedavajući je zatim okončao raspravu o ovoj točki dnevnog reda.

Zastupnici su glasovali o podnjegotom Izvješću, sukladno prijedlogu zaključaka Odbora za ratne veterane. Većinom glasova (65 "za", 20 "protiv" i 1 "suzdržan"), zastupnici Hrvatskog sabora prihvatili su Izvješće o provedbi Zakona o pravima hrvatskih obitelji iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2000. godine.

Obvezuje se Vlada Republike Hrvatske na zaduživanje nadležnih institucija na pravovremenu i kontinuiranu dostavu podataka Ministarstva hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, radi sastavljanja sveobuhvatnog i analitički raščlanjenog izvješća o provedbi Zakona. Vlada se ujedno zadužuje i da riješi pitanje nadležnosti oko isplate sredstava za nadoknadu plaće hrvatskim braniteljima do završetka liječenja, odnosno medicinske rehabilitacije, a sukladno odredbi članka 9. stavka 2. Zakona.

V.Ž.

GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU HRVATSKOG ZAVODA ZA MIROVINSKO OSIGURANJE ZA 2000. GODINU

Srž problema u nepovoljnom omjeru osiguranika i korisnika

Saborski zastupnici nakon poduže rasprave, većinom su glasova prihvatili Izvješće i sukladno prijedlogu Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo zadužili Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje da mu dostavi izvješće o portfelju dionica i udjela u svom vlasništvu a prenijeta su na

upravljanje Hrvatskom fondu za privatizaciju.

O IZVJEŠĆU

Brojčani pokazatelji

Za prikaz Izvješća poslužili smo se uvodnim izlaganjem ravnatelja

Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje **Srećka Vukovića**. Prema njegovim riječima Izvješće Hrvatskog zavoda za 2000. godinu prethodno je usvojilo Upravno vijeće Zavoda na svojoj sjednici. Pri izradi je primijenjena metodologija iz prethodnih godina (kako bi podaci bili

usporedivi) te je naveo da se ustrajalo na potpunijem izvješću koje bi bilo dostavljeno u zakonskom roku (30. lipnja 2001. godine).

Osnova ovog sustava - karakterističan je za javni i obvezni sustav mirovinskog osiguranja, baziran na generacijskoj solidarnosti i tekućem financiranju. Stanje sustava mirovinskog osiguranja nije blistavo, naznačio je u uvodnom dijelu izlaganja.

Prema podacima broj korisnika na dan 31. 12. 2000. godine iznosi milijun i 18 tisuća, što je otprilike tisuću više nego godinu dana ranije, broj osiguranika iznosi milijun i 380 tisuća, što je otprilike 26 tisuća manje nego krajem 1999. godine. Iz toga proizlazi omjer korisnika prema broju osiguranika - 1:1,36.

Ovaj omjer je neodrživ, rekao je ravnatelj, podsjetivši kako se zadovoljavajućim smatra omjer 1:3 (1 umirovljenik dolazi na 3 osiguranika).

Udjel troškova mirovinskog sustava u bruto društvenom proizvodu od 14 posto uistinu je velik i gotovo je dvostruko veći nego 1992. godine (7,7). Međutim, udjel prosječne mirovine u prosječnoj plaći svih zaposlenih u RH iznosio je u prosincu 2000. godine samo 37,24 posto. Ovi podaci govore, s jedne strane o velikom naprežanju gospodarskog sustava a s druge o relativno niskoj razini mirovine.

Prosječna mirovina za prosinac 2000. godine, bez dodatka od 100 kuna i 6 posto iznosila je 1275,70 kuna a s dodatkom od 100 kuna i 6 posto 1.416,01 kunu.

Nakon povećanja mirovina, prema Zakonu o povećanju mirovina, radi uklanjanja razlika i redovnog povećanja mirovina u ovoj 2001. godini prosječna mirovina u RH ipak je nešto veća, rekao je ravnatelj, i bez dodatka iznosi 1.464,85 kuna, a s dodatkom 1.602,13 kuna.

Inače, dodao je, uz korisnike mirovina, u Zavodu je bilo 31. 12. 2000. godine 195.167 korisnika doplatka za djecu, za 337,743 djece s prosječnim doplatkom od 262,18 kuna.

Glavninu svojih prihoda Zavod je ostvario od doprinosa, premda, navodi, mora se konstatirati, da postoji sve manja pokrivenost za isplatu mirovina sredstvima iz doprinosa, a sve veći transferi iz proračuna. Samo pokrivenost sredstava od doprinosa od 68 posto iz travnja 2000. godine

pala je na samo 58 posto u travnju 2001.

Od 1. lipnja 2000. godine stopa doprinosa za mirovinsko osiguranje smanjena je sa 21,5 na 19,5 posto, a manjak sredstava nastao smanjenjem te stope namiren je iz Državnog proračuna u visini od 760 milijuna kuna.

Postotak naplate kod pravnih i fizičkih osoba i samostalnih obveznika doprinosa, bio je 82,8 posto.

Međutim, s postotkom naplate nikako ne možemo biti zadovoljni, konstatirao je ravnatelj Zavoda, ali smatra da je velikim dijelom uvjetovana i nelikvidnošću gospodarskih subjekata.

Financijski problemi

Poseban problem predstavlja i veliki broj osiguranika, njih oko 260 tisuća koji plaćaju doprinos na minimalnu osnovicu od 1.700 kuna, premda se procjenjuje da su njihove stvarne plaće ipak veće.

Iz financijskog dijela izvješća iščitava se višak prihoda nad rashodima u 2000. godini od 7 milijuna i 60 tisuća kuna, uz napomenu da je iz Državnog proračuna doznačeno 519 milijuna i 670 tisuća kuna više od planiranih. Također treba imati u vidu, rekao je ravnatelj, obvezu vraćanja kratkoročnog kredita od 776 milijuna kuna, koje je Zavod svaki mjesec koristio i koristi za premošćivanje vremenskog raskoraka između isplate mirovina i naplate doprinosa, jer ne postoji mogućnost formiranja Zakonom o mirovinskom osiguranju propisanog fonda pričuve.

Zavod, prema tome funkcionira poput građana u poslovanju tekućim računima - tekući priliv koristi za pokrivanje manjka iz prethodnog mjeseca.

U nastavku izlaganja uslijedile su informacije o načinu rada službe, organiziranosti, te o plaćama službenika kao i postotku smanjenja plaća.

O najvažnijim zadacima koji stoje pred Zavodom ravnatelj je rekao - uključuje se u sustav državne riznice od 1. srpnja ove godine, kako bi se smanjili troškovi kreditnog zaduženja i eventualno pomaknuli rokovi isplate mirovina, prema početku mjeseca (ovaj mjesec krenulo se s isplatom 5. lipnja preko pošte (to su najmanje mirovine) a po tekućim računima 12.

Zavodu i nadalje ostaje zadatak sudjelovanja u daljnjoj reformi prvog

stupa mirovinskog osiguranja, prvenstveno u izmjenama propisa Zakona o mirovinskom osiguranju koji se očekuje do kraja ove godine.

Planovi

Predviđa se smanjenje izdataka Zavoda, prvenstveno plaćanje pošti (iznosi 2,5 posto od ukupnog iznosa isplaćenih mirovina uz maksimalno korištenje instituta bezgotovinske isplate) odnosno izbjegavanje gotovinske isplate preko pošte, eliminirati dvostruke isplate "mrtvim dušama", te reorganizirati Zavod u smislu decentralizacije, broja zaposlenih, preispitati osnovanost za traženje određene stručne spreme i ostaloga.

I na kraju izlaganja ravnatelj predviđa otvaranje Zavoda prema javnosti, promjenu ugleda primjenom drugačijeg odnosa prema umirovljenicima.

RADNA TIJELA

O podnjetom Izvješću raspravljala su saborska radna tijela, **Odbor za financije i Državni proračun te Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo**. Prvi je u raspravi ukazao na potrebu da se detaljno razmotre i otklone uzroci lošijih rezultata poslovanja u pojedinim područnim službama kako bi se postojeće velike razlike u ažurnosti svele na najmanju moguću mjeru.

Ukazano je na problem naplate doprinosa za mirovinsko osiguranje i daljnju potrebu unaprjeđivanja naplate.

Izraženo je i mišljenje glede poduzimanja mjera otklanjanja nezakonitog ostvarivanja prava na mirovinu.

Članovi Odbora osvrnuli su se i na problematiku portfelja Zavoda, posebno objedinjavanja portfelja u državnom vlasništvu radi učinkovitijeg upravljanja i gospodarenja portfeljima. Pritom je ukazano na probleme koje je Upravno vijeće imalo u pregovaračkom procesu s Hrvatskim fondom za privatizaciju.

Izražena je potreba utvrđivanja politike upravljanja portfeljima Zavoda. Vežano uz problematiku portfelja Zavoda, izraženo je i mišljenje kako je temeljni cilj ideje da se privatizacijom poduzeća u državnom vlasništvu dio prenese u portfelj mirovinskog osiguranja i da se temeljem prijenosa od kojeg se očekuje dobit, financijski

ojača mirovinsko osiguranje. U tom kontekstu ocijenjena je neprimjerenom formulacija odredbi Prijedloga zakona o privatizaciji iz kojih proizlazi da Hrvatski fond za privatizaciju preuzima taj portfelj s tim da će prihod od prodanih dionica biti prihod državnog proračuna a ne mirovinskog fonda.

Vežano uz politiku plaća u javnoj službi istaknuto je kako će se ona neminovno odraziti na smanjenje prihoda Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, budući da je država najuredniji uplatitelj doprinosa. Odbor je odlučio prihvatiti Godišnje izvješće o radu Hrvatskog zavoda za mirovinskog osiguranje. Drugo radno tijelo također se pozitivno izjasnilo i zatražilo da se zaduži Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje da Odboru za rad, socijalnu politiku i zdravstvo dostavi izvješće o portfelju dionica i udjela u svom vlasništvu, a prenijete su na upravljanje Hrvatskom fondu za privatizaciju.

U raspravi su se članovi Odbora složili da je Izvješće iscrpno i kvalitetno. Izraženo je zadovoljstvo što se na vrijeme nalazi u saborskoj proceduri. Utvrdili su da je i dalje nepovoljan odnos aktivnih osiguranika i umirovljenika, također postotak naplate koji se nalazi na razini prošle godine, i pored svih poduzetih mjera nije zadovoljavajuće. Skrenuta je pozornost i na problem nedovoljne informatičke opremljenosti ispostava što rezultira neažurnošću u obradi zahtjeva korisnika i nedovoljnu preciznost u vođenju matične evidencije. Pojedini članovi su upozorili da nema podataka o upravljanju portfeljem dionica u vlasništvu HZMO-a a koje se nalaze u Hrvatskom fondu za privatizaciju. Na poseban upit člana Odbora, predstavnik HZMO-a izvijestio je da će do kraja lipnja 2001. godine biti izdana sva rješenja umirovljenicima o visini mirovine, a temeljem Zakona o povratu duga umirovljenicima.

RASPRAVA

Nakon uvodnog izlaganja ravnatelja Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje uslijedilo je izjašnjavaње u ime radnih tijela. **Jadranko Mijalić**, u ime Odbora za financije i Državni proračun, a **Snežana Biga-Friganović**

u ime Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo.

U ime Kluba zastupnika HDZ-a dr. **Ljerka Mintas-Hodak** je izrazila zadovoljstvo raspravom, primijetila da su takva izvješća obično bila prigoda za sveobuhvatniju raspravu o stanju hrvatskog mirovinskog sustava, a napose o njegovom ustrojbenom, financijskom, privatizacijskom aspektu (ne samo o radu Zavoda u užem smislu). Međutim, primijetila je da su uz takvu raspravu zastupnici trebali dobiti i detaljnije godišnje izvješće o gospodarenju dionicama, udjelima hrvatskog mirovinskog osiguranja ili s time povezano godišnje izvješće o radu Hrvatskog fonda za privatizaciju u 2000. godini, kao i godišnje izvješće o upravljanju kapitalnim fondovima d.d. od strane mirovinskog investicijskog društva d.o.o.

Uvidom i raspravom o navedenim izvješćima, smatra da bi se dobila jasnija slika o aktivnostima koje su se u 2000. godini odnosile na funkcioniranje mirovinskog sustava i upravljanje njegovom imovinom. Iz ovakvog se mogu tek nazrijeti osnovni trendovi i izvlačiti samo globalni, nažalost, negativni zaključci o tome kamo u cjelini ide hrvatski mirovinski sustav.

Pažljivijim promatranjem osnovnih financijskih pokazatelja jasno se vidi negativni trend - s jedne strane stalno rastuće udjela transfera iz državnog proračuna mirovinskom fondu, a to je 2000. godine (7,5 milijardi kuna ili 35,4 posto više nego lani), a s druge strane stalno padajući udjel doprinosa u prihodima mirovinskog fonda koji je 2000. godine bio 63,6 posto. S treće strane, stalno je rastuće kreditno zaduživanje fonda, te ocjenjuje da su sva tri negativna trenda nastavljeni i u 2000. godini. Prema financijskom planu za ovu godinu takav se trend nastavlja i u ovoj godini.

Ocjene

Unatoč optimističnim najavljenjima nove Vlade o kresanju tog dijela javne potrošnje u proračunu za 2000. godinu, došlo je precjenjivanjem prihoda a podcjenjivanjem rashoda kao i smanjivanjem stope doprinosa polovinom godine do manjka od 2,2 milijarde kuna koje je trebalo pokriti u drugoj polovici godine. Učinjeno je dijelom rebalansom proračuna za 2000. godinu, a dijelom kao deficit fonda pokriveno je novim zaduženjem u iznosu 776 milijuna kuna.

Osim toga, prema procjeni Upravnog vijeća, kao i u proračunu za ovu godinu precijenjeni prihodi od doprinosa su između 435 i 735 milijuna kuna, a istodobno su podcijenjeni izdaci za mirovinski sustav između 250 i 900 milijuna kuna. Iznosi nisu mali te će biti potrebna dodatna zaduženja u ovoj godini u iznosu od oko 474 milijuna kuna. Više je nego očito, rekla je zastupnica, da pored hvalevrijedne podmiere duga iz 1999. godine i ranijih godina, sustav mirovinskog osiguranja sve drastičnije očituje ozbiljnu disfunkciju, odnosno postaje skuplji i generira sve bržem i većem trošku za cijelo društvo.

Više je nego očito da pored hvalevrijedne podmiere duga iz 1999. godine i ranijih godina, sustav mirovinskog osiguranja sve drastičnije očituje ozbiljnu disfunkciju, odnosno postaje skuplji i generira sve bržem i većem trošku za cijelo društvo.

Naime, Fond je, kraj 2000. godine dočekao s gotovo istim novostvorenim zaduženjem koje će ove godine još više narasti, a i godišnji se deficit povećao tako da je na kraju 2000. iznosio više od 776 milijuna kuna (s kreditnim zaduženjem).

Uspoređujući 2000. sa 1999. godinom, ukupni prihodi Fonda u 2000. godini rasli su sporije (samo 6,2 u odnosu na 1999.), ali je zato zabrinjavajući iznos transfera iz državnog proračuna jer je veći za 14 posto nego 1999. godine.

Izvješće se prvi put pojavilo u zakonskom roku; isplate mirovina pomaknute su prema početku mjeseca.

Uzme li se u obzir da je samo zbog sniženja stope doprinosa 2000. godine ostvaren niži prihod fonda za 9,3 posto i to u zadnjih 7 mjeseci 2000. godine smatra kako opravdano postavlja pitanje učinkovitosti i svrhovitosti smanjenja doprinosa, pogotovo ako se znade da smanjenje nije polučilo očekivani gospodarski uzlet i povećanu zaposlenost, što su bili glavni razlozi za planirano smanjenje doprinosa. U tom potezu ne treba govoriti o diskriminacijskom

aspektu i profitu za poslodavce a ne i radnike.

Rezultat je i nominalni rast mirovina u 2000. godini od 6,8 posto od rasta mirovina u 1999. godini kada je bio 7,9 posto, pri čemu ne treba zaboraviti da su se isplaćivale i mirovine umirovljenicima iz drugih republika pa i BiH.

Svjesni činjenice da su ovom sustavu potrebne korjenite promjene u HDZ-u su za vrijeme vladanja započeli s reformom mirovinskog sustava, te očekuje da će se u tom smislu nastaviti, izražavajući ujedno bojazan zbog najava o odgodi duga umirovljenicima.

Prihodi od prodaje udjela i dionica mirovinskog fonda nedopustivo su niski i čine tek 110 milijuna kuna ili 0,55 posto ukupnih prihoda Zavoda.

Zaključuje da su prihodi ostvareni po ranije sklopljenim ugovorima, te postavlja pitanje - kako se i koliko učinkovito provodi ugovor o gospodarenju dionicama i udjelima. To više što je Hrvatski fond za privatizaciju, prema ugovoru, bio obvezan izraditi strategiju upravljanja dionicama Zavoda. To nažalost nije učinjeno, te ne postoji osmišljena politika upravljanja i gospodarenja dionicama.

Klub ocjenjuje kako ovom Izvješću nedostaje stanje portfelja mirovinskog fonda kao i podaci o ukupnom nominalnom iznosu portfelja koji je prenesen na upravljanje Hrvatskom fondu za privatizaciju (na osnovi ugovora o gospodarenju dionicama i poslovnim ugovorima iz srpnja 2000.), te izvješće o radu Hrvatskog fonda za privatizaciju za 2000. godinu.

Zaključuje kako Vlada nije u protekloj 2000. godini otklonila nijedan uočeni problem, te ocjenjuje da globalno gledajući negativni trendovi upravo akceleriraju. Još se više gomilaju gubici, a nema naznaka da Vlada traži općenacionalni konsenzus oko nužnih poteza. Zbog svega rečenoga Klub zastupnika HDZ-a ne može dati pozitivnu ocjenu ovom Izvješću i bit će suzdržani u glasovanju.

Prihvatanje uz primjedbe

U ime Kluba zastupnika HSLs-a **Darinka Orel** je rekla da će podržati Izvješće, a nakon toga je iznijela nekoliko primjedbi.

Skrenula je pažnju na - upitnu kvalifikacijsku strukturu kadrova u

Zavodu, postavila pitanje poduzetih mjera glede manjkavog godišnjeg obračuna, upitala tko je odgovoran za takav rad, zašto je deficit procijenjen na oko 2 milijarde kuna umjesto da je egzaktno iskazan, upitala za naplatu doprinosa, navela da su planirana sredstava u raskoraku s potrebnima, nerealne su procjene izdataka za mirovine hrvatskih branitelja (prema obvezama propisanih Zakonom), a ne obrazlaže se zbog čega su procjene tako niske. Upitna je postojeća razina financijskih troškova tj. isplata mirovina preko Hrvatske pošte, izdatke (70 milijuna kuna) treba svesti na razumnu mjeru, i ostvariti preko ostalih banaka. Upitna je nepokriivenost za isplatu mirovina iz drugih republika. Nije razvidan broj osoba koje su dobile bespovratna sredstva za zapošljavanje invalidnih osoba, o kojoj se visini sredstava radi, nema podataka o broju invalidnih osoba vraćenih na Zavod. Upitno je - kako se prikupljaju sredstva od najma stanova, tj. o kojim je stanovima riječ, tko u njim živi, tko ih koristi. Valja preispitati ocjenu Upravnog vijeća da se radi o "nejasnom" upravljanju dionicama i udjelima jer postoji sumnja o nedopuštenom načinu upravljanja. Zastupnica primjećuje da se treba požuriti s informatizacijom Zavoda, te poraditi na pitanju visokih sredstava u provedbi osiguranja obrtnika.

U ime Kluba zastupnika SDP-a **Snježana Biga-Friganović** je pohvalila da se Izvješće prvi put pojavilo u zakonskom roku, da su isplate mirovina pomaknute prema početku mjeseca. Rekla je - u okviru mirovinskog sustava socijalnu sigurnost ostvaruje više od milijun umirovljenika i članova njihove obitelji, te da je u proteklim godinama stvoreno nepovoljno kretanje (odnos aktivnih osiguranika i umirovljenika). Dobro je što je zaustavljen trend socijalnog zbrinjavanja zaposlenih putem umirovljenja.

Međutim - prisutan je stalni pad udjela prosječne mirovine u prosječnoj plaći, stalno povećanje izdvajanja iz bruto domaćeg proizvoda za mirovine, relativno veliki doprinos i za mirovinsko osiguranje, loša naplata doprinosa, te nelikvidnost, kašnjenja isplata mirovina.

Sve je to - dodaje - nametnulo potrebu reforme sustava s ciljem uspostave financijske stabilnosti, prilagodavanja tržišnom gospodarstvu, uspostavljanju povoljnijeg omjera

aktivnih osiguranika i umirovljenika itd.

Prema njezinim riječima - mirovinska je reforma započela 1. siječnja 1999. godine i nastavit će se 2002. godine, najveći dio prihoda Zavoda ostvaruje se doprinosima (64 posto), visina ovisi o visini stope doprinosa te o visini postotka naplate doprinosa (u 2000. godini iznosi 83 posto). Radi se o značajnom postotku i porastu koji još uvijek nije zadovoljavajući, rekla je, no, prisutan je i problem prijavljivanja niske osnove za osiguranike.

Drugi je dio prihoda prihod državnog proračuna koji je u 2000. godini iznosio 35 posto. Međutim, Zavod je duže vrijeme suočen s nedostatkom potrebnih sredstava za ispunjenje zakonom utvrđenih prava osiguranika.

Mjesečne isplate mirovina i ostalih mirovinskih davanja mogu se realizirati samo uz zaduživanje u poslovnim bankama i uz redovite doznake iz državnog proračuna, a budući da se kod poslovnih banka ostvaruje pod uobičajenim komercijalnim uvjetima, dolazi do značajnih izdataka. Primjerice, u 2000. godini prosječno je korištenje kreditnih sredstava za isplatu mirovina iznosilo oko 700 milijuna kuna te je radi toga važan tekst prijedloga zakona o izmjeni Zakona o mirovinskom osiguranju (u proceduri). Podrazumijeva uključivanje Zavoda u sustav državne riznice čime će se osigurati redovitija i optimalna dinamika isplate mirovina, smanjiti broj potrebnih kredita za financiranje isplate mirovina, a time i troškovi kamata za te kredite. Na taj će se način smanjiti ukupni iznos potrebnih sredstava za isplatu mirovina te omogućiti kvalitetnije planiranje prihoda i izdataka Zavoda. Primijetila je međutim, da u Izvješću nedostaju podaci koji bi se odnosili na gospodarenje dionicama i udjelima, portfeljima mirovinskog fonda.

Kritičke primjedbe

Za pozdraviti je, rekla je, što je tijekom 2000. godine došlo do objedinjavanja portfelja u državnom vlasništvu zbog loših iskustava s načinom upravljanja. Ugovor o gospodarenju dionicama i poslovnim udjelima između Zavoda i Hrvatskog fonda za privatizaciju, pretpostavlja obvezu izrade strategije upravljanja dionicama. Podsjeća da je u Saboru u

nekoliko navrata raspravljano o skandaloznom načinu upravljanja ovim potrtfeljima, posebno za razdoblje 1996. i 1997. godine. Zatečeno stanje je bilo izuzetno zabrinjavajuće i odraz je postupka u pretvorbi i privatizaciji tijekom kojeg su izgubljene velike društvene vrijednosti i omogućeno neosnovano bogaćenje pojedinaca.

Financijske poteškoće i stalno prisutna nelikvidnost Zavoda nastavljeni su i ove godine te se neprihvatljivo produžuju isplate mirovina uz visoku zaduženost i visoko opterećenje troškova za kamate i druge bankarske naknade.

Zastupnica je podsjetila na problem iz tadašnje rasprave o raskidanju ugovora o prodaji dionica, nastao uslijed neplaćanja ugovornih obveza, te obveza povrata primljenih novčanih sredstava koji su u daljnjem prometu, i zaduživanjem poduzeća postale bezvrijedne. Nije bilo moguće utvrditi točan broj takvih ugovora, nisu imali datum a niti se moglo predvidjeti sve financijske obveze Hrvatskog mirovinskog osiguranja.

Stoga bi bilo dobro znati je li utvrđena pojedinačna te krivična odgovornost.

U tom smislu predlaže u ime Kluba da se obveže Hrvatski fond za privatizaciju da do kraja 2001. godine dostavi Saboru cjelovito izvješće o gospodarenju dionicama i udjelima Zavoda i Hrvatskog fonda za privatizaciju, nakon potpisivanja ugovora između oba fonda.

Također, rekla je, nije vidljivo je li napravljena interna kontrola u svim područnim uredima u smislu pronalazanja nezakonite isplate mirovina. Podsjeća da je Državni ured za reviziju naložio poduzeti radnje za obustavljanje isplata pogrešno isplaćenih, odnosno nepripadajućih mirovina i osigurati postupak utvrđivanja činjenica o životu korisnika mirovine, ugovoriti s bankama tako da se omogućiti Zavodu nadzor pravilnosti isplata mirovina.

Dodaje da se očekuje ratifikacija dokumenata sa socijalnim sporazumima s BiH i Jugoslavijom, te da postoji interes da do njih dođe što prije.

Podsjetila je na rezultate analize Svjetske banke iz 1999. godine te da je ustanovljeno da pored financijskog u Mirovinskom fondu postoji i organizacijski problem. Ujedno je izrazila zadovoljstvo planiranom informatizacijom.

Financijske poteškoće

U ime Kluba zastupnika DC-a govorio je dr. **Mate Granić**. Ocijenio je da Izvješće na pregledan način daje iscrpan prikaz rada i financijskog poslovanja Zavoda, materijalnog položaja umirovljenika i korisnika dječjeg doplatka, ali drži kako će se prava slika dobiti tek nakon primitka nalaza Državne revizije o poslovanju.

Bez porasta gospodarskog rasta i reforme mirovinskog sustava neće se moći riješiti problemi mirovinskog osiguranja.

U ocjeni je naveo da su financijske poteškoće i stalno prisutna nelikvidnost Zavoda nastavljeni i ove godine te se neprihvatljivo produžuje isplate mirovina uz visoku zaduženost i visoko opterećenje troškova za kamate i druge bankarske naknade.

Zastupnik je ukazao na to da se financiranje temelji na tekućem priljevu uplaćenih doprinosa koji čini osnovni izvor prihoda s udjelom od 63 posto u 2000. godini, kada je zabilježen pad pokrivenosti ukupnih izdataka za mirovine za više od 2 posto prema prethodnoj godini. Spomenuo je odnos zaposlenih prema broju korisnika mirovina, te da u takvoj situaciji nije bilo moguće pokrivati izdatke za isplatu mirovina, što je međutim, uvjetovalo mjesečno korištenje kredita.

Ukazao je na to da u strukturi prihoda raste udjel proračunskih sredstava sa 23,7 u 1998. godini na 33,1 u 1999. te 35,4 u 2000. godini a smanjuje se udjel doprinosa i to sa 72,8 u 1989. na 65,8 u 1999. te u 2000. godini na 63,65 posto. Sredstva iz državnog proračuna RH za 2000. godinu doznačena su u iznosu 7,2 milijarde kuna i korištena su za isplatu mirovina po posebnim zakonima.

Izdvojivši podatke o iznosima za beneficirane mirovine o kreditima banaka, povećanim izdacima za mirovine u 2000. godini, te mirovine stečene po povoljnim uvjetima iščitava

da se bez porasta gospodarskog rasta i reforme mirovinskog sustava neće moći riješiti problemi mirovinskog osiguranja. Naime, drži da su mirovine nedostatne za podmirenje uobičajenih životnih potreba za većinu umirovljenika, da se mirovine i nadalje isplaćuju najranije polovicom mjeseca, da je gospodarska aktivnost nedostatna da fiskalni sustav i sustav izvanproračunskih fondova, povećava porezno opterećenje stanovnika. Porast inflacije zbog sustava postuskladijanja visine mirovina s rastom plaća i troškova života, prijeti daljnjem realnom osiromašenju umirovljenika.

Smatra kako odgoda reforme mirovinskog sustava prijeti njegovim kolapsom, a mjere sređivanja stanja u programu Vlade praznim obećanjima (godišnje izvješće Zavoda za 1999. godinu je korektno) jer ako se ne pokrene gospodarski rast, smatra kako je crna prognoza stanja mirovinskog fonda i mirovina.

Miroslav Furdek je u ime Kluba zastupnika HSS-a pohvalio podnositelja što je poštivao rok podnošenja, te cjelovitost Izvješća.

Što se tiče prihoda i izdvajanja, u odnosu na protekle godine ocjenjuje da dolazi do pada udjela doprinosa u ukupnim prihodima. Gledajući prema bruto društvenom proizvodu izdvajanja za mirovine čine oko 14 posto ukupnog izdvajanja što je jako puno, ocjenjuje Klub te drži da bi 7 posto bilo realno i gospodarski prihvatljivo.

Budući da Izvješće daje podlogu za analizu situacije mirovinskog sustava proizlazi da tekući priljev novca nije bio dostatan da pravodobno pokrije sredstva za isplatu mirovina pa su korištena kratkoročna kreditna sredstava.

Pitanja i ocjene

Klub zanima kolika je kamata s obzirom na zaduženja Zavoda za 6,5 milijardi kuna (dubioza je oko 780 milijuna kuna).

Također procjenjuje - da bi se mogli donijeti kvalitetni zaključci valja pomnije analizirati situaciju odnosa između aktivnih osiguranika i umirovljenika koja iznosi 1:1,36 stoga što je potreban odnos 1:3.

Također je, smatra, u zadnjih nekoliko godina vidljiv pad udjela prosječne mirovine u prosječnoj plaći, razvidno povećanje izdvajanja iz bruto domaćeg proizvoda u korist mirovina. Još uvijek su, prema ocjeni

gospodarstvenika, visoki doprinosi za mirovinsko osiguranje, loša je naplata doprinosa, javlja se nelikvidnost i kašnjenje isplata mirovina (u zadnjim se mjesecima popravljaju) premda se nastoji prvo isplatiti minimalne mirovine.

Da bi se mogli donijeti kvalitetni zaključci, valja ponnije analizirati situaciju odnosa između aktivnih osiguranika i umirovljenika koja iznosi 1:1,36 stoga što je potreban odnos 1:3.

Klub muči pitanje - hoće li uvođenje II. i III. stupa bitno poboljšati stanje, pa iako drži da hoće, smatra kako prvo treba ostvariti preduvjete, a to je povećanje gospodarskog rasta i razvoja.

Zbog rečenoga smatra kako je potrebno sveobuhvatno sagledati problematiku mirovinskih fondova i sustava te iznaći najkvalitetnija i sveobuhvatnija rješenja.

Izrazio je nadu u skori izračun duga umirovljenicima, postavio pitanje isplate duplih mirovina a prijeko potrebnom ocijenio stvaranje baze podataka svih osiguranika, i do 2003. godine.

Očekuje da će ulaskom Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje ući u sustav državne riznice, biti omogućena isplata mirovina na početku mjeseca te se smanjiti troškovi isplate mirovina.

Zastupnika je zanimalo postoji li izračun kako će smanjenje plaća u javnim službama utjecati na punjenje prihoda u smisli doprinosa. Također s obzirom na to da se ne govori o načinu upravljanja dionicama koje su prešle u vlasništvo Hrvatskog fonda za privatizaciju.

Klub je sugerirao da se prihvati podnijeto izvješće i podrži zaključak Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravlje da Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje dostavi Izvješće o portfelju dionica i udjela u svom vlasništvu, a koje su prenijeta na upravljanje Hrvatskom fondu za privatizaciju.

U pojedinačnoj raspravi u trajanju od 10 minuta **Branislav Tušek (SDP)** je skrenuo pozornost na neažurnost u rješavanju zahtjeva za mirovinu pa je izdvojio da je naročito zabrinjavajuće. U Vukovarsko-srijemskoj županiji nije riješeno 87 posto zahtjeva, u

Šibenskoj 84, Ličko-senjskoj 53, Zagrebačkoj 55 a Varaždinskoj 50 posto. Od ukupnog broja građana koji su podnijeli prošle godine zahtjev za socijalnim osiguranjem i mirovine vezene uz rad u Austriji, Njemačkoj, Sloveniji, svakom drugom građaninu to pitanje nije riješeno. I u ovom slučaju prednjače Vukovar, Pula, Šibenik, Zadar, Zagreb, Varaždin. Nadalje, od ukupnog broja građana koji su protekle godine podnijeli zahtjev za ostvarenje prava na naknadu štete u vezi s nesrećama 52 posto ili svaki drugi čeka na rješavanje odnosno naknadu štete, a u nekim je područnim službama broj daleko veći od državnog prosjeka.

Od ukupnog broja građana koji su protekle godine podnijeli zahtjev za zaštitnim dodatkom, gotovo svakom drugom građaninu nije riješen zahtjev, na što bi trebali odgovoriti rukovoditelji područnih službi.

Navedeni su i drugi primjeri nerješavanja predmeta, od doplatka na djecu (25 tisuća građana), doprinosa za mirovinsko osiguranje, ostvarivanja prava na starosnu mirovinu (svaki četvrti čeka rješenje). Slijede sporo rješavanje prava na doplatku za tuđu pomoć, i prava na profesionalnu rehabilitaciju.

Zastupnik je zaključio da gotovo 200 tisuća građana čeka rješenja svojih prava, te ove podatke smatra ozbiljnim upozorenjima područnim službama, upravnom vijeću i ravnatelju i pomoćnicima. Odnosno, upozoravaju na postojeći odnos državnih službenika prema građanima koji ostvaraju svoja prava temeljem Ustava i zakona. Isto je tako ukazao na potrebu rješavanja kadrovskih problema.

Podaci kojih nema

Dario Vukić (HDZ) se osvrnuo na pitanja na koja ukazuju privrednici. Naime, u Izvješću nema podataka o tome koliko broj poduzeća drži Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje u blokadi, zbog nemogućnosti naplate svojih potraživanja. Sugerirao je Zavodu da pokuša riješiti dugoročno pitanje i pomoći poduzećima da opstanu i ne otpuštaju radnike jer pogotovo tada neće naplatiti svoja potraživanja. Smatra da treba načiniti pozitivan odnos prema privredi, posebice prema maloj i obrtnicima te sugerira elastičnost pogotovo jer je vrlo teško plasirati proizvod na svjetsko tržište uz

postojeću cijenu rada, tehnologiju i sve što sprječava izvoznike, odnosno sprječava rast industrijske proizvodnje.

Primijetio je da nema podataka o nominalnoj vrijednosti dionica u portfelju Zavoda nego tek da je Hrvatski fond uplatio 28 milijuna kuna od prodaje dionica ali bez podataka o strategiji upravljanja koju je najavio predsjednik fonda za privatizaciju (čini se da ona obuhvaća samo promjenu nadzornih odbora i rasprodaju). Valjalo bi ocijeniti kako doći do aktivnije uloge fondova prema privredi.

Što se tiče proračuna i mirovinske reforme, a ovogodišnja izdvajanja iz proračuna su 35,43 posto (predstavlja 14 posto više nego prošle godine), te budući da je za drugi stup potrebno izdvajati (mlađi od 40 godina) 5 posto, značajno će se dodatno smanjiti prihodi mirovinskog fonda. S druge strane proračun puca i ne puni se, rekao je te izrazio žaljenje što o tome nema naznaka. Slijedi logično pitanje - kako premostiti tranzicijski period dok ne zažive fondovi koji će djelovati kao privatni investicijski fondovi. Unatoč navedenoj situaciji rješenja, iako bolna, ona postoje.

Razlog javljanju za raspravu **Ivan Šuker (HDZ)** je vidio u dijelu financijskog izvješća i izvješća o radu Zavoda. Naime, prema izjavi ministra financija i izvješću o ostvarenju u 1999. godini proizlazi da Zavod nije imao duga, međutim proizlazi da je iznosio 774 milijuna i 900 tisuća kuna što je Vlada podmirila kroz proračun. Da se prikaže taj dug mora se prikazati i minus iz 2000. godine koji iznosi 776 milijuna. Prema tome, procjenjuje da je dug mirovinskog osiguranja zadržan na prošlogodišnjim razinama.

Što se Izvješća tiče otvara se nekoliko pitanja - kolike su kamate plaćane na kredit od 6 milijardi i 414 milijuna, podignut prošle godine, kod kojih je banaka vršeno kreditno zaduženje i pod kojim uvjetima, po kojim kriterijima su birane te banke.

Ne dijeli premijerov optimizam

Ovima dodaje i pitanje - koji su krajnji efekti smanjenja stope doprinosa za mirovinsko osiguranje (2 posto prošle godine poslodavcima, a radnicima je ostala ista stopa što je u suprotnosti s Europskim konvencijama gdje se kaže da uposlenici sudjeluju s iznosima do 50 posto stope

za mirovinsko ili zdravstveno osiguranje). Napominje da je ove godine 80 tisuća novo nezaposlenih te je stoga hvalevrijedan potez Vlade da se potakne rasterećenje i zapošljavanje. Nije postignut, no dogodilo se da je smanjena stopa na godišnjem nivou smanjila prihode Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje između milijardu i 700 ili čak 2 milijarde kuna. Novac koji nije došao preko doprinosa u mirovinsko osiguranje mora se pokriti iz proračuna te je stopom napravljen stvarni manjak od oko 4 milijarde kuna.

U Izvješću nema podataka o tome koliko poduzeća drži Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje u blokadi, zbog nemogućnosti naplate svojih potraživanja.

Postavlja pitanje tog novca te kaže da je očekivao odgovor u ovom Izvješću. Konačno, rekao je, potrebno je priznati da prosječna plaća nije opterećena porezima nego doprinosima a iznosi 97 posto davanja, a porezi (za onoga koji ima dijete oko 3 posto). Stoga se, smatra, ne može govoriti o rasterećenju rada, smanjenju koštanja rada ako se ne krene u mirovinsku reformu. Ovo je Izvješće i o tome trebalo govoriti jer su bez toga mnoge ocjene paušalne.

Također je primijetio da Zavod mora napraviti procjene glede smanjenja plaća državnim službenicima, odnosno koliko se umanjuju prihodi.

Istaknuo je kako ne dijeli premijerov optimizam jer je po zadnjim podacima HNB-a, dug države fondovima u prošloj godini bio 15 milijardi koliko je iznosio i minus fondova koji se mora pokriti iz proračuna.

Daleko je zabrinjavajući i alarmantan podatak da su iznosi koji se daju fondovima za milijardu kuna veći od izvornog dijela proračuna, bez zaduživanja i dotacija fondovima.

Podaci govore da se nije smjelo odlagati mirovinsku reformu, da će Vlada ovakvim državnim financijama vrlo teško pokriti inflatorni rast mirovina, a da se i ne govori o povratu duga umirovljenicima.

Sugerirao je kako je potrebno sagledati situaciju bez međusobnih optuživanja i iznaći izlaz iz ove situacije.

Dr. **Đuro Njavro (DC)** je rekao da se ova rasprava odvija u atmosferi u kojoj nema dnevnopolitičkih licitiranja te smatra da povrata duga o kojem se govori neće biti. Naime, proračun ima veći tekući deficit nego što je povrat duga pa se vraća iz novog zaduženja. Također, smatra da bi umirovljenicima trebalo reći što će se dogoditi kada isteknu zakonske obveze o isplati 100 kuna i 6 posto, pa ako bi došlo do ukinuća, čemu se protivi, najveći će broj umirovljenika dobivati manje mirovine. Založio se da 100 kuna i 6 posto uđe u osnovicu mirovine a onda dug vraća na najpovoljniji način - ako ne može u gotovom onda u vrijednosnim papirima. Naglasio je kako je neprihvatljivo da proračun s tekućim deficitom vraća dugove.

To je neodrživo i stoga jer se dovodi u pitanje cijeli sustav državnih financija te se nameće pitanje iz čega uopće isplaćivati mirovine. Brojke su neumoljive, rekao je spomenuvši odnos zaposlenih i umirovljenih, te gotovo 400 tisuća nezaposlenih. Stoga drži kako problem umirovljenika neće biti rješiv bez općeg razvoja Hrvatske, posla za sve nezaposlene i promjene odnosa između broja umirovljenih i zaposlenih.

U ovom je trenutku dobro što proračun sudjeluje u isplati mirovina, smatra zastupnik jer bi od toga bilo lošije rješenje povećati doprinose.

Reformi prići što opreznije

Budući da ocjenjuje kako se nalazimo pred reformom mirovinskog sustava, smatra da joj valja prići opreznije. Naime, reforma neće utjecati na poboljšanje položaja sadašnjih umirovljenika, nego će tek neznatno utjecati na poboljšanje položaja onih koji će u narednih 10 godina otići u mirovinu a ona je prije svega interes mlade generacije. U tom smislu značajnu ulogu ima odnos između umirovljenika i mlađeg radno aktivnog stanovništva, pa reformu treba pokrenuti čim prije, te je izrazio rezerve glede drugog stupa mirovinske reforme.

Pitanje smanjenja plaća u javnom sektoru ozbiljan je izazov za proračun mirovinskog fonda stoga što je država najuredniji platilac, te smatra da to pitanje valja u tom smislu i gledati.

Drago Krpina (HDZ) je primijetio kako u Izvješću nema prijedloga kojima bi se promijenilo postojeće

stanje, koje je loše, te su trendovi zabrinjavajući.

Izrazio je bojazan da problem mirovinskog sustava nije dosegao vrhunac nego da najgore tek slijedi. Pogotovo zbog problema s odnosnom onih koji uplaćuju i onih koji koriste mirovinu te izražava žaljenje što sve manji broj radnika izdvaja sve više sredstava za sve veći broj umirovljenika.

Stoga preostaje - ili smanjiti doprinose ili povećati izdvajanje iz proračuna, te povećati broj zaposlenih.

Postavio je pitanje namirenja potreba prodajom državne imovine te daljnje sudbine i pitanja gospodarskog rasta s obzirom na velike potrebe, mala predviđanja (3-4 posto). Zaključuje kako nema drugog izlaza nego da Vlada, koja je sada odgovorna za stanje hrvatskog gospodarstva i države, u cjelini otvori perspektivu stvaranja više radnih mjesta.

Upozorio je na nezadovoljstvo umirovljenika s obzirom na dano predizborno obećanje.

Proizlazi, rekao je, da Izvješće upozorava na postojeće velike probleme, da će slijedećih godina s ovakvim gospodarskim, proračunskim i demografskim trendovima biti još mnogo teže te da nema razloga za optimizam.

Nema drugog izlaza nego da Vlada, koja je sada odgovorna za stanje hrvatskog gospodarstva i države, u cjelini otvori perspektivu stvaranja više radnih mjesta.

Nakon završnog izlaganja riječ je dobio ravnatelj Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, **Srećko Vuković**. Zahvalio se sudionicima rasprave, i rekao da će nastojati uvažiti primjedbe vezane uz rad mirovinskog osiguranja.

Što se tiče primjedbi da ne sadrži izvješće o portfelju, podsjeća da je prije nešto više od 6 mjeseci u raspravi o izvješću o gospodarenju dionicama bilo obuhvaćeno razdoblje do 30. lipnja 2000. godine. Prema zaključku postoji obveza Hrvatskog fonda za privatizaciju da Saboru do kraja 2000. godine dostavi izvješće o daljnjem gospodarenju dionicama nakon preuzimanja, ali tog izvješća nema.

Glede financijskog izvješća i primjedbi rekao je da se ne prešućuje dug od 776 milijuna i da on zaista postoji.

Pitanje kamata - u siječnju 2000. godine iznosile su 13,64 posto, a u prosincu su smanjene na 7,31. Banke od kojih se uzimaju krediti su komercijalne koje vrše i isplatu mirovina a nešto manji dio se uzima na tržištu novca.

Nalaz Državne revizije za 2000. godinu upućuje na bolje poslovanje i stanje i doći će pred zastupnike. Sektor gospodarenja i upravljanja imovinom popisuje svu imovinu Zavoda, rekao je.

Što se tiče smanjenja plaća i odraz na prihode Zavoda nije dio ovog

izvješća zato jer je radeno za 2000. godinu, međutim, znat će se točno kada se vidi kolika će biti smanjenja.

Postavljeno je pitanje o poduzećima u blokadi - analizira se stanje i nije cilj da se ne može naplatiti doprinose i uz suglasnost Ministarstva financija odobrava se obročna otpлата. Za sada ne postoji podatak o broju poduzeća u blokadi, ali je obećao da će dostaviti i taj podatak.

Tranzicijski trošak i reforma ozbiljno je pitanje i ostaje da se nađe rješenje.

Na kraju se suglasio s mnogima koji su tvrdili da samo gospodarski rast, povećanje zaposlenosti može donijeti pozitivne pomake u sustavu mirovinskog osiguranja.

Glasovalo se o Godišnjem izvješću o radu Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje za 2000. godinu. Sukladno prijedlogu Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo glasovalo se o prihvatanju Izvješća i prijedlogu da se zaduži Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje da Odboru za rad, socijalnu politiku i zdravstvo dostavi izvješće o portfelju dionica i udjela u svom vlasništvu a prenijeta su na upravljanje Hrvatskom fondu za privatizaciju. Prihvaćeni su sa 64 glasa "za", 21 glasom "protiv" i 1 "suzdržanim".

M.P.

GODIŠNJE IZVJEŠĆE HRVATSKE NARODNE BANKE ZA 2000. GODINU; FINANCIJSKA IZVJEŠĆA HRVATSKE NARODNE BANKE ZA 2000. GODINU

Značajno povećana likvidnost bankarskog sustava

Nakon kraće rasprave zastupnici Hrvatskoga sabora prihvatili su Izvješće Hrvatske narodne banke za 2000. godinu, kao i financijska izvješća središnje banke za prošlu godinu. Nakon što ih je guverner naše centralne banke izvijestio da su lani zabilježeni pozitivni trendovi, povećana likvidnost banaka, smanjenje kamate, a brutodržavni proizvod porastao, zastupnici su se, među ostalim, interesirali zašto poslovne banke ne kreditiraju gospodarstvo, a tražili su da HNB objavi tko su vlasnici naših banaka te imena članova uprave koji su ujedno i dioničari u tim bankama. Čulo se i to kako treba poboljšati nadzor HNB-a nad poslovanjem poslovnih banaka, te podržati nezavisnost HNB-a i očuvati našu središnju banku od dnevno-političkih utjecaja.

O IZVJEŠĆIMA

S glavnim značajkama financijske politike i financijskih kretanja u prošloj godini zastupnike je upoznao

guverner Narodne banke Hrvatske **dr. Željko Rohatinski** pa ćemo se i mi umjesto prikaza izvješća poslužiti uvodnim izlaganjem. U prošloj godini, podsjetio je guverner, realiziran je skup vrlo značajnih promjena u monetarnom sustavu i općenito u monetarnoj sferi ekonomske aktivnosti.

Lani je zabilježena stagnacija kredita poduzećima, a banke su preferirale ulaganja u inozemnu aktivnu i vrijednosne papire države.

U uvjetima relativno dobre turističke sezone i liberalizacije izvoza u EU bitno su se promijenili odnosi u platnoj bilanci. Tako je smanjen deficit u razmjeni roba i usluga s otprilike 11 posto bruto domaćeg proizvoda u prethodne četiri godine na samo 5 posto, a tekućih transakcija platne bilance sa 8 na 2 posto bruto domaćeg proizvoda. Iako je s aspekta otplate anuiteta inozemnih dugova

2000. bila najteža (otplaćeno je otprilike 2,1 milijarda dolara glavnice i 500 milijuna dolara kamate), devizne rezerve Hrvatske narodne banke povećane su za otprilike 580 milijuna dolara. Istodobno provedene su promjene u instrumentima monetarne politike pa je tako smanjena stopa obvezne rezerve sa 28,5 na 23,5 posto, a usporedo s tim i kamate koje je HNB plaćala na obveznu rezervu sa 5,9 na samo 3,5 posto što je, kaže guverner, ispod stope inflacije. Udvostručena je emisija blagajničkih zapisa i smanjena kamata na te zapise sa 11 na 6 posto i tako prekinuta sa situacijom u kojoj je poslovnim bankama bilo profitabilno - umjesto u gospodarstvo - ulagati novac u "papire" HNB-a. To je dalo jedan snažan input našoj ekonomiji jer su svi bitni monetarni agregati povećani za više od 30 posto. Krajem svibnja ove godine novčana je masa 36 posto veća nego prije godinu dana, depozitni novac za 43 posto, a štednja u kunama za 64 posto, kaže guverner Rohatinski. Istodobno smanjene su kamatne stope na

kunske plasmane bez devizne klauzule sa 13,5 na 9 posto, a danas su dobri komintenti u situaciji da dobiju kredit po kamatnoj stopi ispod 7 posto, praktički pod istim uvjetima kao i u Europskoj uniji. Lani je inflacija bila nešto viša nego u prethodnim godinama sa izuzetkom 1998. godine, inflacija je iznosila 7,4 posto, a temeljna inflacija (znači bez ekstremnih šokova i administrativnih elemenata u formiranju cijena) 4,6 posto. No, u prvih pet mjeseci ove godine zabilježena je inflacija od 2,7 posto, a temeljna inflacija od samo 1,2 posto. Nadalje, ostvaren je višak prihoda nad rashodima (356 milijuna kuna) i ta su sredstva uredno transferirana u državni proračun, a u prvih pet mjeseci ove godine taj je višak iznosio 209 milijuna kuna i očekuje se da će za cijelu godinu iznositi između 470 i 480 milijuna kuna. Pritom valja imati na umu da je taj neto prihod rezultanta monetarnih operacija te da u uvjetima većih poremećaja kada bi HNB intervenirao može biti i manji pa je zato rizično računati s takvim prihodom kao proračunskom stavkom za iduću godinu, podvukao je guverner Rohatinski.

U zaključnom dijelu govorio je i o aktivnostima Narodne banke Hrvatske na pripremi zakonskih akata, te s tim u vezi spomenuo već usvojeni zakon o HNB-u, kao i pripreme na zakonu o platnom prometu. Uz to, već je pripremljen i u javnu raspravu upućen zakon o bankama, i guverner očekuje da će već ovaj mjesec svoju riječ o tome dati i Hrvatski sabor. Za rujna je najavio izradu novog deviznog zakona čime bi, kaže, bila izvršena etapa transformacije monetarnog sustava i njegova transparentnost u pravcu standarda Europske unije.

RADNA TIJELA

Nadležna radna tijela - **Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu te Odbor za financije i Državni proračun** sugerirali su zastupnicima Hrvatskoga sabora da prihvate ova izvješća HNB-a. Posebnu pozornost potonjeg Odbora izazvali su pokazatelji značajnog rasta profitabilnosti banaka u 2000. godini, a posebno činjenica da od povećanja likvidnosti banaka i smanjenja kamatnih stopa gospodarstvo nije imalo značajnih

koristi. Naime, lani je zabilježena stagnacija kredita poduzećima jer su banke preferirale ulaganja u inozemnu aktivnu, a kod kunskih plasmana ulaganje u vrijednosne papire države. Izraženo je mišljenje kako razloge za to ne treba tražiti samo u bankarskom sektoru jer je procijenjeno kako je spomenutom preferiranju ulaganja u inozemnu aktivnu te vrijednosne papire države značajno pridonio rizik pravnog sustava, veliki rizik naplate u uvjetima povećanog broja blokiranih poduzeća, značajna nelikvidnost gospodarskih subjekata i sl.

Tvrdnja da bankarski sustav u Hrvatskoj ostvaruje vrlo visoku dobit ne korespondira sa stanjem u gospodarstvu Republike Hrvatske.

U dijelu rasprave o značajnom povećanju likvidnosti bankarskog sustava izraženo je stajalište kako izvore profitabilnosti bankarskog sektora u 2000. možemo potražiti u promjeni sustava ocjenjivanja rizičnih plasmana, povećanoj potražnji države za novcem te značajnijem padu pasivnih kamatnih stopa. Tijekom rasprave iznijet je prijedlog da bi u kontekstu neuobičajeno visoke ostvarene dobiti banaka u 2000. (bila je 2,7 puta veća od one u 1999.) ovo izvješće trebalo sadržavati obuhvatnu analizu iz koje bi se vidjelo u kojoj su mjeri dioničari participirali u ovako ostvarenoj dobiti. Vezano uz monetarnu politiku vođenu tijekom prošle godine koja je rezultirala rastom novčane mase za 30,1 posto postavljeno je pitanje u kojoj mjeri je dosad vođena pogrešna monetarna politika, a u kojoj će se mjeri negativni učinci tako vođene monetarne politike u 2000. odraziti u narednom razdoblju.

Tijekom rasprave zatražena je potvrda točnosti informacije da je vezano uz diobenu bilancu države imovina raspoređena po drugom ključu nego obveze jer je navodno uz preuzetih 28 posto dugova bivše države, na strani aktive Republika Hrvatska preuzela samo 23 posto. Viceguverner HNB odgovorio je kako je ova problematika u domeni Vlade RH.

Glede prijedloga da se smanjenjem kamate na obveznu pričuvu banaka, tj. iz razlike koja bi iz toga proistekla u odnosu na sadašnje stanje i koja bi

bila prihod Državnog proračuna, osiguraju potrebna sredstva za isplatu nadoknade plaće za vrijeme korištenja roditeljnog dopusta, ali je predstavnik HNB-a odgovorio kako bi se takvim načinom financiranja nekih izdataka iz Državnog proračuna zadržalo u autonomnosti Hrvatske narodne banke. S druge strane HNB-e višak prihoda kao agregat prenosi u proračun RH te je dioba tih sredstava i način njihova korištenja pitanje vođenja fiskalne politike. Izraženo je još i mišljenje kako bi trebalo razmotriti mogućnost da se u cilju što kvalitetnijeg i točnijeg sagledavanja stanja u bankarskom sektoru, godišnja izvješća HNB-a temelje na revidiranim izvješćima banaka.

RASPRAVA

Šturo o nadzoru i kontroli banaka

Nakon uvodnog izlaganja govorili su predstavnici klubova zastupnika, a prvi je riječ dobio **mr. Zlatko Mateša**. Na konstataciju iz izvješća da bankarski sustav u Hrvatskoj ostvaruje vrlo visoku dobit ovaj predstavnik Kluba zastupnika HDZ-a odgovara da to ne korespondira sa stanjem u gospodarstvu RH. Iz izvješća HNB-a razvidno je da rastu plasmani komercijalnih banaka kada je riječ o sektoru pučanstva, a stagniraju krediti u sektoru gospodarstva. Ključna je stvar, dakle, da hrvatsko gospodarstvo nema ništa od rasta monetarnih agregata i pojačane likvidnosti hrvatskih banaka te da ne postoji bilo koji oblik dugoročnog kreditiranja gospodarstva u Hrvatskoj. No, bankarski sektor to previše ne brine već je izuzetno zadovoljan činjenicom da je donošenjem zakona o HNB-u ukinuta odredba po kojoj se država mogla zaduživati kod HNB-a do 5 posto iznosa državnog proračuna u tekućoj godini s tim da saldo na kraju godine bude nula, pa je tako državi otvorena mogućnost da se zadužuje kod komercijalnih banaka. Postoje doduše razlike u kamatnim stopama po kojima se država odnosno Ministarstvo financija zaduživalo pri Hrvatskoj narodnoj banci odnosno danas u sektoru komercijalnog bankarstva. Kada se npr. Ministarstvo financija u jednom danu npr. zaduži kod Privredne banke Zagreb za

više od 900 milijuna kuna tada je Uprava spomenute banke presretna i uopće ne osjeća nikakav poriv i potrebu da kreditira hrvatsko gospodarstvo, tvrdi Mateša. Zastupnik drži da upravo tu leži puno naših problema o kojima se priča kada se govori o rastu gospodarstva u Hrvatskoj. Vrlo je malo onih u gospodarstvu Hrvatske čija profitabilnost i poslovanje može servisirati postojeće kamatne stope, a država se kratkoročno sve više zadužuje, upozorava zastupnik Mateša. Prije otprilike godinu i pol dana država je kratkoročno bila zadužena oko 500 milijuna kuna, a danas je zadužena s već više od četiri milijarde kuna, i to najviše iz domaćeg bankarskog sektora. Pritom je jasno da je dobit banaka vrlo velika, a sektor komercijalnog bankarstva vrlo zadovoljan takvim kretanjima.

U nastavku izlaganja primijetio je kako u materijalima za raspravu manjkaju podaci o vlasnicima pojedinih banaka, tj. vlasnička struktura hrvatskih banaka, odnosno imenima članova uprava koji su ujedno i dioničari u bankama. Ukazao je i na činjenicu da je jačanje kune prema njemačkoj marki dovelo do toga da su hrvatski turizam i izvoznici izgubili svu dobit koju su mogli ostvariti iz svog poslovanja. Bit će interesantno vidjeti kako će se taj tečaj dalje kretati, rekao je Mateša. Nedopustivim, međutim, drži izjave nekih dužnosnika HNB-a o tome da su iznenađeni jačanjem kune, jer njihov posao nije da budu iznenađeni već da predvide takve oscilacije tečaja, podvukao je Mateša. Zaključujući istup kazao je da Klub zastupnika njegove stranke podržava nezavisnost HNB-a, ali to ne znači neutralnost i neaktivnost, već drži da HNB treba igrati aktivnu ulogu u svim događajima, a ne samo naknadno reagirati.

U ime Kluba zastupnika SDP-a **Tonči Žuvela** je kazao da izvješće HNB-a budi nadu da u slijedećim godinama možemo očekivati toliko željeni oporavak gospodarstva, a time i veću zaposlenost i efikasnost društva u cjelini. Tome u prilog govore podaci iz izvješća o glavnim značajkama hrvatskog gospodarstva u 2000. relativno stabilan tečaj kune, fiskalna konsolidacija i poboljšana financijska disciplina, pad kamatnih stopa, visoka stopa rasta monetarnih agregata itd. Nastavak lanjskog rasta bruto društvenog proizvoda od 3,7

posto značit će definitivno izlazak iz recesije i kontinuirani gospodarski rast, naglasio je Žuvela. Nadalje, izrazito je smanjen manjak na tekućem računu platne bilance, a u Klubu drže da je tome pridonijela povoljnija vanjsko-politička pozicija u kojoj se našla Hrvatska, a koja je bila preduvjet za dobru prošlogodišnju turističku sezonu, ulazak Hrvatske u WTO kao i brisanje trgovinskih barijera. Uz to, kaže, svjedoci smo napora koji se ulažu na konsolidaciji proračuna pa je on prvi put realno smanjen, naglašava Žuvela.

Potvrdila se korisnost Vladine odluke o podmiranju znatnog dijela neplaćenih obveza iz prethodnih godina jer je to direktno utjecalo na poboljšanje likvidnosti gospodarstva i cjelokupnu financijsku disciplinu. U uvjetima proračunske discipline i sveukupnog sređivanja odnosa u javnim financijama monetarna je politika dobila značajan manevarski prostor, a Klub posebno pozdravlja izjednačavanje stope obvezne rezerve za sve vrste depozita, odnosno određivanje jedinstvene stope obvezne rezerve od 23,5 posto (danas ta stopa iznosi 22 posto). Jaka likvidnost banaka za posljedicu je imala značajno smanjenje kamatnih stopa, a sve donedavno se činilo znanstvenom fantastikom da prvoklasni komintenti imaju u bankama jednocifrene kamatne stope, podvlači Žuvela te dodaje kako je danas to uobičajena pojava.

U nastavku rasprave zastupnik je izrazio zadovoljstvo zbog povećanja, ali i stabilnosti sveobuhvatnog koeficijenta adekvatnosti kapitala u bankovnom sustavu kao cjelini, a odgovarajući su parametri dokaz daljnje konsolidacije bankarskog sustava što je značajno kada se zna kakve je sve probleme Hrvatskoj priredio taj sustav i čije su gubitke kroz sanaciju podmirili država, odnosno svi porezni obveznici. Nemoć je govoriti o bankarskom sustavu a ne spomenuti nadzor i kontrolu banaka i štedionica, primjetio je Žuvela, pa s tim u vezi primjećuje kako je ovaj dio izvještaj štur i kratak. Sam podatak o broju obavljenih kontrola (ukupno ih je 45) nije dovoljan pa bi bilo značajno znati na koliki se postotak potencijala bankarskog sustava ta kontrola odnosi. Na kraju je kazao da će Klub zastupnika SDP-a podržati izvješće HNB-a.

Samostalnost i neovisnost HNB-a u vođenju monetarne politike

Replicirajući mu **Ivan Šuker (HDZ)** je rekao da se u sabornici već godinu dana želi nametnuti teza da je prošlogodišnji proračun u odnosu na onaj iz 1999. godine manji, a ovaj HDZ-ov zastupnik drži da to nije točno jer iz izvješća o izvršenju državnog proračuna za prošlu godinu proizlazi da je prošlogodišnji proračun veći za 3,8 posto. To više nije nikakvo politikantstvo već činjenica, naglašava Šuker. Ono, pak, što je poraznije, a što su guverner i predstavnik Kluba zastupnika SDP-a izbjegli reći jeste podatak da je lani deficit države povećan sa oko 2,5 milijardi kuna koliki je bio 1999. na nešto više od 6 milijardi kuna u 2000. godini. Prešućuje se također da je ove godine država zaduženija za 900 milijuna dolara nego li je to bila 1. siječnja 2000. te pad društvenog bruto proizvoda kako po stanovniku tako i na državnom nivou. Kada bi se svi ti podaci usporedili s iznesenim super podacima dobila bi se malo sivlja ali i realnija slika stanja u Hrvatskoj. Prikazani rezultati nisu oni onakvi kakvi se žele prikazati, zaključio je zastupnik Šuker.

Glede vlasničke strukture banaka u izvještaju manjkaju podaci o vlasnicima pojedinih banaka.

Prošla je godina bila godina zaokreta u fiskalnoj politici, smanjeno je porezno opterećenje gospodarstva, a realno i rashodi državnog proračuna te namirene dospjele obveze države iz prijašnjih godina, podvukao je **Jadranko Mijalić (HSL)**. Istupajući u ime Kluba zastupnika HSL-a ocijenio je kako je u cilju rasterećenja gospodarstva i stvaranja preduvjeta njegove efikasnosti i konkurentnosti nužna restrikcija državne potrošnje. Značajnim je ocijenio konsolidaciju bankovnog sustava tijekom 2000. o čemu svjedoče podaci o veličini tog sustava (u 2000. poslovalo je 9 banaka manje nego 1999. godine pa su bankovni sustav države činile 43 banke te jedna podružnica inozemne banke i 26 štedionica uključujući tu i 4 stambene štedionice). Struktura bilance banaka u 2000. u odnosu na 1999. upućuje na poboljšanje njezine kvalitete. Nakon bankarske krize

1998. i početka oporavka 1999. u 2000. godini značajno jača depozitna baza kao i kapital banaka, primjećuje Mijalić. Na kraju 2000. kapital banaka iznosio je 12,6 milijardi kuna i povećan je za 19,3 posto u usporedbi s 1999. godinom. Ujedno je zabilježeno povećanje sveobuhvatnog koeficijenta adekvatnosti kapitala bankovnog sustava kao mjere solventnosti i stabilnosti banaka, te generiranje visokih profita u bankovnom sustavu tijekom 2000. godine. Ocjena je Kluba da je lani postignut značajan napredak u privatizaciji i restrukturiranju bankovnog sustava te tijekom prošle godine nastavljena tendencija promjene većinskog vlasništva nad bankama u korist inozemnih dioničara pa je na kraju 2000. godine 20 banaka ili 83,7 posto ukupne bankovne aktive u nas bilo u pretežitom vlasništvu stranih osoba, o čemu svakako valja voditi računa prilikom prodaje banaka, naglašava Mijalić.

Lani je postignut značajan napredak u privatizaciji i restrukturiranju bankovnog sustava i nastavljena tendencija promjene većinskog vlasništva u korist inozemnih dioničara.

Tijekom prošle godine Hrvatska narodna banka redizajnirala je i modernizirala sustav obveznih pričuva, a Klub posebno podržava tendenciju smanjivanja obvezne pričuve bankama i štedionicama jer je cilj jače oslanjanje na tržišno orijentirane instrumente monetarne politike. Ujedno se zalaže za smanjenje kamatne stope koju HNB-e plaća bankama i štedionicama na izdvojena sredstva obvezne pričuve. Snižavanje stope obvezne pričuve pridonijelo je porastu likvidnosti banaka i utjecalo na pad kamatnih stopa, kaže Mijalić. Zastupnik je posebno istaknuo značenje samostalnosti i neovisnosti HNB-a u vođenju monetarne politike jer je to, kaže, temeljni uvjet za postizanje stabilnosti cijena kao i likvidnosti (insolventnosti) bankovnog sustava. Drži da će minimalna odgovornost HNB-a prema Hrvatskom saboru pridonijeti boljoj efikasnosti rada ali i odgovornosti Savjeta HNB-a u narednim godinama. Prihvaćajući ova izvješća HNB-a

Mijalić napominje kako će bolje kontroli i pravodobnom ocjenjivanju rada središnje banke pridonijeti odredba novog Zakona o HNB-u koja osim unutarnje revizije predviđa i reviziju neovisnog vanjskog revizora. Klub misli da će takva revizija značajno pridonijeti boljem valoriziranju financijskih rezultata HNB-a i njezinog cjelokupnog rada.

Nadzorna uloga HNB-a

Za Klub zastupnika HSP-a i HKDU-a u izvješću je ključna nadzorna uloga Hrvatske narodne banke u bankovnom sustavu Hrvatske, rekao je **Tonči Tadić**. Klub vjeruje da HNB korektno obnaša tu svoju zadaću na bankovnom tržištu Hrvatske, ali ipak dodaje kako ostaje otvoren čitav niz problema. Činjenica je, kaže, da je 80 posto banaka u stranim rukama što nije ništa neuobičajeno. Uostalom u sve tranzicijske zemlje kapital ponajprije ulazi u velike javne sustave (opskrba energijom, prometni sustav) ali kroz banke može na najlakši način kontrolirati tijek kapitala unutar zemlje i kompletnu gospodarsku aktivnost. Ono što u Hrvatskoj zabrinjava jeste što su naše banke u rukama stranaca ili podružnice stranih banaka ne djeluju kao strane banke u zemljama EU-a tj. ne nude građanima RH usluge i proizvode na bankovnom tržištu poput banaka u zemljama EU nego se i dalje ponašaju kao hrvatske banke u stranim rukama tj. nude balkansku razinu ponude i usluga, tvrdi Tadić. Zastupnik upozorava kako u izvješću nema informacije o tome koliko su banke plasirale te aktive u domaće gospodarstvo, a koliko u strano. Posve je jasno da te banke imaju otvorene financijske kanale prema inozemstvu i svojim (stranim) vlasnicima te da jedan (znatan) dio njihovih kredita ne ide gospodarstvu nego građanima za kupnju strane robe, posebice automobila. S obzirom na neprirodni rast vrijednosti kune, i to prije ovogodišnje turističke sezone, zanimalo ga je sprema li se to možda u doglednoj budućnosti u Hrvatskoj monetarni udar kakav je svojedobno doživio Tajland kada je nacionalna valuta te zemlje (baht) rastao i rastao, a onda naglo pao prouzročivši silne udare u gospodarstvu te zemlje. Klub smatra da će postojeće stanje biti pogoršano, a rupe u državnom proračunu krpiti zaduživanjima na stranom tržištu ili privatizacijom što će

još više povećati količinu deviza u optjecaju u Hrvatskoj. To je i razlog zašto je Klub zatražio da se dostavi izvješće o izvršenju proračuna u prvih šest mjeseci ove godine jer je iz službenih statističkih prikaza Ministarstva financija uočen silan manjak u državnom proračunu. Predsjednik Hrvatskoga sabora odbio je, kaže, iz njima nejasnih razloga uvrstiti ovu točku dnevnog reda, pa se sada sa strahom može čekati eventualni rebalans državnog proračuna, kazao je Tadić.

U nastavku primijetio je da izvješće ne opisuje detaljno vlasničku strukturu banaka u Hrvatskoj, a javna je tajna da postoji tendencija pojedinih velikih talijanskih banaka da zavladaju hrvatskim bankovnim tržištem. Za Klub je nedopustivo da jedna ili dvije talijanske banke budu gospodari hrvatskog bankovnog tržišta jer bi onda mogle tim putem kontrolirati kompletno devizno tržište Hrvatske ili bi bile ključne u određivanju tečaja kune. Stoga Klub smatra da je potrebna akcija Hrvatskoga sabora ali i promptna reakcija Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja protiv stvaranja monopola i koncentracija na bankovnom tržištu Hrvatske. U izvješću je tek šturo napomenuta činjenica da je Hrvatska sklopila stand by aranžman s Međunarodnim monetarnim fondom. Riječ je o tko zna kojem po redu sporazumu koji dugoročno utječe na život hrvatskih građana i na funkcioniranje hrvatske države. Potpisani su Daytonski i Erdutski sporazum kao i Pakt o stabilnosti, ali nikada nisu ugledali raspravu u Sabor, a izgleda da se ta praksa iz prošlog mandata i dalje nastavlja jer se o jednom tako ključnom sporazumu s Međunarodnim monetarnim fondom može saznati tek iz pojedinih novinskih članaka i sa stranica Interneta, kaže Tadić. Drži kako bi Hrvatski sabor treba raspraviti o stand by aranžmanu jer će on u narednim godinama umnogome utjecati na gospodarski, monetarni i porezni sustav Hrvatske. Neovisno o svim primjedbama koje ima Klub će ipak dati potporu Izvješću HNB-a za prošlu godinu, zaključio je zastupnik Tadić.

I Klub zastupnika HSS-a podržat će izvješće, rekao je **Luka Ročić**, jer ono po mnogočemu ipak govori da je došlo do značajnijih pomaka u gospodarskom i svakom drugom pogledu. Došlo je do gospodarskog rasta u

zemlji i oporavka tekućeg računa platne bilance, financijske konsolidacije i poboljšanja proračunske financijske discipline itd. Sve u svemu prebrođena je jedna vrsta recesije i ponovno započeo gospodarski rast što je, po ocjeni ovoga Kluba, vrlo bitna karakteristika izvješća i zato je vrijedna podrške. Država mora stvarati povoljne makroekonomske uvjete, a banka biti posrednik u uspješnom funkcioniranju gospodarstva, a time i u većoj zaposlenosti. Nije za etatizaciju bankarskog sustava. Kupnjom naših ponajboljih, a prije saniranih banaka dolazi do monopolizacije jer se u toj kupnji uglavnom pojavljuju iste bankarske korporacije. Zastupnika samo zanima hoće li takve banke ulagati novac u naše gospodarstvo ili negdje drugdje.

Hrvatski bankarski sustav je stabiliziran

U ime Kluba zastupnika DC-a istupio je **dr. Đuro Njavro**. On je podržao nezavisnost Hrvatske narodne banke i misli da je treba čuvati od dnevnopolitičkih utjecaja kakvih je bilo poprilično tijekom 2000. godine. Hrvatska narodna banka odradila je neke svoje temeljne poslove, pa je tako npr. uspjela sačuvati stabilnost cijena na jednoj razumnoj razini. Iako je 7 posto inflacije lani više nego što je bilo u prošlih šest i sedam godina, taj je postotak prihvatljiv imaju li se u vidu okolnosti u kojima je ona zabilježena, nastavlja DC-ov zastupnik. Hrvatski bankarski sustav je stabiliziran i privatizacija učinjena kod najvećeg broja banaka s tim što one više nisu u vlasništvu hrvatskih dioničara već stranaca. U osnovi ovaj Klub nije protiv tog procesa jer misli da je bolje imati kvalitetne banke nego ih svake tri godine sanirati.

Posebno je važno podržati nezavisnost HNB-a i sačuvati je od dnevnopolitičkih utjecaja.

Lani je Hrvatska narodna banka konačno počela voditi aktivniju i ekspanzivniju monetarnu politiku, a uz takvu politiku došlo je do rasta novčane mase, pada kamata i nije došlo do veće inflacije, pa valja pozdraviti ovakav hrabar iskorak naše centralne banke, kaže Đuro

Njavro. U nastavku govorio je o posljedicama promjena u vođenju monetarne politike. U proteklim godinama državni proračun se mogao zadužiti kod središnje banke (do 5 posto tekućih izdataka proračuna) ali to nikada nije dovelo do inflacije. Prošle je godine napušten taj koncept uz obrazloženje da se kreće u veliki iskorak u vođenju monetarne politike. Sve u svemu olakšana je emisija kredita poslovnim bankama, koje usput rečeno više nisu u hrvatskom vlasništvu nego vlasništvu stranaca i takve su banke povećale svoje kredite prema državi ali ne i prema gospodarstvu. Nakon saniranja banaka u 1998. kada su njihovi gubici dosegli gotovo 3 milijarde kuna, uslijedila je sanacija banaka na teret proračuna, da bi u 1999. dobit banaka iznosila 714 milijuna kuna, a u prošloj godini skočila na gotovo dvije milijarde kuna. U strukturi prihoda banaka prihodi od banaka rasli su tek 10-tak posto, administrativni troškovi oko 9 posto i nije bilo velike racionalizacije i poboljšanja u organizaciji, ali su zato za 60 posto smanjeni troškovi rezervacije i pojavila se dobit banaka od blizu 2 milijarde kuna, podsjeća ovaj zastupnik. Kaže kako je za pretpostaviti da je ta dobit otišla u nekom drugom pravcu. Zastupnik u osnovi podržava politiku naše centralne banke ali misli kako nismo trebali napustiti mogućnost financiranja vlastitog državnog proračuna kod centralne banke pogotovo što to ne donosi inflaciju. Tako ne bi radili politiku koja na račun poreznih obveznika stvara profit privatnim bankama smanjujući istovremeno kreditni potencijal za gospodarstvo. Iako je izrazito smanjen manjak na tekućem računu platne bilance još uvijek nije riješen naš veliki problem narastao dug od 5,3 milijarde dolara u 1996. na 10,8 milijardi dolara u 2000. Postavlja se pitanje u što je otišao novaca, nastavlja zastupnik i odmah odgovara u obnovu, u razvoj cesta itd. ali nije generirao izvoz, industrija se nije modernizirala, radna mjesta nisu osigurana. Sve u svemu to je temeljni hrvatski problem za kojeg se znalo i ranije i koji još uvijek traži da se rješava na bolji način. Bez obzira na sve izneseno rekao je kako će Klub zastupnika podržati prihvaćanje izvješća HNB-a.

Uslijedila je replika **Ivana Milasa (HDZ)**. Ovaj HDZ-ov zastupnik apsolutno zagovara samostalnost HNB-a ali ne samo u odnosu na

hrvatsku državu već i u odnosu na međunarodne faktore dodavši kako su sve banke u rukama stranaca, osim nekih beznačajnih, vani je dominantno gledište da se banka, kao uostalom i svaka pravna osoba mjeri po svom vlasniku. "Ne budemo li pametni ništa nećemo imati nego ćemo biti robovi stranaca", poručio je, uz ostalo, ovaj zastupnik.

Ustvrdivši da bi ispravljanje netočnih navoda dugo potrajalo, **Jadranko Mijalić (HSL)** se usredotočio tek na jedan podsjetivši da je prilikom donošenja Zakona o HNB-u usvojen jedan od najvažnijih amandmana koji upravo govori o odgovornosti centralne banke Hrvatskom saboru. Na taj je način Hrvatska narodna banka postala jedna od najovisnijih banaka od svoga parlamenta u Europi, izrazivši nađu da je to samo prijelazni period zbog, kako je rekao, hipoteke prošlosti.

Replikirajući na izlaganje zastupnika Milasa, **dr. Đuro Njavro (DC)** kazao je da nije protivnik privatizacije banaka u Hrvatskoj niti toga da stranci imaju banke u Hrvatskoj, ali je protiv toga da se odrekemo mogućnosti financiranja vlastitog proračuna bez inflacije.

U ponovnom istupu Ivan Milas (HDZ) upozorio je na prodaju naših banaka strancima čak i telefonskim načinom.

Floskule

Prvi govornik u desetominutnoj raspravi bio je **Dario Vukić (HDZ)**. U dijelu izvješća HNB-a koji govorio o gospodarskoj aktivnosti i monetarnoj politici zemalja Eurolanda može se pročitati da je prosječan javni dug tih zemalja u odnosu na bruto društveni proizvod 72,1 posto. Bivšu se Vladu napadalo da je prezadužila Hrvatsku, a ta se floskula stotinu puta ponavljala i postala je kao neka istina, kaže ovaj zastupnik. S tim u svezi podsjeća da je 31. prosinca 1999. godine unutarnji i vanjski dug iznosio 46 milijardi i 264 milijuna kuna i u odnosu na društveni bruto proizvod iznosio 32,2 posto. Riječ je, dakle, o gotovo duplo manjoj zaduženosti Hrvatske u odnosu na države EU-a. Doda li se svemu garantirani javni dug, odnosno izdana jamstva države, tada je ukupna zaduženost Republike Hrvatske 31. prosinca 1999. godine u odnosu na BDP iznosila 47,2 posto što je još uvijek 25 posto manje od prosječne

zaduženosti zemalja Eurolanda. Toliko o napadima na HDZ-ovu vlast i tome kako je prezaduživši državu svojim zaduživanjem onemogućila njezin daljnji razvoj, kazao je Vukić. Zastupnik ide dalje pa naglašava kako je početkom 1990. kada je HDZ preuzeo vlast postojao dug ali nisu postojali precizni podaci kao sada. Prema izvješću na dan 31. prosinca 1999. unutarnji dug središnje države iznosio je 16.754,6 milijuna kuna da bi na kraju 1999. bio povećan za pet milijardi kuna i iznosio je 21.344,7 milijuna kuna. A što se tiče inozemnog duga na kraju godine 1999. godine iznosio je 29.962,5 milijuna kuna, da bi se na kraju 2000. godine popeo na 38.275,9 milijuna kuna ili 9 milijardi kuna više. Kada se tome dodaju i garantirane obveze tada se vidi da je naša država znatno zaduženija nego što je bila prije godinu i pol dana. To ne znači da se nije trebalo zadužiti ali je to valjalo potrošiti u rješavanje gorućih problema poput nezaposlenosti, obnove i razvoja hrvatskog gospodarstva, podvlači Vukić. S političkim promjenama u državi očekivalo se da će doći do ulaska stranog kapitala, a samim time i do rješavanja gorućih problema u državi (nezaposlenost, obnova, razvoj gospodarstva). No, iz izvješća se da iščitati da su u prošloj godini izravna inozemna ulaganja iznosila oko 870 milijuna američkih dolara, a vlasnička ulaganja (izravna ulaganja s isključenim zadržanim zaradama i ostalim kapitalom), oko 600 milijuna američkih dolara. Na taj način izravna strana ulaganja smanjenja su tijekom 2000. godine za oko 40 posto u usporedbi s prethodnom godinom, a nezaposlenost narasla na zabrinjavajućih 22,3 posto.

Ivan Šuker (HDZ) nije se složio s mišljenjem nekih sudionika u raspravi da izvješća Hrvatske narodne banke daju dovoljno kvalitetan odgovor na sva pitanja, pa je u svojoj raspravi na neka od postavljenih pitanja dao svoje razmišljanje od kojih za ovu priliku izdvajamo tek neka. Prvo i osnovno je pitanje što će biti sa 21 malom bankom (pretežito su u hrvatskom vlasništvu, imaju oko 13 posto aktive u ukupnoj bankarskoj aktivi ili 20 posto kapitala bankarskog sektora), kako spriječiti monopol i nelojalnu konkurenciju velikih banaka pretežito u stranom vlasništvu, i konačno ima li HNB-e strategiju prema malim bankama. S

tim u svezi zastupnika je interesiralo zašto Hrvatski institut za bankarstvo u dva navrata nije uspio organizirati okrugli stol o malim bankama. Zanimala ga je također sudbina 22 preostale štedionice, zašto ih HNB ne podržava te što je s njihovom dokapitalizacijom. Pita ujedno zašto ih se u zakonskoj regulativi uporno predstavlja kao banke, a ne štedionice ili barem kreditne institucije kao što se to čini u zemljama EU-a? Postoji li strategija razvoja bankarskog sektora i je li ona uopće moguća kada je 12 banaka pod kontrolom stranaca, i kada se zbog manjka u državnom proračunu prodaju još Dubrovačka, Poštanska i Croatia banka? Nakon toga prvih 15 banaka u Hrvatskoj bit će u rukama stranaca. Je li to možda prešutna strategija Hrvatske narodne banke za hrvatsko gospodarstvo, pita Šuker? Nezaobilazno pitanje je ono o sudbini ZAP-a jer u izvješću HNB-a o tome se ništa ne govori. Porast devizne štednje u 2000. neki su pokušali pripisati promjeni vlasti, a zastupnik Šuker upozorava da to nije stvar niti ove niti prijašnje vlasti već naprosto jedna konstanta jer stanovništvo konstantno štedi i to traje od 1964. godine kada su legalizirani devizni računi građana, a osnovni tijek te štednje dolazi od naših radnika, iseljenika i od inozemnih mirovina. Zastupnik drži da je to najvažniji razvojni potencijal Hrvatske te da mu treba Vlada i HNB-e trebaju posvetiti odgovarajuću pozornost.

Zašto bismo očekivali da će netko tko postane vlasnik naših banaka, a 87 posto ih je u rukama stranaca, voditi računa o interesima Hrvatske i ulagati u naše gospodarstvo bolje nego naša Vlada odgovarajućom monetarnom politikom, upitao je **Luka Bebić (HDZ)**. Najzad, hoće li daljnjom privatizacijom imovine u RH, poglavito javnih poduzeća od velikog značenja, ogroman dio našeg gospodarstva biti u rukama stranaca i koliko ćemo biti u mogućnosti da utječemo na razvojne mogućnosti naše države i plasman našeg novca, zanimalo je ovog zastupnika. Primjećuje da su znatno smanjena izravna ulaganja izvana što samo pokazuje jedno nepovjerenje prema našem gospodarstvu. Takvo nepovjerenje pokazuju i poslove banke koje su šutke i šaptom prešle u vlasništvo stranaca pa zastupnika zanima zašto se taj tko su njihovi vlasnici odnosno zašto to nije transparentno. Zašto se

kod očekivane prodaje još za oko 70 posto imovine u Hrvatskoj ne traže jasne ponude zainteresiranih (uz iznošenje njihovih imena ali i uvjeta ponude), jer "istrošit će se priča o Kutli i Guciću", kaže Bebić. Cijela se stvar svodi samo na to tko će upravljati našim gospodarstvom i resursima i hoćemo li kroz Vladine i instrumente HNB-a utjecati na to ili će raditi to netko drugi, a mi ćemo biti tek upravitelji nečije tuđe imovine.

U ponovnom istupu **Ivan Šuker** govorio je više o kreditnim aktivnostima hrvatskih banaka. Kaže kako je čak 39,1 posto svih kredita poslovnih banaka plasirano u potrošnju stanovništva jer taj sektor navodno nije rizičan iako određena istraživanja pokazuju da to tako više nije, kaže Šuker. Zastupnik misli da je problem negdje drugdje jer banke s privatnim kapitalom neće financirati javne interese i potrebe pa je izostalo, i godinama izostaje, dostatno financiranje pod povoljnim uvjetima npr. pripreme turističke sezone, poljoprivrede, izvoza, malih i srednjih poduzeća, obrtništva, komunalne infrastrukture itd. Po mišljenju zastupnika to je zato što nije izgrađen sustav državne potpore već se računalo na proračunske prihode koji su se pokazali kao nedovoljni. S druge strane banke se suzdržavaju od takvog financiranja, jer ne mogu podnijeti komercijalne uvjete na tržištu. Zastupnik misli kako pred tim ne treba zatvarati oči i drži da su Vlada i HNB-e trebali izgraditi sustav poticaja banaka kroz već poznate takve modele u svijetu. Djelomično je to pokušano napraviti sve do 1999. godine. Pokušalo se, naime, s garantiranjem kredita preko Hrvatske garancijske agencije, ali su ti procesi dugo trajali i prošla je jedna dobra ideja. Rekao je na kraju da neće podržati prihvaćanje izvješća, a Klub zastupnika njegove stranke vjerojatno će se suzdržati.

Odgovarajući na primjedbe iz rasprave guverner HNB-a **Željko Rohatinski** složio se s konstatacijom da tijekom prošle godine nije bilo prirasta kredita u sektoru poduzeća, ali je odmah zatim dodao kako se situacija mijenja pa su samo u prvih pet mjeseci ove godine ukupni bruto krediti poduzećima povećani za 13 posto, a u neto iznosu za 6 posto. Kod toga ne treba zaboraviti da je dio plasmana poslovnih banaka bio iskorišten za vraćanje dospjelih, nenamirenih obveza proračuna prema

dobavljačima. Na taj način praktički novac je izravno iz banaka išao poduzetima, podvlači guverner HNB-a.

Glede opsega izvršenih kontrola u poslovnim bankama kazao je da su one provedene u 24 banke koje u aktivni bankovnog sustava sudjeluju 70 posto, a sada se provodi kontrola u Privrednoj banci Zagreb. A što se tiče dioničke strukture banaka upozorava na postojeći Zakon o bankama po kojem su one dužne informirati središnju banku sa svojim dioničarima ako imaju više od 3 posto udjela.

Takvih podataka doduše nema u ovom izvješću ali se nalaze u biltenu HNB-a, dodao je Rohatinski.

U nastavku kazao je kako su četiri od pet naših najvećih banaka sanirane i u većinskom su vlasništvu stranog kapitala. Do toga je došlo jer je vlasnik tih banaka - država - odlučila ih prodati, i zna se u koje vrijeme, ali se guverner nije želio dalje upuštati u takvu raspravu tvrdeći da će ona se iz ekonomske pretvoriti u političku.

Najavio je još da će pitanje Zavoda za platni promet i štedionica biti

regulirano novim Zakonom o bankama, te dodao kako Vlada razmišlja o uređivanju statusa i djelokruga Zavoda posebnim zakonom.

Više nitko nije sudjelovao u raspravi. Prilikom glasovanja sa 64 glasa "za", jednim glasom "protiv" i 21 suzdržanim glasom, zastupnici Hrvatskoga sabora prihvatili su Godišnje izvješće Hrvatske narodne banke za 2000. godinu, i njezina Financijska izvješća za 2000. godinu.

J.Š.

IZVJEŠĆE O RADU PUČKOG PRAVOBRANITELJA ZA 2000. GODINU

Problemi isti ili umnoženi

Hrvatski sabor prihvatio je Izvješće o radu Pučkog pravobranitelja, nakon opsežne rasprave i brojnih ocjena o vrlo kvalitetnom radu sadašnjeg dužnosnika, uz sljedeća zaduženja, na prijedlog Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo, Vladi RH: u što kraćem roku uputiti u saborsku proceduru Zakon o potvrđivanju ugovora o socijalnom osiguranju između Republike Hrvatske i SR Jugoslavije kako bi građani mogli ostvarivati svoja socijalna i zdravstvena prava; ubrzati postupak predlaganja Zakona o pravobranitelju za prava djeteta (sukladno zaključku Zastupničkog doma Hrvatskoga državnog sabora od 20. travnja 2000. godine); obvezati sva upravna tijela i tijela s javnim ovlastima o čijem radu je pokrenut ispitni postupak da dostave na zahtjeve Pučkog pravobranitelja sva očitovanja, podatke i akte (posebno se to odnosi na ministarstva koja se i dalje oglašuju na takve zahtjeve); kod izrade Državnog proračuna za 2002. obvezno osigurati sredstva potrebna za rad i funkcioniranje Ureda Pučkog pravobranitelja da bi mogao ostati na sadašnjoj kvantitativnoj i kvalitativnoj razini.

O IZVJEŠĆU

Sustavno kršenje temeljnih ljudskih prava i nepoštovanje međunarodnih obveza

Iz opsežnog Izvješća izdvajamo nekoliko brojčanih pokazatelja, zatim nekoliko upozorenja i prijedloga te napokon ono što je uvodno govoreći u sabornici rekao pučki pravobranitelj, Ante Klarić.

Kao i ranijih godina i u 2000. godini su ljudska prava u Hrvatskoj najčešće ugrožavana, nerijetko i povređivana dugotrajnim sudskim i upravnim postupcima te ignoriranjem civilizacijskih normi o nepovredivosti vlasništva. Povrede pojedinih prava, osobito vlasničkih traju već godinama pa se, stoji u Izvješću, moraju ocijeniti sustavnim kršenjem temeljnih ljudskih prava i nepoštovanjem međunarodnih obveza.

Kao i ranijih godina i u 2000. su ljudska prava u Hrvatskoj najčešće ugrožavana, nerijetko i povređivana, dugotrajnim sudskim i upravnim postupcima te ignoriranjem civilizacijskih normi o nepovredivosti vlasništva.

Dosta je slučajeva odbijanja zahtjeva za prijem u hrvatsko državljanstvo bez valjanog obrazloženja pa se ona poništavaju presudama Upravnog suda. I dalje je uočljiva praksa odbijanja - u Ministarstvu unutarnjih poslova - s obrazloženjem da podnositelj zahtjeva ne poštuje hrvatski pravni poredak (premda je riječ o osobi koja nikad nije kažnjavana).

U Izvješću se, nadalje, ukazuje na nedopustivo sporo rješavanje mirovinskih zahtjeva osiguranika s područja oslobođenih vojno-redarstvenim akcijama "Bljesak" i "Oluja", osobito iz Podunavlja. Uskraćuju se i ograničavaju (nerijetko šikanozno) mirovinska prava osiguranicima koji

su sav ili pretežiti dio radnog staža ostvarili u Republici Hrvatskoj, gdje su bili umirovljeni a žive izvan Hrvatske, pa i onima koje su opunomoćili za podizanje svojih mirovina, hrvatske državljanke s prebivalištem u Hrvatskoj.

Nedopustivo sporo rješavaju se mirovinski zahtjevi osiguranika s područja oslobođenih vojno-redarstvenim akcijama "Bljesak" i "Oluja".

Kad je riječ o hrvatskim braniteljima uočene su nezakonitosti u dokazivanju tog statusa, nezakonita primjena naputaka koji nisu propisani (nisu doneseni zakonito niti objavljeni u "Narodnim novinama") te diskriminatorna primjena zakona, osobito prema pripadnicima "Narodne zaštite" i civilne zaštite u ratom obuhvaćenim područjima.

U Izvješću se još upozorava da upravna tijela, osobito MUP-a u pitanjima statusa često diskriminiraju Rome. Diskriminirani su i tamo gdje bi se takvo ponašanje moglo najmanje očekivati - u obrazovnim i zdravstvenim ustanovama. Na području Medimurja diskriminacija je, stoji u Izvješću, sustavna i gruba.

Izdvojimo još tvrdnju kako gotovo ništa nije učinjeno od onoga što je predlagano radi zaštite osoba s duševnim smetnjama, te upozorenje kako se godinama Pučkom pravobranitelju

branitelju ne osiguravaju dostatna sredstva za redovan rad.

Iz niza brojčanih pokazatelja u Izvješću izdvajamo one osnovne. U 2000. godini institucija Pučkog pravobranitelja zaprimila je 1873 pritužbe ili obavijesti o povredama prava građana (15,4 posto više nego 1999.), i to čak 86 posto odnose se na ugrožavanje ili povredu prava koja su počinila upravna, odnosno tijela s javnim ovlastima. Najviše je povreda imovinskih i stambenih prava i to izraženije na područjima od posebne državne skrbi. Slijede povrede prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, zdravstvenog osiguranja i rada zdravstvenih ustanova te iz područja rada i radnih odnosa te socijalne skrbi. Najviše je pritužbi iz Zagreba. Slijede Split, Glina i Petrinja, Gvozd, Karlovac, Knin itd.

Prijedlozi Pučkog pravobranitelja

Iz zaključnog dijela Izvješća (razmatranje i prijedlozi) izdvajamo sljedeće prijedloge i zahtjeve Pučkog pravobranitelja (dobrim dijelom ponovljene iz prošle godine, jer ih Vlada nije provela):

- žurno pripremiti izmjene i dopune Zakona o parničnom postupku kojima će se spriječiti odugovlačenje postupka zloporaba procesnih instituta od parničnih stranaka i propisati djelotvorna sredstva protiv neopravdanih odugovlačenja od sudaca;

- donijeti novi Zakon o parničnom postupku, koji bi korespondirao sa suvremenim europskim postupovnim europskim zakonima;

- staviti izvan snage Program povratka i zbrinjavanja prognanika, izbjeglica i raseljenih osoba te povrat imovine zakonitim vlasnicima urediti zakonom (restriktivno tumačenje - u praksi lokalnih stambenih komisija, ali i Ministarstva javnih radova, obnove i graditeljstva - programa, suprotno Ustavu).

- izmijeniti članak 2. Zakona o prestanku važenja Zakona o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom na način da se zakonom uredi vraćanje zaposjednute imovine zakonitim vlasnicima i jasno definira krug osoba kojima se osigurava alternativni smještaj (samo onima koji bi imali pravo na tzv. socijalni stan), rok u kojem se vlasnika mora dovesti u posjed njegove imovine i naknada vlasniku

za korištenje imovine od trenutka podnošenja zahtjeva za povrat;

- sustavno ispitati zakonitost rada i raspolaganja sredstvima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje i njegovih područnih službi;

Dosta je slučajeva odbijanja zahtjeva za prijem u hrvatsko državljanstvo bez valjanog obrazloženja.

- odgovarajućim kadrovskim promjenama i na službeničkoj razini osigurati da poslove u svezi sa statusnim pravima, osobito državljanstvom, obavljaju stručni i visokoetični državni službenici koji svoj posao neće shvaćati i koristiti kao sredstvo pokazivanja moći i neće biti opterećeni predrasudama niti potrebom posebnog dokazivanja "svoje državljanosti";

- unatoč ograničenim sredstvima riješiti stambene slučajeve uže obitelji poginulog i s njim izjednačenog nestalog hrvatskog branitelja;

- izraditi, u suradnji s udrugom Roma, cjeloviti analitički materijal o društvenom i ekonomskom položaju Roma.

Izdvojimo još upozorenje kako gotovo ništa nije učinjeno povodom lanjskog prijedloga o zaštiti osoba s duševnim smetnjama.

U uvodnom izlaganju pučki pravobranitelj **Ante Klarić**, najprije se osvrnuo na pritužbe Hrvata doseljenih iz Bosne, na što, napomenuo je, nije izričito ukazano u Izvješću. Kako je rekao, obećavana su im brda i doline, a postali su građani drugoga reda, izgubili su sva prava osim državljanstva, za razliku od hrvatskih prognanika ne mogu se vratiti čak ni na svoje ruševine, upitno im je ostvarivanje prava minulog rada, a i dio hrvatske javnosti ignorantski se odnosi prema njima i čak ih smatraju novom etničkom skupinom.

Pučki pravobranitelj je zatim povodom smanjivanja porodiljnih naknada i porodiljnog dopusta upitao tko će s takvom demografskom politikom vraćati hrvatske dugove te ustvrdio da je u posljednjih deset godina iz Hrvatske nestalo pola milijuna ljudi (posebno zabrinjava to što su zemlju napustili mladi).

Zabrinjava - rekao je - što su u prestrukturiranju ustroja MUP-a i policijskih uprava branitelji prvi na listama za otkaz te zatim ukazao na pritužbe ljudi iz obavještajnih službi

da obavještajne službe služe pojedinim dužnosnicima umjesto interesima hrvatske države. Mnogi djelatnici u koje je država uložila novac školujući ih javljaju se da su ostali bez posla zbog revnosti, a nastavlja se i sukob između starih i novih generacija, rekao je pučki pravobranitelj.

U dokazivanju statusa hrvatskog branitelja uočena nezakonita primjena napatuka koji nisu propis te diskriminatorna primjena zakona.

Na kraju je upozorio na ugroženost građana (monopolima javnih poduzeća u vlasništvu lokalne samouprave ili države Hrvatske), visokim cijenama komunalnih usluga.

RADNA TIJELA

Kvalitetno, stručno i savjesno

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav bez primjedbi je podržao ovaj izvješće. Članovi **Odbora za pravosuđe** zaključili su da je Izvješće kvalitetno i da je Ured Pučkog pravobranitelja radio veoma stručno i savjesno te da sve to pridonosi ostvarivanju vladavine prava i ideala pravne države. Osvrnuli

Upravna tijela, osobito MUP-a, često diskriminiraju Rome, vrlo grubo i sustavno na području Međimurja, nerijetko i tamo gdje bi se to najmanje smjelo očekivati - u obrazovnim i zdravstvenim ustanovama.

su se na pojedine slučajeve nepravodobnog postupanja pravosudnih tijela, potrebu izmjene procesnih propisa, probleme u primjeni Ovršnog zakona te potrebu iniciranja promjena u načinu rada pojedinih institucija. Glavni je naglasak stavljen na problem zaštite ljudskih prava, poglavito u sudskim postupcima i u okviru pravosudnog sustava, koji bi trebali biti glavni instrument zaštite ljudskih prava. S tim u svezi zaključeno je da bi trebalo provesti

kvalitetnu multidisciplinarnu raspravu koja bi trebala senzibilizirati javnost, ponuditi odgovarajuće zaključke i rješenja te potaknuti potrebne aktivnosti.

U okviru rasprave o ljudskim pravima dotaknuto je i pitanje odnosa prema zajednicama Roma u pojedinima sredinama. Naglašeno je da će se bolji rezultati u suživotu postići davanjem i ostvarivanjem jednakih prava te traženjem jednake odgovornosti, uz umjerenije kvalificiranje pojava odgovarajućim terminima, uz izbjegavanje svake pa i terminološke radikalizacije. To će, rečeno je, pridonijeti kvalitetnijoj integraciji zajednice Roma i učinkovitijoj socijalizaciji pojedinaca.

Osigurati sredstva za rad i funkcioniranje Ureda Pučkog pravobranitelja

Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravlje razmotrio je Izvješće kao zainteresirano radno tijelo, zaključivši da su primjedbe isticane u raspravi o prethodnim izvješćima o oglašivanju pojedinih upravnih i tijela s javnim ovlastima na zahtjeve pučkog pravobranitelja djelomično usvojene te da je uočena pozitivan pomak u suradnji tih tijela s Uredom Pučkog pravobranitelja, iako se i dalje neka ministarstva oglašuju na njegove zahtjeve.

Pučkom pravobranitelju ne osiguravaju se dostatna sredstva za rad.

Ocijenjeno je da je po pitanju prava iz mirovinskog osiguranja učinjen značajan pomak - u skladu s odlukom Ustavnog suda došlo je do usklađivanja i povećanja mirovina. U djelokrugu zdravstvenog osiguranja je relativno mali broj pritužbi i one se većinom odnose na organizaciju zdravstva (prigovori na arbitarnost u donošenju rješenja o otvaranju privatnih ljekarni). Odbor je predložio da se Vladi zaduži da u što kraćem roku u saborsku proceduru uputi Zakon o potvrđivanju Ugovora o socijalnom osiguranju između Hrvatske i SR Jugoslavije, kako bi građani mogli ostvarivati socijalna i zdravstvena prava. Slijede dvije preporuke Vladi - radi što brže i potpunije zaštite djece ubrzati postupak predlaganja Zakona o

pravobranitelju za prava djeteta, sukladno zaključku Zastupničkog doma od 20. travnja 2000; obvezati sva upravna tijela i tijela s javnim ovlastima u čijem je radu pokrenut ispitni postupak (posebno ministarstva koja se i dalje oglašuju na zahtjeve) da, na zahtjev Pučkog pravobranitelja, dostave svoja očitovanja, podatke i akte. Uz to je Parlamentu predloženo da zaduži Vladu da kod izrade prijedloga Državnog proračuna za 2000. godinu obvezno osigura sredstva potrebna za rad i funkcioniranje Ureda Pučkog pravobranitelja, kako bi njegov rad mogao ostati na dosadašnjoj kvantitativnoj i kvalitativnoj razini.

Uz podršku Izvješću, u Odboru za ljudska prava i prava nacionalnih manjina konstatirano je da je lepeza problema koju podastire izvješće preširoka da bi se moglo raspravljati o svim naznakama povreda ljudskih prava. Prigovoreno je, nadalje, zbog odsustva predstavnika Vlade, to više što nije postupala po zaključcima Hrvatskog sabora u svezi s upozorenjima Pučkog pravobranitelja.

Odbor je ocijenio da je Izvješće kvalitetno odrazilo ulogu i zadaće institucije, osobito kad je riječ o upozorenjima na pojave i probleme nepoštovanja prava vlasništva. Ignoriranje civilizacijskih normi o nepovredivosti vlasništva zabrinjava to više što ni upravna ni sudbena vlast, a osobito lokalne, nisu dovoljno učinkovite i ne rješavaju probleme pravodobno niti na način na koji bi se, sukladno pravnom sustavu zemlje, trebali rješavati ukoliko se želi da Hrvatska bude smatrana dijelom civiliziranih europskih zemalja. Budući da je Republika Hrvatska prihvatila i ratificirala Europsku konvenciju o ljudskim pravima, Odbor upozorenja Pučkog pravobranitelja kao opunomoćenika Hrvatskoga sabora ocjenjuje ozbiljnim i smatra da država mora po njima hitno postupiti. Prihvatljivima je ocijenjena većina prijedloga Pučkog pravobranitelja, osobito kad je riječ o rješavanju imovinsko-pravnih pitanja, kojih je zabrinjavajući broj. Povodom konstatacija o nizu povreda prava vlasništva i prava posjeda predloženo je da se objektivno utvrde kvantitativne veličine u svezi s potrebama za alternativnim smještajem. Ta pitanja - naglašeno je u Odboru - mora rješavati država i ne smiju biti prepuštena lokalnim vlastima. U protivnom bi pitanja

vlasništva, a i niz drugih pitanja (među ostalim i tretman Roma) biti vezana uz valoriziranje statusa Hrvatske kao međunarodne zajednice. Za zemlju koja želi biti u krugu zemalja koje se smatraju pravnim državama ova pitanja, a osobito pitanje ostvarivanja prava vlasništva, od suštinskog su značaja. U Odboru je s tim u svezi izraženo i stajalište da bi se čim prije trebalo raspraviti i pitanje prava na povrat vlasništva oduzetog temeljem konfiskacije, nacionalizacije ili drugoga pravnog akta.

I Odbor za ratne veterane raspravljao je o Izvješću u svojstvu zainteresiranog radnog tijela, podržavši ga, nakon kraće rasprave, bez primjedbi. Parlamentu je samo predloženo da obveže Vladu da ukloni "nedopustivu praksu ogluhe Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo te Ministarstva hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata na upite Pučkog pravobranitelja" te temeljito ispita ostvarivanje zakonskih prava građana u tim ministarstvima te eventualno poduzme stegovne mjere prema odgovornima.

RASPRAVA

Nakon pučkog pravobranitelja, **Ante Klarića** (data uz prikaz Izvješća) izlagali su predsjednici odbora - dr. **Furio Radin** (Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, **Luka Trconić** (Odbor za pravosuđe), **Snježana Biga-Friganović** (Odbor za rad) i **Željko Malević** (Odbor za ratne veterane).

Manje pritužbi hrvatskih branitelja i stradalnika Domovinskog rata

U ime **Kluba zastupnika SDP-a, Jadranka Reihl-Kir** prihvatila je Izvješće Pučkog pravobranitelja, njegovu kritičnost i zahtjeve upućene državnim tijelima za efikasnije rješavanje problema. Izrazila je, također, zadovoljstvo zbog znatnog smanjenja broja pritužbi hrvatskih branitelja i stradalnika Domovinskog rata (sa 15,6 na 5,9) te činjenice da se na rad policije te osobnu sigurnost požalilo samo 134 osobe, što ukazuje - rekla je - da je ta sigurnost dosegla zadovoljavajuću razinu.

Zabrinjavajuće je, po ocjeni SDP-a što se više od polovice građana koji su osobno došli u ured Pučkog pravobranitelja žale na rad sudova (najviše na sporost općinskih sudova u Zagrebu i Splitu) te na sporost Vrhovnog suda Republike Hrvatske, na njihovu neefikasnost i na opstrukcije u pravosuđu.

Klub zastupnika SDP-a ne može prihvatiti paušalne ocjene da gotovo ništa nije poduzeto u zaštiti ljudskih prava na područjima od posebne državne skrbi i u svezi sa statusom manjina. Također ne može prihvatiti generalnu osudu kako se ne poduzima ništa za uspostavljanje imovinske sigurnosti na teritoriju Hrvatske.

Naglasivši kako su problemi izbjeglica iz Bosne i Hercegovine vrlo složeni problemi jer se sukobljavaju stradalnici Domovinskog rata koji se ne mogu vratiti u Republiku Srpsku, a s druge su izbjegli Srbi koji se ne mogu vratiti u svoje kuće, u kojima su prognani iz Bosne i Hercegovine, zastupnica Reihl-Kir rekla je da se ti problemi moraju rješavati zajednički i istovremeno. Najgore je to, dometnula je, što se suprotstavljaju prognanici i izbjeglice.

Predstavnica Kluba zastupnika SDP-a još je rekla da je u posljednje vrijeme dosta napravljeno u rješavanju problematike Roma (što u Izvješću nije naglašeno).

Podrška prijedlozima Pučkog pravobranitelja

Nakon napomene o izuzetnoj opravdanosti postojanja ove institucije i tvrdnje kako se Pučki pravobranitelj doista legitimira kao najaktivniji zaštitnik puka, u ime **Kluba zastupnika nacionalnih manjina, Borislav Graljuk** uvodno je upozorio da se uvijek brzo zaboravlja na ono što je pučki pravobranitelj predlagao. Ovaj put bi trebalo postupiti drugačije i konkretnim zaključcima obvezati Vladu da poduzme što je potrebno kako se ne bi iznova raspravljalo o istovrsnim povredama ljudskih prava.

Ovaj klub podržao je prijedlog Pučkog pravobranitelja (kao realan i pravičan) da se izvan snage stavi program povratka i zbrinjavanja povratnika, izbjeglica i raseljenih osoba te da se povrat imovine zakonitim vlasnicima uredi zakonom. Vladu se mora obvezati da do 1. rujna

pripremi zakonski prijedlog, uz jasno definiranje kruga osoba kojima se osigurava alternativni smještaj te jasne kriterije koje moraju udovoljiti takve osobe. Naime, Program se u praksi općinskih i gradskih stambenih komisija te Ministarstva javnih radova, obnove i graditeljstva tumači restriktivno, što je i pogrešno i suprotno stavku 1. članka 50. Ustava RH.

Prihvatljiva većina prijedloga Pučkog pravobranitelja, osobito kad je riječ o rješavanju imovinsko-pravnih pitanja.

Zastupnik je predložio da se zaključkom obvežu Hrvatski sabor i Vlada na donošenje zakona kojim će se urediti: vraćanje zaposjednute imovine; jasno definirati krug osoba (uz jasne kriterije) te rok u kojem se vlasnika mora dovesti u posjed njegove imovine te naknada vlasniku za korištenje njegove imovine od trenutka podnošenja zahtjeva za povrat. Izvan snage bi trebalo staviti Zakon o izmjeni Zakona o obveznim odnosima i Zakon o dopuni Zakona o obveznim odnosima.

Posebnim propisima trebalo bi urediti odgovornost za štetu nastalu zbog terorističkih akata te odgovornost Republike Hrvatske za štetu nastalu tijekom Domovinskog rata koju su počinile hrvatske oružane ili redarstvene snage.

Donošenjem odgovarajućih propisa Hrvatski bi sabor otklonio opravdane kritike zbog povređivanja vlasničkih prava, prava na pravičnu naknadu te na pravično suđenje u razumnom roku (u skladu s europskom Konvencijom o ljudskim pravima).

Predstavnik Kluba zastupnika nacionalnih manjina predložio je da se Vlada obveže da do kraja godine pripremi analitički materijal o svim slučajevima odbijanja hrvatskog državljanstva u posljednje četiri godine s obrazloženjem da "podnositelj zahtjeva ne poštuje hrvatski pravni poredak" (za osobe koje nisu evidentirane u kaznenim evidencijama). Informacija bi trebala sadržavati podatke o etničkoj pripadnosti tih osoba kako bi se moglo procijeniti jesu li pojave diskriminacije samo sporadične ili je riječ o diskriminatorskoj praksi prema određenim etničkim skupinama.

Borislav Graljuk je još predložio da Vlada preispita sve zakone i podzakonske propise te osobito napatke središnje službe Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje koje su rezultirale uskraćivanjem odnosno ograničavanjem mirovinskog prava osiguranika koji nisu hrvatski državljani ili koji sada imaju prebivalište u inozemstvu, a sav su ili pretežit dio mirovinskog staža ostvarili u Republici Hrvatskoj. Nema, rekao je, nikakvog opravdanja da se ostvarivanje spomenutih prava povezuje s državljanstvom osiguranika ili mjestom njegova prebivališta. U svim civiliziranim zemljama pravo se stječe prema mjestu uplaćivanja doprinosa i mjestu umirovljenja i tako mora biti i u Hrvatskoj.

Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo te branitelja iz Domovinskog rata oglašuju se na upite Pučkog pravobranitelja.

Zastupnik Graljuk još je upozorio da su sredstva za materijalne troškove Pučkog pravobranitelja u 2001. godini smiješno mala te da se time dovodi u pitanje sam opstanak te institucije - oskudan je radni prostor, dok "na stubištu vise tepisi, ispred stanova su vreće za smeće i mirišu jela po pojedinim obiteljskim stanovima".

Nakon što je podržao Izvješće i ponovio neke podatke iz njega, dr. **Vilim Herman, u ime Kluba zastupnika HSLS-a** ukazao je na značajno smanjenje broja pritužbi hrvatskih branitelja, rekavši kako je to znak da se problemi ove posebno osjetljive grupe građana postupno rješavaju. Zastupnik je zatim rekao kako se teško složiti s primjedbom iz rasprave da je osobna nesigurnost u Hrvatskoj zanemariva pojava, ustvrdivši kako ostaje i dalje pitanje koliko se ostvaruje pravna država događa se prava drama - i u pogledu imovinske i pojedinačne nesigurnosti. S tim u svezi upozorio je i na pojave diskriminacije pojedinaca romskoga etničkog porijekla, na koje je ukazao Pučki pravobranitelj u suradnji s Helsinškim odborom i romskim udrugama.

Na kraju je zastupnik upozorio da bi bilo veoma dobro da postoje i izvješće institucija koje su dužne realizirati upozorenja Pučkog pravobranitelja.

Potrebna jasna i vjerodostojna podrška prognanicima iz Bosne i Hercegovine

U ime Kluba zastupnika HSS-a, Izvješće je podržao Ante Markov. Nakon ocjene o iznimno korisnom radu ove institucije, rekao je kako je nužno da pojedini resorni ministri koji su predmet ocjenjivanja i određenih primjedbi te pritužaba moraju biti dodatno poznati s radom Pučkog pravobranitelja. Jer, on nema mogućnosti direktno se umiješati u bilo kakva upravna sporenja.

Klub zastupnika SDP-a ne može prihvatiti paušalne ocjene da gotovo ništa nije poduzeto u zaštiti ljudskih prava na područjima od posebne državne skrbi i u svezi sa statusom manjina.

Zastupnik je zatražio od Doma jasnu i vjerodostojnu podršku Doma za prognanike iz Bosne. Oni su, rekao je, dijelom zbog politike a dijelom zbog ukupne situacije koja ih je zatekla - najugroženiji u pogledu ljudskih prava i društvenih prava.

Predstavnik Kluba zastupnika HSS-a je u nastavku izlaganja još, među ostalim, predložio da Parlament što prije uputi zahtjev da se ubrza rad sudova te ustvrdio da rad Pučkog pravobranitelja kad je riječ o pritužbama hrvatskih branitelja i stradalnika Domovinskog rata te postupanja u policijskom poslu ukazuje na pomake.

Na izlaganje Ante Markova reagirao je Ante Beljo (HDZ), ustvrdivši kako je neprimjerena njegova i izjava Pučkog pravobranitelja kako su prognanike iz Bosne u sadašnju situaciju dovela i obećanja iz Hrvatske. Hrvati su iz Bosne i Hercegovine otjerani na najgrublji način, naglasio je, podsjetivši kako ih je - kada su preko Davora protjerani s plastičnim vrećicama - Hrvatska primila kao matična država i ponudila im što im je mogla ponuditi. Ti ljudi, dometnuo je nisu išli na piknik, grubom su silom protjerani jer je na Hrvatsku i na Bosnu i Hercegovinu izvršena agresija, rekao je zastupnik.

Ante Markov pojasnio je da je rekao kako to jest rezultat netočne politike - "kad vas netko otjera od kuće, s ognjišta, razdvoji od vaše obitelji to jest pogrešna politika, pa od koga bila". Ante Beljo rekao je da je ovdje riječ o nečem daleko grubljem i gorem nego što je politika.

Hrvati su došli jer su protjerani

Jadranka Kosor (HDZ) smatra da bi gradane trebalo detaljnije informirati o ovlastima Pučkog pravobranitelja kako oni u potrazi za svojim pravima ne bi morali obilaziti jedna vrata više uzaludno, ako on nije ovlašten za rješavanje njihova problema.

Komentirajući podatke iz Izvješća upozorila je da to što brojem pritužbi, nakon Zagreba i Splita, slijede Glina i Petrinja jasno govori da su ratne rane još iznimno duboke baš na područjima od posebne državne skrbi. Podsjetila je zatim na stajalište Zajednice povratnika Hrvatske kako bi zakon - uvažava li se izmjene u kojima ih je ponudila Vlada - najbolje bilo ukinuti, jer se sva, odnosno većina prava povratnika izmjenama derogiraju. Rekla je, nadalje, kako i upozorenja Pučkoga pravobranitelja ukazuju na stanoviti zaborav i nedovoljnu brigu prema krajevima i ljudima koji su najviše stradali. Klub zastupnika HDZ-a, podsjetila je, upozoravao je na to kad se raspravljalo o tom zakonu, kao i o izmjenama Zakona o obnovi (kojima su kao prioriteti među ostalim izbrisani i hrvatski branitelji članovi njihovih obitelji).

Obvezati Vladu da poduzme što je potrebno kako se ne bi iznova raspravljalo o istovrsnim povredama ljudskih prava.

Jadranka Kosor je zatim, među ostalim: ocijenila da Izvješće ukazuje na neka pozitivna kretanja kad je riječ o rješavanju problema ratnih stradalnika; upozorila da bi posebnu pozornost trebalo posvetiti pitanju rješavanja pitanja statusa pripadnika civilne zaštite; ukazala na mogući porast broja pritužbi zbog skraćivanja otkaznog roka i porodičnog dopusta; skrenula pažnju na to da se Izvješćem

upozorava kako se državne institucije i neka ministarstva (posebno ono za javne radove, obnovu i graditeljstvo i hrvatskih branitelja) oglašuju o zahtjeve Pučkog pravobranitelja, a Pučki pravobranitelj je opunomoćenik Hrvatskoga sabora kojemu ministri i ministarstva odgovaraju.

Pučkom pravobranitelju Klariću zastupnica je prigovorila zbog tvrdnje kako su Hrvatima doseljenim iz Bosne obećavana brda i doline. Oni su, rekla je, zbrinjavani kako je u tom trenutku Hrvatska mogla u prestrašnim ratnim uvjetima, pružena im je pomoć kao i svima ugroženim srpskom agresijom, nisu došli zato što su im obećavana brda i doline nego, naprosto, zato što su protjerani iz svojih domova.

Klub zastupnika HDZ-a ne podržava prijedlog iz Izvješća o izmjeni Zakona o prestanku važenja Zakona o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom, uz upozorenje da bi brzoplete izmjene tog zakona mnoge mogle dovesti u bezizlazan položaj - izvijestila je, nadalje, zastupnike.

U nastavku izlaganja predstavnic Kluba zastupnika HDZ-a još je zastupnike: upozorila, povodom najavljenog pa odgođenog prosvjeda u svezi s primjenom članka 14. Zakona o pravima prognanika i izbjeglica (prema kojoj bi prognanici smješteni u tuđim stanovima, među ostalim, plaćali i najamninu) da bi pravna država trebala pronaći neke izlaze u zaštiti ljudskih prava i dostojanstva te kategorije ljudi koji su stradali za sve nas. Još je upozorila na neodgovarajuće uvjete rada Pučkog pravobranitelja; na to da je Vlada vrlo malo, gotovo ništa ispoštovala kad je riječ o provođenju zaključaka u svezi s prošlogodišnjim izvješćem (trebala je, npr. preispitati stanje u području zaštite osoba s duševnim smetnjama i pripremiti zakonske i financijske pretpostavke za uspostavu institucije pravobranitelja za djecu.

Izlaganje je zaključila zahvalom Pučkom pravobranitelju što se zauzeo da se porodične naknade vrate na razinu prošle godine, s upozorenjem da je to moralna obveza, ali i nužna socijalna solidarnost jer se Hrvatska pretvara u starački dom i pitanje je tko će vraćati dugove koje uzima Hrvatska.

Institucija postala djelotvorna kad joj je na čelo došao Ante Klarić

Da **Klub zastupnika SDP-a** podržava Izvješće zastupnike je izvijestila **Snježana Biga-Friganović (SDP)**, ustvrdivši najprije da je institucija Pučkog pravobranitelja profunkcionirala onda kad je na njeno čelo došao Ante Klarić. Time je, dometnula je, znatno olakšan posao zastupnicima, zatrpanim dnevnim zahtjevima građana. Osvrnuvši se na prošlogodišnje zaključke, izvijestila je zastupnike da će institucija dječjeg pravobranitelja očito krenuti vrlo brzo (zakon je u fazi nacarta). I Klub zastupnika SDP-a smatra da sadašnja sredstva nisu dostatna za funkcioniranje institucije Pučkog pravobranitelja.

Od Pučkog pravobranitelja očekuje se, kako je bilo i zaključeno, da se obrati matičnim radnim tijelima Hrvatskoga sabora (kako bi mogla promptno reagirati) uvijek kada pojedina tijela ili institucije ne izvršavaju svoje funkcije - podsjetila je zastupnica Friganović te se zatim osvrnula na problematiku područja posebne državne skrbi.

Povratak i zbrinjavanje nije više političko pitanje već se isključivo radi o humanitarnom, socijalnom i ekonomskom pitanju i sigurno se neće moći brzo realizirati sva prava koja se tiču građana tih područja, bilo da je riječ o zapošljavanju, povratu imovine ili alternativnom smještaju za Hrvate izbjegle iz Bosne i Hercegovine smještenih u kućama hrvatskih građana srpske nacionalnosti. Jedan od nedavno ratificiranih kredita Vijeća Europe odnosi se upravo na tu problematiku i ove bi godine trebalo osigurati oko 2000 stambenih jedinica za alternativni smještaj.

Zastupnica je prigovorila što još nisu identificirani slučajevi višestrukog ilegalnog zauzimanja imovine - potpuno su zakazale lokalne komisije. Jedan je problem kad se mora osigurati prognaniku iz Bosne i Hercegovine, a drugi ako netko ilegalno i višestruko koristi po nekoliko kuća, rekla je zastupnica, dometnuvši da to treba nazvati pravim imenom, da se tu radi o kriminalu.

Od 3. siječnja urednike "nezavisnog tiska" uopće ne zanimaju slučajevi ugroze i povrede ljudskih prava

Dr. **Ljerkica Mintas-Hodak (HDZ)** u cijelosti je podržala sve što je rekla predstavnica Kluba zastupnika HDZ-a i zatim se osvrnula na dva fenomena što ih je uočila čitajući Izvješće. Prvo - na tvrdnju da su pritužbe građana na rad središnjih i lokalnih upravnih tijela i tijela s javnim ovlastima podnesene iz identičnih razloga kao i ranijih godina te da se povrede vlasničkih prava moraju ocijeniti kao sustavno kršenje temeljnih ljudskih prava i nepoštovanje međunarodnih obveza Republike Hrvatske. Tom krajnje kritičnom stavu valja, rekla je, dodati i činjenicu da je broj pritužbi zbog povreda imovinskih i stambenih prava narastao za gotovo 45 posto, zbog mirovinskog i invalidskog i zdravstvenog osiguranja za oko 23 posto, a najviše - gotovo 300 posto broj pritužbi vezanih uz statusno pravo. Što, po riječima zastupnice, govori da ova Vlada, unatoč "busanju u prsa" kako će kvalitetnije i potpunije od HDZ-a štiti sva prava građana, nije u protekloj godini na tome ništa učinila, štoviše broj pritužbi o kršenju određenih prava se povećao.

Brzoplete izmjene Zakona o prestanku važenja Zakona o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom mnoge bi mogle dovesti u bezizlazan položaj.

O tome se, međutim, osim iz ovog Izvješća nema gdje što saznati, napomenula je zastupnica, rekavši zatim kako od 3. siječnja urednike u "nezavisnom tisku" gotovo uopće ne zanimaju slučajevi ugroze i povrede ljudskih prava u Hrvatskoj te odgovornost državnih i lokalnih dužnosnika, pa i cijele Vlade ("uz časne izuzetke"). Čak i međunarodne udruge koje su nekad itekako kritički ukazivale na zabrinjavajuće stanje ljudskih prava u Hrvatskoj danas to čine sve manje. To potvrđuje, rekla je zastupnica, da je inzistiranje na odgovornosti vlasti za katastrofalno stanje ljudskih prava zapravo bio

samo politički instrument pritiska za smjenu te iste vlasti.

Zastupnica Mintas-Hodak predložila je da ubuduće Pučki pravobranitelj izvještava i o kršenju ljudskih prava za koja građani nisu podnijeli konkretne pritužbe već za koje je saznao kroz medije, od nevladinih udruga ili drugačije.

Unatoč "busanju u prsa" da će kvalitetnije i potpunije od HDZ-a štiti sva prava građana Vlada RH nije u protekloj godini učinila ništa, štoviše broj pritužbi se povećao.

Bilo bi korisno vidjeti u kojoj se mjeri krše ljudska prava kad se radi o prisilnoj seksualnoj zloupotrebi djece, o posebnoj ugrozi gospodarsko-socijalnih prava ili o nasilju u obitelji. Pojasnivši da pledira za to da mjesto Pučkog pravobranitelja postane fokusna točka gdje bi se barem jednom godišnje dobila ukupna analiza stanja ljudskih prava, zastupnica HDZ-a je rekla da bez obzira na politikantsku upotrebu teme ljudskih prava ima razloga da se u Hrvatskoj vodi ozbiljna briga o poboljšanju i zaštiti ljudskih prava. To, međutim, gotovo nije moguće bez sistematiziranih podataka.

Sporost i neefikasnost sudova

U osvrtanju na Izvješće Pučkog pravobranitelja **Nenad Stazić (SDP)** ukazao je na tipična područja kršenja ljudskih prava. Jedno od njih se, kaže, odnosi na sporost i neefikasnost sudovanja. Smatra kako Pučki pravobranitelj s pravom upozorava da se pred Europskim sudom za ljudska prava već nalazi nekoliko predmeta u kojima se građani žale na sporost sudova i povredu članka 6. Europske komisije. Budu li dosuđene odštete tim ljudima, one će uvelike opteretiti Državni proračun te će tako sporost sudova imati vrlo negativne implikacije na stanje u državi, zaključuje zastupnik. Pita, tko je tu zatajio, ako je pravobranitelj reagirao, a Ministarstvo pravosuđa poduzima mjere i o tome obavještava pravobranitelja? Tu je ukazao na slučaj koji je na sudu već pet godina, a radi se o nelegalnom korištenju stana od pukovnika Hrvatske vojske. U Izvješću ga začuđuje velik broj

povreda vlasničkih prava. Drži da ne možemo imati pravnu državu ako se ne poštuju ta prava. S tim u svezi, kaže, zabrinjava konstatacija Pučkog pravobranitelja da je manje od deset posto nekretnina vraćeno u posjed vlasnicima i to najčešće kada je privremeni korisnik tu nekretninu već napustio. Rekao je da ga u Izvješću veseli to što je značajno smanjen broj pritužbi hrvatskih branitelja i stradalnika Domovinskog rata, naročito zbog toga što se govorilo da su ta prava smanjena od 3. siječnja 2000., te što je smanjen broj pritužbi na rad policije. Konstatirao je da to demantira Pučkog pravobranitelja koji tvrdi da su se uloge aktera u ovom Izvješću promijenile, a da su okviri i problemi ostali isti ili su se multiplicirali.

Za repliku se javio **Drago Krpina (HDZ)**. Lošim drži to što se uvijek u negativnom kontekstu naglašava da je netko pripadnik Hrvatske vojske. Smatra da to nanosi ljagu i stvara štetu HV-u te može biti tendenciozno.

Časnik Hrvatske vojske se mora ponašati časno te štiti i brani ugled Republike Hrvatske, a ako on postupa protupravno to nanosi najveću nepravdu i štetu ugledu Hrvatske vojske i hrvatske države, odgovorio je **Nenad Stazić**.

Prema Ustavu Republike Hrvatske svi državljani su jednaki pred zakonom i netočno je da je opravdano apostrofirati pripadnike samo jedne društvene skupine, zaključio je **Drago Krpina**.

Ispravak netočnog navoda imala je **Jadranka Kosor (HDZ)**. Ukazala je na pogrešku gospodina Stazića, koji je smanjenje broja pritužbi stradalnika Domovinskog rata vezao samo za razdoblje od 3. siječnja 2000. naglasila je kako se podaci u Izvješću Pučkog pravobranitelja odnose na razdoblje od zadnjih pet godina.

Nisam rekao da se situacija glede navedenih pritužbi naglo poboljšala, već sam ukazao na to da se takva situacija nije pogoršala nakon 3. siječnja, kao što mnogi tvrde, odgovorio je **Nenad Stazić**.

Ispravak je ponovno imala **Jadranka Kosor** rekavši kako nije tvrdila da se stanje pogoršalo nakon zadnjih izbora. Svoje viđenje postojećeg stanja tada je iznijela pročitavši dio Izvješća koji govori o otežanoj socijalnoj situaciji branitelja stradalnika Domovinskog rata.

Citat iz Izvješća o radu Pučkog pravobranitelja pročitao je i **Nenad**

Stazić. Sadržaj tog citata upućivao je na pozitivne pomake glede stanja branitelja i stradalnika.

Izvješće je interesantno, indikativno i ilustrativno

Za mene je ovaj Izvještaj pučkog pravobranitelja višestruko interesantan, vrlo indikativan i ilustrativan, rekao je **Josip Leko (SDP)**. Dodao je kako ima osjećaj da je Izvješće Pučkog pravobranitelja iz ove godine pisano s većim olakšanjem nego 1999. godine. Smatra, ipak, da su njegovi osobni dojmovi nebitni, već je bitna suština problematike zaštite ljudskih prava i sloboda čovjeka i građanina u Republici Hrvatskoj. Tvrdi kako to ipak nije Izvješće o stanju ljudskih prava i sloboda, već pogled na te pojmove s druge lošije strane. Zadaća je, kaže, posebno Hrvatskog sabora pažljivo razmotriti svako ovakvo izvješće te zaštititi ljudska prava i slobode u Republici Hrvatskoj. Podržao je tada sve što je Pučki pravobranitelj rekao u uvodnom izlaganju, istaknuvši kako se ostvarivanje prava i sloboda u Hrvatskoj poboljšava. Osvrnuo se i na problem sudova i zastara predmeta nad njima što predstavlja veliki problem glede kršenja ljudskih prava te je mišljenja da Hrvatski sabor treba na tom polju imati najviše utjecaja i znači najpovoljnija rješenja. Sve rečeno, kaže, pokazuje kako je rasprava o ovim pitanjima značajnija od političke promidžbe bilo koje stranke ili pojedinca, a zaštita ljudskih prava mora biti zadaća svih građana, a ponajviše zastupnika.

Rasprava o pitanjima ljudskih prava mora biti značajnija od političke promidžbe bilo koje stranke ili pojedinca, a njihova zaštita mora biti zadaća svih građana, a ponajviše zastupnika.

Drago Krpina osvrnuo se na izjavu gospodina Leke da je ovo Izvješće pisano s više lakoće nego 1999. godine. Kaže, kako ispada da je gospodin Klarić kukavica koji se od straha bivše vlasti nije usudio napisati svoja saznanja i viđenja. Tvrdi kako je gospodina Klarića uvijek krasila vrlina da uvijek bez imalo straha ide

“protiv matice” te izjavu gospodina Leke drži uvredljivom.

Žao mi je što moji osjećaji kod gospodina Krpine izazivaju traumatično stanje, odgovorio je **Josip Leko (SDP)**.

Vaša teza nije izazvala nikakvo traumatično stanje, nego sam je ja ocijenio kao netočnu i uvredljivu za Pučkog pravobranitelja, nadovezao se **Drago Krpina**.

Netočni navod ispravila je i **Ljerka Mintas-Hodak**. Smatra kako su izjave gospodina Leke da se u protekloj godini mnogo lakše i jednostavnije rješavaju problemi pritužbi te ona na koju se osvrnuo gospodin Krpina u suprotnosti sa stavom da na polju ljudskih prava ne bi trebalo skupljati političke poene.

Izvješće pokazuje mukotrpan rad Pučkog pravobranitelja

Romano Meštrović (SDP) je izrazio puno priznanje Pučkom pravobranitelju na ovom Izvješću kroz koje se, kaže, vidi njegov zaista mukotrpan rad kroz cijelu godinu. Smatra kako konstatacija da je broj pritužbi od prošle godine povećan predstavlja dobar znak, jer to dokazuje da ljudska prava napreduju. Rekao je da ga žaloste činjenice da se Pučki pravobranitelj obraća sudovima, ministarstvima i drugim institucijama koje ga ignoriraju te da se mnogi slučajevi iz godine u godinu ponavljaju. Naglasio je da su često ugrožena temeljna ljudska prava, a to je pravo na posao i stan, ali ti se problemi, kaže, neće riješiti preko noći i svakako ne bi bilo dobro da jednu nepravdu rješavamo drugom. Tu je konkretno mislio na ljude koji su istjerani iz Bosne i dodaje kako se nikada neće složiti s time da oni budu istjerani na ulicu bez dobivanja alternativnog smještaja. Predložio je da se promijeni Zakon o Pučkom pravobranitelju te da neke institucije budu obvezne odazvati se na intervencije Pučkog pravobranitelja kako bi mu dostavile tražene podatke i riješile određene probleme.

Za repliku se javio **dr. Anto Kovačević (HKDU)**. Osvrnuo se na izjavu kako bi Međunarodna zajednica trebala pronaći alternativni smještaj za Hrvate iz BiH. Rekao je da je Međunarodna zajednica pala na moralnom i političkom ispitu kada su u pitanju BiH Hrvati jer je pogazila sva svoja programirana načela te

smještaj koji im treba naći ne smije biti alternativni nego trajni. U tu svrhu apelirao je na aktualnu vlast u Republici Hrvatskoj kako bi politika prema BiH bila jasnija.

Gospodin Kovačević je povrijedio Poslovnik "iskočivši" izvan teme, odgovorio je **Romano Meštrović**. Pojasnio je kako je rekao da bi bilo dobro da i Međunarodna zajednica pomogne u rješavanju pitanja smještaja Hrvata iz BiH jer Hrvatska nije sposobna za to.

Netočni navod tada je ispravila **Ljerka Mintas-Hodak**. Tezu gospodina Meštrovića o tome kako ljudska prava napreduju jer ima više pritužbi u 2000. u odnosu na 1999. godinu nazvala je zanimljivom, rekavši kako bi ona mogla biti točna ako bi se ustvrdilo da su prije prava ljudi bila povrijeđena. To međutim, kaže, nije slučaj, a navedena izjava dokaz je kako ljudi drugačije gledaju na povrede ljudskih prava kada su na vlasti.

Zavidan i respektabilan entuzijazam

"Nakon 45 godina komunističke slobode, demokracije i poštivanja ljudskih prava, u deset proteklih godina mraka u kojima je HDZ upravljao Hrvatskom uspostavljena je institucija Pučkog pravobranitelja - rekao je **Drago Krpina**. Smatra kako treba u svakom slučaju odati priznanje obnašatelju dužnosti Pučkog pravobranitelja zbog doprinosa u očuvanju i zaštiti ljudskih prava u Republici Hrvatskoj. Svjedoci smo, kaže, da je sadašnji Pučki pravobranitelj u prvim godinama obnašanja svoje dužnosti zaista pokazao zavidan i respektabilan entuzijazam, te je to razlog što on u javnosti ima velik ugled. Mišljenja je kako je taj entuzijazam ostao zaglušen u demokraciji i pravičnosti vlasti od 3. siječnja 2000., te se, kaže, postavlja pitanje što uopće radi Pučki pravobranitelj kada je ta vlast najdemokratskija i najpravičnija. Drži dalje, kako se idealizam Pučkog pravobranitelja očituje u bavljenju problemom vlasničkih prava Srba koji su nakon "Oluje" napustili Hrvatsku, budući da se gubi iz vida da je naša država pretrpjela stravičnu agresiju koja je iza sebe ostavila određene posljedice. Misli da nije moguće uspješno baviti se tim problemom, jer se dogodio rat i sa svih strana treba

strpljenja i dobronamjernosti. Pretjeranom je nazvao tezu kako bi prognanici iz BiH morali plaćati naknadu za to što su dospjeli u kuće temeljem rješenja koja su im izdavana u skladu s onda važećim zakonima. Smatra također da konstatacije kako se u Čakovcu i Varaždinu provodi sustavna diskriminacija Roma ne stoji te da ti gradovi to ne zaslužuju. Zamjerio je što se u Izvješću ne nalaze ocjene o primjerima političkih pritisa na sudove te to što nema upozorenja na izjave državnih dužnosnika koje su u suprotnosti s ustavnim načelima. Tu se osvrnuo na istup predsjednika Vlade koji, kaže, s uzdignutim prstom izjavljuje tko njega smije kritizirati. Na kraju je zaključio kako treba i dalje ulagati napore prema uspješnijem, odlučnijem ali i realističnijem djelovanju Pučkog pravobranitelja.

Treba u svakom slučaju odati priznanje obnašatelju dužnosti Pučkog pravobranitelja zbog doprinosa u očuvanju i zaštiti ljudskih prava u Republici Hrvatskoj.

Kolega Krpina je, govoreći o negativnosti naknada prognanika iz BiH koji su smješteni u Hrvatskoj, grubo napao neovisnost sudbene vlasti dajući si za pravo da ocjenjuje sudske odluke pojedinih tužbenih zahtjeva, smatra **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)**. Pojasnila je kako je bivša vlast temeljem uredbe, a kasnije Zakona o upravljanju posebnom imovinom izdala rješenja, da bi kasnije lažno obećala da će ljudi ostati u tim kućama iako one nisu njihovo vlasništvo.

Zbog ispravka navoda javio se **Drago Krpina**. Rekao je kako u svom izlaganju nije spomenuo odluke sudova, te da ga kolegica očito nije dobro slušala.

Predsjednik Sabora **Zlatko Tomčić** oduzeo je tada zastupniku riječ uz obrazloženje kako se rasprave ne mogu voditi u klupama.

Drago Krpina se s time nije složio konstatiravši da predsjednik ne može na takav način voditi sjednicu, zbog čega je dobio opomenu.

Riječ je tada dobio Pučki pravobranitelj **Ante Klarić**. Rekao je da ustavna i zakonska pozicija Pučkog pravobranitelja nije političke naravi te da se on ne smije uplitati u odluke

sudova. Drugo na što se osvrnuo je izjava glede reakcije Pučkog pravobranitelja na neke izjave političara. Naglasio je da su takve stvari u domeni rada Hrvatskog sabora, a ne njega. Pučki pravobranitelj se ne bavi politikom, on podnosi izvješće Hrvatskom saboru o povredama ljudskih prava, kaže gospodin Klarić. Odgovorio je i na primjedbe koje se tiču nepreciznosti u Izvješću te rekao kako Pučki pravobranitelj nije istražno državno tijelo, nego samo upozorava na određene pojave. Dodao je da ga zabrinjava što se savjesnost njegove institucije proglašava hrabrošću te konstatira da ukoliko je to doista tako onda u Hrvatskoj nema ni hrabrosti ni savjesti. Zabrinjavajućim je ocijenio i to što Vlada ne izvršava zaključke Sabora. Naglasio je potom kako u Hrvatskoj sto tisuća ljudi radi, a ne dobiva plaću, zaključivši kako je to rezultat nedostatka morala što je ujedno dovelo do socijalne krize. Na kraju izlaganja ukazao je na to kako Pučki pravobranitelj ne vodi statistiku o nacionalnosti, nego o čovjeku.

Hrvatska može biti ponosna na instituciju Pučkog pravobranitelja

Republika Hrvatska može biti ponosna što je jednu demokratsku instituciju i stečevinu, kao što je Pučki pravobranitelj unijela u svoj Ustav, smatra **Vladimir Šeks (HDZ)**. Izrazio je žaljenje što Pučki pravobranitelj nije hrabrije i dosljedno ukazao u Izvješću na povrede ljudskih prava koja se odnose na to da se sa svakim uhićenikom i osuđenikom mora postupiti čovječno uz poštivanje njegovog dostojanstva, da je svatko nedužan i ne smije ga se smatrati krivim za kazneno djelo dok mu se to ne utvrdi pravomoćnom presudom te da svatko ima da sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima, obvezama ili o sumnji ili optužbi za kažnjivo djelo. To, kaže, nije stvar politike, nego primjene Ustava i korištenje ovlasti Pučkog pravobranitelja da reagira na one izjave državnih dužnosnika koji znače ugrožavanje prije navedenih ljudskih prava i sloboda čovjeka i građanina. Osvrnuo se i na to kako se u jednom dijelu javne medijske scene neargumentirano "uništava" čast i ugled različitih ljudi. Drži kako bi bilo opravdano da Pučki pravobranitelj

reagira na takve povrede ljudskih prava i sloboda.

Kad bi ovo Izvješće obuhvatilo sve probleme ili sve povrede ljudskih prava u našoj zemlji bilo bi mnogo opširnije i o njemu bi se moglo raspravljati nekoliko dana.

Kad bi ovo Izvješće obuhvatilo sve probleme ili sve povrede ljudskih prava u našoj zemlji bilo bi mnogo opširnije i o njemu bi se moglo raspravljati nekoliko dana, mišljenja je **Zdenka Babić-Petričević (HDZ)**. Naglasila je kako će se u izlaganju osvrnuti na samo dvije stavke, a to su imovinska i stambena prava. Rekla je da će uvijek podržati zaštitu pravo vlasništva, ali da se Hrvatska nalazi u situaciji već godinama u nerješivoj situaciji kada su u pitanju područja od posebne državne skrbi. Smatra dalje kako nitko, kada je u pitanju povreda ljudskih prava ne spominje Hrvate iz Vojvodine ili Hrvate s Kosova. Istaknula je da će se kao zastupnica Hrvatskog sabora boriti kako bi tim ljudima našli trajni smještaj. Obratila se tada gospodinu Klariću te ga zamolila da posjeti Hrvate iz Vojvodine koji su smješteni kod Trogira čime će steći osobni uvid u stvarno stanje stvari. Ukazala je također na nepravdu koju ti ljudi doživljavaju, budući da plaćaju vize za ulazak u Hrvatsku, a svima je poznat osobni dohodak u Vojvodini. Smatra da je vrijeme da Hrvati u Republici Hrvatskoj budu ravnopravni pred Ustavom, Bogom i zakonom, jer za to smo se, kaže, i borili. Zadnje na što se osvrnula je dobivanje hrvatskog državljanstva, za što se mora čekati po nekoliko mjeseci, pa i godina, zaključuje zastupnica. Rekla je kako je u dva navrata postavila pitanje ministru unutarnjih poslova o toj problematici. Pojasnila je da je u odgovoru stajalo kako samo 9 ljudi obavlja u Ministarstvu unutarnjih poslova taj posao. Na kraju izlaganja ukazala je i na problem Roma, kojeg drži velikim. Kaže, da taj problem ne može za sada riješiti ni jedna europska država, međutim ono u čemu se tim ljudima može pomoći je školstvo, zaključuje gđa Babić-Petričević.

Do kršenja ljudskih prava dolazi zbog sukoba nove i stare vlasti

Svoje stavove glede Izvješća o radu Pučkog pravobranitelja iznijela je i **Ingrid Antičević-Marinović**. Drži da je Pučki pravobranitelj vrlo dobro konstatirao kako do kršenja ljudskih prava dolazi zbog sukoba stare i nove vlasti kada je u pitanju višak zaposlenih, odnosno racionalizacija državne uprave. Mišljenja je da bi otpuštanje kvalitetnih ljudi trebalo spriječiti i izvršiti provjeru svih takvih slučajeva. Netočnim je ocijenila to izjavu kako se najviše krše prava pojedinih kategorija ljudi, odnosno onih koji imaju dodatna prava. Ponajviše se krše prava najobičnijeg čovjeka i to njegova elementarna prava, zaključuje zastupnica. Svi smo se u Saboru složili, kaže gđa Antičević-Marinović, u priznavanju ravnopravnosti svih građana Republike Hrvatske, posebno prava na život, te dodaje kako bi u tu svrhu trebalo prihvatiti podneseno Izvješće jer izneseni stavovi Pučkog pravobranitelja daju garanciju da će kršenja ljudskih prava biti još manje u idućoj godini.

Činjenica je da je jedan golemi dio pripadnika jedne nacionalne manjine sudjelovao u agresiji na Hrvatsku, rekao je **Drago Krpina** dodavši kako ta činjenica ne može nestati iz svijesti ljudi tek tako što će na neki način dovoditi u pitanje ustavnu ravnopravnost građana Republike Hrvatske. Kritiku je uputio i dijelu Izvješća u kojem se spominje da se krše prava Roma. Smatra kako je u skladu s izjavama gospodina Klarića da su mu samo ljudi važni trebalo reći kako se krše prava ljudi u Čakovcu.

Milanka Opačić (SDP) osvrnula se na kršenja još nekih ljudskih prava, o kojima, kaže, vrlo malo govori budući da se radi o grupacijama ljudi koje se za ta svoja prava mogu vrlo teško izboriti. U tu kategoriju je uvrstila dugogodišnje nedobivanje posla, gubitak posla sa 50 i više godina starosti, čekanje bolesnika na zdravstveni pregled, nasilje nad ženama i djecom, seksualno zlostavljanje djece, nemogućnost gluhoonijemih da prate program HTV-a te barijere koje otežavaju svakodnevni život invalidima. Pojasnila kako je to iznijela ne zato što Pučki pravobranitelj može na tom planu puno učiniti, nego zato kako bi se još

jednom senzibilizirala hrvatska javnost i ukazalo na to da među nama postoje ljudi koji imaju svoja prava koja se svakodnevno krše. One ne mogu napraviti prosvjed na Markovom trgu i izboriti se za svoja prava, zaključila je zastupnica.

Ante Beljo smatra da je zadaća Pučkog pravobranitelja štititi interese pojedinaca od zlorabe državnih institucija. S tim u skladu ukazao je na to da pitanje klevete nije riješeno u hrvatskom zakonodavstvu te su pojedinci prepušteni najcrnijoj kampanji preko medija. Naglasio je da su zakoni vezani uz klevetu vrlo strogi u većini demokratskih zemalja, što u Hrvatskoj nije slučaj, te dodaje kako u našoj zemlji sudovi još i pomažu u toj kampanji uništavanja ugleda ljudi. Iznio je potom svoj slučaj kada je nakon klevete u novinama bio još primoran platiti popriličnu svotu novaca. Mišljenja je da bi Pučki pravobranitelj mogao o takvim slučajevima barem obavijestiti javnost kako bi ljudi bili upoznati s posljedicama ukoliko zatraže zaštitu suda.

Demokratski centar podržava Izvješće o radu Pučkog pravobranitelja za 2000. godinu, rekao je u ime Kluba zastupnika DC-a **Mate Granić (DC)**. Smatra kako je dosadašnji rad Pučkog pravobranitelja pokazao vrlo visok stupanj nezavisnosti i njegova izvješća mogu biti vrlo korisna za jačanje međunarodnog ugleda i kredibiliteta Republike Hrvatske. Dodao je kako DC drži da bi Pučki pravobranitelj morao i proširiti svoja prava na sva društvena područja i razine. Zaključio je da je u interesu Republike Hrvatske da unapređuje zaštitu ljudskih prava najslabijih i najugroženijih, a u tome nam nitko ne može pomoći, do nas samih.

Pučki pravobranitelj želi ostati čuvar dostojanstva hrvatskog čovjeka

Završnu riječ imao je pučki pravobranitelj **Ante Klarić**. Rekao je da ga Ustav i zakoni obvezuju da se bavi posljedicama, a ne uzrocima, jer baviti se uzrocima znači ulaziti u sferu politike, sučeljavanja i suprotstavljanja argumenata. Naglasio je kako će biti zahvalan Hrvatskom saboru ako bude inzistirao da se njegovi zaključci izvršavaju, što predstavlja, kaže, ustavno, političko i

Dosadašnji rad Pučkog pravobranitelja pokazao je vrlo visok stupanj nezavisnosti i njegova izvješća mogu biti vrlo korisna za jačanje međunarodnog ugleda i kredibiliteta Republike Hrvatske.

moralno pitanje. Potom se osvrnuo na stanje u Hrvatskoj rekavši da više od pola stanovnika živi od Državnog proračuna, 400 tisuća je nezaposlenih, 100 tisuća ne dobiva plaću, a međunarodne ucjene, blokade,

odgovornosti i razina morala ne obećavaju brza rješenja. Međutim, nada se kako iduće godine rasprava o Izvješću o radu Pučkog pravobranitelja neće biti time obilježena, već će se voditi briga o najugroženijim kategorijama građana, umjesto širenja siromaštva. Zahvalio je međunarodnim humanitarnim organizacijama na pomoći u pojedinačnim slučajevima te zastupnicima na podstrek i kritikama. Istaknuo je dalje da smo stvorili državu i imamo slobodu, ali da te vrijednosti treba organizirati i ustrojiti te stvoriti novi pravni sustav novih vrijednosti. Zaključio je da je Pučki pravobranitelj

institucija Hrvatskog sabora u funkciji zaštite prava te da i dalje želi ostati u skromnim uvjetima čuvar dostojanstva hrvatskog čovjeka.

Hrvatski sabor je potom većinom glasova (82 "za" i jedan "suzdržan") prihvatio Izvješće o radu Pučkog pravobranitelja. Većinom glasova (50 "za", 33 "protiv" i tri "suzdržana") zastupnici su prihvatili i zaključke koje je predložio Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo. Zaključak kojeg je predložio Odbor za ratne veterane nije prihvaćen, budući da nije dobio potrebnu većinu glasova (36 "za", 6 "protiv" i 42 "suzdržana").

J.R.; M.S.

IZVJEŠĆE O RADU ODBORA ZA PREDSTAVKE I PRITUŽBE ZA 2000. GODINU

Prigovori na samovolju, nezainteresiranost i sporost

U skladu sa svojom poslovničkom obvezom Odbor za predstavke i pritužbe podnio je Hrvatskom saboru Izvješće o svom radu u 2000. godini. Više od tisuću predstavki koje su pristigle tijekom prošle godine i brojni građani koji su putem Odbora usmeno zatražili zaštitu zakonom zajamčenih prava nesumnjivo ukazuju na još uvijek nedostatno funkcioniranje pravne države, naglasio je na sjednici predsjednik tog radnog tijela Anto Đapić.

O IZVJEŠĆU

Prema podacima iz Izvješća tijekom prošle godine Odbor je zaprimio 1087 pismenih predstavki a njegova stručna služba obavila je razgovore s 1520 građana (putem telefona ili u neposrednom kontaktu). U navedenom razdoblju održao je 6 sjednica na kojima su razmatrane predstavke koje su ukazivale na kršenje zakona i drugih štetnih pojava od šireg značenja. Na svaku predstavku je odgovoreno, a za dio karakterističnih pritužbi formirana su povjerenstva

koja su razmatrala problematiku na licu mjesta i predlagala mjere za rješavanje problema. Jednom riječju, Odbor je svoj rad prvenstveno usmjerio na pružanje pravne pomoći građanima u ostvarivanju njihovih Ustavom i zakonom utvrđenih prava pred državnim tijelima.

Najveći broj predstavki podnesen je zbog neažurnosti rada sudova. Budući da mnoge stranke zbog materijalnih problema nisu u mogućnosti koristiti usluge odvjetnika savjetnici koji rade u Odboru (pravnici) pružali su im pravnu pomoć. U Izvješću se s tim u svezi napominje da se lokalni čelnici često oglašuju na traženja i preporuke Odbora, a nerijetko dolazi do izražaja i njihovo samovoljno ponašanje

U centru pozornosti članova Odbora u proteklom razdoblju bio je gorući problem vraćanja imovine građanima na temelju Programa povratka i zbrinjavanja prognanika, izbjeglica i raseljenih osoba. U izvješću se navodi da se uočavaju značajni pomaci kad je riječ o vraćanju imovine vlasnicima kuća, ali i to da u većini sredina izostaju određeni napori da se privremenim korisnicima smještenim

u tuđim kućama ili stanovima osigura alternativni smještaj. Po ocjeni Odbora najveći nedostatak tog Programa odnosno rješenja je bilo to što od samog početka nije određen rok u kojem je vlasniku trebalo vratiti imovinu, odnosno do kojeg je privremenom korisniku trebalo osigurati alternativni smještaj.

Odbor, nadalje, primjećuje da se nedopustivo sporo rješavaju mirovinski zahtjevi osiguranika, posebice s područja oslobođenih vojno-redarstvenim akcijama "Bljesak" i "Oluja", osobito zahtjevi iz Podunavlja. Naime, još uvijek nije sklopljen sporazum, odnosno međudržavni ugovor između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o socijalnom (mirovinskom) osiguranju, zbog čega se odbijaju zahtjevi za priznavanje prava na mirovinu hrvatskim državljanima koji su mirovinski staž ostvarili u BiH, a onima kojima je to pravo priznato ranije obustavlja se daljnja isplata bez obrazloženja. U izvješću se, među ostalim, spominju i primjedbe građana na rad MUP-a vezano uz zahtjeve za primitak u hrvatsko državljanstvo. Naime, zahtjevi pojedinih osoba se odbijaju više puta i to

neargumentirano. Pritom se uočava stanovita upornost u nepoštovanju presuda Upravnog suda Republike Hrvatske čime se ozbiljno narušava autoritet sudbene vlasti, napominje Odbor. Dio građana upozorava na probleme na koje nailaze prigodom otplaćivanja kredita bankama a ima i pritužbi na rad štedno-kreditnih zadruga (prigovori zbog visokih kamata). Postoje i pritužbe odnosno zahtjevi za ažuriranje postupaka pred nadležnim upravnim tijelima u svezi s povratom nacionalizirane i konfiscirane imovine. Odbor je zaprimio i određen broj pritužbi malih dioničara sa zamolbom za zaštitu njihovih prava, u kojima ukazuju na nezakonitu i protupravnu djelatnost pojedinaca i pojedinih grupa, ali nije se upuštao u meritum stvari, budući da je donesen Zakon o reviziji pretvorbe i privatizacije. U Izvješću se, nadalje, spominju pritužbe zbog nejednakog tretmana kod obnove objekata oštećenih ili uništenih u ratu, te zbog protežiranja pojedinaca u okviru lokalne samouprave. Manji dio predstavki odnosi se na probleme koji datiraju od ranije (tri do osam godina unazad). Riječ je, uglavnom, o pritužbama zbog odugovlačenja sudskih postupaka i problema oko ostvarenja prava na mirovinu.

Što se, pak, tiče strukture primljenih predstavki, prednjače one koje se odnose na imovinsko-pravnu problematiku (ukupno 270). Popriličan broj tih predstavki (130) podnesen je zbog problema oko povrata imovine vlasnicima, kršenja zakonskih propisa s područja stambenog prava i dr. Socijalna-zdravstvena problematika bila je zastupljena s ukupno 170 predstavki. Na tom su području dominirali problemi u svezi s usklađivanjem mirovina s Odlukom Ustavnog suda, zatim s ostvarivanjem prava na mirovinu hrvatskih branitelja odnosno HRVI Domovinskog rata, kao i obitelji zatočenih i nestalih. U najvećem broju Hrvatskom saboru, bilo Kabinetu Predsjednika Sabora bilo izravno Odboru, obraćaju se prognanici, povratnici i izbjeglice koji su zaštitu svojih prava pokušali ostvariti redovnim pravnim sredstvima, ali nisu bili zadovoljni ishodom rješenja.

Iz područja stambeno-komunalne oblasti upućeno je 254 predstavki u kojima građani ukazuju na probleme u svezi s izdavanjem građevinske dozvole, bespravno useljenim

stanovima, nadstojničkim te stanovima za službenu uporabu. Grupu od 190 predstavki činile su pritužbe zbog odugovlačenja sudskih i upravnih postupaka te odbijanja zahtjeva za prijam u hrvatsko državljanstvo.

Spomenimo i brojne predstavke s područja rada i radnih odnosa (203) potaknute stečajnim postupcima i odlascima djelatnika u prijevremenu mirovinu, te problemima starijih osoba koje teško dolaze do novih radnih mjesta. Jednom riječju, prevladavale su predstavke zbog (ne)ostvarivanja vlasničkih prava, a postupno je rastao i broj pritužbi na rad tijela mirovinsko-invalidskog osiguranja i socijalne skrbi.

RASPRAVA

Dotadno obrazlažući Izvješće na sjednici Hrvatskog sabora, predsjednik Odbora **Anto Đapić** naglasio je da je to radno tijelo pretrpano poslovima a bavi se konkretnim životnim problemima, daleko od reflektora javnosti. Kako reče, odgovaraju na svaku predstavku građana a o karakterističnim slučajevima se posebno raspravlja na sjednici, uz prisustvo podnositelja i drugih zainteresiranih strana. Na temelju toga Odbor zauzima stajališta koja mogu biti isključivo u svrsi kontrole zakonitosti rada organa na koje se žale građani Republike Hrvatske. Budući da se veliki broj predstavki odnosi na neučinkovit rad sudova, Odbor nerijetko intervenira zamolnicama i požurnicama prema sudovima, kako bi se skratio rok donošenja problematičnih presuda. Spomenuo je, među ostalim, da se na posljednjoj sjednici tog radnog tijela našla predstavka u svezi s neprovođenjem Zakona o konvalidaciji te da je dogovoreno da se krajem lipnja u Borovu održi tematska sjednica Odbora u svezi s tom problematikom. Izlaskom na teren pododbori i izaslanstva toga radnog tijela - kaže - uspjeli su riješiti neke probleme vezane uz imovinsko - pravne odnose. Održana je i velika tematska sjednica o problematici povratka izbjeglih osoba i zbrinjavanja hrvatskih izbjeglica iz Bosne i Hercegovine kojoj su prisustvovali i predsjednici drugih odbora Hrvatskog sabora te predstavnici Vlade. Rezultat te rasprave bilo je donošenje zaključaka koji će i Vladi zasigurno olakšati

djelovanje na tom području (potakli su je da i sama održi sjednicu u Kninu vezanu uz tu problematiku). Činjenica da veliki broj građana putem Odbora za predstavke i pritužbe traži od Hrvatskog sabora zaštitu zakonom zajamčenih prava, ukazuje na još uvijek nedostatno funkcioniranje pravne države, zaključio je Đapić.

Jedina sudionica rasprave o ovoj točki dnevnog reda bila je **Mirjana Didović**, glasnogovornica Kluba zastupnika SDP-a. Prenijela je ocjenu svojih stranačkih kolega da je Izvješće Odbora prihvatljivo, kako po formi, tako i sadržajem, te da je iz karakterističnih predstavki i pritužbi vidljivo s kakvim se problemima građani suočavaju. Riječ je, ponajprije, o stambenoj problematici, problemima u svezi s pravom prvokupa nacionaliziranih stanova, povratom imovine prognanih, izbjeglih i raseljenih osoba, zatim problemima u oblasti radnih odnosa, ostvarivanja prava na mirovinu hrvatskih branitelja i obitelji nestalih i zatočenih te pritužbama zbog dugotrajnih sudskih procesa. Po mišljenju Kluba zastupnika SDP-a uloga i zadaća saborskog Odbora za predstavke i pritužbe od izuzetne je važnosti, bilo da se radi o konkretnom pružanju pravne pomoći građanima u ostvarivanju njihovih prava ili, pak, ukazivanju nadležnim tijelima i ustanovama na pojave kršenja zakona. Esdepeovci također stoje na stajalištu da brojne predstavke koje građani upućuju Saboru svjedoče o višegodišnjem nekvalitetnom funkcioniranju pravne države. Iako je Odbor nastojao uputiti podnositelje pritužbi na način rješavanja problema ili sam potaknuti nadležna tijela da ih riješe u skladu sa zakonom, bilo je slučajeva da su se nadležni oglašivali na njegove zahtjeve, što je nedopustivo, napominje zastupnica. Po mišljenju njenih stranačkih kolega jedna od važnih zadaća Odbora u narednom razdoblju je pronalaženje oblika i metoda rada koji će suzbijati samovolju državnih tijela, kako bi se što djelotvornije štitila prava građana.

Nakon ove rasprave zastupnici su jednoglasno prihvatili Izvješće o radu Odbora za predstavke i pritužbe za 2000. godinu.

M.Ko.

REZOLUCIJE 105. KONFERENCIJE INTERPARLAMENTARNE UNIJE

Naobrazba, kultura, borba protiv terorizma

U radu 105. konferencije Interparlamentarne unije, održane u Havani, 1. - 7. travnja o.g., u organizaciji Unije i kubanske Narodne skupštine, među izaslanstvima 123 parlamenta sudjelovalo je i dvočlano izaslanstvo Hrvatskog sabora. Kao što je uobičajeno na konferencijama IPU, o svim glavnim temama rasprave donijete su rezolucije: "Naobrazba i kultura kao bitni čimbenici u promicanju sudjelovanja muškaraca i žena u političkome životu te kao preduvjeti za razvitak naroda" i "Osiguranje pridržavanja načela međunarodnoga

prava u interesu mira i sigurnosti u svijetu". Na prijedlog kubanskih parlamentaraca (prihvaćen je dvotrećinskom većinom nazočnih zastupnika) raspravljalo se i o dodatnoj točki na dnevnom redu Konferencije - "Doprinos parlamenata svijeta borbi protiv terorizma, sukladno rezoluciji 557158 Glavne skupštine Ujedinjenih naroda", te o točki, stavljenoj na dnevni red žurnim postupkom, zbog urgentne potrebe rješavanja toga pitanja - "Međunarodna akcija kao odgovor na izvanrednu situaciju u Afganistanu, pogoršanu nedavnim

talibanskim uništenjem kulturne baštine"; sudionici konferencije ove su dvije rezolucije usvojili konsenzusom. Među ostalim važnim pitanjima o kojima se raspravlja na različitim forumima dviju najvećih međunarodnih političkih organizacija - Ujedinjenih naroda i Interparlamentarne unije, te taj proces ulazi u završni stadij iznošenjem konkretnih rješenja, izdvajamo još reformu IPU-a te suradnju između IPU-a i UN-a.

A.P.

NAOBRAZBA I KULTURA KAO BITNI ČIMBENICI U PROMICANJU SUDJELOVANJA MUŠKARACA I ŽENA U POLITIČKOME ŽIVOTU TE KAO PREDUVJETI ZA RAZVITAK NARODA

Rezolucija usvojena konsenzusom na 105. konferenciji (Havana, 6. travnja 2001.)

105. interparlamentarna konferencija,

Imajući na umu da je prošlo više od pedeset godina otkako je pravo svakoga na izobrazbu i sudjelovanje u kulturnome životu zajednice izloženo u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima, kojom se ujedno zahtijeva da osnovno obrazovanje bude obvezatno te da se tehničko i stručno obrazovanje učine dostupnima za sve,

Ukazujući na pravo na razvitak, utvrđeno Deklaracijom o pravu na razvitak i reafirmirano na Svjetskoj konferenciji o ljudskim pravima što je održana u Beču, od 14. do 25. lipnja 1993.,

Pozivajući se na izvješće pod naslovom "Naša kreativna raznolikost" Svjetske komisije za kulturu i

razvitak, izvješće "Učenje - riznica iznutra" što ju je za UNESCO pripremila Međunarodna komisija za izobrazbu za 21. stoljeće na Okvir za djelovanje sačinjen u Dakaru, na Svjetskome prosvjetnom forumu: "Izobrazba za sve - Ispunjavanje naših zajedničkih obveza", te zaključke Stockholmske međuvladine konferencije o kulturnoj politici za razvitak,

Svjesna mnogih bliskih veza između naobrazbe, kulture, demokracije i razvitka, te **ističući** kako su naobrazba i kultura temelj i za demokratsku participaciju i za gospodarski i socijalni napredak,

Reafirmirajući da je okrenuta promicanju i učvršćenju demokracije te **potvrđujući** kako su demokracija, razvitak i poštivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda u međusobnoj ovisnosti i međusobno se učvršćuju, te da se demokracija temelji na slobodno izraženoj volji naroda da biraju vlastite političke, gospodarske, društvene i kulturne sustave te

njihovome punom sudjelovanju u svim vidovima života,

Zamjećujući kako pitanja u svezi s okolišem djeluju i na razvijene nacije i na one u razvitku te dovode u rizik opstanak čovječanstva,

Svjesna potencijala naobrazbe kao motora za napredak u svim dimenzijama razvitka - političkoj, gospodarskoj, socijalnoj, kulturnoj i ekološkoj, te **ujedno svjesna** toga da su tromi prosvjedni sustavi i podcijenjene kulturne tradicije prijetnja demokraciji,

Ističući da su najveće prepreke na koje nailaze žene, a koje je teško nadvladati zakonima, tradicija i način izobrazbe što nameću razliku između muškaraca i žena, uskraćuju ženama izobrazbu na taj ih način osuđujući na nepismenost, te ih održavaju u neznanju s obzirom na njihova politička prava; usto postoje gospodarske prepreke, koje lišavaju žene njihovoga prava na izobrazbu,

Imajući na umu kako je naobrazba i važan preduvjet za sudjelovanje u

kulturnome životu i za demokratsku participaciju, te neophodna za prihvaćanje i razvitak demokratskih vrijednosti u procesu što mora obuhvatiti svako biće,

Svjesna toga da samo snažni kulturni korijeni omogućavaju pojedincima i društvima da razviju kritičku svijest, uobličavaju sadašnjost i budućnost, te odgovaraju na izazove na tome putu promišljeno, te da su, stoga, zaštita i očuvanje kulturne baštine važna politička zadaća; **ujedno svjesna** toga da su kulture u stalnoj evoluciji, te u **uvjerenju** kako novi trendovi, poglavito globalizacija, dok sve čvršće povezuju kulture i obogaćuju interakciju, ujedno mogu predstavljati izazov za našu kreativnu raznolikost i za kulturni pluralizam, što čini međusobno poštivanje još imperativnijim,

Prepoznajući da obrazovna i kulturna politika moraju voditi računa o općim ljudskim pravima dok čuvaju kulturnu raznolikost, te bi, stoga, morale promicati i poštovati regionalne, nacionalne i opće vrijednosti,

Ujedno uviđajući kako održiv gospodarski i socijalni razvitak zahtijeva široku demokratsku participaciju, što znači voditi računa o značajkama raznih kultura,

Uviđajući, nadalje, kako civilno društvo igra sve značajniju ulogu, poglavito u kulturi, te da je jedna od najvažnijih zadaća kulturne politike dopustiti kreativnim energijama zamah koji im je potreban da bi se razvijale,

Svjesna kako suvremena informatička i komunikacijska tehnologija mogu olakšati i unaprijediti pristup izobrazbi i sudjelovanju u demokratskom procesu,

U strahu, ipak, da bi se mogao i dalje širiti jaz između onih koji imaju pristup izobrazbi i kulturi i onih koji ga nemaju, a naobrazba je preduvjet za sudjelovanje u informatičkome društvu,

Prepoznajući da globalizacija implicira ne samo goleme izazove za čovječanstvo, već i mogućnosti, zahvaljujući poglavito fantastičnom širenju tehnologije informacija i komunikacija koje olakšavaju veće širenje općih ljudskih vrijednosti; **zabrinuta,** ipak, zbog širenja "jaza u znanju" - dispariteta u sposobnostima zemalja ili skupina u zemljama da sudjeluju u dobitima tehnoloških inovacija i novih sredstava komu-

niciranja, te zbog činjenice da neravnopravan pristup i novima i tradicionalnim sredstvima kulturnog izražavanja može ozbiljno utjecati na pripadnost pojedinca ili zajednice društvu znanja ili, pak, na isključenost iz toga društva,

Afirmirajući ženska prava kao sastavni dio socijalnih, ekonomskih, političkih i kulturnih ljudskih prava, ugrađenih u Opću deklaraciju o ljudskim pravima, te da se ona - kao takva - ni na koji način ne smiju kršiti,

Podcrtavajući kako su međunarodne obveze glede napredovanja žena i uvođenja primjerene nacionalne politike i programa, pitanja što se nalaze isključivo u djelokrugu država, koje moraju voditi računa o socijalnim, ekonomskim i političkim okolnostima, kulturnim i društvenim vrijednostima, te nacionalnim tradicijama,

Duboko zabrinuta zbog toga jer, godine 2000., kako tvrdi Svjetski prosvjetni forum, više od 100 milijuna djece i mladeži, poglavito djevojke, nisu imali pristup osnovnome školovanju, a nepismenih je bilo 880 milijuna punoljetnih osoba,

1. **Tvrdi** kako je naobrazba preduvjet za promicanje održivog razvitka, jer osigurava zdrav okoliš, mir i demokraciju i postignuće ciljeva borbe protiv siromaštva, usporava populacijski rast i stvara jednakost među spolovima, te kako je kultura temeljna sastavnica procesa razvitka,

2. **Traži** da se ženama pruže dobiti izobrazbe, pismenosti i programa stručnog osposobljavanja, te radi toga **predlaže:**

a) školovanje djevojčica/djevojaka mora biti jednako školovanju dječaka / mladića;

b) Vlade, nevladine udruge (NGO) i druga involvirana tijela trebala bi organizirati kampanje osvješćivanja za poticanje obitelji da šalju kćeri u škole;

c) školovanje za djevojke trebalo bi se subvencionirati, a školske potrebe osigurati besplatno da bi se prebrodile sve materijalne poteškoće;

d) Obvezno školovanje trebalo bi trajati jednako za djevojke i mladiće;

e) Trebala bi se poticati nastojanja u borbi protiv nepismenosti odraslih - uvođenjem i provedbom intenzivnih programa, u cilju promicanja sudjelovanja žena u političkom životu;

f) Radi poticanja sudjelovanja žena u političkom životu i podizanja njihove svijesti o vlastitoj ulozi u

politici, u nastavne bi se planove trebala uključiti izravna pouka o takvim pitanjima, na svim razinama;

g) Školske bi se nastavne planove trebalo osloboditi svih sadržaja što impliciraju bilo koji oblik diskriminacije među spolovima;

3. **Ističe** važnost kulturnih vrijednosti i pozadine za socijalni napredak žena i uravnoteženije viđenje uloge muškaraca i žena u javnome i privatnom životu, te potrebu da se izbjegne potkopavanje kulturne stabilnosti društava ili nametanje vrijednosti stranih nacionalnoj kulturi. U tome smislu bilo bi korisno:

a) Njegovati jednakost spolova i partnerstvo da bi se stvorila sinergija između muškaraca i žena, koja bi im omogućila da se jednako nose s problemima u društvu;

b) Usadivati poštovanje za kućanske dužnosti što ih, po tradiciji, obavljaju žene te prepoznati da bi se te dužnosti trebale rasporediti među spolovima kako bi ih i žene i muškarci mogli pomiriti s društvenim, stručnim i političkim aktivnostima;

c) Putem edukacije kako u domu tako i u školi, pokazivati primjere i modele jednakosti i komplementarnosti muškaraca i žena;

d) Razumno koristiti medije radi stvaranja pozitivne slike o dinamičnoj ulozi žena kako u obitelji, tako u društvu, te razvijati ženske vještine i sposobnosti uključivanjem medija u programe za širenje vrijednosti i predodžbi utvrđenih nacionalnim i međunarodnim strategijama za promicanje napretka žena;

4. **Naglašava potrebu** koncipiranja obrazovne i kulturne politike koja značajno pridonosi održivom razvitku: političkom, socijalnom, gospodarskom i vezanom uz zaštitu okoliša, poglavito na način da se unaprjeđuje pristup izobrazbi i kulturi;

5. **Ističe** važnost sagledavanja obrazovne i kulturne politike kao ključnih sastavnica neovisne i politike održivog razvoja i brige da se one primjereno provode, u koordinaciji s politikom na drugim područjima; požuruje kako razvijene, tako i nacije u razvoju da stave naglasak na izobrazbu o zaštiti okoliša u nastavnim planovima i medijima; **naglašava** da mediji imaju važnu ulogu u bavljenju pitanjima u svezi sa ženama te u oblikovanju dominantne kulture i vrijednosti; **ističe** potrebu da se u društvo usaduje uravnotežena vizija o ulozi žena i skrb kako bi se i

muškarcima i ženama osigurala ista kulturna i politička naobrazba;

6. **Podcrtava potrebu** za promicanjem znanja i razumijevanja kulturne i jezične raznolikosti putem kulturne i obrazovne politike te za razvijanjem takve različitosti sukladno načelima što njeguju mir, ljudska prava i demokraciju;

7. **Poziva** na donošenje kulturne politike koja pomaže osigurati svakoj osobi provođenje njegovoga ili njezinog prava da slobodno sudjeluje u kulturnom životu, kao što je izloženo u čl. 27. Opće deklaracije o ljudskim pravima;

8. **Ističe** potrebu za tim da se izobrazba postavi visoko među prioritetima nacionalnih/državnih proračuna i djelatno promiče naobrazba koja će voditi u odličnost i kreativno korištenje znanstvenih i novih informacijskih tehnologija od strane mladih naraštaja te u osposobljavanje nastavnika u znanosti i novim tehnologijama;

9. **Čvrsto naglašava** kako je za razvitak izobrazbe potrebno veliko povećanje međunarodne pomoći prosvjeti u zemljama u razvoju, **zahtijeva** da im se pruži sva moguća pomoć u nastojanjima da promiču demokratske vrijednosti putem izobrazbe, te **preporučuje**, poglavito, promicanje suradnje među zemljama u razvoju da bi se okoristile znanjem o drugim kulturama i drugim iskustvima o razvitku;

10. **Ističe važnost** toga da se ženama osigurava financijska i socijalna neovisnost, jer financijski neovisne žene imaju veću sklonost za sudjelovanje u političkome životu; stoga je važno:

- Poduzimati neophodne korake za promicanje pristupa žena stručnom osposobljavanju i tržištu zaposlenja ravnopravno s muškarcima;

- Osigurati da žene nemaju poteškoća s podizanjem bankovnih zajmova i kredita te im pomoći da osnivaju mala poduzeća;

11. **Poziva** da se intenziviraju politička nastojanja glede očuvanja opipljive i neopipljive kulturne baštine, te **zagovara** da se svakoj kulturi koja poštuje druge dodijeli pravo na ravnopravno priznavanje njezine vlastitosti;

12. **Požuruje** sve parlamentarce da se pobliže upoznaju s konvencijama o ženskim pravima i rezolucijama usvojenima na konferencijama o ženama, da ih obznanjuju putem svih lokalnih, nacionalnih i regionalnih

tijela, te da vode računa o njima u nacionalnim zakonima i strategijama za unapređivanje položaja žena;

13. **Poziva** parlamente, vlade i nevladine udruge da pojačaju napore glede djelatnog uključivanja žena u političkim i gospodarski život, da ukazuju zemljama u razvoju na ovo pitanje i osvještavaju ih glede potrebe eliminiranja predrasuda o ženama;

14. **Zaklinje** sve parlamente, vlade, međunarodne agencije i nevladine udruge da priznaju golem socijalni, politički i gospodarski utjecaj pandemije HIV-a/side na muškarce, žene i djecu kako bi se djelatno provodili i/ili ubrzali obrazovni programi i zaustavilo širenje te pandemije, te poticalo pučanstvo na očuvanje statusa negativnoga na HIV;

15. **Poziva** na veću uključenost građanskoga društva u obrazovnu i kulturnu politiku;

16. **Izražava uvjerenje** da sve države moraju promicati, na svakom stadiju izobrazbe, djelatno građanski proces učenja što svima omogućava da se upoznaju s vlastitom poviješću i kulturnim korijenovima, funkcioniranjem i djelatnostima lokalnih, nacionalnih i međunarodnih političkih ustanova, da pobliže upoznaju postupke za rješavanje temeljnih pitanja, te da sudjeluju u kulturnome životu zajednice i javnim poslovima usredotočeni, poglavito, na jednakost spolova; **ističe** kako i takvo sudjelovanje moralo, koliko god je to moguće, rezultirati sve bližim vezama između izobrazbe i akcije rješavanja lokalnih, nacionalnih i međunarodnih problema;

17. **Podcrtava** važnost korištenja suvremenih medija informiranja i komuniciranja kako bi se olakšao pristup izobrazbi i kulturi a poštivala prava na slobodu mišljenja i slobodu informiranja iz čl. 19. Opće deklaracije o ljudskim pravima;

18. **Naglašava** potrebu poticanja djelatnog sudjelovanja građanskog društva u medijima da bi se privukla pozornost na pitanja kojima se bavi ova rezolucija;

19. **Naglašava** nužnost razvitka tehničke infrastrukture suvremenih informacijskih i komunikacijskih sustava na način da ih može koristiti što veći broj ljudi, te promicanja novih medijskih vještina i znanja s pomoću programa izobrazbe i osposobljavanja; **poziva** razvijene zemlje da poduzmu nastojanja širokog dosega da bi se premostila ta digitalna razdjelnica, djelatnim pružanjem kako tehničke

pomoći tako i potporom u svezi s izobrazbom na području informacijskih tehnologija za zemlje u razvoju, te **požuruje** države da prate stranice Interneta i zabrane pristup na neprihvatljive stranice, poglavito gdje ima dječje pornografije;

20. **Poziva** države i druge igrače da djelatno rade kako bi se zatvorio raskorak među spolovima a izobrazbu žena i djevojaka učinilo najvećim prioritetom obrazovne politike; **požuruje** države da donesu kulturnu politiku koja poštuje ravnopravnost spolova i potpuno priznaje jednakost prava žena i slobode njihovog izražavanja, te im na taj način osigurava sposobnost da u potpunosti sudjeluju u svim vidovima kulturnoga, gospodarskoga, socijalnoga i političkog života, te **poziva** na uključivanje žena u pripremu i provođenje opće razvojne politike, u kojoj su one i akteri i korisnice;

21. **Naglašava** potrebu za provođenjem obveza obrazovne politike usvojenih na Svjetskome prosvjetnom forumu kao dakarski Okvir za djelovanje "Izobrazba za sve - Ispunjavanje naših zajedničkih obveza" i "Svjetska deklaracija o izobrazbi za svakoga", čim prije i što djelotvornije, poglavito na ove načine:

- Osigurati da sva djeca do 2015. godine, poglavito djevojčice/djevojke, djeca u teškim okolnostima i djeca pripadnici etničkih manjina, imaju pristup besplatnome, vrlo kvalitetnom obveznom osnovnom školovanju te da završe takvu izobrazbu;

- Do 2015., postići 50-postotno poboljšanje pismenosti odraslih;

- Do 2005., ukloniti disparitete zbog spolova u osnovnoj i srednjoškolskoj izobrazbi, a do 2015. postići u školovanju ravnopravnosti spolova;

- Poduprijeti UNESCO u njegovoj zadaći mobilizacije i orkestriranja potpore zemljama u njihovim nastojanjima glede ispunjavanja obveza Izobrazbe za sve (EFA) na nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini;

22. **Poziva** na regionalnu i međunarodnu suradnju na području obrazovne i kulturne politike da bi se odgovorilo na izazove globalizacije i tehnološkoga napretka;

23. **Poziva** članove Interparlamentarne unije da podnesu izvješće o provedbi ove rezolucije i akcije nastavno na nju s pomoću mehanizma izvješćivanja ustanovljenoga u IPU-a.

OSIGURANJE PRIDRŽAVANJA NAČELA MEĐUNARODNOGA PRAVA U INTERESU MIRA I SIGURNOSTI U SVIJETU

Rezolucija usvojena konsenzusom na 105. konferenciji (Havana, 6. travnja 2001.)

105. interparlamentarna konferencija,

Afirmirajući važnost načela međunarodnoga prava i dužnost svih država, kako je zajamčeno Poveljom Ujedinjenih naroda, da rješavaju vlastite međunarodne razmirice miroljubivim sredstvima na takav način da nisu ugroženi mir i sigurnost u svijetu i pravda, te da se međunarodnim odnosima susprežu od prijetnji ili uporabe sile protiv teritorijalne cjelovitosti ili političke neovisnosti svake države,

Podsjećajući na to da su se države potpisnice Povelje UN-a obvezale poštivati načela neintervencije, samoodređenja i zaštite ljudskih prava,

Reafirmirajući Glavnu skupštinu kao najreprezentativniji organ UN-a i to da je Vijeće sigurnosti UN-a prvenstveno odgovorno za održavanje mira i sigurnosti u svijetu,

Potvrđujući da, kao dio njihove ključne uloge i odgovornosti u osiguranju mira, reda i kvalitetne vladavine narodima i na teritorijima koje zastupaju, nacionalni/državni parlamenti imaju dužnost ugrađivati u domaći zakon međunarodne dužnosti i obveze preuzete u poštivanju mira i razoružanja, humanitarnog prava i zakona o ljudskim pravima,

Prepoznajući da Interparlamentarna unija, kao svjetska organizacija parlamenata, igra važnu ulogu u promicanju mira i međunarodne suradnje u unaprjeđivanju ciljeva i načela Povelje UN-a i u skladu s njima (čl.1. Sporazuma o suradnji UN-IPU),

Reafirmirajući važnost pridržavanja i provođenja načela i normi međunarodnoga humanitarnog prava,

Uviđajući da svaki pokušaj korištenja međunarodnoga prava uključujući međunarodno humanitarno pravo, kao poluge za promicanje politički motiviranih ciljeva, ozbiljno opstruira napore u

smjeru osiguranja većeg poštivanja ciljeva i načela međunarodnoga prava,

Smatrajući kako opstojnost i razvitak nacija ovise, u velikoj mjeri, o poštivanju spram međunarodnoga prava po kojem se ravnaju odnosi među njima te o sve većoj svijesti o tome kako im svako kršenje istoga može donijeti ugrozu i ugroziti im, čak, opstojnost,

Smatrajući, s obzirom na to da raznovrsnost njegovih izvora otežava primjenu međunarodnoga prava u nekim slučajevima, treba nastaviti s naporima glede promicanja njegove kodifikacije,

Pozdravlajući napore UN-a u svezi s razradom i ažuriranjem pravila međunarodnoga prava na način da odgovori na nove okolnosti, te **hvaleći** rad Komisije za međunarodno pravo koja je uspješno pripremila prijedloge međunarodnih instrumenata za razna područja,

Smatrajući kako je od suštinske važnosti odgovoriti na nove tipove ugroza, poglavito poduzimanjem koraka u borbi protiv organiziranog kriminala, proizvodnje i švercanja narkoticima, pranja novca i terorizma,

Pozdravlajući razvitak drugih normi međunarodnoga prava koncipiranih na način da svode na najmanju mjeru prijetnje miru i sigurnosti u svijetu s pomoću zabrane i ograničenja uporabe oružja za masovno uništenje i stanovitoga onvencionalnog oružja, razrade zakona o oružanom sukobu, zaštite temeljnih ljudskih prava i statusa izbjeglica, te koordinacije tehničke i pomoći za razvitak,

Pozdravlajući i pružajući punu potporu rezoluciji 1325 (2000) Vijeća sigurnosti UN-a pod naslovom "Žene i mir i sigurnost", te **vodeći računa** o specifičnim preporukama o ženama i ratu iz Pekinške platforme za djelovanje te o dokumentu - rezultatu Posebnoga zasjedanja Glavne skupštine UN-a "Peking + 5",

Napose pozdravlajući napredak u smjeru osnutka Međunarodnoga kaznenog suda, koji će imati ključnu ulogu - osigurati poštivanje načela međunarodnoga prava u interesu mira i sigurnosti u svijetu kao foruma za istrage i sudsko gonjenje u

počinjenim najtežim zločinima što su zabrinuli međunarodnu zajednicu, naime, zločinu genocida, zločinima protiv čovječnosti i ratnim zločinima, i slučajevima gdje sama država nije istinski kadra ili voljna to poduzeti,

Ističući važnost Deklaracije o načelima međunarodnoga prava u svezi s prijateljskim odnosima i suradnjom među državama, sukladno Povelji UN-a, Deklaraciji iz Manile o miroljubivom rješavanju međunarodnih sporova, te rezoluciji usvojenoj na 44. zasjedanju Glavne skupštine UN-a kojom je razdoblje od 1990. do 1999. godine proglašeno "Desetljećem Ujedinjenih naroda za međunarodno pravo",

Vodeći računa o rezoluciji donijetoj na 90. konferenciji IPU (rujan 1993.) glede "poštovanja međunarodnoga humanitarnog prava i potpore humanitarnoj akciji u oružanim sukobima", rezoluciji donijetoj na 91. konferenciji IPU (ožujak 1994.) o "Preveniranju sukoba, očuvanju i učvršćenju mira - Ulozi i načinima UN-a i regionalnih organizacija", te o rezoluciji usvojenoj na 104. konferenciji (listopad 2000.) u svezi s gospodarskim sankcijama, poglavito operativnom stavku 10 kojim se od država kategorički traži da razmotre razradu instrumenta međunarodnoga prava za kodificiranje humanitarnih standarda što će se morati poštivati kad se uvedu gospodarske sankcije,

Podupirući novija nastojanja glede unaprjeđivanja zaštite prava žena i djece podjednako u vrijeme sukoba i u vrijeme mira, poglavito s pomoću novijih konvencija i protokola,

1. **Požuruje** države da poštuju načela međunarodnoga prava suzdržavanjem od uplitanja u unutarnje poslove drugih država, sukladno Povelji UN-a;

2. **Osuđuje** uporabu mjera prisile koje bi lišavale narode njihovog prava na samoodređenje, slobodu i neovisnost te, **nadalje, osuđuje** priklanjaje uporabi sile, suprotno Povelji UN-a;

3. **Poziva** države da se suzdržavaju od primjene jednostranih mjera prisile s eksteritorijalnim učincima što ometaju tok međunarodne trgovine i narušavaju legitimno pravo naroda na gospodarski, financijski i trgovački razvitak;

4. **Ujedno poziva** sve države da se trude rješavati međusobne razmirice mirnim sredstvima, sukladno Deklaraciji o načelima međunarodnoga prava što se odnose na prijateljske odnose i suradnju među državama, sukladno Povelji UN-a Deklaraciji iz Manile o miroljubivom rješenju međunarodnih sporova, te **reafirmira**, u tom kontekstu, pravo na slobodan odabir među ovim sredstvima;

5. **Naglašava** da države moraju stremiti ka smanjivanju razlika među njihovim političkim, gospodarskim i socijalnim sustavima i moraju međusobno surađivati na svim razinama u cilju očuvanja mira i sigurnosti u svijetu, promicanja stabilnosti i gospodarskog apretka diljem svijeta, te osiguranja blagostanja za sve narode i sve nacije, bez nametanja ikakvih uvjeta;

6. **Inzistira** na tome da sve države razmotre, ukoliko to još nisu učinile, pristup i/ili ratifikaciju međunarodnih instrumenata, već kako je primjereno, poglavito Protokolima što su pridodani Ženevskim konvencijama, Rimskome statutu o osnutku Međunarodnoga kaznenog suda, te podsjeća na to da, kad se utvrđuju zločini što potpadaju pod nadležnost Međunarodnoga kaznenog suda, njegov Statut definira silovanje, spolno ropstvo, prisilnu prostituciju,

prisilnu trudnoću, prisilnu sterilizaciju, ili pak svaki drugi oblik spolnog nasilja kao ratne zločine, te još - kad su počinjeni kao dio rasprostranjenoga ili sustavnog napada usmjerenoga na bilo koje civilno pučanstvo - kao zločine protiv čovječnosti.

7. **Poziva** na potpunu zabranu svega oružja za masovno uništenje, te prijevoza svih komponenti oružja za masovno uništenje kroz zračni prostor i/ili ekskluzivne gospodarske zone drugih zemalja, te **poziva, nadalje**, na ratifikaciju Konvencije o potpunoj zabrani protupješačkih mina te na primjenu na taj način prihvaćenih standarda;

8. **Pozdravlja** nastojanja UN-a glede uobličavanja međunarodnih instrumenata, poglavito instrumenata Komisije za međunarodno pravo, **uz preporuku** da se takva nastojanja nastave, vodeći računa o ovome:

- Potrebi da se pripremi teren prije nastavka kodificiranja, ne samo izučavanjem prijedloga zakona, već i povezivanjem država u točkama gdje im se stajališta razilaze ili im se sukobljavaju interesi;

- Svrha kodifikacije nije tek u beskonačnom očuvanju postojećih pravila, već u njihovoj progresivnoj reviziji, uz uvođenje svih onih izmjena što su potrebne da bi ih se uskladilo s

razvitkom situacija u međunarodnome životu;

- Sustavima kodifikacije mora se obuhvatiti postupak (procedura) izmjena i dopuna na način da kvalificirana većina mora biti dovoljna za donošenje odluka što obvezuju sve države koje su odobrile te sustave;

9. **Požuruje** države i Ujedinjene narode da osiguraju veće sudjelovanje žena i odlučivanju glede preveniranja ovladavanja sukobima i njihovoga miroljubivog rješavanja, te radi toga **pruža punu potporu** rezoluciji 1325 Vijeća sigurnosti UN-a, napose stavcima 3. i 4. koji traže osnaživanje uloge žena na tome području;

10. **Nadalje, požuruje** sve parlamente da ratificiraju i provode konvencije UN-a što se odnose na žene, te - preciznije - Konvenciju protiv transnacionalnoga organiziranog kriminala i njezin Protokol za sprječavanje, obustavu i kažnjavanje iegalnog trgovanja ljudima, poglavito ženama i djecom;

11. **Požuruje** vlade i parlamente da rade na podizanju svijesti vojnoga osoblja, agenata za provođenje zakona i civilnoga osoblja o ratnim zločinima spolne naravi i sankcijama što se primjenjuju na iste.

DOPRINOS PARLAMENATA SVIJETA BORBI PROTIV TERORIZMA, SUKLADNO REZOLUCIJI 55/158 GLAVNE SKUPŠTINE UJEDINJENIH NARODA

Rezolucija usvojena konsenzusom na 105. konferenciji (Havana, 6. travnja 2001.)

105. interparlamentarna konferencija,

Vodena ciljevima i načelima iznijetima u Povelji UN-a (prvi stavak preambule rezolucije 55/158 Glavne skupštine UN-a),

Svjesna da su ta načela i ciljevi Povelje zajednički i IPU-u te da djelatnosti Unije nadopunjuju i podupiru rad UN-a (treći stavak preambule Sporazuma o suradnji između UN-a i IPU-a),

Duboko uznemirena zbog upornosti terorističkih djela i njihovog intenziviranja diljem svijeta (sedmi stavak preambule rezolucije 55/158 Glavne skupštine UN-a),

Vodeći računa o važnosti rezolucije 55/158 (Mjere za uklanjanje među-

narodnog terorizma) koju je donijela Glavna skupština UN-a,

Ističući potrebu jačanja daljnje međunarodne suradnje između država i međunarodnih organizacija i agencija, regionalnih organizacija i aranžmana te Ujedinjenih naroda u sprječavanju, borbi protiv i uklanjanju terorizma u svim njegovim oblicima i pojavnostima, tko god da ga počinu i gdje god bio počinjen, sukladno načelima Povelje, međunarodnoga prava i relevantnih međunarodnih konvencija (osmi stavak preambule rezolucije 55/158),

Uvjereni u to da svi parlamenti mogu pružiti veliki doprinos borbi protiv međunarodnoga terorizma sukladno spomenutoj rezoluciji,

Ističući važnost poduzimanja primjerenih koraka odbijanjem pružanja skloništa osobama koje financiraju ili su počinitelji terorističkih djela na način da se osigura da se iste uhiti i kazni ili pak izruči (devetnaesti

stavak preambule rezolucije 2000/30 Komisije za ljudska prava),

1. **Čvrsto osuđuje** sva djela, metode i praksu terorizma kao kriminalne i bez opravdanja, čime god da su motivirani, tko god da ih počinu i gdje god bili počinjeni (operativni stavak 1 rezolucije 55/158 i operativni stavak 1 rezolucije 2000/30 Komisije za ljudska prava);

2. **Ponavlja** kako su kriminalna djela, u nakani ili sračunata da izazovu stravu u javnosti, skupini osoba ili među određenim osobama iz političkih razloga, u svim okolnostima bez opravdanja, ma koji da su razlozi, političke, filozofske, ideološke, rasne, etničke, vjerske ili druge naravi, na koje bi se osobe mogle pozivati kako bi ih opravdale (operativni stavak 2 rezolucije 55/158);

3. **Požuruje** sve države i vlade da se odreknu i stave izvan zakona financiranje, poticanje, obučavanje ili pružanje potpore terorističkim

aktivnostima, kao i vođenje, na njihovom teritoriju, terorističkih aktivnosti protiv drugih država, pojedinaca ili skupina;

4. **Ujedno požuruje** sve parlamente na svijetu da promiču donošenje daljnjih mjera sukladno Povelji UN-a i relevantnim odredbama međunarodnoga prava, uključujući međunarod-

ne standarde o ljudskim pravima i načelo samoodređenja, radi sprječavanja terorizma i jačanja međunarodne suradnje u borbi protiv terorizma (operativni stavak 3 rezolucije 55/158);

5. **Reafirmira** odlučnost svih parlamenata glede pomoći u jačanju

međunarodne suradnje na tome području da bi se promicali, na nacionalnoj i međunarodnoj razini, donošenje i primjena učinkovitih mjera za borbu protiv međunarodnoga terorizma i njegovo suzbijanje krivičnim gonjenjem i kažnjavanjem počinitelja.

MEĐUNARODNA AKCIJA KAO ODGOVOR NA IZVANREDNU SITUACIJU U AFGANISTANU, POGORŠANU NEDAVNIM TALIBANSKIM UNIŠTENJEM KULTURNE BAŠTINE

Rezolucija usvojena konsenzusom na 105. konferenciji

(Havana, 6. travnja 2001.)

105. interparlamentarna konferencija,

Podsjećajući na rezolucije: "Promicanje većeg poštivanja i zaštite ljudskih prava općenito, a poglavito za žene i djecu", usvojenu na 96. konferenciji IPU, "Preveniranje sukoba i vraćanje mira i povjerenja u zemlje izrasle iz rata, povratak izbjeglica u zemlje njihovog podrijetla, jačanje demokratskih procesa i požurivanje obnove", usvojenu na 99. konferenciji IPU, te "Akcijska borba protiv konzumiranja i ilegalne trgovine drogama te organiziranog kriminala", usvojenu na 100. konferenciji IPU,

Podsjećajući, ujedno, na relevantne rezolucije Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda, poglavito br. 1267 (1999.) i 1333 (2000.), rezoluciju Glavne skupštine UN-a 55/243 od 9. ožujka 2001., te na izjave predsjednika Vijeća sigurnosti o situaciji u Afganistanu,

Pozivajući se na relevantne međunarodne konvencije o borbi protiv terorizma, te poglavito na obvezu država potpisnica o izručivanju terorista ili njihovome krivičnom gonjenju temeljem kaznenoga prava,

Podsjećajući na načela ljudskih prava na koja se obvezala međunarodna zajednica, što su utvrđena u raznim deklaracijama, konvencijama i ugovorima UN-a o političkim, građanskim, gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima a IPU ih je opetovano reafirmirala,

Podsjećajući, poglavito, na Bečku deklaraciju i Program djelovanja što

su usvojeni 1993. godine, **naglašava**, među ostalim, kako su ljudska prava žena i djece neotuđiv, sastavni i neraskidiv dio općih ljudskih prava,

Zaprepaštena upornim kršenjima ljudskih prava u onim dijelovima Afganistana što su pod nadzorom pokreta znanoga kao talibanski, poglavito flagrantnim kršenjem najosnovnijih prava muškaraca, žena i djece,

Podsjećajući na Konvenciju za zaštitu kulturnog vlasništva u slučaju oružanog sukoba, usvojenu u Haagu, 14. svibnja 1954.,

Osuđujući odluku Talibana da unište afganistansku predislamsku i budističku kulturnu baštinu te njihovo provođenje te odluke unatoč svim apelima međunarodne zajednice te stvarnim naporima duhovnih čelnika iz Islamskoga svijeta,

Osuđujući, ujedno, činjenicu da se područja Afganistana pod talibanskom nadzorom i dalje koriste kao skloništa za teroriste te za obučavanje, planiranje i organiziranje terorističkih aktivnosti,

Duboko zabrinuta zbog činjenice da je teritorij pod nadzorom Talibana postao jednim od najvećih područja za proizvodnju droge u svijetu,

1. **Poziva** Talibane da smjesta postupe prema rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a 1267 (1999.) i 1333 (2000.);

2. **Požuruje** sve države da osiguraju strogo pridržavanje svih mjera propisanih tima dvjema rezolucijama;

3. **Upućuje** Talibane da poštuju ljudska prava, sukladno relevantnima međunarodnim deklaracijama, konvencijama i ugovorima;

4. **Požuruje** Talibane da, poglavito, okončaju ozbiljna kršenja ljudskih prava žena i djevojaka i sve oblike diskriminacija spram njih;

5. **Poziva** Talibane da, poglavito, zajamče, kako će žene i djevojke imati neograničen i ravnopravni pristup zdravstvenoj skrbi, izobrazbi i zaposlenjima izvan doma;

6. **Kategorički zahtijeva** da Talibani polože oružje i započnu pregovarati s afganistanskom vladom, smjesta i bezuvjetno, pod pokroviteljstvom UN-a, u cilju stvaranja multietničke, demokratske i predstavničke vlade;

7. **Zahtijeva** da Talibani ponište odluku o uništavanju afganistanske predislamske i budističke kulturne baštine te da smjesta prekinu to razaranje;

8. **Naređuje** da Talibani zatvore sve poligone za obučavanje terorista na područjima pod njihovim nadzorom, da izruče tražene teroriste zemljama u kojima bi im se moglo suditi, te da prestanu pružati utočište međunarodnim teroristima i njihovim organizacijama;

9. **Poziva** Talibane da jednom zauvijek prestanu sa svim ilegalnim trgovanjem drogama na područjima pod njihovim nadzorom te da stave istinsku i trajnu zabranu na uzgoj opijumskoga maka jer se njihovim utrškom financiraju talibanske djelatnosti;

10. **Požuruje** Talibane da zajamče siguran i neograničen pristup djelatnicima agencija za pomoć i humanitarnim isporukama, do svih onih kojima je potrebna pomoć na područjima pod njihovim nadzorom, bez diskriminacije i bez uvjeta;

11. **Poziva** Vijeće sigurnosti UN-a da energično osudi akcije Talibana u Afganistanu i da apelira na države članice Ujedinjenih naroda da poduzmu primjerene mjere kako bi se u Afganistanu okončala kršenja temeljnih načela međunarodnoga prava i ljudskih prava.

ODGOVORI NA ZASTUPNIČKA PITANJA

GOSPODARSTVO

Povećava se interes za porezne i carinske olakšice

Na zastupničko pitanje zastupnice **Ljubice Lalić (HSS)** o tome **kada će se početi primjenjivati Zakon o poticanju ulaganja** odgovor je dala **Vlada Republike Hrvatske**.

Podsjeća da se s tim Zakonom uređuje poticanje ulaganja domaćih i stranih pravnih ili fizičkih osoba s ciljem poticanja gospodarskoga rasta, razvitka i ostvarenja gospodarske politike RH, njenog uključivanja u tokove međunarodne razmjene, povećanje izvoza u jačanja konkurentne sposobnosti hrvatskoga gospodarstva. Poticajne mjere i povlastice prema odredbama ovog Zakona mogu se ostvariti na temelju ulaganja u gospodarske djelatnosti ako se njima osigurava ekološki sigurna djelatnost i ciljevi iz Zakona (npr. unos nove opreme i suvremenih tehnologija, modernizacija i unapređenje poslovanja), navodi se u odgovoru.

Prema zakonskoj definiciji nositelji poticajnih mjera, poreznih i carinskih povlastica su trgovačka društva koja koriste poticajne mjere, porezne i carinske povlastice, a koji su registrirani kao novoosnovana trgovačka društva s djelatnošću isključivo iz djelokruga za koje koriste porezne i carinske povlastice.

Vlada RH je mišljenja da poticajne mjere pomažu otvaranju novih radnih mjesta, stručnoj izobrazbi i razvoju gospodarstva u cijelosti. A s obzirom na objektivno kašnjenje u donošenju podzakonskih akata tj. Uredbe o sadržaju izvješća za korištenje poticajnih mjera, poreznih i carinskih povlastica, Vlada RH putem Ministarstva gospodarstva provodi politiku naznačenu u Zakonu o poticanju ulaganja i temeljem toga prikupljeno je osamdesetak zahtjeva koji su u provedbi. Naglašava se da strani investitori neće biti oštećeni glede poreznih olakšica jer se njihova

primjena obračunava na kraju porezne godine (kraj 2001.).

Vlada RH donijela je na sjednici 7. lipnja 2001. godine Uredbu o sadržaju Izvješća za korištenje poticajnih mjera, poreznih i carinskih povlastica te načinu njihova ostvarivanja i u skladu s tom Uredbom Ministarstvo gospodarstva samo evidentira potrebitu opremu dok je njena provedba u nadležnosti Carinske uprave Ministarstva financija, napominje se.

Temeljem uvida u pristigle zahtjeve može se utvrditi da se interes korištenja poreznih i carinskih olakšica povećava a time i pozitivni učinci primjene ovog Zakona, stoji na kraju odgovora.

Đ.K.

Zapošljavanje mladih stručnjaka

Zastupnik dr. **Ivić Pašalić (HDZ)** ustvrdio je da u raspravama u Hrvatskom saboru često dominiraju teme od iznimnog nacionalnog interesa, ali zbog toga se zanemaruju pitanja zapošljavanja i životnog standarda. Ovi problemi nalaze se pri vrhu zanimanja građana, a takvu ocjenu potvrđuju i mjerodavne institucije svojim istraživanjima.

Pitanje predsjedniku Vlade Republike glasi: **“Kako i kada Vlada misli i namjerava riješiti ove gospodarske i socijalne probleme, s posebnim osvrtnom na pitanje nezaposlenih, napose nezaposlenih mladih ljudi nakon završetka škole?”**

Na navedeno zastupničko pitanje, **Vlada Republike Hrvatske** dala je slijedeći odgovor: “Na samom početku svog četverogodišnjeg mandata,

nakon prošlogodišnjih siječanjskih izbora, Vlada Republike Hrvatske suočila se s četiri temeljna problema: visokom stopom nezaposlenosti većom od 20 posto, velikom nelikvidnošću, nedostatkom izravnih inozemnih ulaganja i niskom razinom izvoza.

Pritom je nezaposlenost identificirana kao jedan od ključnih problema čemu će se u narednom razdoblju posvetiti ukupnost djelovanja gospodarskih mjera, što je i temeljni cilj Vladinog programa do 2004. godine.

Polazne pretpostavke za otvaranje novih radnih mjesta i smanjivanje stope nezaposlenosti su stabilno makroekonomsko okružje i ostvarivanje stabilnog i dugoročno održivog gospodarskog rasta. Stoga se gospodarski program Vlade temelji na šest točaka, koje bi zajednički, u konačnici trebale rezultirati smanjivanjem nezaposlenosti. To su: stvaranje uvjeta za jeftiniju i konkurentniju proizvodnju, širenje izvoznih tržišta, redefiniranje uloge države u gospodarstvu, održavanje makroekonomske stabilnosti i stabilnosti financijskih, fiskalnih i monetarnih tokova, jačanje pravne sigurnosti i vladavine prava, te značajan rast izravnih stranih ulaganja.

U vezi sa stvaranjem uvjeta za jeftiniju i konkurentniju proizvodnju u prošloj je godini donesen paket poreznih zakona, među kojima su: Zakon o porezu na dobit i Zakon o porezu na dohodak. Poslodavcu koji zaposli nove zaposlenike, nakon njihove jednomjesečne prijave kod Zavoda za zapošljavanje, na neodređeno vrijeme ili na određeno vrijeme (pripravnike, vježbenike, stažiste), može se umanjiti porezna osnovica na godinu dana od zaposlenja novog zaposlenika.

U vezi s drugom točkom Vladinog programa, koja se odnosi na širenje izvoznih tržišta za konkurentniji pristup hrvatskoj robi, u posljednjih je godina učinjen veliki pomak ulaskom u WTO u studenome 2000. godine i zaključivanjem čitavog niza bilateralnih ugovora o slobodnoj trgovini. Brzim otvaranjem, do jučer zatvorenih tržišta EU i srednje i

jugoistočne Europe, za hrvatske proizvode, hrvatski je izvoz već pokazao pozitivne rezultate. Tako je, prema statističkim pokazateljima, za prva četiri mjeseca 2001. godine, ukupna robna razmjena sa svijetom porasla za oko 14% i iznosila je 4,130 milijardi dolara, uz 1,2% rasta izvoza (1,418 milijardi dolara), što je za gotovo 650 milijuna dolara više nego u istom razdoblju 2000. godine. Time je učinjen dodatni poticaj većem zapošljavanju u onim poduzećima koja su prije svega orijentirana ka izvozu.

Nakon gotovo devet godina, Republika Hrvatska se 2000. godine, sa 6,6 milijuna turista, vratila na europsko turističko tržište. U 2000. godini ostvaren je natprosječan rast ukupnog turističkog prometa od 45% u odnosu na 1999. Ove godine očekuje se fizički porast turističkog prometa od oko 10% i isti toliki devizni priljev.

Turizam je područje koje će sukladno s rezultatima prošlogodišnje sezone, kao i predviđanjima za ovu sezonu, zaposliti značajan broj nezaposlenih osoba. Toj tvrdnji u prilog idu i pokazatelji stanja nezaposlenosti po mjesecima, gdje je u svibnju, prema neslužbenim podacima Državnog zavoda za statistiku, bilo oko 368 tisuća nezaposlenih, što je značajno smanjenje u odnosu na travanj, kad je zabilježeno ukupno 382.771 nezaposlenih. Iz navedenoga vidljiv je utjecaj sezonskog zapošljavanja. Međutim, u narednom razdoblju turistički će sektor nuditi izgleda za stalno zapošljavanje većeg broja ljudi, posebno kroz programe poticanja malog poduzetništva u turizmu. Podaci Državnog zavoda za statistiku pokazuju da je smanjen broj ukupno nezaposlenih već i u odnosu na ožujak ove godine.

U narednom razdoblju, kao i dosad, stabilni makroekonomski uvjeti, u svom najširem smislu, bit će najveći poticaj, kako domaćim, tako i stranim poduzetnicima i investitorima za ulaganje u hrvatsko gospodarstvo, što će, također, rezultirati i rastom zaposlenosti. Na stabilno okruženje, i njime potaknuto ulaganje, te time i otvaranje novih radnih mjesta, mogu se i moraju nadovezati programi i mjere aktivne politike zapošljavanja kao dodatni poticaj. Ipak, nije dovoljno stvoriti samo makroekonomski okvir, potrebno je raditi i na provođenju mjera aktivne politike zapošljavanja kako bi zajedničko djelovanje dovelo do ubrzanja procesa

otvaranja novih radnih mjesta. Mjere aktivne politike zapošljavanja provodio je Hrvatski zavod za zapošljavanje, međutim, kako je povećan broj osoba koje preko Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje primaju novčanu naknadu za nezaposlenost, vlastiti izvori prihoda za aktiviranje programa nisu dostatni te bi za iduću godinu u proračunu trebalo osigurati sredstva za ove mjere.

Kako je opće poznato da je najveći gubitak u radno sposobnom stanovništvu upravo kod mladih osoba, to je Vlada Republike Hrvatske zaključila sufinancirati upravo ovu kategoriju nezaposlenih osoba, za sada samo na područjima posebne državne skrbi. Sufinanciranje se odnosi na nezaposlene osobe bez radnog iskustva do 30 godina starosti, a navedenim je predviđeno zapošljavanje oko 1.665 osoba, s time da je od ukupnih 38.201.940,00 kuna iz državnog proračuna osigurano 28.570.000,00 kuna za 1.245 osoba.

Nadalje će se primjenjivati mjera sufinanciranja uvođenja u posao ili osposobljavanja. Ovom mjerom predviđeno je zapošljavanje oko 1.000 osoba, a od ukupno potrebnih 14.472.000,00 kuna u državnom je proračunu osigurano 10.820.000,00 kuna za 748 osoba. Osim navedenih mjera provodit će se i mjere kojima će se na područjima posebne državne skrbi osposobljavati, prekvalificirati i dokvalificirati za poznatog i nepoznatog poslodavca, a iz državnog proračuna sufinancirat će se i zapošljavanje nezaposlenih hrvatskih branitelja, nezaposlene djece i supružnika poginulih i nestalih, te neke druge kategorije nezaposlenih osoba, s naglaskom na osobe koje se inače teže zapošljavaju, posebno one u dobi iznad 45 godina. Programom mjera aktivne politike zapošljavanja za područja posebne državne skrbi, obuhvatit će se ukupno 6.645 osoba, što je brojka koja se ne smije zanemariti. Malo poduzetništvo postaje značajno područje ubrzanog

zapošljavanja. Dosadašnji napori bili su usmjereni u poticanje rada, proizvodnju i promet malih poduzetnika individualaca vezanih za usko tržište i samostalnu tržišnu "borbu", što je dalo određene rezultate. Novi napori trebaju ići u pravcu vezivanja njihova rada za domaće i vanjske veće tvrtke koje su izašle ne europska i svjetska tržišta.

Gospodarske mjere Vlade Republike Hrvatske, usmjerene su ka financijskoj konsolidaciji i restrukturiranju velikih gospodarskih subjekata prerađivačke industrije. Ovakvi potezi stabilizirat će poslovanje tvrtki, prekinuti poslovanje s gubicima te stvoriti uvjete za privatizaciju i nova ulaganja kao i pretpostavke za novo zapošljavanje. Ubrzano zapošljavanje u 2001. godini, kao skup projekata i mjera, jedino može zaustaviti rast nezaposlenosti. Činjenica je da će na veće zapošljavanje, posebno mladih ljudi i nadalje utjecati čitav niz mjera, ali i nužnih reformi u društvu, prije svega reforma školstva. Uključivanje u programe poticanja zapošljavanja, kao dio procesa pridruživanja Europskoj uniji, bit će u narednom razdoblju vrlo bitan čimbenik bržeg zapošljavanja mladih (prije svega misli se na projekte bržeg zapošljavanja mladih koje financira europska komisija).

U rješavanju problema nezaposlenosti u narednom će se razdoblju, uz sve navedene programe i mjere morati nužno uključiti sve mjerodavne institucije na državnoj i lokalnoj razini. Pritom je vrlo značajno aktivno sudjelovanje lokalne zajednice u identifikiranju potreba na tržištu rada i uspostavi suradnje lokalnih socijalnih partnera, kako bi se na što učinkovitiji način pronašli prostori i mogućnosti za veće zapošljavanje, prije svega mladih ljudi", ističe se u odgovoru Vlade Republike Hrvatske.

V.Ž.

Visina stope zaštitne kamate

Zastupnik Hrvatskog sabora **Ivan Šuker (HDZ)** zatražio je od Vlade Republike Hrvatske podatke **glede visine stope zaštitne kamate za 2000. godinu**. U odgovoru koje je zastupniku uputilo **Ministarstvo financija**, navode se slijedeći podaci:

"Stopa zaštitne kamate za 2000. godinu utvrđena je na temelju članka 9. Zakona o porezu na dobit ("Narodne novine", brojevi 35/95. i 106/96.),

članka 27. Pravilnika o porezu na dobit ("Narodne novine", brojevi 7/96., 142/97., 17/98.), Zakona o porezu na dohodak ("Narodne novine", brojevi 25/95. - pročišćeni tekst, 52/95. - ispravak, 106/96., 164/98. i 33/00.) i podataka Državnog zavoda za statistiku o stopama rasta proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda u 2000. godini. U odnosu na prosinac 1999. godine (I-XII. 2000./XII. 1999.) koja iznosi 5,8 posto, Ministarstvo financija, Porezna uprava- Središnji ured, objavilo je u svojoj uputi od 29. siječnja 2001. godine podatak o godišnjoj stopi zaštitne kamate na vlastiti kapital i dugotrajnu imovinu, uz realnu godišnju stopu zaštitne kamate od 5 posto, godišnju stopu zaštitne kamate u iznosu od 11,09 posto. Objavljeni su i podaci o zaštitnoj kamati koju će primjenjivati porezni obveznici poreza na dohodak i dobit prema Zakonu o područjima posebne državne skrbi ("Narodne novine", brojevi 44/96., 57/96., 124/97. i 73/00.) i to: za područje posebne državne skrbi druge skupine uz realnu kamatu od 15 posto, godišnja zaštitna kamata je 21,67 posto, za područje posebne državne skrbi prve skupine uz realnu kamatu od 20 posto, godišnja zaštitna kamata je 29,96 posto, te za područje posebne državne skrbi prve skupine uz realnu kamatu od 25 posto, godišnja zaštitna kamata je 32,25 posto.

Također su objavljene i mjesečne stope zaštitne kamate koje se obračunavaju na promjene vlastitog kapitala i dugotrajne imovine tijekom razdoblja oporezivanja. Ministarstvo financija objavljeni podatak o zaštitnoj kamati za 2000. godinu temelji na odredbama članka 9. Zakona koji glasi: "1. Zaštitna kamatna stopa, u smislu ovog zakona, utvrđuje se tako da se stopa rasta proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda povećava za pet posto realnih godišnjih kamata.

2. Stope rasta proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda iz stavka 1. ovoga članka, mjesečno i godišnje objavljuje Državni zavod za statistiku.

3. Ako je godišnja stopa rasta proizvođačkih cijena industrijskog proizvoda negativna, zaštitna kamata iznosi 5% godišnje uz primjenu običnog kamatnog računa".

Jasno je, da se zaštitna kamatna stopa prema citiranim odredbama Zakona utvrđuje tako da se stopa rasta proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda povećava za pet

posto realnih godišnjih kamata. Državni zavod za statistiku objavio je podatke o godišnjoj stopi rasta proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda u 2000. godini u "Narodnim novinama" broj 13., od 16. veljače 2001. godine:

* stopa rasta proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda. prosjek 2000. godine u odnosu na prosinac 1999. godine (I-XII. 2000./XII. 1999.) iznosi 5,8 posto.

* stopa rasta proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda: prosjek 2000. godine u odnosu na prosjek 1999. godine (I-XII. 2000./I-XII. 1999.) iznosi 9,7 posto.

* stopa rasta proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda u prosincu 2000. godine u odnosu na prosinac 1999. godine (XII. 2000./XII. 1999.) iznosi 11,2 posto.

Zakon o porezu na dobit ne određuje koja će se stopa rasta proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda primijeniti pri izračunu stope zaštitne kamate, što znači da je Ministarstvo financija ovlašteno i odgovorno za pravilnu provedbu poreznih zakona, a to znači i za realno i objektivno utvrđivanje godišnje stope zaštitne kamate. Ministarstvo financija je ocijenilo da je najrealnija i najobjektivnija stopa rasta proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda: prosjek 2000. godine u odnosu na prosinac 1999. godine (I. - XII. 2000./XII. 1999.) u iznosu 5,8 posto jer najvjerodostojnije odražava rast cijena u 2000. godini. Pri utvrđivanju zaštitne kamate za 2000. godinu vodilo se računa i o poreznom teretu zaposlenika - poreznih obveznika kojima su poslodavci odobrili kredite (pretežito se radi o stambenim kreditima) ispod stope zaštitne kamate. Naime, razlika kamata između izračunatih prema zaštitnoj kamati i kamata izračunatih po stvarnoj stopi po kojoj je kredit odobren, (a manja je od stope zaštitne kamate), smatra se plaćom i podliježe oporezivanju", navodi se u odgovoru

koje je uputilo Ministarstvo financija Republike Hrvatske.

V.Ž.

POLJOPRIVREDA

Otkup tovne junadi

Zastupnik **Marijan Maršić (HSS)** najprije je podsjetio Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva na odluku o **interventnom otkupu muške tovne junadi (550 tona) i ženske junadi (160 - 200 tona)**, kao važnu mjeru koja se namiruje dijelom iz proračunskih sredstava resornog ministarstva. Zastupnik je ovaj potez ocijenio dobrom, ali i nedovoljnom, kratkoročnom mjerom. Zapitao je **kako bi se osigurala sredstva za otkup sve tovne junadi u Republici Hrvatskoj, te za Vladine poteze kojima bi se u narednom periodu osiguralo dovoljno kvalitetne i zdrave junetine?**

Na navedeno zastupničko pitanje, **Vlada Republike Hrvatske** uputila je slijedeći odgovor: "Masovne pojave opasnih zaraznih bolesti: govede spongiformne encefalopatije ("kravljeg ludila"), slinavke i šapa uni, u pojedinim zemljama Europske unije, pored ogromnih izravnih materijalnih šteta, nanijele su još i veće neizravne štete zbog zabrane prometa životinja i proizvoda životinjskog podrijetla. Bez obzira što je Republika Hrvatska slobodna od navedenih bolesti, štete nanesene gospodarstvu osobito su izražene padom potrošnje govedeg mesa, te zabranom korištenja mesno koštanog brašna u prehrani svih vrsta životinja. Uvažavajući izuzetno teško stanje u tovu goveda, nastalo zbog smanjenja potrošnje junećeg mesa, Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva je, da bi pripomoglo rješavanju problema viška utovljene junadi, organiziralo interventni otkup uz novčani poticaj mesnoj industriji. Pri tome je otkup organiziran u svim županijama gdje je bila ponuda većeg broja utovljene junadi. Na ovaj način smanjena je ponuda utovljenih grla, no dugoročno gledano nije riješen problem tova i plasmana utovljene junadi. Još uvijek ima proizvođača koji imaju ozbiljnih teškoća s plasmanom, no Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, zbog nedostatka financijskih sredstava, nije više u mogućnosti poticati interventni otkup. Zbog toga ono drži opravdanim, da se u okviru Državnih robnih zaliha stvore uvjeti za

financiranje otkupa viška utovljene junadi. U tom smislu Ministarstvo je uputilo pisani prijedlog Državnim robnim zalihama da one organiziraju daljnji interventni otkup i pohranu junećeg mesa.

Valja istaći da se, zbog teškoća u plasmanu junadi, kao i povećanju troškova proizvodnje, posebice hrane, smanjuje broj grla koja se stavljaju u tov, što će u idućem razdoblju imati negativne posljedice na opskrbu stanovništva ovom vrstom mesa. Za vjerovati je da će se postupno vraćati povjerenje potrošača glede korištenja junećeg mesa, te bi domaće rezerve bile od izuzetne važnosti. U slučaju da dođe do nestašice mesa i potrebitog uvoza, može se opet u javnosti stvoriti negativan odnos, jer će se izgubiti vjera u ispravnost uvoznog mesa glede mogućnosti pojave ranije spomenute bolesti.

Nizom dosadašnjih mjera u veterinarsko zdravstvenom dijelu, kao i osiguranjem novčanih poticaja, stvarat će se uvjeti za povoljniji položaj ove proizvodnje. Pri tomu valja računati da će u idućem razdoblju doći do smanjenja cijena troškova proizvodnje, posebice hrane, što bi, uz možebitne povoljne uvjete kreditiranja ove proizvodnje, moglo osigurati njezinu isplativost. U idućem razdoblju planira se, uz postojeće proizvodne sustave u tovu, organizirati i ekološku proizvodnju, prije svega u sustavu krava - tele. Tako proizvedena grla ili meso moći će se plasirati i u izvoz. Značajna aktivnost odnosit će se na stvaranje povoljnijeg javnog mnijenja glede podizanja potrošnje junećeg mesa.

Republika Hrvatska poduzela je na vrijeme sve zakonom propisane mjere kontrole ovih bolesti, kao i mjere s ciljem sprječavanja njihovog unošenja u Republiku Hrvatsku. Zaključkom Vlade Republike Hrvatske, od 1. veljače 2001. godine, usvojena je Informacija Ministarstva poljoprivrede i šumarstva o poduzetim mjerama i aktivnostima suzbijanja goveđe spongiformne encefalopatije (GSE). Na sjednici održanoj 5. travnja 2001. godine, Vlada Republike Hrvatske je Zaključkom, prihvatila "Plan aktivnosti i mjera u cilju sprječavanja pojave i širenja GSE-a u Republici Hrvatskoj", koji je izradilo i Vladi Republike Hrvatske dostavilo Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva - Uprava za veterinarstvo, koji obuhvaća više programa.

Radi se o programu praćenja i dijagnostike GSE-a u Republici Hrvatskoj, zbrinjavanju proteina životinjskog podrijetla (mesno koštanog brašna), sakupljanju i neškodljivom uklanjanju konfiskata životinjskog podrijetla i programu kriznog plana postupanja.

Točkom 1. Zaključka, sredstva u iznosu od 25.605.283,00 kuna, potrebna za financiranje navedenog Plana aktivnosti i mjera, osigurat će Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva s pozicije Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2001. godinu, planiranih u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva. Pored navedenih sredstava Vlada Republike Hrvatske predložila je Državnom povjerenstvu za procjenu šteta od elementarnih nepogoda da neutrošena sredstva, s pozicije 106522, prvenstveno utroši na financiranje Plana aktivnosti i mjera suzbijanja pojave i širenja GSE-a i hitnih mjera i mjera za kliničko zbrinjavanje mogućih oboljelih, te općih mjera zaštite pučanstva od infekcije uzročnikom GSE-a. Vlada Republike Hrvatske je do sada, putem Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, financirala iz sredstava zdravstvene zaštite životinja, adaptaciju laboratorija za dijagnostiku GSE (brzi testovi), u visini od 3.583.000,00 kuna i 1.801.600,00 kuna za zbrinjavanje mesno koštanog brašna. S obzirom na potrebu trajnog zbrinjavanja konfiskata animalnog podrijetla i spaljivanja mesno koštanog brašna, pored navedenih financijskih sredstava za prvih šest mjeseci ove godine, za provođenje navedenih mjera trebat će osigurati trajni izvor sredstava i za sljedeće razdoblje.

Vlada Republike Hrvatske u postupku je donošenja rješenja zbrinjavanja konfiskata animalnog podrijetla i spaljivanja mesno koštanog brašna, na način kako to provode i zemlje Europske unije", navodi se u konciznom odgovoru

kojeg je zastupniku uputila Vlada Republike Hrvatske.

v.ž.

Neopravdana bojazan

Dr. Vilim Herman (HSLŠ) je u Aktualnom satu 12. sjednice izrazio bojazan, glede nekih naznaka iz Ministarstva da bi se u dijelu koji se odnosi na obveze veterinarsko-zdravstvenih pregleda pri istovaru pošiljki živih životinja za proizvodnju životinjskog podrijetla, mogla omogućiti pojava bolesti kao što su GSE ili slinavka i šap u Republici Hrvatskoj. Zastupnik je pritom napomenuo kako smo jedna od rijetkih zemalja koja se može pohvaliti time da nema registriranog sindroma kraljevog ludila. Zastupniku je bilo odgovoreno usmeno i obećan odgovor u pisanom obliku.

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva održalo je obećanje i uputilo odgovor odbacujući takvu mogućnost. Naime, citiran je stavak 1. članka 55. važećeg Zakona o veterinarstvu koji propisuje da "utovar, pretovar i istovar pošiljaka životinja životinjskih proizvoda, lešina, životinjskih proizvoda namijenjenih utilizaciji ili neškodljivom uklanjanju i otpadne animalne tvari, koje se otpremaju prijevoznim sredstvima te kopitari i papkari, koji se kreću izvan epizootiološkog područja određenog ovim Zakonom, podliježu obveznom veterinarsko-zdravstvenom pregledu".

Ovakva je definicija u praksi često dovodila do višekratnih veterinarsko-zdravstvenih pregleda za koje se ne može reći da su uvijek bili stručno opravdani za određene vrste proizvoda životinjskog podrijetla i dodatno su financijski opterećivali te proizvode što u današnjoj perspektivi nikako nije zanemarivo. Imajući to u vidu, a na temelju trogodišnjeg iskustva u primjeni ovih odredbi Zakona ovo tijelo je donijelo nacrt prijedloga za izmjenu postojećeg članka koji bi u stavku 1. glasio: "utovar pošiljaka životinja, životinjskih proizvoda, lešina, životinjskih proizvoda namijenjenih utilizaciji ili neškodljivom uklanjanju i otpadne životinjske tvari, koje se otpremaju prijevoznim sredstvima, podliježu obveznom veterinarsko-zdravstvenom pregledu."

U stavku 2. propisuje se: "istovar pošiljaka iz stavka 1. ovog članka podliježe obveznom veterinarsko-

zdravstvenom pregledu u slučaju koje posebnim propisom odredi ministar.”

Ovom promjenom, navodi se u odgovoru Ministarstva, veterinarsko-zdravstveni pregledi pri istovaru živih životinja te proizvoda životinjskog podrijetla za koje postoji stručna opravdanost da se obavljaju, neće se ukinuti nego će se jasno definirati podzakonskim aktom kojeg donosi ministar. Dakle, nema govora o tome da bi ovo tijelo dopustilo bilo kakvo povećanje rizika od pojave i širenja pojedinih opasnih zaraznih bolesti ispuštanjem bilo kojeg mehanizma kontrole istih ali isto tako ne može stajati iza odredbi primjena kojih u praksi je u najmanju ruku stručna upitna. Nadalje, intencija predlagatelja ovih izmjena i dopuna Zakona o veterinarstvu je prije svega učinkovitija kontrola proizvodnje i prometa proizvoda životinjskog podrijetla i sigurnost hrane za potrošače te u tom svjetlu i treba gledati predložene promjene a prije svega postavljanje državnih veterinarskih inspektora na poslove veterinarsko-zdravstvenih pregleda i kontrole u objekte za klanje životinja i prerađu koje danas obavljaju ovlašteni veterinari koji su zaposlenici pravnih osoba u privatnom vlasništvu, stoji u odgovoru Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

M.P.

RAZMINIRANJE

Ispitivanje uređaja ELF provela privatna firma

Ministarstvo znanosti i tehnologije dostavilo je pismeni odgovor na zastupničko pitanje **Nevia Šetića (HDZ)** u svezi s testiranjem uređaja za razminiranje ELF u okviru Instituta “Ruder Bošković” u Zagrebu, zahvaljujući čemu je, navodno, enormno porasla vrijednost dionica proizvođača - američke tvrtke Loch Harris.

U odgovoru stoji da je spomenuta tvrtka, preko Hrvatskog centra za razminiranje i Instituta “Ruder Bošković” te medijske kampanje u SAD-u, promovirala na tržište uređaj ELF (eliminating landmines forever). Ministar Kraljević, međutim, tvrdi da nije upoznat s tim uređajem, budući da njegovo ispitivanje nije provodilo Ministarstvo znanosti i tehnologije, već firma ACT d.o.o. u okviru

Instituta “Ruder Bošković”. Naime, firma Loch Harris ponudila je privatnoj firmi ACT d.o.o., u vlasništvu dr. Vladivoja Valkovića, da zajednički ispituju taj uređaj (sklopile su ugovor o zajedničkom projektu koji se odnosi na njegovo ispitivanje i prezentaciju). Riječ je o firmi koja djeluje unutar Zavoda za eksperimentalnu fiziku Instituta “Ruder Bošković” i koristi laboratorijski prostor, institutsku infrastrukturu, komunikacijsku mrežu i energente. Navedena firma i Institut “Ruder Bošković” nemaju nikakve pravne veze (nije sklopljen nikakav ugovor) napominje se u odgovoru. Čak štovise, Institut nema uvid u to što se u toj firmi događa.

U nastavku se navodi da je firma Loch Harris svoje obveze prema dr. Valkoviću isplatila u dionicama kojima je, nakon plasmana spomenutog uređaja, vrijednost porasla na više od 5 dolara (ranije su vrijedile svega 2 centa). Porast vrijednosti dionica firme Loch Harris, kaže se u odgovoru, posljedica je žestoke medijske kampanje koja je, među ostalim, temeljena na neautoriziranom izvješću znanstvenika izabranih od Hrvatskog centra za razminiranje, kao i na činjenici da je prezentaciji uređaja prisustvovalo više uglednih i viđenih osoba. Napominje se, također, da je o etičkoj dimenziji ovog slučaja i upletenosti dr. Valkovića raspravljao Odbor za etiku Znanstvenog vijeća Instituta “Ruder Bošković”, čije je izvješće dostavljeno u prilogu odgovora. U njemu, među ostalim, stoji da je dr. Valković, prije i za vrijeme ispitivanja uređaja ELF na Institutu “Ruder Bošković”, bio dioničar tvrtke Loch Harris, o čemu nije pravovremeno obavijestio ni Institut niti Hrvatski centar za razminiranje. To znači da je svojim potpisom doveo u pitanje prihvatljivost Izvještaja o ispitivanju tog uređaja kao potpuno neovisnog, čime je počinio povredu poslovnog etičkog kodeksa (zbog potencijalnog

sukoba interesa) kaže se u odgovoru. Navodi se, također, da je, pored ove etičke dimenzije, Institut “Ruder Bošković” pretrpio i konkretnu štetu. Naime, prema izvješću veleposlanika Marija Nobila, zbog navedenih okolnosti izostala je već odobrena suradnja Međunarodne agencije za nuklearnu energiju iz Beča, a iz istih razloga i prof. H. Morinanga odustao je od suradnje na projektu sunčane energije.

Odgovarajući na dodatno pitanje zastupnika ministar Kraljević navodi da ne zna jesu li ministri financija, pravosuđa, uprave i lokalne samouprave te unutarnjih poslova upoznati s činjenicom da je uređaj ELF dopremljen u Hrvatsku bez carinskih provjera (vjerojatno kao uzorak za testiranje) niti na koji je način stroj napustio Sjedinjene Američke Države.

U zaključnom dijelu odgovora napominje se da je, pored izvješća Odbora za etiku Znanstvenog vijeća IRB-a, u prilogu dostavljen i dopis u kojem dr. Valković opisuje događanja vezana uz prezentaciju rada uređaja ELF, na institutu Ruder Bošković, u veljači prošle godine te daje prikaz novijih aktivnosti na razvoju sistema detekcije i identifikacije eksploziva.

M.Ko.

REVIZIJA OBNOVE

Uskoro cjelovito izvješće o utvrđenim nepravilnostima

Darinku Orel (HSLs) zanimalo je **kakvi su rezultati dosad obavljene revizije obnove ratom porušenih područja**. Na to pitanje, kako reče, ponukale su je neke nepravilnosti uočene u postupku obnove ratom porušenih područja. Primjerice, poznato je da su neki građani dobili stanove na korištenje koje su poslije po stranačkim linijama otkupili. Drugi su, pored vlastitih stanova i/ili kuća, obnovili “razrušene” kuće na temelju krivotvorenih dokumenata. Trećima su kuće obnovljene prije dvije, tri godine a oni i danas žive u gradskim stanovima (npr. u Zagrebu) i postaju “socijalni” slučajevi. Neki “domišljati” građani imaju po dva stana, dok drugi, poštenu, i dalje čekaju na obnovu svojih razrušenih kuća, negoduje zastupnica.

U odgovoru **Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo**, navodi

se da je u njegovoj nadležnosti, sukladno Zakonu o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija, i obnova naselja uništenih ili oštećenih ratnim razaranja, odnosno ratom uništenih ili oštećenih obiteljskih kuća i stanova (riječ je o organiziranoj obnovi objekata IV. - VI. stupnja oštećenja, te novčanim potporama za objekte I. - III. stupnja oštećenja). Obnova se provodi na temelju rješenja o pravu na obnovu, odnosno potporu, koja prema Zakonu o obnovi donosi županijski ured nadležan za poslove obnove. Do stupanja na snagu tog Zakona (3. travnja 1996. godine) odnosno u razdoblju od 1995. godine do ljeta 1996. godine, organizirana obnova obiteljskih kuća i stanova izvodila se na temelju Uredbe o organiziranju i financiranju obnove ratom oštećenih obiteljskih kuća V. i VI. stupnja oštećenja ("Narodne novine", brojevi 37/95. i 95/95). Sukladno toj Uredbi, na temelju izjava podnositelja zahtjeva (ovlaštenog korisnika obiteljske kuće) potvrđenih od načelnika općine, odnosno grada, Ministarstvo je s korisnicima obnove zaključivalo ugovore o obnovi u ratu oštećene obiteljske kuće/stana.

Prema navedenim propisima određene činjenice se dokazuju, odnosno utvrđuju izjavama podnositelja danim pod materijalnom i kaznenom odgovornošću. Primjerice, Zakonom je predviđeno da podnositelj zahtjeva mora dati izjavu da do njegova stupanja na snagu nije ostvario pravo na stan ili kuću u mjestu prebivališta ili u drugom mjestu u Republici Hrvatskoj, te da u mjestu prebivališta nema drugu useljivu, ratom neoštećenu kuću ili stan. Međutim, spomenutom Uredbom nije bilo propisano da bi ta činjenica imala utjecaja na ostvarivanje prava na obnovu, dok je Zakonom isključena mogućnost stjecanja prava na obnovu u slučaju ostvarenog prava na stan ili kuću na području Republike Hrvatske.

U odgovoru se dalje napominje da je u okviru nadzora nad provedbom Zakona utvrđeno da su pojedini podnositelji zahtjeva - korisnici obnove, dali neistinite podatke odnosno izjave. Primjerice, prešutjeli su ostvareno pravo na stan ili dali druge neistinite izjave, zahvaljujući čemu su ostvarili pravo na obnovu na dva objekta. U svim takvim, dosad poznatim slučajevima, zatraženo je, putem Državnog pravobraniteljstva

Republike Hrvatske, pokretanje postupka za povrat neosnovano stečenog u obnovi, a od Državnog odvjetništva RH pokretanje postupka za utvrđivanje kaznene odgovornosti korisnika koji su nezakonito ostvarili pravo na obnovu. U slučajevima u kojima nije došlo do realizacije rješenja (izvedbe radova obnove ili sanacije) rješenja o pravu na obnovu su poništena.

Prema podacima u odgovoru, postupci kaznene odgovornosti i povrata neosnovano stečenog u obnovi pokrenuti su za 12 osoba s područja Požeško-slavonske županije (u obradi je još 20 slučajeva, odnosno korisnika); jednu osobu s područja Vukovarsko-srijemske županije (za jednu osobu u tijeku je postupak podnošenja kaznene prijave); dvije osobe s područja Osječko-baranjske županije (jedna je u obradi); jedna osoba s područja Brodsko-posavske županije osuđena je za kazneno djelo prijevare i davanja lažnog iskaza te utužena za povrat neosnovano stečenog. Pored toga, za četiri osobe s područja te županije i 50 osoba s područja Saborskog u tijeku je postupak obrade radi nezakonito ostvarene obnove.

Prema navodima Ministarstva Uprava za nadzor i kontrolu u njegovu sastavu je tijekom godine kontinuirano obavljala kontrolu i nadzor radova izvoditelja i nadzornih službi u obnovi stambenih objekata na područjima ratom stradalih županija, provjeravani su navodi iz predstavki i žalbi korisnika prava na obnovu, davana stručna mišljenja, odnosno očitovanja, te prijedlozi i mjere radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti. Prikupljeni podaci pojedinih županijskih ureda za obnovu ukazuju na to da je u procesu obnove bilo određenih nepravilnosti, kaže se dalje u odgovoru. Primjerice, na području Požeško-slavonske županije sklapani su ugovori s korisnicima obnove bez provjere prebivališta do početka Domovinskog rata (takvih ugovora

ima 150) a stotinjak korisnika ostvarilo je dvojna prava (pravo na stan i pravo na obnovu) zatajivši da su prije podnošena zahtjeva za obnovu otkupili stanove. Protiv njih, a i odgovornih osoba koje su im to omogućile, bit će podnesene odgovarajuće prekršajne ili kaznene prijave nadležnim državnim institucijama (trenutno se prikuplja dokumentacija i provjeravaju sve okolnosti). Većina obnovljenih kuća u Šibensko-kninskoj županiji, u razdoblju do stupanja na snagu Zakona, obnovljena je bez ugovora (1698) a svega 193 kuće na temelju ugovora o obnovi (u tijeku su aktivnosti vezane uz utvrđivanje nepravilnosti u obnovi većeg broja obiteljskih kuća u naseljima Saborsko, Polača, Lasinja, Kruševo, itd.).

Prema navodima u odgovoru u Ministarstvu se kontinuirano ažuriraju podaci o ostvarenim pravima korisnika obnove i drugih vidova stambenog zbrinjavanja (npr. dodjelom stanova i stambenih kredita Ministarstva obrane i Ministarstva hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata) kako bi se spriječilo ostvarivanje zbrinjavanja po dvije osnove, odnosno nezakonito ostvarivanje prava na obnovu ili drugi vid stambenog zbrinjavanja. U tijeku je i informatička obrada svih financijskih pokazatelja utroška sredstava u organiziranoj obnovi, po korisnicima, iz programa obnove 1995/1996. godine. Po okončanju obrade pokrenut će se odgovarajući postupci protiv korisnika koji su ostvarili veći opseg prava nego što im po zakonu pripada. Budući da je u obradi veliki broj predmeta, ne može se točno kvantificirati broj pronađenih nepravilnosti i nezakonitosti u postupku obnove, kaže se u odgovoru i najavljuje da će nakon završene obrade Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo dostaviti zastupnicima cjelovito izvješće.

M.Ko.

STANOGRADNJA

Za realizaciju subvencija stambenih kredita ostaje 42 milijuna kuna

U vezi s pisanim zastupničkim pitanjem zastupnice **Darinke Orel (HSL)** o kreditima koji se realiziraju na osnovi Zakona o Fondu za

dugoročno financiranje stanogradnje uz potporu države dopis je uputilo Ministarstvo financija napominjući da je prema Zakonu Fond osnovan u okviru Hrvatske banke za obnovu i razvitak. Fond obavlja poslove u vezi s financiranjem stambenih potreba građana iz sredstava osiguranih u državnom proračunu, a Uprava HBOR-a je ujedno i Uprava Fonda koja vodi njegove poslove i raspolaže sredstvima Fonda. Sukladno tome odgovor na zastupničko pitanje pripremila je **Hrvatska banka za obnovu i razvitak**.

U odgovoru se navodi da prema Zakonu o Fondu za dugoročno financiranje stanogradnje uz potporu države prednost za ostvarivanje prava na stambeni kredit imaju mlade obitelji, što podrazumijeva da su oba supružnika mlađa od 35 godina te su slijedom toga prednost dobile mlade obitelji s više djece i višim stupnjem obrazovanja.

Odredbama Pravilnika o uvjetima, mjerilima i postupku odobravanja i subvencioniranja stambenih kredita svaki podnositelj zahtjeva za kredit mogao je ostvariti najviše 100 bodova i to temeljem stručne spreme (VSS 40, bodova, VŠS 30 bodova, SSS 20 bodova, NS 10 bodova) te za svako dijete po 10 bodova. U slučaju kad je više tražitelja ostvarilo jednak broj bodova primijenjeni su dopunski kriteriji (prednost imaju oni tražitelji koji su ostvarili veći broj bodova temeljem stručne spreme itd.) odnosno dodatni dopunski kriteriji (prednost ima onaj tražitelj čiji supružnik ima viši stupanj obrazovanja itd.) Temeljem tih kriterija formirane su rang liste za svaku županiju i Grad Zagreb, koje su objavljene u "Vjesniku" i "Slobodnoj Dalmaciji" 19. studenoga 1998. s podacima tražitelja kredita (imena i prezimena), ostvarenim bodovima i traženim iznosom kredita (dostupni na uvid u poslovnice Privredne banke Zagreb, koja i te kredite realizira i s korisnicima kredita zaključila je ugovore).

Po Programu subvencioniranja stambenih kredita zaključno s 30. travnjem 2001. Odlukom Kreditnog odbora odobrena je isplata subvencija za 1.100 kredita u ukupnom iznosu od 107.026.620,99 kuna a kojima su pokriveni odobreni krediti u ukupnom iznosu od 249.770.410,71 kuna. Odluka je realizirana i sredstva za subvencije su u potpunosti isplaćena Privrednoj banci Zagreb.

Slijedom toga za realizaciju ostaje 42.973.379,01 kuna sredstava subvencije. Od ukupno predviđenog iznosa od 350.000.000,00 kuna za stambene kredite za daljnju realizaciju preostaje još 100.229.589,29 kuna, stoji u odgovoru. U pravitku je i Pregled odobrenih i isplaćenih subvencija i kredita po županijama i za Grad Zagreb te imenima i prezimenima korisnika.

Đ. K.

VODOPRIVREDA

U izradi prijedlog restrukturiranja Hrvatskih voda u trgovačko društvo

Na zastupničko pitanje zastupnice **Jadranke Katarinčić-Škrlić (HSLŠ)** u vezi s **centralizacijom vodoopskrbnog sustava** odgovor je podnijela **Vlada Republike Hrvatske**.

Podsjeća da je u veljači 2001. Vlada svojim zaključkom zadužila Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja i Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo da do 20. svibnja 2001. godine izrade i dostave Vladi prijedlog restrukturiranja Hrvatskih voda u trgovačko društvo te pripajanje Državne uprave za vode u dijelu regulative i nadzora zaštite voda Ministarstvu zaštite okoliša i prostornog uređenja.

U izvršavanju zaključka Vlade nadležna tijela za planiranje razvoja vodoopskrbe razmatrala su mogućnost povezivanja regionalnih sustava tj. magistralnih cjevovoda u određene tehničko-tehnološke cjeline koje bi trebale omogućiti bolje funkcioniranje obavljanja vodoopskrbne djelatnosti u smislu smanjenja gubitka vode u vodoopskrbnim sustavima, planiranja reverzibilnih vodoopskrbnih sustava koji bi omogućavali vodoopskrbu kvalitetnom vodom za piće i, s tim u vezi, manji broj zaštitnih zona izvorišta te ujednačavanja cijene vode

po m3 na magistralnim cjevovodima. Predmetom razmatranja nisu bile lokalne distributivne mreže i komunalna društva za obavljanje vodoopskrbne djelatnosti pa slijedom toga ne može biti ni riječi o centralizaciji, nacionalizaciji ili otpuštanju radnika u komunalnim društvima.

Izrada prijedloga po navedenom zaključku Vlade je u tijeku a bit će sukladan pravnom poretku RH i stoga Vlada RH ocjenjuje da nema razloga za zabrinutost iznesenu u ovom zastupničkom pitanju, stoji na kraju odgovora.

Đ.K.

VLASNIŠTVO

Nedostaju dokumenti o darovanju zemljišta

U svezi sa zastupničkim pitanjem zastupnika **Berislava Šmita (HDZ)** kada će **Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva** uputiti prijedlog Vladi Republike Hrvatske radi darovanja Gradu Valpovu k.č. br. 273/3 u k.o. Petrijevcu u svrhu nastavka realizacije cjelokupnog projekta izgradnje vodocrpilišta Jarčevac, odgovor je dalo **Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva**.

Grad Valpovo dostavio je Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva zahtjev 18. prosinca 2000. godine za darovanje k.č. br. 373/3 u k.o. Petrijevcu, za koji je uvidom u stanje spisa utvrđeno da je nepotpun, jer za predmetnu česticu nedostaje posjedovni list s upisom Republike Hrvatske te mišljenje Državnog pravobraniteljstva Osiječko-baranjske županije da li je predmetno zemljište poljoprivredno i ima li pravne zapreke za raspolaganje njime. Nadalje, nedostaje i mišljenje Ureda za prostorno uređenje, stambeno-komunalne djelatnosti, graditeljstvo i zaštitu okoliša o tome nalazi li se to zemljište izvan granice građevinskog područja, mišljenje Županijskog poglavarstva, očitovanje nadležnog Ureda za imovinskoppravne poslove je li podnesen zahtjev za povrat imovine, tog zemljišta, sukladno odredbama Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine te ima li pravne zapreke za raspolaganje njime.

Kako prema odredbama (članak 40.) Zakona o poljoprivrednom zemljištu

stručne poslove za Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva u predmetima darovanja obavlja županijski ured, odnosno gradski ured Grada Zagreba nadležan za imovinskopravne poslove Ministarstvo je dostavilo 19. veljače 2001. Uredu za imovinskopravne poslove Osiječko-baranjske županije dopis radi dopune spisa i postupanja sukladno stavku 5. članak 40. citiranog Zakona o čemu je obaviješten i Grad Valpovo.

Nadležni Ured za imovinskopravne poslove do danas nije dostavio Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva Prijedlog odluke o darovanju k.č. br. 273/3 u k.o. Petrijevcu Gradu Valpovu, stoji na kraju odgovora.

D.K.

UNUTARNJI POSLOVI

Statusni problem Hrvata doseljenika iz Bugarske

Zastupnica **Zdenka Babić-Petričević (HDZ)** postavila je zastupničko pitanje ministru unutarnjih poslova, Šimi Lučinu. Zanimalo ju je **zašto se Hrvatima, useljenicima iz Bugarske, rješenjem Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo, stambeno zbrinutim u prognaničkom naselju Mala Gorica, uskraćuje prijava prebivališta te time i mogućnost dobivanja osobne iskaznice i otvaranja žiro-računa, iako je Ustavni sud RH donio odluku da stan nije uvjet za prijavu prebivališta? Interesiralo ju je također kad će se konačno zahtjevi za primitak u hrvatsko državljanstvo početi rješavati u zakonom propisanom roku?**

Postavljenim pitanjima zastupnica je priložila kako je navela, nezadovoljavajući odgovor Odjela upravnih poslova MUP-a iz travnja ove godine, a glede prijave prebivališta odnosno boravišta Hrvata iz Bugarske.

Ministarstvu za javne radove, obnovu i graditeljstvo - Upravi za prognanike, povratnike i izbjeglice obratilo se udruženje "Janjevo" Republike Bugarske za osiguranje stalnog smještaja u Hrvatskoj za 15 hrvatskih obitelji, stoji u odgovoru **Ministarstva unutarnjih poslova**. Budući da neke od tih obitelji već borave u Zagrebu i ne mogu podmirivati troškove podstanarstva zatražili su pomoć u svezi s privremenim smještajem u prognaničkom naselju "Mala Gorica", Petrinja.

Iz dopisa Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice s početka veljače ove godine upućenog Regionalnom uredu u Sisku, razvidno je da je Uprava dala suglasnost za privremeni smještaj Hrvata iz Bugarske u prognaničkom naselju

"Mala Gorica" dok im se ne osigura trajni smještaj.

Nakon očitovanja Policijske postaje Petrinja, utvrđeno je da su Hrvati iz Bugarske upoznati da temeljem dopisa Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice mogu prijaviti boravak, što su oni odbili. Inače sve osobe koje su smještene u spomenutom prognaničkom naselju imaju prijavljen boravak na adresi prognaničkog naselja, ali ne i prebivalište, budući da će u prognaničkom naselju privremeno boraviti.

S obzirom na Zakon o prebivalištu i boravištu građana i Odluku Ustavnog suda od 28. siječnja 2000. godine "prebivalište je mjesto u kojem se građanin naselio s namjerom da u njemu stalno živi". Dale, institut

boravišta je privremene naravi, za razliku od instituta prebivališta koji osim naseljenja u mjestu željene prijave prebivališta zahtijeva i namjeru stalnog življenja u istom. Stoga boravište ne može biti temelj za izdavanje osobne iskaznice kao javne isprave kojom se, uz ostalo, dokazuje prebivalište njezina imatelja, tvrde u Ministarstvu i dodaje još kako ono ne osporava činjenicu da Hrvati iz Bugarske žele živjeti u RH, kao ni ostala prava koja im pripadaju s osnova stjecanja hrvatskog državljanstva, a niti im osporava mogućnost otvaranja žiro-računa.

U odgovoru na drugo pitanje MUP podsjeća da upravni postupci koji se provode sukladno odredbama Zakona o hrvatskom državljanstvu, predstavljaju specifične postupke u kojima je u najvećem broju slučajeva potrebna osobna nazočnost stranke. U ovim postupcima radi donošenja meritorne odluke potrebno je pribaviti uvjerenja nadležnih sudova, te Uprave za kazneno pravo Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave o tome je li u tijeku kazneni postupak, odnosno o nekažnjivosti, te mišljenja nadležnih ministarstava.

Sve to znatno produžuje prethodni postupak, posebice kada se radi o zahtjevima podnijetim putem diplomatskih misija i konzularnih ureda RH u inozemstvu. Postupci u takvim slučajevima traju često duže od propisanih rokova, što ovisi o dostupnosti stranaka koje osobno nadopunjavaju svoj zahtjev javnim ispravama izdanim od nadležnih tijela u državama izvan mjesta njihovog boravka, a koja služe kao dokaz u postupku. Tome treba pridodati i potrebu legalizacije javnih isprava izdanih od inozemnih tijela. Svi ovi momenti, kao i broj zaprimljenih zahtjeva za stjecanje ili otpust iz hrvatskog državljanstva, u većem broju slučajeva ukazuju na nemogućnost poštivanja zakonskih rokova, kaže se na kraju odgovora.

J.Š.

izvješća
HRVATSKOGA
SABORA

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

REDAKCIJA: Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), Đurđa Krmpotić, Marta Micek, Mirena Pehneć, Jasna Rodić, Mario Selnik, Jasenka Šarlija i Vjekoslav Žugaj

GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin

RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rada

TAJNICA REDAKCIJE: Anita Vuksanović

ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722

fax: 01/6303-018

Web: www.sabor.hr

E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb

PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 30102-637-2650,

Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

TISAK: Tiskara Ureda za opće poslove Vlade RH i Hrvatskog sabora